

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

534.

Med eller Mot sin Natur

En berättelse

Tillägnad Sveriges Kvinnor

af

Margareta

MED ELLER MOT SIN NATUR.

MED ELLER MOT SIN NATUR

EN HÖRTTÄRRE

TJALAGNAD SVERIGES KVINNOR

AF

MARGARETA

STOCKHOLM

ALBERT BONNERS FÖRLAG

MED ELLER MOT SIN NATUR

EN BERÄTTELSE

TILLÄGNAD SVERIGES KVINNOR

AF

MARGARETA.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

INSTRUKTION FÖR
RÄTTSPÄKARNAS
UTVALD

Utlåtanden af Rättspäkarne
i de olika ämbetsområdena
och i de olika instanserna
skola utarbetas på ett sådant
sätt att de kunna tjäna till
en god vägledning för
domstolarna i de olika
instanserna. Utvaldet
skola utarbetade utlåtanden
i de olika ämbetsområdena
och i de olika instanserna
och utvaldet skola utarbetade
utlåtanden i de olika
ämbetsområdena och i de
olika instanserna.

Stockholm

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1896.

Ärade läsarinna! Det är endast en bit hvardagshistoria, jag här lägger i din hand. Jag för dig ej ut på fantasiens vida fält utan ber dig dröja en stund med mig inom verklighetens och hvardagslivets begränsade terräng. Hvardagar äro ju de flesta dagar i vårt lif; inom deras râmärken gömmas mycket, som är värdt att gifva akt på. Kunde du i denna lilla hvardagshistoria finna något värdt ett aktgifvande, då hade jag vunnit mitt syfte.

Författarinnan.

Gud sade:

”Det är icke godt, att människan är allena. Jag vill gifva honom en hjälp, den sig till honom hålla må.“

I Mos. 2: 18.

1.

Lärkan steg högt i solljuset, jublande öfver sitt lilla bo nere på marken.

Det var vår.

»Är det inte bra underligt här i världen, Olga, vi ha ju längtat och väntat efter denna dag och räknat ut den genom långa år och månader och veckor och dagar, och nu, när den äntligen kommit denna dag af jubel, då känns hjärtat tungt som bly.»

»Mitt hjärta är ej tungt som bly.»

»Om du sade, att ditt hjärta vore fullt af jubel, skulle jag ej tro dig, Olga. Du minns, huru ofta vi talat om denna dag, huru vi, då den sista examen vore slutad, skulle flyga utför trapporna som ett par lössläppta fåglar och här på udden vid sjön skulle

slå armarna om hvarandras lif och jubla. Och nu, nu äro vi här på udden den sista aftonen i pensionen, nu är den sista examen förbi, men vi ha icke flugit hit, du, utan gått, gått med tunga steg och nu, när vi skola jubla, kunna vi det ej.»

Och hon, som talade, lade sin runda, rosiga kind mot kamratens bröst och grät.

»Fy, Ruth, inga tårar! Det är ovärdigt våra föresatser.»

»O, alla mina föresatser brista som såpbubblor. Säg mig, Olga, du som är klokare och förståndigare än jag, hvarför kan jag icke jubla, då jag föresatt mig att göra det?»

»Därför att du är en liten toka.»

»Men du kan inte heller jubla, och du har också föresatt dig att jubla nu, och du är ingen toka.»

»Nej, men jag är din vän och delar dina känslor. Hade du jublat, skulle också jag gjort det.»

»Men jag tror, att det också inom dig finns något, som hindrar dig från att vara glad. Tänk du, om tiden, den långa, odrägliga tiden, som vi måst genomleva för att komma till denna dag, och som du så ofta sagt, att du ville slå ihjäl, hämnats på oss.»

»Asch, tiden är oskyldig. Tidsandan, som fru Dusch talar om i hvarje lektion, det är de stora massornas gemensamma håg.»

»Tänk, Olga, om vi skulle komma att längta tillbaka till skolan.»

Hufvudet med de runda, rosiga kinderna och det ljusa, urriga håret lyftes med en käck rörelse

från kamratens axel och orden ledsagades af ett pärlande skratt.

»Jag har läst någonstans om fångar, som längtat tillbaka till fängelset, sedan de återfått sin frihet.»

»Usch, Olga, nu är du elak; du vill väl inte kalla skolan ett fängelse?»

»Jag är inte elak, Ruth, jag är endast sann, då jag liknar skolan vid ett fängelse. Har jag inte varit en fånge här under alla dessa år, all min barnaglädje, allt det personliga och naturliga hos mig har slagits i band och bojor; på befallning skulle jag somna, på befallning vakna, på befallning sitta, på befallning stå, på befallning gå — kallar du det att vara fri? Hu, när jag tänker på alla dessa timmar, då jag måste sitta stilla som en sten med händerna så och fötterna så och hufvudet så, medan hela min kropp jäste af lif, och naturen manade mig att sjunga och dansa och hoppa, då känner jag nästan, som om jag hatade alla dessa fångvaktare, som man kallar lärare och lärarinnor, och som äro så uråldriga, att de glömt sin egen barndom och gifva anmärkningar för att man skrattar och **b** i uppförande för att barnakroppen ej kan vara stilla som en sten. Att tänka sig huru de på sina så kallade kollegier slå tillsamman sina gamla, kloka hufvud och rådgöra om lämpligaste straffet för en rörelse af barnakroppen är upprörande. Jag tycker om att lära, jag vill veta mycket, men jag kan inte finna hvarken förstånd eller skönhet däri, att kroppen skall bindas, medan anden sväfvar fri och forskande öfver vetenskapernas oändliga djup. Är det inte minst sagdt simpelt, att

som fru Dusch gång på gång under lektionen klippa af intresset med ett 'sitt ordentligt', eller 'det passar ej, att lägga armen på bänken'.»

»Men du kommer ej att höra det mer, Olga.»

»Andra skola höra det efter mig. Det finns dock något, som alla dessa trånga skollagar ej förmått fängsla, det är min håg, mina tankar. Då miss Large om kvällarna befallt oss att somna, tagit ljuset med sig och stängt dörren, då har jag legat vaken och tänkt igenom långa timmar, i synnerhet det sista året, och nu vill jag meddela dig mina tankar och planer och räknar på att i dig få en bundsförvant i mina föresatser.»

»Vet du, Olga, jag är rädd för föresatser. Hur gick det med våra föresatser om att jubla denna stund — jag gråter, och du sitter och retar upp dig själf, så dina kinder glöda.»

»Här är inte fråga om känslor, här är fråga om att utföra något. Jag ville, att vi skulle ingå ett förbund, du och jag, innan vi skiljas, lofva hvarandra att med all den kraft, som finnes i oss, kämpa för samma mål. Målet är stort, oerhördt stort, jag vet det, och vi äro små, men jag har tänkt på, huru hela det stora samhället består endast af enskilda varelser som du och jag, och huru Gud hos hvarje individ inlagt ett visst mått af kraft, och om vi nu offra all den kraft vi fått på vår lott för detta mål, så skola kanske andra, som se vår strid och känna som vi, lägga sin kraft och förmåga till vår, och det lilla växa ut till något stort och hinna målet.»

»Hvilket mål?»

»Frihet.»

»I hvad?»

»I allt, som tidsandan lagt i bojor.»

»Menar du, att vi skola arbeta bort skolorna och kämpa för okunnigheten?»

»Nej, tusen gånger nej, men vi skola taga om också blott ett enda litet tuppfjät i den riktning, som motarbetar alla småaktigheter och allt naturvidrigt i världen, hvarhelst det än uppenbarar sig, och för frigörelse åt alla de millioner fångar, som medvetet eller omedvetet äro bundna i bojor. Men för att kunna kämpa för frihet måste man själf vara fri, och jag ville att vi skulle lofva hvarandra, du och jag, att vi, när vi nu stå i begrepp att lämna ett tioårigt fängelse, aldrig, aldrig mer i lifvet låta binda oss i några bojor i hvilken form de än vilja snärja oss.»

»Jag förstår dig inte, Olga. Vi lämna ju skolan och fängelset, som du säger, bakom oss nu. Hur kan du då tala om bojor?»

»Oskyldiga, enfaldiga barn! Du är sexton år, du liksom jag, men jag är ändå äldre än du. Du har sofvit, du, lugnt och djupt och godt, medan jag legat vaken och tänkt och tänkt och tänkt. Det finns många fångelser på jorden, skolan är ett, äktenskapet till exempel ett annat.»

»Nu går du för långt, Olga, skolan känner du, men äktenskapet — du vill väl inte påstå, att du varit gift i all hemlighet och gjort erfarenhetsrön i all tysthet?»

»Inte något skämt i dag, Ruth, jag ber dig. Vet du, jag har tänkt på min framtid många gånger, jag har sett hela mitt lif framför mig, jag har sett mig följa den stora strömmen ut ur skolan in i äktenskapet. Jag frågade, om frihet, om lycka fanns där, jag framkallade i minnet scener från min mors äktenskap och lät dem svara mig. Och vet du, hvad de svarade och hvad de visade mig? Jag såg en kvinna, som skänkt hela sin personlighet åt en man, sitt hjärta, sin kropp, sina tankar, sin styrka, sin skönhet, sina ägodelar, jag såg henne dröja utanför sin mans dörr, ängslig och rädd för att bedja honom om en så futtig sak som en klädning. Jag såg en tiggerska i sitt eget hus, en slafvinna.»

»Du talar, som en bok, Olga, jag vet inte, hvarifrån du får alla dina underliga tankar. Jag blir nästan rädd för dig. Vill du, att vi skola lofva hvarandra att aldrig gifta oss?»

»Jag vill, att vi skola lofva hvarandra att aldrig ikläda oss några bojor och att söka befria andra från förnedrande fångenskap. Det är allt. Minns du tant Klaras saga om gudanyckeln, som kunde lösa alla bojor, men som ännu ingen funnit, ehuru den lär vara gömd här nere på jorden. Det ligger tanke i den sagan, och den har lärt mig att tänka på sådant, som unga flickor ej bruka tänka på. Du och jag, Ruth, skola söka reda på den och icke gifva oss, förrän vi funnit den.»

»Och du tror, att nyckeln heter frihet?»

»Ja.»

»Och vi skulle finna den genom att trotsa lag och förordning?»

»Du vet, att jag inte menar så.»

»Och vi skulle aldrig gifta oss, det är det första.»

»Ja.»

»Men Hugo då? Har du gjort upp detta med honom?»

»Jag har ingenting att göra upp med honom.»

»Du har ändå älskat honom, Olga, det har du själf sagt, och du narras ej; och han är vådligt kär i dig.»

De öppna, blå ögonen hvilade forskande på kamraten. Det kom intet svar. Blicken i Olgas mörka, djupa ögon var riktad mot synkretsen, och det föreföll Ruth, som om den höga, varma färg, som glödde på hennes kinder, i en hast förlorat sin djupa färgton.

»Detta har du gjort upp med ditt förstånd men icke med ditt hjärta,» sade Ruth om en stund och lade sin arm om hennes hals.

»Jag har gjort upp detta med hela mitt jag. Har du mod och kraft att följa mig?»

»Jag måste tänka efter litet, jag kan inte taga saken så där förfärligt allvarsamt som du. Låt mig se, jag skulle inte få gifta mig. Men hör du, det är ju inte frihet, då bli vi ju slafvar under våra föresatser.»

»Du får gifta dig, om du kan göra det utan att förnedra dig till att träla under en mans vilja. Du får göra allt, blott icke binda dig.»

»Men skolan? Hvad kunna vi göra åt skolan?»

»Det vet jag inte ännu, jag förstår det inte, jag är för ung, men jag känner, att där är så mycket, som skulle bort, småsinnade och naturvidriga begrepp. Kunskapen är i mitt tycke helgdagsmat, som icke bör serveras i hvardagsdräkt. Den, som ej kan bjuda de unga vetandets skatter med glödande intresse och upphöjdt sinne, borde ej få visa skatterna för dem. Minns du fröken Bränner? Under hennes lektioner glömde vi oss själva, hon talade ett språk, som vi förstodo, och hon eldade vår håg, vårt sinne för allt upphöjdt och stort. Henne älskade vi, henne förstodo vi, hon var såsom en af oss, hon kunde leka med oss, såsom vi lekte, och tala med oss, såsom vi talade.»

»Ja, minns du, huru vi kysste hennes kapp i tamburen, medan vi spottade på fru Dusch's?»

»Ja, det fanns ingen af oss, som inte älskade henne. Jag tror, att hon kunnat leda mig in på upphöjda vägar, om vi fått behålla henne. Hon var en sann människa, som förstod barnasinet, det var hennes storhet. Men vi äro nog för unga, du och jag, Ruth, för att tala om detta och klandra och förkasta, vi kunna endast känna, och vi känna trycket efter tunga bojor, som slagit tunga slag om unga lemmar, men vi känna också smekningen af en mjuk hand, som sökte göra bojan lätt. Vi skola arbeta, du och jag, för att få bort de tunga bojorna och få fram de mjuka händerna för de unga sinnena. Vill du inte det? Jag har varit hård och elak, och hvad man kallar en svår skolflicka, det vet jag, men det

fattades mig en mjuk hand, som ledde mig. Hur mången gång har jag ej tänkt, att när jag blef fri från skolan, skulle jag spela fru Dusch ett extra spratt, när hennes straffande hand ej kunde nå mig. Nu är jag fri, nu vill jag ej göra det; det var således icke jag själf, den hårda, elaka skol flickan, utan fängelset, som hade gjort mig, till hvad jag var.»

»Men fru Dusch har också varit snäll många gånger, och nu, när vi skola skiljas från henne, böra vi inte blott påminna oss de mörka sidorna hos henne, utan i stället se skarpt på de ljusa. Tänk du, till middagen i dag fingo vi din älsklingsrätt, sparris — var inte det snällt af henne?»

»Det var för pappas skull. Det låg egennyttiga gömd under sparrisen; pappa nämnde något om en myndling, som han måhända skulle sända hit. Din blick, Ruth, är för solljus för att kunna upptäcka de mörka punkterna under de ljusa ytorerna.»

»Det är visst lyckligast att inte se de mörka punkterna, du blir jämnt så underlig, när du sett dem. Jag måste erkänna, att jag förmår inte följa dina tankars flykt i dag. Låt oss tala om något annat! Om vi skulle försöka att jubla?»

»Försök!»

»Men du?»

»Jag kan inte.»

»Ser du, det är inte mina känslor, som hindra dig, felet ligger hos dig själf.»

»Felet? Du menar orsaken. Skall jag säga dig den?»

»Ja.»

»Nå, lyss då, toka! Vi hade inbillat oss, att lifvet hade endast ett fängelse, skolan, och när vi lämnat det bakom oss, skulle vi känna oss verkligt fria. Vi visste ju intet om lifvet. Nu, när vi stigit ut ur skolan och se oss omkring i frihetens värld, se vi endast nya fångelser, nya bojor, nya band. Hvem kan jubla inför en sådan syn?»

»Jag ser inga fångelser framför mig, men mitt hjärta är ändå tungt.»

»Stackare! Du har vuxit in i bojorna, hela din person har format sig efter dem, nu känns det tungt och svårt att bryta sig ut. Du slafvar under vanan.»

Olga hade rest sig upp, medan hon talade. Hon var lång för sina år, smärt som en vidja med smala aristokratiska händer och långa fötter. Hon höll hufvudet högt, näsan och pannan bildade en enda rak linie, hakan var kraftig och tydde på karakter, håret svart och rakt, pannan hvit och kinderna stundom bleka, stundom kraftigt röda. Ögonen, jag nämner dem sist, ehuru de voro det, man först såg hos denna flicka, som i förtid mognat till kvinna, ögonen voro djupa, så djupa, att man hade svårt för att uppfånga deras färg, de glänste med en underlig glans, ibland glödande, ibland nästan hvasst.

Ruth var mindre. Hos henne var allt mjukt och rundt. Håret var ljust och urrikt, kinderna mjuka, runda och skära, ögonen blå, blicken ljus och glad, kanske något grund, händer och fötter små och trubbiga, barmen hög. När hon skrattade, skedde det med hela ansiktet, hvarje del däraf, hvarje linie log. De hade inskrifvits i pensionen samma dag för

tio år sedan, nu voro de båda sexton år. Mellan dessa båda till det yttre så väl som till det inre så olika varelser hade den varmaste vänskap sprungit upp. Den hade aldrig brutits, aldrig stäckts under dessa tio år. Nu skulle de snart skiljas. I dag var det den sista aftonen i pensionen. Ruth skulle följa Olga till hennes hem, och om ett par veckor skulle deras vägar på allvar skiljas åt.

»Låt oss gå hem, Olga,» sade Ruth. »Det gick icke för oss att jubla på jublets dag.»

»Vill du icke lofva mig något först, Ruth?»

»Kunna vi icke lofva hvarandra, det du menar, i ditt hem, innan vi skiljas där?»

»Nej Ruth, här, vid skolans port, innan vi stiga ut genom den, för att aldrig mer vända åter.»

»Ja, men säg om det då, och säg det i få ord, då förstår jag det bättre. Hvad skola vi lofva hvarandra?»

»Att göra till vårt lifs uppgift att söka reda på den gudanyckel, som kan lösa alla bojor på jorden, söka med all vår kraft och söka så, att vi finna den.»

»Ja, Olga. Se här min hand, det både vill och kan jag lofva, men det blir naturligtvis du, som finner den, jag är inte så skarpsynt som du.»

De två unga flickorna lade sina händer i hvarandras, och Olga sade med stadig, kraftig stämma: »Gud välsigne vårt förbund och gifve oss nåd att finna hvad vi söka, på det vi icke må genomlefva vårt lif förgäfvets utan med den kraft vi fått taga åtminstone ett steg i rätt riktning till ett vägmärke för andra.»

»Usch, Olga, du narrar mig att gråta, du talar ju som en präst. Jag känner det nästan, som om jag blifvit vigd vid dig.»

»Du är vigd vid ditt löfte.»

»Kom, Olga! Nu gå vi. Syns det, att jag gråtit?»

»Nej.»

Olga böjde sig ned och kysste Ruths ögon, så lade de sina armar om hvarandras lif och gingo med långsamma steg från favoritplatsen på udden hän mot den stora tvåvåningsbyggnad, där fru Dusch hade sin pension, eller, som hon själf kallade den: sin kristliga skola för unga flickor.

2.

Fru Dusch's pension var en så kallad mönsterskola, det vill säga, den hade anseende och rang af att vara en sådan. Den hade ett sundt, hälsosamt läge, ordentlig ventilation i så väl skolsalar som soffrum, målade väggar, tak och golf, allt dammfritt, linierätt och punktligt. Disciplin var omutlig, undervisningen systematiskt noggrann, och fru Dusch skilde med en kännares säkerhet rätt från orätt, godt från ondt; påpekande och uppmanande till det ena, fördömande och bestraffande det andra. Hennes medlärarinnor måste noga följa hennes stråt öfver uppfostringens klippor och stup. Mellan lärarinnor och barn var en linie noggrant och bestämdt dragen. Till fru Dusch lämnade föräldrarna sina barn att teoretiskt och praktiskt uppfostras till goda, förståndiga och sanna människor. Det låg en viss rekommendation uti att hafva genomgått fru Dusch's pension. Där samlades flickor med blödiga, ömma sinnen, flickor, som gräto sig till sömns, när

Ljuset var släckt och uttaget ur de dammfria, målade sofrummen, och flickor med styfva sinnen och trots i hågen, flickor, som lärde sig att hata och grubbla öfver hämnd. Barn ifrån hem, där modern ryckts undan af döden, ifrån hem, där de voro i vägen för en ny mor, ifrån hem åter, där föräldrarna kände sig ej äga förmåga att uppfostra sina barn och först och sist barn, som man *måste* sända bort. Alla samlades i fru Dusch's helpension för att med hvilket sinnelag de än ägde och hvilka vanor de än medförde fostras efter *ett* mått och *en* regel.

Fru Dusch var en begåfvad kvinna med stora kunskaper. Med skicklig hand nedskref hon lefnadsregler och utpekade trånga, smala lifsstigar för sina elever, men hon höll själf de regler, hon utskref och vandrade själf på de smala lifsstigar, hon utpekade för andra. Hon var en viljestark kvinna och omutligt rättvis. Då och då skred öfver hennes tröskel en lärarinna med öppet sinne och varmt hjärta — en vanlig människa, som kunde framkasta sådana ord som: »mildrande omständigheter», men deras tid blef ej lång innanför fru Dusch's tröskel. En sådan lärarinna var fröken Bränner. Hon förde ljus och glädje och samförstånd med sig. Hvar hon gick fram i skolsalar och sofrum lyste ögon och logo läppar, en flod af ljus och värme följde hennes spår. Hon såg förståndsbyggnaden från en synpunkt, fru Dusch från en annan. Fröken Bränner höll på förståndet, på de klara, tydliga begreppen. Med varm själ och lifligt intresse sönderdelade hon saken för de små, tills de fingo syn på tingens centrum och

kärna, och hon öfversåg ofta med ett mindre språkriktigt svar, ja hon till och med mången gång glömde att fråga. Fru Dusch höll strängt på det inlärdade, på de formfulländade uttrycken. Hvarje svar granskades, ord uteslötos, ord tillades, ordställningen ändrades, och det hela omsvarfvades till ett språkriktigt, formfulländadt svar, som repeterades tills det framsades korrekt. Fru Dusch klagade ständigt öfver dåsigheet och slapphet hos barnen, samt klandrade strängt tidsandan, den bekväma, njutningslystna tidsandan, som till och med lagt beslag på barnasinnets. Fröken Bränner upptäckte ingen dåsigheet, ingen slapphet i den lilla skara, till hvilken hon talade från sin pulpet. Hon fann varm håg, stigande intresse, hänryckning och kärlek till ämnet och henne, som förstod att anslå den sträng, som kan genljuda i en barnasjäl. Fröken Bränner försvann snart från skolans horisont för att ersättas af någon annan, någon, som kunde följa den riktning fru Dusch utpekade.

*

Det var i slutet af maj. Läsåret i fru Dusch's helpension hade detta år afslutats tidigare än vanligt, enär några fall af scharlakansfeber förekommit på platsen. När Olga och Ruth återkommo från sitt möte på udden vid sjön, möttes deras blickar af kappsäckar, koffertar och hattaskar samt jublande barnansikten i hvarje rum. Hem, hem var liksom den enda slående tanke, som genomgick de unga — hem och lof, sommarlof! Fem i den lilla skaran

skulle ej återkomma, de hade erhållit allt, hvad fru Dusch hade att gifva, och nu skulle de ut i världen och låta sina kunskaper bära frukt. Två af dessa fem, Ruth Wester och Olga Berg hafva vi i det föregående kapitlet gjort bekantskap med, och det är egentligen deras färd ut i världen vi här vilja skildra.

Ruth Wester var föräldralös. Hennes mor dog samma dag, Ruth fyllde sitt femte år. När hon fyllt sitt sjette inskrefs hon i fru Dusch's skola. Hon hörde till dem, som somnade om kvällarna med kinderna röda och våta af tårar, seende endast en syn, från hvilken hon ej hade styrka att slita sig lös: hemmet, det ljusa, vänliga, trygga hemmet, där det var så godt, så godt att vara, och där hon suttit i sin mors knä och aldrig, aldrig varit rädd. Så kom ferierna, då hon fick återvända till hemmet regelbundet två gånger hvarje år och där hon så småningom vande sig vid att ej äga någon mor. Hennes far hörde till de människor, som ej förmå resa sig efter ett hårdt slag. Förlusten af hustrun gjorde honom till en enstöring, han så att säga stängde in sin personlighet i sig själf och blef oåtkomlig för andra, till och med för sitt barn, för hvilket han saknade kraft att ersätta modern. Nu hade Ruth också burit sorgdräkt efter sin far. De sista ferierna hade hon tillbragt i Olgas hem, och nu, efter slutad skolgång och ett par veckors vistelse i sin kamrats hem, skulle hon infinna sig hos sin förmyndare i Norrland, och hennes närmaste framtid utstakas.

Olga Berg hade insatts i fru Dusch's skola (därför att hennes föräldrar ansågo det bekvämast att insätta henne i helpension och så för några hundra kronor om året vara af med besväret att uppfostra henne, alldenstund barnet visade tendenser till att vilja gå sin egen väg. Vid tretton års ålder hade äfven hon förlorat sin mor, vid fjorton hade hon styfemor. Hennes far hade genom sitt senaste giftermål tryggt sin ekonomi. Han fann sig väl i de nya säkrare förhållandena, men hade gärna sett, att hans dotter af första äktenskapet ännu några år behöft vård i fru Dusch's skola. Olga kände ej mycket sin styfemor, men hon föraktade henne, därför att hon gift sig med hennes far. Hon satte ihögst de kvinnor, som med den egna styrkan ensamma kunna arbeta för sitt egna bröd och som kunna vara sig själfva nog. Det låg enligt hennes uppfattning något stort däri. Under de första ferierna, som Olga tillbragt i hemmet, efter styfmoderns inträde där, var hon lämnad åt sig själf, emedan hennes föräldrar vistades på kontinenten, och under de sista ferierna hade hennes styfemor vistats vid en badort. Nu skulle styfmoderns och styfdotterns hvardagslif löpa samman. Olga kände sig stå framför nya beroenden, men hon hade lofvat sig själf att ej ikläda sig några bojor och genom det förbund hon propulerat och ingått med Ruth, sökte hon liksom stöd för sina föresatser. Två, ja, det är ju mer än en. Hon var för ung och oerfaren för att inse, ihuru kvinmonaturen hos henne banade sig väg fram

genom hennes själf tillit och själsstyrka, hur hon såg sig om efter en annan.

Två är mer än en.

Fru Dusch hade sagt till om, att de fem flickor, som nu för alltid skulle lämna hennes pension, skulle infinna sig på hennes enskilda rum klockan half nio efter aftonbönen.

Då de på utsatt klockslag inträdde i hennes rum, satt hon framför sitt skrifbord och genomögnade en mängd journaler och anteckningar. Hon var lång och mager, mycket mager. Man tyckte sig nästan kunna urskilja under huden de bara nervtrådarnas grepp om benknotorna liksom furans rötter öfver de nakna klipporna. Kinderna voro tunna och infallna och ett skarpt veck, ett sådant där veck, som tiden kan draga men ej utplåna, delade hennes panna från hårfästet ned till ögonbrynen.

Hvem kan äga hull, runda kinder och veckfri panna, då man varit föreståndarinna i en helpension för flickor i mer än tjugu år?

Fru Dusch vände sig mot de inträdande unga flickorna, böjde litet på hufvudet, som om hon därmed velat säga: »Godt, jag väntade er». Så tog hon af glasögonen, lade de långa, smala händerna i kors och började tala:

»Mina kära barn! Vårt gemensamma arbete har nått sin gräns. Edra föräldrar hafva anförtrott er uppfostran i mina svaga händer; jag har gjort min plikt, eller har åtminstone velat göra den. Har jag något förmått, så är det alltsammans genom Guds nåd. Jag har öppnat för er kunskapernas

skattkammare, ledt er in på pliktens, sanningens och dygdens väg samt lämnat er efter bästa förmåga reskost på färden öfver lifvets haf. Hitintills hafven I varit i lä för lifvets stormar, nu skolen I ut i dem, varen vissa därom, hvar och en på sitt håll. Mätte jag hafva rustat er så, att I kunnen bestå i alla stormar och prof. Gud gifve, att mitt arbete må bära goda frukter! Jag har velat gifva hvar och en af er en Kristusbild såsom ett minne af mig och af er lyckligaste tid i lifvet, af skolan. Se på den, då I behöfven styrka och stöd i lifvet, se på den, då krafterna kännas små och frestelserna stora, se på den så, att I glömmen er själfva och kunna taga all er styrka från honom, höfdingen på korset, ty minns det alltid, er egen styrka hinner ej till i lifvet, människan är ett svagt och eländigt ting. Glöm mig, men glöm ej Jesus, han är det sista jag visar er på. Farväl, mina flickor! Gud välsigne hvars och ens stig!»

Fru Dusch kysste hvar och en af de unga flickorna på pannan, medan hon gaf dem hvar sin Kristusbild. En af de fem grep den magra, arbets-trötta handen, tryckte en varm, ungdomlig kyss på den och vätte den med sina tårar.

Det var Ruth Wester.

Dagen därpå lämnade alla fru Dusch's pension.

3.

Persiennerna voro fördragna i salongen på Ringaboda, grosshandlar Bergs nyinköpta gods. Där ute var strålande sol, här inne dunkel. Fru Berg satt i en emmastol, ett lättare broderi hvilade i hennes knä, men hennes händer voro sysslösa.

I dag skulle hon således komma, denna flicka, som hon fruktade för och som skulle kalla henne mor. Flickan med de mörka, genomträngande ögonen och det svarta sträfva håret. Nu skulle hon komma hem och, fru Berg kände det, kasta skuggor öfver hennes hvardagslif. När mannen första gången förde barnet fram till styfmodern, och hennes hand strök öfver det svarta håret, hade hon tänkt: »sträft hår — sträft sinne». Hon hade genast känt, att detta barn skulle komma att störa hennes ro och bli anledning till strid inom hemmet. Hitintills hade hennes man hållit styfbarnet skildt från styfmodern, men nu kunde det icke fortfara längre, i dag skulle striden börja, hennes ro störas.

Grosshandlar Berg var en gentleman inom sällskapslivet, där han funnit sin andra hustru, och hon var icke vacker, icke längre ung men rik. Han bjöd henne samhällsställning och frutitel, hon hade penningar att betala det med, de blefvo man och hustru. Deras tvååriga äktenskap hade varit hvarken lyckligt eller olyckligt. Han hade ej sökt lycka med sitt äktenskap, endast en solidare ställning i sina affärer, och han hade funnit, hvad han sökt. Hon hade blifvit gift, ja, det var allt, och hon hade vunnit, hvad hon sökt. Hennes natur var grund, där behöfdes ingen pejling för att mäta dess djup. Man saknade henne ej, när hon var borta.

Då hon gifte sig, hade hon ej tagit några plikter med i beräkningen, ty beräkning hade det varit. Hon skulle bli maka och mor för ett barn, som väntade henne, hon skulle bli härskarinna i ett hem, det visste hon, men hon hade icke ett ögonblick frågat sig själf: »Kan jag *blifva* något för honom och barnet, kan jag *vara* något i hemmet, — hemmet, som ju är en hel liten värld?»

Nej, härmed sysslade ej hennes tankar, hon frågade endast: »Hvad kan jag få och blifva i och genom detta äktenskap? Hvad samhällsställning försättes jag uti? Blir jag och mitt hem representabelt? Männe jag får obehag af hans barn?»

De två åren hade gifvit ett lugnande svar på frågorna angående mannen och hemmet. Hvad skulle det komma att svaras henne på frågan angående barnet?

Grosshandlaren hade själf hemfört sitt barn från skolan. Han kände något liknande oro, där han satt framför sin dotter i landån, som mött dem vid ångbåtsbryggan. Skulle det kunna bli sympati, bli samförstånd mellan denna unga, djupt anlagda natur och styfmodern med de små intressena och den stora egennyttan?

Fru Berg satt i salongen. Hon tog det fina broderiet i sin hand och beskådade det, men så lade hon bort det. Hon ville icke arbeta i dag, hon kände sig trött. Trött, hon, som aldrig under hela sitt lif känt tyngden af ett verkligt arbete, ett arbete, som kräft alla kropps- eller själskrafter och uthållighet utan att svikta.

Hvarifrån kommer den trötthet, som icke har sitt ursprung i arbete eller sjukdom? Männe den Gud, som sagt till sitt folk: »Du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett», sänder tröttheten som sysslolöshetens straff?

Hon såg upp, hon hörde ljudet af en vagns rullande.

»Det måste vara de,» tänkte hon. »Skall jag gå ned och möta dem? Nej, skulle jag gå emot henne?»

Hon tog sitt arbete, och inom en stund inträdde hennes man medförande Olga och Ruth.

»Se här, Ann, hafva vi dem. Barnet blef kvar i pensionen, det är en ungmö, jag för med mig hem.»

Grosshandlaren försökte se obesvärad ut.

Fru Berg kysste Olga lätt på båda kinderna, räckte sin hand åt Ruth Wester och sade matt: »Välkomna! Jag hoppas resan varit angenäm.»

»Det är alltid roligt att resa,» sade Ruth, »och att resa tillsammans med Olga är ett verkligt nöje, hon vet allting.»

»Jag tänker ni veta ungefär lika mycket, ni två,» sade fru Berg.

»O nej, jag vet så litet, men Olga så mycket, hon är riktigt lärd skall jag säga. I pensionen gingo vi alltid till henne och frågade, då det var något, som vi ej visste.»

»Det är vackert af er, fröken Wester, att ej öfverskatta er själf, det är mer värdt än Olgas alla förmenta kunskaper.» Röstén var kall; Olga stod vid fönstret och såg ut öfver parken, hon vände sig om, och hennes blick mötte styfmoderns. Det sköt en blixtnur de djupa, mörka flickögonen. Så vände hon sig till fadern:

»Du tillåter väl, pappa, att Ruth och jag gå upp på vårt rum?»

»Naturligtvis, ni ha er frihet, er fullkomliga frihet. Här är så godt om rum, och jag har sagt till om, att ni skola hafva hvar sitt rum bredvid hvarandra, det är ju så unga flickor vilja hafva det? Jag hoppas, att fröken Wester kommer att trifvas här och dröja kvar hos oss det längsta möjliga.»

»Skulle man ej trifvas här? Här är så vackert och storartadt, och här finns inga — läxor.»

»Läxor,» sade Olga, »de kunna serveras öfver allt och på många sätt. De, som stakas ut i böckerna

äro nog de lindrigaste. Du menar naturligtvis, att vi äro uttröttade på läxor och hafva beslutat oss för att ej lära några nya.» Hon gick fram till fadern, lade sin hand på hans arm och sade: »Vår fullkomliga frihet — var det inte så?»

»Jo.»

Hon böjde sig ned och kysste honom. Allt det hvassa i hennes blick försvann. Det var, som om hon med sin kyss velat säga: »Stackars pappa, känner du fullkomlig frihet? Står du utanför läxornas område?» Så tog hon Ruth under armen och lämnade salongen utan att se åt sin mor.

»Hon har mången läxa olärd,» sade fru Berg, och en röd, starkt begränsad fläck visade sig på ena kinden. »Hon tycks inte ens veta af, att det finns något, som heter takt.»

»Hon är så ung, Ann, hon har ju nyss slutat skolan, hvad kan du begära af henne? Jag tror inte, att man får lära mycket af hvad vi kalla takt i skolorna.»

»Eröken Wester visade takt. Fin takt är alltid medfödd.»

Grosshandlarens blick mulnade. Han kände ännu trycket af de varma, ungdomliga läpparna.

»Det vore önskvärdt, att takt iakttoges här å ömse sidor. Jag hade hoppats att finna dig vid ångbåtsbryggan i dag. Vädret är vackert, och en promenad i vagn borde ha varit dig ett nöje på samma gång...»

»Jag hade visat takt mot ditt barn.»

»Ann, jag önskar du ville försöka sätta dig in i den tanken, att hon är vårt barn, och att du är hennes mor nu.»

»Det är föga angenämt att sätta sig in i den tanken, att denna unga dam skall kalla mig mor.»

»Du kunde vara hennes mor, och du är det nu.»

»Det vill säga, du ger mig en mors rättighet öfver denna flicka, som jag helst såge icke funnes till.»

»Dina ord hedra dig ej, Ann, vinn hennes kärlek först och bruka sedan en mors rättighet öfver henne.»

»Hvad skall jag med hennes kärlek till?»

»Ann!»

Grosshandlaren reste sig från sin plats och gick fram till sin fru. Hans panna var mörk, ett hårdt veck visade sig kring munnen.

»Ann, jag har icke glömt den takt en man är skyldig kvinnan och mannen hustrun under de två år, vi varit förenade, men det säger jag dig vid Gud, den dag du glömmet din plikt mot mitt barn, den dag glömmet jag min plikt mot dig. — Minns det.»

»Jag har inte glömt min plikt, vill jag tro. Du har intet att förebrå mig.»

»Nej, jag förebrår dig intet. Kärlek får icke rum i vårt hem, men låt oss handla så, att aktning för hvarandra får rum, det är, hvad jag ber dig om.»

Så vände han sig om för att gå.

»Och detta allt för denna flickslinkas skull!»

Grosshandlaren vände sig om och fixerade sin hustru, så gick han ut. Det var första gången han

tilltalat henne i förebrående ton, de första hvassa replikerna som växlats dem emellan. Skulle det bli hvardagsmat hädanefter? Och detta för en ung flickas skull, en flicka, som bort komma som en solstråle, som en vårfläkt till ett hem, uppfyllt af tunga, dystra höstvindar, bebådande en lång, iskall vinter.

*

Där uppe i de två flickrummen var det sol, yrande lif, vårfläktar, värkänslor. Det packades upp och packades ned, bord och stolar flyttades, soffor rullades från vägg till vägg, taflor fingo ömsa plats, sånger uppstämades och skratt ljödo. Där skulle de hafva sin pratstund, där skulle de sitta och arbeta, där läsa, där skriva. O, så härligt! Ruth var som en drillande lärka, och Olga hade för en stund kastat bort reflexionerna och den mörka synen på tingen och var endast en ung flicka.

»O du, är det inte förtjusande det här partiet öfver soffan, det är vådligt stiligt i mitt tycke. Kom, Olga, och låt oss sätta oss här och njuta af vårt verk. Det är bara en sak, som är dum, du.»

»Och det är?»

»Att jag inte får stanna här alltid, att jag måste bort härifrån.»

Se så. Nu hade man fått syn på den mörka punkten igen. Nu var icke taflan ensamt ljus längre. Hvarför kan man icke njuta af stundens fröjd, utan att den skall störas af oro för kommande stunder, hvilka man ännu icke sett?

»Ja, Ruth, jag törs icke tänka på den dag, då du är borta från mig. För dig har jag fått bikta mina känslor och tankar, då de velat kväffa mig. Hvem skall nu höra på mig och förstå mig? Kanske hon där nere?» Olga skrattade, det var ett kort, själlöst skratt.

»Din mor?»

»Jag kommer aldrig att kalla henne mor, hör du det, Ruth, aldrig.»

»Hvad skall du kalla henne då?»

»Jag kommer ej att tilltala henne. För mig har hon intet namn.»

»Men tror du inte, Olga, att du skulle kunna tycka om henne, om du försökte.»

»Det är omöjligt. Skulle du kunna tycka om henne?»

»Jag vet inte, men jag skulle försöka. Hon såg så fin ut.»

»Fin? Hon är ingen fin människa, det är endast kläderna hos henne, som äro fina. Och förresten lär hon inte bry sig om något annat här i världen än kläder, det har gamla Nora sagt, inte en gång pappa bryr hon sig om, hon frågar bara efter sig själf. Kallar du det fint att gifta sig med en man, som man inte bryr sig om, och hvars barn man inte vill taga sig an? Jag kallar det groft.»

»Men du har inte låtit henne taga hand om dig.»

»Hon stötte bort mig vid fjorton år, vid sexton behöfver jag henne ej.»

»Säg inte så, Olga, säg inte att en mor är öfverflödig vid sexton år. O, att jag nu, nu hade en mor, men jag har ingen, ingen, bara en förmyndare och dig.»

Och Ruth sjönk ned på mattan vid Olgas fötter, borrhade ned ansiktet i hennes knä och grät.

»*Ingen* mor är bättre än en *styf*mor, Ruth.»

»Nej, du. Ingenting är allt det minsta och det värsta, tror jag. Hade jag, om ock bara en styf-mor, skulle jag älska henne och tvinga henne att älska mig.»

»Du kan ju försöka att älska din förmyndare.»

»Ja, du kan vara viss därom. Jag skall försöka att älska honom för pappas skull, och jag skall lära honom att tycka om mig också. I böckerna är visst alltid styfmödrar och förmyndare elaka, men jag tycker inte om, att de skildras så. De äro människor, de också, och hafva hjärtan med trettiosju graders varmt blod som alla andra, och — och . . .»

»Och?»

»Och jag skulle bli så glad, om du bara ville försöka att tycka om din styf-mor litet — för din pappas skull.»

»Tror du att man kan tvinga en människa till kärlek?»

»Nej, det vet jag inte, men jag tror, att man kan egga upp dem till kärlek liksom till hat. Det är visst dumt sagdt — är det inte? Men vet du, ibland försökte jag att tycka om fru Dusch en smula, och då tyckte jag, att jag gjorde det, och när det kunde gå för sig att tycka om fru Dusch litet, då

mätte det väl gå för sig för dig att tycka om din styfemor och för mig att tycka om min förmyndare. Å, du kommer att få bref från mig, glödande af kärlek till min förmyndare. Stackars gubbe! Han anar intet försåt.»

Nu var Ruth på fötter igen, midt i solljuset, ruskande sitt blonda, ostyriga hår och skrattande af hjärtans lust, innerligt, okonstladt och smittosamt. Hon var som en vårdag.

Då öppnades dörren, och en af tjänstflickorna tittade in: »Frun önskar tala med fröken Olga. Jag skulle säga, att frun är i sitt rum.»

»Hvad kan hon ha att säga mig nu?» Olgas blick hade mulnat.

»Tag på dig den där goda minen, som du är så snål på, och spar den där skarpa minen åt mig! Kom inte för snart tillbaka, du kan väl begripa, att jag vill ha en stund i ensamhet för djupsinniga betraktelser. Se så, ut med dig nu! Tappa inte nu den minen på vägen till din mors rum!»

Och Ruth stängde dörren efter Olga och drog regeln för. Hvad skulle hon nu göra? Jo, hon gick fram till spegeln och begynte kamma sig. Hennes hår hade en stor benägenhet för att komma i oordning och förorsakade henne mycket arbete. Medan hon lät kammen glida genom det ljusa hårsvallet sjöng hon:

»Jag är glad och ung.
Ingen sorg är tung,
ty jag älska kan och sjunga.

Kärlek, hopp och tro
som små änglar bo
uppå barnets späda tunga.»

Men hon tänkte visst ej på hvad hon sjöng, ty hon afbröt sången med att säga:

»Jag önskar, att de skulle tycka om hvarandra en liten smula. Om de bara ville försöka, jag vet, att det går, om man riktigt vill.»

*

»Jag önskar veta i hvilket skick din garderob befinner sig,» sade fru Berg, då Olga stod framför henne inne i hennes enskilda rum, där hon satt i en fätölj. »Jag tänker den är bristfällig. Den där klädningen till exempel är ej passabel längre, den är urväxt.»

»Jag är fullvuxen, och min klädning är nästan ny.»

»Nå, det är ju bra, du är tillräckligt lång. Det är svårt med toaletterna vid dina år. Jag tänkte föreslå, att vi, du och jag, skulle resa in till Stockholm i morgon och göra uppköp för din toalett och skaffa hit en sömmerska. Är du med därom?»

»Om det är nödvändigt.»

»Om det är nödvändigt? Hur kan en ung flicka komma med en sådan fråga? Är det ej nödvändigt att ditt yttre så väl som hela din person är chic, det är din plikt mot dig själf och mot din far. Du kommer att föras ut i sällskapslifvet nu. — Sätt dig här på stolen, barn! — Det är något inom säll-

skapslivet, som heter takt, god ton, du har naturligtvis ej fått inhämta något sådant i pensionen, men jag skall gifva dig de första vinkarna och stå till ditt förfogande med råd, när så behöfs. Du ser ganska bra ut, du kommer att gälla för en rik flicka, du måste gifva noga akt på din toalett och ditt uppförande. Har du några talanger?»

»Nej.»

»Är du inte musikalisk?»

»Nej.»

»Och sjunger inte?»

»Nej.»

»Har du gått i någon dansskola?»

»Den skola jag genomgått, var ingen dansskola, det var en kristlig skola för unga flickor, där man fick lära sig tänka och tala och handla som gamla människor, där ungdom var ett fel, där ordet *dans* knappast uttalades.»

»Jaså. Nå, det var nu en försumlighet, att du ej fått lära dansa, men det kan lätt repareras i höst, då vi flytta in till Stockholm. Jag vill tala med din far därom. Har du själf haft hand om din garderob hittills?»

»Ja, på så sätt, att jag själf fått taga fram mina kläder och se till, att allt var på sin plats.»

»Hvem har gjort inköpen för din garderob?»

»Pappa brukade lämna fru Dusch tillräckligt med penningar till kläder åt mig under de senaste åren. Jag minns, att pappa sade en gång till fru Dusch, att det fanns ingen i hans hem, som befattade sig därmed. Hvem som sedan köpte mina

kläder, frågade jag ej efter — jag bryr mig ej om något så oväsentligt som kläder.»

»Det är inte passande af en ung flicka, som du är, att komma med sådana yttranden. Kläder är ingenting oväsentligt, det är lika nödvändigt som mat och dryck. Att kvinnorna hålla på kläderna och herrarna på maten är ju en känd sak. Du vill kanske ställa dig på herrarnas sida och emancipera dig — därigenom gör du dig löjlig.»

»Det fäster jag mig inte vid. Jag vill vara sann och — fri.»

»Flickgriller blott, en följd af vistelsen i en osund helpension. Men det är endast om dina toaletter jag vill tala med dig i dag. När du fått allt upp-packadt, kan du säga mig till, så skall jag göra mig det besväret att genomgå din garderob för att se efter, hvad du kan behöfva. När du blifvit äldre och förståndigare samt fått din smak litet mer odlad, skall jag säga till din far, att du får en viss summa om året att kläda dig på. Nu har jag ej mera att säga dig i dag, jag tänker, din vän väntar på dig.» Fru Berg gjorde en rörelse mot dörren.

Olga steg upp från stolen, hög och smärt stod hon då, hon höll hufvudet rakt, och läpparna voro slutna. Hon dröjde ett ögonblick, som om hon tänkte säga något, så vände hon sig om och gick.

»Vänta,» sade fru Berg, då hon nalkades dörren, »det var sant, det var något annat också, som jag måste säga dig i dag. När gongongen ljuder, träffas vi i salongen före middagen och gå ej direkt till matsalen från våra rum.»

Olga gick genom den långa förstugan och upp-
för trappan till sitt rum. Hon knackade på dörren,
ropande på Ruth:

»Har du slutat dina djupsinniga funderingar
ännu? Kom och följ mig ut i parken, jag måste ut.»

4.

Det var femte dagen efter Olgas hemkomst. Alla dörrar voro uppslagna på Ringaboda, vaserne fyllda med blommor, trapporna mattbelagda: gäster väntades. »Endast en landtlig tillställning,» hade grosshandlaren skrivit på bjudningskortet till sina grannar och gästerna från Stockholm — »en glädjefest i anledning af min dotters hemkomst».

På Olgas kinder glödde en varm, röd färg, hennes svarta hår var uppsatt efter senaste mod och hon bar en luftig hvit klädning. Fru Berg hade sändt upp till henne några rosenknoppar med tillsägelse, att de skulle fästas i hennes skärp och tillsagt sin kammarjungfru att öfvervaka hennes toalett. Olga kastade rosorna åt sidan och gick ned till orangriet. Där stod hon bland grönska och blommor, och band tillsamman en knippa nattsvarta penseer för att fästa dem i sitt skärp.

»Allra värdaste ungmö, tillåt en gammal bepröfvad styfmorbror att en enda gång kritisera ert görande och låtande. Bort med de svarta blom-

morna och fram med rosenknoppar, endast rosor passa för er unga midja.» Det var löjtnant Clerk, en yngre bror till fru Berg, som yttrade dessa ord.

»Jag tänker följa min egen smak i en sådan bagatell,» svarade Olga utan att se upp från sina blommor, hennes kinder brunno blodröda mot den hvita klädningen och det svarta håret. »Rosenknoppar passa måhända bättre åt er än åt mig.»

»A, min nådiga, ni är kall, och jag som gått efter er hit för att få sola mig i er närhet.»

»Var så god, här är sol öfverallt, jag är ingen sol, och jag är inte van att bli tilltalad på detta sätt, herr löjtnant.»

»Herr löjtnant? Har ni redan glömt att er fru mor nådigast makat litet på morbrorskapet och tilllåtitt mig kalla er vid ert stolta namn samt skänkt mig den glädjen att få höra mitt eget från edra sköna läppar.»

»Också i detta tänker jag följa min egen smak, herr löjtnant.»

»Fröken Olga — ni tillåter väl, att jag ställer mig på andra sidan om det svalg, ni slagit mellan oss.»

»Mellan oss finns ingenting, inte ens ett svalg.»

»Nu är ni grym. Ungdom och grymhet förenas ej. Är det något särskildt, som inte tillfredsställer er i dag? Tro mig, jag vill våga mitt lif för att se er tillfredsställd.»

»Gå då, löjtnant Clerk, det är det minsta ni kan göra — och jag är nöjd.»

»Fröken Olga, hvarmed har jag förolämpat er?»

»Genom att komma till mig och roa er med att säga faddheter, hvilket jag afskyr.»

»Å, jag ber er allra ödmjukast om förlåtelse. Jag vill försöka anslå ett samtalsämne, som behagar er — vetenskap till exempel, jag vet nog litet, eller skön konst, jag har sett ganska mycket, sång och musik, jag är litet försökare i båda delarna. Hvad behagas?»

»Jag har sagt min önskan.»

»Den måste ni återtaga, fröken Olga! Vi kunna icke undgå hvarandra här i min systers och i er mors hem. Jag misshagar er nu, men jag svär att ej lämna detta hem, förrän vi blifvit vänner, vi två. Jag skall nedlägga all min kraft på detta arbete.»

»Nedlägg den på något värdigare — och något möjligare!»

»Det är det värdigaste jag för närvarande vet, och hitintills har vinnandet af en flickas bevägenhet ej varit någon omöjlighet för mig.»

»Olga,» ropade nu Ruth, som kom springande ned för trädgårdsgången, glömsk af sin långa klädning och sitt uppsatta hår. »Fru Berg frågar efter dig, gästerna börja anlända — kom till dina plikter!» Ruth var mycket söt. Hon bar liksom Olga hvit klädning med rosor i skärpet. Hennes ögon lyste som ett par stjärnor.

»A, fröken Wester, kom inte med några plikter nu!»

»Jo, löjtnant Clerk, det är Olgas plikt att komma till sin mor, när hon frågar efter henne. Det är också din plikt, Olga, att se glad ut,» fortfor hon

och trädde sin runda arm under väninnans. »Hela festen är ju för din skull.»

»Ja,» tillade löjtnant Clerk, »vi hafva alla kommit hit för er skull, fröken Olga, jag också.»

»Om jag sade, att det gladdde mig, skulle jag vara osann, tillåt mig därför att ej säga något!»

»Jag är glad i dag, Olga, och såsom min vän måste du dela mina känslor. Ser du, så härligt allt är — sol och blommor och fågelsång och en fest till din ära och aldrig, aldrig mer behöfva vi återvända till fru Dusch's pension. Kan du inte vara glad i dag, då är du helt enkelt omöjlig. Se så, nu har jag ändtligen fått dig att skratta.»

»Ni kan visst den konsten, fröken Wester.»

»Det är det enda jag kan, och det kan jag till öfvermått, sade alltid fru Dusch.»

»Jaså, det skulle skrattas med måtta i pensionen.»

»Å, vi fingo snart sagdt inte alls skratta,» sade Olga. »Mina läppar hafva stelnat där under tio år, så det har blifvit mig en konst att kunna skratta. Men hon här, lärkan, som vi kallade henne, hon skrattade oakadt alla förbud, skrattade ibland, så hon måste stoppa näsduken i munnen, för att ej fru Dusch skulle höra det.»

»Jag skulle vilja trampa er fru Dusch på hennes liktorn.» Det var löjtnant Clerk, som uttryckte denna önskan.

»Fy, det var elakt sagdt,» inföll Ruth. »Fru Dusch kunde vara så snäll ibland, och hon är så

lärd och så gudfruktig och så förståndig, men det är inte alls roligt att vara i en helpension.»

»Men nu ären I fria. Mitt hjärta klappar af medlidande för er och allt hvad I hafven genomgått, och historien om näsduken i munnen, ja, den kan jag väl aldrig glömma. Om jag i framtiden skulle få det stora förtroendet att bli riksdagsman, skall jag komma fram med en motion om bortskaffandet af alla helpensioner och förbud att hindra unga flickor från att skratta.»

De hade under tiden inträdt i salongen, där Olga och hennes kamrat och väninna presenterades för gästerna. Det var en brokig samling. Fruar i urmodiga sidenklädningar, unga flickor, mer eller mindre smakfullt klädda, äldre och yngre herrar och barn. De hade samlat sig i grupper, pratande, skratande och spejande på hvarandra, då Olga och Ruth med löjtnant Clerk inträdde. Det allmänna intresset öfverfördes då på Olga, grosshandlarens unga dotter, som nu skulle föras in i deras sällskapslif. »Hon ser bra ut», tänkte de flesta, »stolt», andra, »intelligent», några. Församlingens kyrkoherde dröjde vid Olgas sida.

»Det är en härlig tid, eller om jag så må säga, stund af tiden, som ni nu befinner er uti, fröken Olga. Skolan, de utnötta barnaskorna bakom er och lifvet, sådant det ter sig vid sexton år, framför er. Jag har själf känt de där känslorna, det var, då jag eröfrade den hvita mössan; allt tvång bakom och lifvet och friheten framför mig, frihet att pröfva, hvad man duger till i den stora, vida, okända värl-

den. De där känslorna kännas endast vid en period i människans lif, och ni befinner er i denna period just nu, fröken Olga, och jag gratulerar er därtill.»

»Det måtte vara skönt att känna frihet.»

»Måtte vara, säger ni. Är ni då inte fri nu?»

»Jag känner inte till frihet, och hvad mer är, jag upptäcker fångar, band och bojor, hvart jag ser. Icke en fri.»

»Ni förbluffar mig. Skulle edra sextonåriga ögon kunna upptäcka band och bojor? Känner inte er unga själ sig fri?»

»Nej, herr kyrkoherde, och jag längtar efter frihet och oberoende.»

»Jag vet inte, om ni har rättighet att tala om oberoende ännu. Det enda beroende ni hittills kunnat komma under är väl föräldrars och uppfostrares, och jag vill inte ens kalla det beroende, utan i stället vård; och vår Gud lofvar sin välsignelse åt dem, som rätt tillägna sig och ställa sig under den.»

»Kanske, ja, herr kyrkoherden har naturligtvis rätt, men jag tänker, att verklig vård har intet beroende, men onaturlig vård blir ett beroende.»

»Onaturlig vård, sade ni?»

»Ja, jag har sett huru olika en trädgårdsmästare kan vårda sina plantor. Från en håller han bort ogräset, vattnar och göder, och plantan växer fri följande sin natur; en annan bindes fast, tvingas att forma sig efter en annans vilja och smak. Det senare kallar jag onaturlig vård. Så kan det ju också vara i det mänskliga lifvet och med den mänskliga vården. Man kan väl vårda så, att individualiteten

hos hvarje varelse utvecklas fritt eller ock tvinga ned håg och natur och dana det personliga hos människan efter egen smak och godtfinnande.»

»Men det finns plantor, det finns människobarn, hvilka man måste gripa an med hård hand, hvilka man måste binda för att rädda dem från det fördärf, som deras fria natur vill störta dem uti.»

»Måne dessa från början fått verklig vård, intet ogräs i sin närhet, vatten och god jord?»

»Ja, fröken Olga, det hindrar ej alltid. Det starkaste hos människan är hennes natur, den banar sig väg fram genom alla hinder. Den onda plantan bär ej god frukt, äfven om hon stode i den härligaste jordmån. Den hårda handen, de tunga banden måste fram för att hindra fulländning i det onda. Vår moder Eva befann sig i Herrens lustgård, då hon föröfvade sin första synd; och så måste hon ryckas upp ur lustgårdens härliga mark, drifvas bort, och vägen dit stängas med svärd, på det hon ej för evigt måtte rotfästa sig i synd.»

»Men kyrkoherden sade, att naturen är det starkaste hos oss. Kan den då bindas? Måne den ej till sist trotsigt bryter sig fram genom allt tvång, genom alla band, som lagt sitt tryck på den?»

»Jo, det tror jag visst, natur det är makt, men det är förunderligt hvad vård, hvad ledning kan åstadkomma, men då måste vården lämpas efter naturen hos den, som skall vårdas.»

»Hvem förstår bäst ens natur?»

»Modern, ingen förstår barnet såsom hon. Hon är dess rätta vårdarinna och uppfostrarinna.»

»Men skolorna då?»

»Skolan måste vara det andra, modern det första. Skolan gifva vetande till ljus genom lifvet, modern dana naturen, bilda karakteren.»

»Hvad skall man då säga om helpension, där en kvinna skall uppfostra och vårda en skara barn, hvilkas mor hon ej är, barn med olika naturer och som skola fostras efter *ett* mått och *en* metod.»

»Helpensionen är ej i min smak, och den blir mer och mer sällsynt. Resultatet blir i de flesta fall något snedvridet, ehuru den kan lämna goda sådana. Det fordras en särskild och en sällsynt begåfning för att leda en sådan. Nej, modern, hemmet och skolan bredvid hemmet är enligt min åsikt de bästa garantierna för en god uppfostran.»

»En mor borde således ej lämna bort sitt barn att uppfostras af andra.»

»Nej, så vida hon ej är oförmögen därtill, och sådana finnas tyvärr i mängd, men inser hon det, då handlar hon ärligt mot sitt barn, om hon lämnar det i starkare hand än hennes egen.»

Kyrkoherden fördes nu bort af grosshandlaren, och Olga stod kvar och såg efter den gamle med det vänliga, lugna ansiktet. Gästerna hade spridit sig i de andra rummen, i trädgården och i parken, några dröjde ännu i salongen. Hon lyssnade till deras samtal. Hvad hon hörde var fadda kvickheter, sorgglöst raljerande öfver bagateller, roliga historier. Hon gick ut. Nere på krocketplatsen såg

hon löjtnant Clerk, han var omgifven af en skara ungdom, han tycktes hålla ett föredrag, alla lyssnade på honom. Hon gick dit, hon hörde honom med förvänd stämma härma någon, i det han berättade en historia af simplaste innehåll ledsagad af det muntraste skratt från de lyssnande. Olga gick till trädgården för att uppsöka Ruth, på sandgången mötte hon sin styfmor.

»Hvad är meningen med de svarta penseerna i ditt skärp? Jag skiekade upp rosor till dig.»

»De ligga kvar på mitt rum. Jag har följt min egen smak, då jag valt dessa.»

»En dålig smak, i sanning. Jag måste också förebrå dig dålig takt, jag hade icke väntat det af dig i dag.»

»På hvilket sätt har jag visat dålig takt?»

»Och det kan du fråga om. Hur har du betett dig mot min bror, som endast är van vid bildade sällskaper. Du har vägrat att kalla honom vid hans dopnamn, ehuru jag sagt till därom i bådass er närvaro.»

»Och det har han berättat för — för sin syster.»

»Ja, det var hans plikt. Och kallar du det takt, att ej med en min, ett ord eller en åtbörd söka roa det sällskap, som din far för din skull bjudit hit. Du kommer mig att blygas för ditt uppförande. Din kamrat visar mer takt än du, som står och ser ut som en martyr, tag lärdom af henne, om du ej vill taga den af mig.»

»Jag är just på upptäcktsfärd efter henne.»

»Se där kommer hon ju. Fröken Wester, ni tycks veta, hvad god ton vill säga, meddela litet däraf åt Olga!»

Fru Berg lämnade de två flickorna på sandgången och gick till det öfriga sällskapet.

»Ruth, hvad skall jag göra?»

»Komma med oss andra och försöka se intresserad ut! Jag tror, att de flesta ha måttligt trefligt, men de låtsas, som om de hade det. Se, där har löjtnant Clerk rangerat ett krocketparti på sex utvalda. Om vi skulle ställa till med ringkastning här på gården? Hufvudsaken är visst, att alla hafva något att göra, eller att alla få tala. Är det någon, som sitter ensam och tiger, måste vi gå och tvinga den att tala, men det är just detsamma, hvad vi säga. Kom blott!»

Och hon förde Olga med sig. De ställde till med ringkastning och springlekar. Ruth och löjtnant Clerk ledde det hela, det vill säga, bestämde, hvad som skulle lekas, och den ungdomliga skara, som inbjudits till Ringaboda, lekte, hvad som skulle lekas, man låtsade vara road däraf och drog en lättadens suck, då förfriskningar kringbjödos, och leken för en stund afbröts.

»Å, fröken Olga,» sade löjtnant Clerk, då han under leken lyckats få plats vid hennes sida, »ert misshag tynger som en pundsvikt på mitt sinne, och ändå måste jag vara glad och rolig. Tycker ni inte, att den situationen borde få plats i litanian, så att man allmänt kunde afbedja den med ett: därifrån bevare oss milde Herre Gud.»

»Ni har så ofantligt mycket att skämta och göra er rolig öfver, löjtnant Clerk, att ni åtminstone inte behöfver taga Gud och hans ord till föremål därför.»

»Men hör nu, fröken Olga, hvad skall jag tala om? Ni är bra grym mot mig. Ert misshag är i sanning tungt att bära.»

»Ni har ju sökt tröst.»

»Tröst? Hvar har jag sökt den?»

»Hos er syster.»

»Å för — — har Ann, det färet, skvallrat?»

»Hon har befallt mig att behandla er taktfullt, därför att ni är hennes bror och därför att ni endast är van vid bildade sällskaper.»

»Det är tyvärr sant båda delarna, men det är också sant, att Ann är ett får. Det enda värdiga schackdrag hon utfört under sin långa lefnad är hennes giftermål med er far.»

»Upphör att tala illa om er syster, eller jag går!»

»Tycker ni om er styfemor?»

»Ni är inte den, inför hvilken jag redogör för mina känslor och tycken.»

»Det vill säga, ni tycker inte om henne, jag undrar ej därpå, ni förefaller så innehållsrik, och hon är så tom. Å, jag ber, gå inte er väg! Jag vill genast tala om något annat.»

»Hvad brukar ni tala om med de bildade unga flickor, med hvilka ni umgås?»

»Å, om allt och intet på samma gång. Jag talar med dem om sådant, som jag talar med er,

men med den skillnaden att de gilla, hvad jag säger, men det gör inte ni.»

»Jag är väl inte tillräckligt bildad.»

»Ni, som genomgått en sträng helpension, ni måtte väl fått själspolityr, som ni kan blänka med i sällskapslifvet. Vår tids bildning är ej annat än sådan där utanpå sittande polityr, vetenskapen den sitter vetenskapsmännen inne med.»

»Jag tänker, att det nog mycket beror på en själf, om bildningen blir ytlig eller ej, om man nöjer sig med skal eller forskar efter kärna, eller hvad tror ni?»

»Fråga inte efter, hvaraf något beror, det är så obekvämt för tanken att ransaka efter sådant. Vet ni, jag fruktade för något angående er.»

»Angående mig?»

»Ja, just angående er. Jag fruktade för, att ni var, hvad man kallar läderska.»

»Och, om jag nu vore så djup till min natur, att jag förmått finna en Gud och sedan gifvit mig åt honom för all tid, hvad hade ni att frukta däraf?»

»Allt.»

»Ni talar i gåtor.»

»Förstår ni inte, att om ni, som ni själf uttryckte er, gifvit er åt Gud, så hade jag intet att få af er.»

»I hvilket fall som helst har jag intet att gifva er — om inte möjligtvis litet polityr.»

»Tackar så mycket! Jag hoppas, att ni genast börjar bearbeta mig. Kanske att vi till slut kunna komma till ett stort samförstånd.»

Nu tillsades att supén var serverad. Löjtnant Clerk förde Olga till matsalen. Hon såg sig om efter Ruth, så fick hon syn på henne omgifven af en skara flickor. Hennes rosor hade vissnat, men hennes kinder blomstrade. Efter supén samlades man i salongen, där det gafs litet musik, hvarpå värd och värdinna aftackades och gästerna lämnade Ringaboda.

Olga satt på sitt rum. Hon hade slagit upp fönstret på vid gafvel och blickade ut i sommar-natten. Ruth låg på soffan.

»Tycker du inte, att det är tomt, Ruth?»

»Efter gästerna, menar du?»

»Nej, sällskapslifvet. Att människor hafva så litet att säga hvarandra, är det inte besynnerligt? När jag tänker på att unga flickor kunna nöja sig med en sådan konversation, som den löjtnant Clerk bjuder på, då blyges jag för de unga flickorna en corps. Jag hörde hälften af en historia, som han berättade på krocketplatsen och som framkallade muntert skratt, medan jag kände blygselns rodnad bränna mina kinder. Och öfverallt, hvart man kom samma tomma, simpla samtalsämne.»

»Men hvad skall man kunna tala med en herre om? Vi hafva ju så olika intressen.»

»Hafva vi olika intressen? Det kan jag inte inse. Vi äro ju människor allesamman.»

»Men vi voro så främmande för hvarandra. Jag nästan beundrade löjtnant Clerks talang att kunna tala med oss om så mycket. Jag håller det för en viss konst att kunna tala och ändå inte säga någon-

ting. Om du varit en löjtnant Clerk, hvad skulle du ha talat med oss om?»

»Å, så snart jag fått klart för mig motpartens verksamhet så skulle jag låta min löpa jämsides med hans. Vår verksamhet och erfarenhet från olika arbetsfält borde kunna ge samtalsämne nog. Och studierna till exempel, huru mycket gemensamt hafva vi icke i dem?»

»Men hela denna stora skara, som aldrig arbetar, hvad skulle den tala om?»

»Det borde aldrig fattas ett verkligt samtalsämne människor emellan. Hela Guds stora skapelse står ju på vid gafvel tillgänglig för alla. Det måtte väl smaka bättre att tala om den än att sitta och säga hvarandra artigheter, som smaka som vidbränd mat.»

»Ja, vet du, det är allt bra dumt att höra på artigheter; man vill liksom tro på dem, fastän de äro blott tomma ord. Vet du, löjtnant Clerk sade till mig i afton, att jag fördunklade rosorna i parken, och att det var onödigt att jag lade socker i kaffet, då jag hade så söt mun. Och vet du, när jag sedan gick förbi trymån i salongen, såg jag efter hurudan mun jag hade. Var jag inte bra dum, du, som kunde bry mig om hvad han sade? Kan du begripa, hvarför herrarna alltid säga sådana där dumma artigheter till oss fruntimmer?»

»Därför att vi tillåta dem göra det.»

»Men jag tillät honom inte att säga det, jag sprang bort från honom.»

»När ni träffas nästa gång, så går det på samma sätt, och du kommer att få springa, skall du få se.»

»Hvad skall jag göra då?»

»Stanna och säga honom, att han får gå, då han inte har något bättre att säga dig.»

»Men han kunde bli ond.»

»Rusta dig med styrka att kunna bära det!»

»Jag önskar, jag kunde vara så där vådligt förståndig, som du är, jag är så dum!»

»Du är inte dum, Ruth lilla,» sade Olga och satte sig på pallen framför soffan, på hvilken Ruth låg, »men du har fjärilsnatur, du fladdrar sorglöst hit och dit. Du kommer att fångas och låta binda dig och sedan passa in dig själf i bojorna, noga och väl, och lämna allt åt sitt öde, tiden och händelserna och mig och vårt förbund, och jag får ensam gå omkring och söka efter vår gudanyckel.»

»Jag skall aldrig glömma eller öfvergifva dig, Olga, tro mig! Hvilka bojer du än profeterar åt mig, aldrig kunna de binda minnet och vänskapen till dig. Men jag fruktar, att du ensam får söka efter gudanyckeln, det fordras förstånd att söka efter den, och det har jag inte fått, men det har du, och därför är det din plikt att gå åstad.»

»Och om jag finner den, Ruth, då kommer jag till dig och då . . .»

»Då skola vi jubla.»

»Ja, då skola vi jubla. — Godnatt!»

»Fasligt pikant det här så kallade styfbarnet. Jag undrar, hvad mödernet går löst på. Det skall jag höra mig för efter hos Ann, den gåsen. Hållning som en drottning och kritisk bevars vid sexton år; så olik den dagliga upplagan. Att få lof att möda sig om att vinna hennes ynnest, det är nästan löjligt.»

Löjtnant Clerk snodde sina mustascher och skrattade. Det var hans sista tanke för dagen.

5.

»ch du tycker att hon har inga plikter att fylla mot mig?»

»Jo, men man fordrar mer af den mogna kvinnan än af barnet. Hon har ännu ej tydliga begrepp, som du bör äga. Du skall leda henne till hennes plikter.»

Det var grosshandlaren och hans fru, som förde detta samtal.

»Jag har försökt leda och råda henne och vara som en mor för henne, men jag möter endast hårdnackenheter och hvar det är möjligt ett hvasst ord. Lugn och frid är hvad jag mest af allt åtrår, det har alltid varit min natur, men sedan detta barn kom i huset, har jag ej haft någon ro. Atmosfären är tung endast af hennes närvaro.»

»Jag förstår inte, hur det kan vara möjligt att denna unga flicka så kan uppröra dig. Du har hittills visat dig äga sans och ett hvardagslugn, på hvilket jag satt stort värde, och nu är här missämja från morgon till kväll och från kväll till morgon.»

»Det är naturligtvis mitt fel. Du tar parti för henne.»

»Felet, ty fel är det, ligger hos er båda. Jag skall tala med Olga, men nog är det fatalt att få lof att förebrå henne en sådan obetydlighet, som att hon föredrog penséer för rosor i sitt skärp i går.»

»Nå men hennes beteende mot min bror, kan du kalla det korrekt?»

»Det befattar jag mig inte med. Den saken får han själf ta hand om. Om hon förfördelat honom, så gaf han henne anledning därtill.»

»Ja, hon är naturligtvis felfri. Det är jag och min bror, som inte äro på sin plats här.»

»Gör nu inte en elefant af en mygga, Ann! Tag ditt förnuft till fånga, eller jag förlorar den smula tålmod jag ännu har kvar.»

»Jag har redan förlorat mitt.»

»Jag märker det, och därför får du ursäkta att jag lämnar dig.»

»Var så god! Tillåt mig först fråga, hur stort mödernearf har hon?»

»Hvem? Olga?»

»Hvem eljes tala vi om?»

»Och hvarför vill du veta det?»

»Min bror önskar veta det?»

»Jaså, han önskar öka sina kunskaper, nå, då får han vända sig till mig direkt.»

Grosshandlar Berg skrattade, skrattade såsom man skrattar efter en rolig historia. Man hörde honom skratta äfven, sedan han stängt dörren.

På fru Bergs kind visade sig den mörkröda, starkt begränsade fläcken.

Grosshandlaren uppsökte Olga. Han fann henne tillsammans med Ruth under en lind i parken. De voro båda sysselsatta med läsning.

»Har du lust att göra en promenad med mig här i parken?» sade grosshandlaren och räckte Olga sin hand.

»Kan du fråga, om vi ha lust därtill, pappa? Det gläder oss, att du vill gifva oss litet af din tid.»

Olga trädde sin arm under faderns, hennes ögon hade ett varmt och tacksamt uttryck.

»Gör er inte besvär, fröken Wester, vi skola snart vara åter. Det är något af helt och hållet privat natur, som jag ville tala med Olga om.»

Den varma blicken slocknade i Olgas ögon, och greppet om faderns arm blef lättare. Han kände det, han såg den dystra blicken, och en känsla af vemod genomgick honom.

»Finner du det underligt, att en far vill tala enskildt med sitt barn?» frågade han sakta, där de gingo fram under ek och lind och lönn.

»Jag skulle finna det mer underligt, om han ej ville tala med det.»

»Ja, du har rätt. Jag har haft så få tillfällen att få tala med dig, mitt barn. Din vistelse utom hemmet, affärer och sådant har stått hindrande i vägen, men hädanefter hoppas jag det skall bli annorlunda.»

»Jag hoppas det också, pappa.»

»Hvarför mulnade din blick, då jag sade, att jag ville tala enskildt med dig? Hvad fruktade du?»

»Förebråelser.»

»Stackars liten!»

Han strök med sin hand öfver hennes. Det var förunderligt — de enda orden och den lilla smekningen fyllde hennes ögon med tårar, dessa glänsande ögon, som hade så ondt om tårar. Men så hade helier ingen någonsin kallat henne stackars liten — icke ens hennes verkliga mor.

Hennes verkliga mor hade varit en stjärna inom sällskapslifvet, vacker, spirituell och eftersökt. Det fanns ej håg eller tid för barnet, nöjena slukade allt. Barnet sändes bort, och där borta i pensionen, hvem skulle där kalla henne stackars liten, inte ens Ruth, hon beundrade henne för högt för att kunna säga så.

»Stackars liten! Jag har ingenting att förebrå dig, ingenting. Jag önskar och hoppas, att du har förtroende för mig och låter mig veta dina önskingar, det skall bli mig så kärt, så kärt att få uppfylla dem. Finns det ingenting särskildt, du önskar nu?»

»Nej, pappa; jag tackar dig.»

»Jag skulle så gärna vilja känna dina intressen, barn. De flesta unga flickor syssla endast med sina nöjen och toaletter och sådant, men det tycktes mig nästan, som om du var mycket ointresserad i går på vår tillställning.»

»Ja, pappa, jag får ju vara uppriktig mot dig, jag hade inte något nöje i går, och jag kunde icke

låtsa glädje, som ej fanns. Mina intressen gå i annan riktning.»

»I hvilken riktning då?»

»Jag är så ung, jag tror jag förstår mig inte riktigt själf ännu, men jag känner håg, en brinnande håg för allt, som det ligger sanning och verklighet uti. Jag såg så mycken förställning i går.»

»I vår tids sällskapslif kommer du att finna mycket litet af sanning och verklighet. Det är nu en gång så, protestera går inte, det enda som går, är att följa med strömmen.»

»Kan man inte bryta sig lös?»

»Då skulle man bli utpekad af alla, och för en kvinna är det bättre att gömma sig i den stora hopen än att ställa sig utanför den.»

»Jag tror, att jag hellre skulle ställa mig utanför den. Jag har gått i ledband så länge, och jag ville så gärna, så gärna gå fri framåt åtminstone en bit af lefnadsstigen. — Det skulle vara att lefva.»

»Jag tänker, att en flicka vid dina år och i vår tid just inte bör klaga öfver för liten frihet. Jag hoppas, du inser din goda ställning; du är fri, fullkomligt fri från alla näringsbekymmer, och det är en förmån, hvars storhet du ej har begrepp om ännu, och jag hoppas till Gud, att du aldrig måtte få erfaras arbetets slafveri.»

»Jag tänkte inte, att arbete var slafveri. Vet du, pappa, midt emot fru Dusch's pension bodde en ung snickare i sitt egna hus. Jag brukade sitta i fönstret och se öfver till hans gård. Jag såg

honom tidigt och sent i sin verkstad, jag såg hur spånen ringlade sig under hans raska hyffel, och jag hörde, hur han sjöng dagen lång. Han arbetade icke på en annans befallning, han arbetade efter sin fria vilja och han arbetade jämt. Det kunde se ut som slafveri, men han var fri, o, så fri till och med i sitt arbete, att jag afundades honom, där jag satt i fönstret och såg öfver till hans gård. Han var en kung, hans gård var hans rike, och arbetet var hans glädje.»

»Sådana människor hafva det i allmänhet mycket bra, de äro så oberoende, de behöfva ej representera med mera, men de äro ändå inte nöjda. Hvem garanterar för att inte din snickare en vacker dag säljer sitt rike och reser till Amerika, för att där träla som en hund.»

»Det kan ingen garantera för, hvad som kan komma att ske.»

»Nej, och därför kan det ju hända, att grosshandlar Bergs enda dotter en dag kan känna sig fri som en kung på sin faders gård.»

»Grosshandlar Bergs enda dotter vill försöka att känna sig tillfredsställd och lycklig med vackra kläder, kostlig mat och rikedomens öfverflöd, men lyckas det henne ej, bör ingen klandra henne därför, att hennes häg stod till något annat.»

Olga böjde sig ned och kysste sin faders hand.

»Det gläder mig, att du vill försöka finna dig i de nya förhållanden, i hvilka jag nödgats försätta både mig själf och dig.»

När grosshandlar Berg i sällskap med Olga och Ruth efter en stund gick uppför allén fram till gården, fann han landån hållande framför verandan.

»Hvad vill detta säga?» frågade han kusken.
»Hvem har befallt fram landån, jag har ju sagt till om jaktvagnen.»

»Frun har befallt fram landån.»

Löjtnant Clerk trädde i detsamma ut på verandan.

»Å, se där hafva vi ju de unga damerna, som jag förgäfves sökt öfver allt.»

»Har du ändrat din resa?» frågade grosshandlaren. »Jag tyckte, du talte om att stanna till eftermiddagen.»

»Ann har så bestämt. Hon måste in till Stockholm i dag, säger hon, och vill ej resa på eftermiddagen. Jag hade gladt mig åt att få tillbringa dagen i de unga damernas sällskap, men nöden har ingen lag.»

Grosshandlaren gick uppför trappan till salongen, han fann ej sin hustru där, han sökte henne i hela våningen, men förgäfves. Då rycktes en dörr upp, och löjtnant Clerk stod framför honom.

»Tack skall du ha, Berg, för i går och för i dag. Hoppas du kommer in till Stockholm snart och dränker dina sorger i ett glas på Hasselbacken. Jag försäkrar dig, jag har ingenting att skaffa med Anns resa. Farväl med dig!»

»Hvar är Ann?»

»I vagnen.»

Det hårda vecket kring grosshandlarens mun framträdde skarpt. Han stannade ett ögonblick likasom besinnande sig, så följde han löjtnant Clerk ned för trappan och gick fram till vagnen.

»När tror du dig kunna återvända hem, Ann?» Rösten var hård, men grosshandlar Berg var för mycket gentleman för att i tjänarnas närvaro visa sitt missnöje eller okunnigheten om sin hustrus afresa.

»Jag kan ej säga det i dag. Se så, Åke, nu måtte du väl hunnit säga farväl till flickorna. Jag försäkrar dig att vi komma för sent till staden.»

»Nå än sedan, då vända vi om, prästerna predika ju alltid om omvändelse.»

Löjtnant Clerk hoppade upp i vagnen, dörren stängdes, och vagnen rullade bort öfver den fint krattade sandgården.

Grosshandlar Berg stod kvar och stirrade efter dem. Hans panna låg i djupa veck, och hans mun var hårdt slutet. Olga hade gifvit akt på honom. Hvad kunde den minen betyda? Hon gick fram till honom och vidrörde sakta hans arm.

»Pappa, du ser så dystert ut, du har så djupa veck i din panna. Får jag försöka släta ut dem?» Och hon strök med sin smala, hvita hand öfver hans panna.

»De kunna ej slätas ut, barn, aldrig och af intet.»

Han klappade henne på kinden och gick in på sitt rum.

»Såg du hans min?» sade Olga. »De hafva grälat, var säker därom, och nu reste hon bort, utan att förut ha talt med honom därom.»

»De ha kanske grälat om dig.»

»Om mig?» Olgas ögon vidgades.

»Ja, hvem vet? Du borde vara litet vänligare mot din styfmoder. Tänk på, att din far kan få lida för din kallsinnighet mot henne.»

»Jag skulle inte vilja bedröfva honom för allt i världen, men, Ruth, jag kan inte älska henne.»

»Men du kan vara litet vänligare, hon tror visst, att du hatar henne.»

»Visste jag, att hon gör min fader olycklig, då hatade jag henne.»

»Därmed hjälpte du honom icke. Jag ber dig, Olga, för din fars skull försök att vara vänlig mot henne! Han såg så sorgsen ut. Om vi skulle hitta på någonting, du och jag, någonting riktigt trefligt, någon surpris, som kunde göra honom glad igen.»

»Ja, Ruth, men hvad skola vi hitta på?»

Och de båda flickorna satte sig på trappsteget och funderade och efter mycket funderande och många förslags förkastande kommo de öfverens om att kläda lusthuset i parken med blommor, mycket blommor, och duka middagsbordet där och på kort inbjuda grosshandlaren på middag hos dem i lusthuset. Och så skulle endast hans älsklingsrätter serveras, och det skulle kokerskan hjälpa dem med, och så bar det af ned i köket till henne. Där fingo de nu veta, att grosshandlaren hade en favoriträtt, som dock aldrig serverades i hans hem, nämligen

kroppkakor, och så bestämde man sig för kroppkakor naturligtvis, och så skulle trädgårdsmästaren plundras på alla slags grönsaker, och färsk potatis måste de hafva till smörgåsbordet, om den också skulle trollas fram. Så hade kokerskan fågel och så skulle hon koka en fin kräftsoppa, ty det tyckte grosshandlaren om, och grädda munkar till dessert, och så skulle middagen sluta med fin ost, smör och cakes.

»Men vin då?» Det var Ruth, som frågade.

Ja vin. Det hade grosshandlaren själf hand om, men kokerskan skulle nog ställa om, att det blef vin till middagen.

När nu detta var bestämdt, sprang Olga upp på sitt rum för att pränta bjudningskortet, medan Ruth begaf sig till lusthuset för att börja kläda därinne. Det var något i hennes smak. Med en stor löfruska sopade hon rena väggar och tak, ifall där skulle finnas några spindelväfvar, och därför att det roade henne. Och så ut efter blommor, blommor från orangeriet, palmer, dracenor och rosor, som gjorde henne mycken möda att forsla till lusthuset, men som hon ändock skulle bära dit själf — och vilda blommor, förklädet fullt från ängen. En krona af blommor skulle smycka taket, och ingången prydas med vilda blommor, det hade hon räknat ut. Som hon bäst var i färd härmed kom Olga springande, hon hade ett kort i handen.

»Ser du, är det inte stiligt, gult med guldkanter, och här har jag präntat: 'Fröken Berg och fröken Wester hafva äran inbjuda Grosshandlaren

och Riddaren H. N. Berg till middag i lusthuset på Ringaboda onsdagen den 4 juni 18... — Och här har jag ritat två fåglar på en kvist, det skall föreställa dig och mig.»

»Men hvem skall föra fram brevet till honom?»

»Jag skall springa till trädgårdsmästaren och bedja honom göra det. Ser du sådana stora bokstäfver jag skref på kuvertet? Är det inte bra likt herrstil?»

»Jo, men skynda dig nu, här är mycket att göra.»

Och snart var Olga tillbaka och deltog i blomstersmyckandet, yr och glad. Husjungfrun kom nu för att duka bordet — bländande duktyg, silfver, kristall och blommor, trädgårdsmästarens rosor och hans skatter från orangeriet. Han hade själf kommit till dem och räckt dem en hjälpsam hand.

Nu var allt färdigt. Flickorna hade klädt sig i sina hvita klädningar och stodo väntande i lusthuset, klockan var fyra, och inbjudarinnorna hade utsatt den tiden på bjudningskortet.

»Se där, Olga, där kommer han! Usch, jag blir nästan rädd! Tänk, om han skrattar åt oss!» Det såg nästan ut, som om Ruth tänkte gömma sig under bordet.

Det ansikte, som nu visade sig i dörren, såg också ut, som om det hade mycket lätt för att skratta. De skarpa linjerna kring munnen, vecken i pannan, hvar voro de nu? Ett enda litet flickupptåg i god mening hvad kan det icke förmå här i världen!

»Mina ärade damer, jag tackar er på det hjärtligaste för det sällsynta nöje, som beredts mig genom denna oväntade festtillställning.»

Och grosshandlaren stod där bugande i hvit halsduk och frack med vasaorden på sitt bröst.

»Pappa, pappa, att du senterat vårt lilla upptåg så att du klädt dig i frack!» Olga slog armarna om faderns hals och skrattade otvunget, ungdomligt och glädt.

»Charmant, på min ära charmant,» deklamerade grosshandlaren. »Ni ha lyckats utomordentligt i edra anordningar.»

»Var nu så god, herr grosshandlare, och håll till godo med hvad lusthuset förmår!» Ruth hade nu återfått sitt mod och bjöd grosshandlaren bröd på ett silfverfat.

»Och här få vi bjuda på våra första, färska potatisar,» sade Olga och visade på rykande potatis i en bländhvit servett.

»Och rädisor och gurkor och sallat och spenat och allt, hvad våren kan framalstra,» fortsatte Ruth.

»Ja, hvad förmår inte våren, våren och ungdomen?» svarade grosshandlaren.

»Här är högsätet, pappa, det är för dig. Och nu hoppas jag, du för damerna till bordet, du får afgöra, hvem som skall sitta på din högra och hvem som skall sitta på din vänstra sida.»

»Jag har ju paxat för den vänstra,» sade Ruth.

»Paxat! Kom inte med något skolflicksuttryck nu när vi hafva rang och värdighet som damer. För resten skall jag säga dig, pappa, hvarför hon

vill sitta på din vänstra sida. Jo, ser du, skolflickorna retade henne alltid och sade, att hon såg bättre ut på högra sidan än på den vänstra.»

»Naturligtvis skall ni då sitta på min vänstra sida, fröken Wester. Skulle jag hindra er att visa mig er vackraste sida — nej, aldrig. Det vore högeligen önskvärdt att alla människor gjorde som ni, visade hvarandra de vackraste, de bästa sidorna af sig själfva.»

Och så tog det lilla sällskapet plats under skämt och löje och den friskaste aptit, hvilket allt steg till sin höjdpunkt, då det stora fatet med kroppkakorna fördes in.

»Herre Gud, mina damer,» sade grosshandlaren och höjde sina händer, »nu öfverträffa ni er själfva. Kroppkakor, kroppkakor! Ingenting i världen kan så mildra och lugna och mätta en människa som kroppkakor. Mitt hjärta är öfverfullt! Jag måste fylla mitt glas till brädden och dricka er skål, mina flickor, i botten.»

Klockan var sex, då Olga serverade kaffet under den stora linden utanför lusthuset.

»Vet ni, mina flickor,» sade grosshandlaren, »ni ha all heder af detta nöje, det öfverstiger vida alla nöjen jag smakat under många år. Det att stora skaror samlas för att äta, dricka och hyckla är ej värdt att kallas nöje, och i nio fall af tio tillställas de ej för att bereda nöje utan af skyldighet, och därför blifva de ock, hvad de äro. Men de så kallade nöjena må gärna för mig framhärda i sin tråkighet — hvardagslifvet det är hufvudsaken. Hvad har icke

kvinnan för en stor plats att fylla, för ett stort arbete att utföra, då hon har hemmet och vårt hvardagslif sig anförtrödt. Men tyvärr äro icke alla hem solvarma, glada, uppfyllda af trefnad, snärjande håg och sinne så, att man med möda bryter sig lös därifrån. Heder åt hvarje kvinna, som kan skapa ett sådant hem!»

Olga hade under tystnad lyssnat till faderns ord. De kommo, tycktes det henne, som ett nödropp från hans själ. Hon kände medlidande med honom.

»I dag vilja vi vara glada, endast glada,» sade hon smekande hans hand. »Ser du, sjön ligger som en spegel, om vi skulle ro ut ett slag i solnedgången; jag kan ro, och Ruth sjunger för oss.»

Förslaget antogs. Båten gled snart ut öfver spegelblank yta.

»Sjung nu, Ruth!» bad Olga.

»Hvad?»

»Allt, hvad du kan.»

Och Ruth sjöng. Hennes stämman var mjuk och ren. Hon sjöng sång efter sång, ömsom vemodigt, ömsom gladt. Hon gjorde, hvad hon kunde, hvad man bad henne om, kunde det blott glädja en annan.

»Tack, mina flickor, för en glad dag!» sade grosshandlaren, då flickorna senare på kvällen bjödo honom godnatt. Han kysste dem båda, och Olga såg tårar glänsa i hans ögon.

Trötta af dagens stök, glada och nöjda somnade snart de unga flickorna, men grosshandlar Berg

låg länge vaken. Han tänkte på sitt första äkten-
skap och på sitt andra, på hustrun, som lämnat
honom i vrede, och på henne, som var anledningen
därtill. Därute bredde sig sommarnatten, och natt-
skäran hade skrikit sig hes, men ännu låg gross-
handlar Berg vaken i sin säng och tänkte.

6.

Fru Berg satt tillbakalutad i ett soffhörn i sin mors våning på Drottninggatan i Stockholm. Luften var varm och tung, och hennes hufvud värkte.

»Jaså, Ann, det var något du skulle se efter i er våning, sade du, var det inte så? Det gläder mig, ja, det riktigt gläder mig, att du blef en om-tänksam och duglig husmor. Din salig far sade alltid, att jag skötte mina plikter som husmor mön-stergillt, ja, det sade han, och att det skulle glädja honom, om hans dotter kom att likna sin mor. Ja, ja, det är nu länge sedan, men jag minns det, som om det vore i går. — Å se, jag lägger ju spader-sjuan på klöfversexan, så där skall det vara. Hvad var det jag sade nu igen? Jo, om min salig man talade jag visst. Skada att han inte skulle få lefva och se, hvilken präktig pojke Ake blifvit. 'Det blir något stort af den pojken,' sade han, ja det sade han, något stort, sade han, och han hade alltid rätt, salig Clerk, han var så förståndig. Och att han inte skulle få se dig gift, Ann, och se din man

— hvad heter din man nu igen? Jag glömmer så lätt namn, ser du, fast jag minns allt annat, som om det vore som i går.»

»Henrik Berg, mamma.» Röstén lät trött och matt.

»Ja visst, Henrik Berg var det. Låt mig se, var det inte i vintras ni gifte er?»

»För två år sedan.»

»Jaså, två år sedan. Ja tiden går så fort, och när man blir gammal, kan man så lätt tappa bort ett år, ser du,» fortsatte den gamla, där hon satt i en stor länstol, fullastad med kuddar och med en filt öfver sina knän och de hvita mössbanden dallrande af hufvudets rörelser, och den lilla insjunkna, tandlösa munnen jollrade, medan hennes magra, knotiga, darrande händer sysslade med en kortlek. Hon var mycket öfver åttio år. Hon plägade sitta där i sin stol, sommar och vinter, året om, läggande sin patience och jollrande om salig Clerk, om sin präktige pojke och om Anns giftermål.

Fru Berg lyssnade icke till hennes joller i dag, hon var så trött.

»Mitt hufvud värker, jag måste hvila litet,» sade hon och kysste sin mor på pannan. Så gick hon in i sitt rum, sitt forna rum, som hon bebott intill sitt giftermål för två år sedan. Nästan allt var sig likt där, den mjuka mattan, divanen, de bekväma stolarna och den i hvitt och guld målade sängen. Hon satte sig i sin gamla favoritstol, stödde hufvudet i händerna och tänkte. Hvad tänkte hon?

»Skall han komma efter mig hit? Skall han bedja mig komma tillbaka — om jag dröjer? Skall jag dröja här, tills han kommer efter mig? Kan jag det? Tänk, om han inte skulle komma! Skulle jag kunna återgå till mitt förra lif om — — om? Skulle jag kunna bo härinne som förut i mitt gamla rum, höra den gamla pjollra därute detsamma och detsamma om och om igen dagen lång, gå på de samma bjudningarna som förut ensam eller med min bror, utan honom? Jag kände mig så stolt, då jag fick lägga min arm under hans, då jag gick fram genom mängden vid hans sida och presenterades som hans fru. Han är så nobel och — — och jag känner, att jag älskar honom, ja, det måste vara kärlek, jag känner det, och så kom *hon* och ställde sig emellan oss, hon har förmåga att skymma mig, hon har redan gjort det. Hvad jag hatar och rädes för hennes skarpa hufvud. Hu, så han skrattade, skrattade åt mig och min bror! Nej, han skall få bedja mig komma tillbaka, jag reser icke hem förr.»

Hon såg upp och såg sig omkring, liksom om hon sökt råd af väggarna, af möblerna.

»Du kan icke stanna, du kan icke vara här hos oss, medan hon är därborta hos honom, res, res!» tyckte hon dem säga till henne; stolarna, väggarna, det lilla skrifbordet, de tunga gardinerna, allt liksom ropade till henne »res, res!» Men hon reste icke. Hon satt kvar i sitt gamla rum och tänkte de samma tankarna, kände de samma känslorna och hörde de samma ropen res, res, medan hennes man uppvärmdes och upplifvades af ungdomlig kärlek

och glädje i solsken och sommardag på det vackra Ringaboda och tänkande om sin hustru, hon kommer nog tillbaka.

»Har du icke slutat ännu, Ann, är det icke färdigt i din våning än?» frågade den gamla. »Skall du resa i dag?»

»Kanske.»

Och den gamla lade sin patience, talade om salig Clerk och pojken sin och visste inte, hur många dagar dottern varit hemma. Men Ann visste det. Hon visste, att det i dag var den femte dagen, sedan hon rest hemifrån, och han hade icke kommit. Då ringde det på tamburdörren, kort och häftigt. Hon spratt till. Kunde det vara hennes man? Blodet steg upp till hennes kinder, hennes panna; hennes händer började darra. Hon skyndade likväl ut, hon ville vara den, som öppnade för honom. Men det var icke hennes man, det var hennes bror.

»Å, god dag, Ann! Jag väntade icke att finna dig i Stockholm i dag också. Här hafva vi så varmt och tråkigt och ingenting att fördrifva tiden med. Nu skulle jag titta upp och höra hur morsgumman mår.»

»Jag har varit i Stockholm, sedan vi sist sågo hvarandra, Ake.»

»Och din man?»

»Han sitter på Ringaboda och skrattar åt dig och mig.»

»Ja, vid Gud, nog tycks han ha anledning att skratta åt dig. Du bär dig åt som en riktig fjolla,

Ann. Hvad vill detta säga? Herre Gud i himmelen, gräla litet emellanåt göra ju alla människor, men att resa från sin man för ett litet ordbytes skull, det kan man då kalla fänigt.»

»Det är inte bara ett ordbyte, du, det är något mer, som kommit mellan oss.»

»Å jag förstår, du menar ditt svartögda, intressanta och impertinenta styfbarn. Du är väl inte svartsjuk? Vet du, nu skrattar också jag åt dig.»

»Det kan aldrig mer bli, som det varit förut.»

»Å bevars, jag tror inte det varit så mycket någon gång, att skadan inte står att bota. Jag ber dig, ställ inte till med några skandaler om skilsmässa och sådant. Berg är en ansedd karl, skall jag säga dig, skammen skulle falla på dig, du skulle bara göra dig löjlig därmed. Nej, res du hem till Ringaboda och intag den plats dig tillkommer där, och gör inte om det här; Berg är inte att leka med. Och så en sak till. Är styfdottern i vägen för dig, hvarför i himmelens namn inte försöka att bli af med henne då. Gift bort henne, det bör väl inte vara så svårt; jag tror, ta mig t—n, jag själf skulle kunna ha lust att tjänsta dig därmed, om jag blott visste siffran på hennes möderne. Jag skall säga dig sanningen, mitt kapital är ganska strängt anlitadt, och morsgumman tycks vara odödlig. Du kunde ju till exempel tillförsäkra flickan en liten nått summa som hemgift för nöjet att bli af med henne och såsom en ersättning för den tjänst jag gjort dig. Res nu hem och framhåll mina förtjänster inför flickan, om ett par dagar skall jag

själf komma ut och göra slag i saken. Nu måste jag hälsa på morskumman, innan jag går.»

Han gick in till den gamla, kysste henne på pannan, sade att det gladdde honom att se henne så kry, och beklagade sig öfver sin stränga tjänstgöring, som hindrade honom från att ofta besöka henne. Och hon trodde honom. Hon höll hans hand mellan sina gamla, darrande händer och kallade honom sin präktiga pojke, sin stora präktiga pojke, som hon hade så mycken glädje af.

Fru Berg stod kvar därute, där hennes bror lämnat henne. När han kom ut från sin mor, slog han systemen lätt på axeln sägande:

»Stå nu inte där och fundera längre, tro mig, mitt råd är det bästa. Res du genast hem och glöm inte att röja väg för mig, tills jag själf kommer om ett par dagar eller så. Farväl!»

Men fru Berg skakade endast på hufvudet, medan hon stängde tamburdörren efter honom; så gick hon in på sitt rum.

»Fördömdt,» hviskade löjtnant Clerk, när han sprang utför trapporna. »Jag känner till hennes envishet och ovisa själfviskhet. Om jag skulle telegraferade efter Berg? Detta kan ju inte få fortfara.»

Sagdt och gjordt. Löjtnant Clerk telegraferade:

»Så snart du kan, kom upp till Stockholm! Vi vänta dig.»

Senare på kvällen finna vi löjtnant Clerk vanka af och an på Skeppsbron utanför grosshandlar Bergs hus. Mycket riktigt, där kom den välkända jakt-

vagnen från Ringaboda, och grosshandlaren, som upptäckt sin svåger, hoppade ur vagnen och skyndade emot honom.

»Har något hänt?» frågade han.

»Nej, för all del, det har ingenting hänt, ingenting annat, än att Ann setat här i staden i fem dygn och väntat att du skulle komma och hämta henne, och som du inte kom, så telegraferade jag efter dig — det är alltsammans.»

»Väntat att jag skulle komma och hämta henne? Hvad vill det säga? Hon reste bort frivilligt, hon måste också resa hem så. Jag har ingenting att skaffa med hennes resa.»

»Förarga dig inte, Berg! Det är väl ett missförstånd alltsammans, förmodar jag, jag känner ju inte sammanhanget i det här lilla trasslet, men jag tänkte, att saken skulle redas ut, om du gjorde dig det lilla omaket och reste hit. Kvinnorna äro nu en gång så: mycket väsen för ingenting.»

»Hvar är hon?»

»Hemma hos morsgunman naturligtvis. Kanske du först vill följa med mig hem, så kunna vi gå ut och supéra tillsammans. Jag försäkrar dig, den här lilla affären med Ann är ej värd att fästa sig vid. Tag henne blott med dig hem, det är allt, det öfriga, om det nu finns något öfrigt, jämnar nog ut sig själf.»

»Jag går direkt till henne, sedan blir det för sent.»

»Träffas vi ute sedan?»

»Det tror jag inte. Jag har litet att uträtta på kontoret, eftersom jag nu är här, och jag vill resa hem tidigt i morgon. Farväl, Clerk! Jag tänker vi skiljas här.»

»Farväl, svåger! Jag hoppas, du inte missförstår meningen med telegrammet.»

»Visst icke, jag tackar dig. God natt!»

Så skildes de.

Grosshandlar Berg ringde på tamburklockan till sin svärmors våning. Klockan var tio på kvällen. Den gamla trotjänarinnan öppnade.

»Kan jag träffa min hustru här?»

»Ja,» svarade hon. Hon såg forskande ut, hon hade länge anat, att inte allt var, som det borde vara. »Stig in i salongen, jag skall säga till frun, hon är på sitt rum.»

»Nej bevars, jag går in till henne.»

Han stod utanför dörren till sin hustrus rum, och hon satt därinne i den låga, mjuka stolen och tänkte om och om igen detsamma hon tänkt hela denna långa, förfärliga tid: »Skall han komma?»

Då knackade det på dörren sakta, nästan tvekan-
kande. Hon såg upp. Det var naturligtvis gamla Karin.

»Stig in!»

Dörren öppnades, och grosshandlaren steg in.

»Å, Henrik!»

Fru Berg steg upp, hon sträckte ut båda händerna liksom hon velat omfamna honom, men då fick hon syn på hans veckade panna, då kom hon ihåg hans skratt, och hennes händer sänkte sig.

Grosshandlar Berg steg fram och fattade hennes hand, men han böjde sig icke ned att kyssa henne, som han hittills alltid gjort, när han hälsat på henne.

»Ann, jag kommer att fordra förklaring öfver ditt handlingssätt. Hvarför har du lämnat ditt hem? Hvarför har du icke kommit tillbaka!»

Han släppte hennes hand och satte sig på en stol framför henne, medan hon sjönk ned på sin förra plats.

»Har du saknat mig?»

»Det är inte svar på min fråga. Hvarför reste du hemifrån?»

»Därför att jag fann mig öfverflödig hos dig.»

»Kan en hustru känna sig öfverflödig i sitt hem, då har hon icke rätt fattat sin plikt som hustru. Hvad menar du med din långa frånvaro från hemmet? Hur tänker du att detta skall sluta?»

»Det vet jag inte.»

»Hvilken halsstarrighet! När tänker du återvända hem?»

»När du önskar det.»

»Vet du af, att jag har rätt att fordra af dig, att du återvänder hem?»

»När du fordrar det, skall jag komma.»

»Jag reser hem i morgon bittida; du följer mig således då?»

»Ja.»

»Vet du af, att jag också har rätt att fordra af dig, att du har fördrag med mitt barn och ikläder dig en moders plikter gent emot det?»

»Jag visste det inte då — då vi gifte oss.»

»Du visste att barnet fanns. Behöfde du veta mer?»

»Jag skall veta det, när hon vet, att jag är hennes mor.»

»Hon kan inte veta det, förrän du lärt henne det. Var du som en mor för henne, och hon skall bli som en dotter för dig, det är jag viss om.»

»Hon blir aldrig som en dotter för mig.»

»Hvarför?»

»Därför att hon hatar mig.»

»Barnsligheter. Hvarför skulle hon hata dig?»

»Därför att du gifte dig med mig.»

»Då skulle hon väl hata mig. Du är föga logisk.»

»Nej, det är mig hon hatar — dig älskar hon, och du, du älskar också henne, endast henne.»

»Hon är mitt barn. Blodsbandet är starkare än alla andra band på jorden.»

Han såg på henne, där hon satt framför honom i den låga stolen, han såg, att hennes hvita händer darrade och att hennes blick var sänkt. En aning grep honom. Kunde det vara möjligt? Han mindes sitt första äktenskap. Han hade älskat en gång i lifvet, älskat lidelsefullt! Hon hade blifvit hans brud, men sedan, med hvilka stormiga scener blef icke detta äktenskap uppfylldt. Huru hade han icke slitits mellan tro och tvifvel på hennes genkärlek! Och så, när striden var utkämpad, när hon, på hvilken han trott, var gömd i jorden, hade han tänkt: »Ett äktenskap utan kärlek måste vara det

llugnaste, det lyckligaste.» Han hade i sitt första äktenskap sökt kärlek men icke i sitt andra. Skulle den trugas på honom nu?

Han såg hur hennes händer darrade, och hon såg icke upp.

»Du är tillräckligt gammal att förstå mig, Ann. Vi måste tala förstånd med hvarandra. Du vet nog, att vårt äktenskap icke ingicks af stormig kärlek utan fast mer af aktning och sympati. Låt oss hålla på aktningen för hvarandra, handla så, att vi kunna behålla sympatien. Vi skola icke fordra för mycket af hvarandra, utan gifva mer, däruti ligger, enligt min åsikt, lyckan förborgad.»

»Är det därför du har pekat på allt, hvad du har rätt att fordra af mig!»

»Då man ej får något frivilligt, måste man komma fram med sina fordringar.»

Det blef tyst. Mörkret hade smugit sig öfver dem, tiden led. Slutligen reste han sig upp, rak och värdig.

»Låt det vara sagdt, att vi från och med denna stund vilja försöka att vara nöjda med hvarandra. Är du med om det?»

»Jag är nöjd med dig.»

»Och du vill fortfarande försöka att vara nöjd med mig och med mitt barn?»

»Jag vill försöka.»

»Tack Ann! Jag hämtar dig i morgon klockan tio. God natt!»

Han räckte henne sin hand. Hon steg upp och fattade den.

»Går du bort?»

»Jag går till ett hotell.»

Han böjde sig ned och kysste henne, därpå lämnade han rummet.

Men då dörren var stängd, föll fru Berg på knä framför stolen, på hvilken hennes man nyss suttit, och dolde sitt ansikte i sina händer, under det en ström af tårar löste allt det tvång, som under långa dagar tryckt hennes bröst. Hon älskade honom, han var hennes första, hennes enda kärlek. Den hade kommit sent denna kärlek, men den var ändå icke utan sin lidelse. Hon törstade icke efter mycken genkärlek, endast han ville hålla af henne helt litet, ty visserligen var hon icke bortskämd med kärlek, men hon var dock kvinna, och naturen tog ut sin rätt.

»Hvarför stannade han icke kvar? Hvarför gick han bort? Jag är ju hans hustru, men han skall aldrig stanna hos mig, aldrig, jag vet det nu. Det var med mina penningar han gifte sig, att jag också gifvit honom min kärlek skall han aldrig, aldrig få veta. Jag skulle vara nöjd, sade han, nöjd med att se, hur han älskar henne, och hur hon har förmåga att framkalla kärlek, det jag inte äger. Men hvarför skall jag ha förmåga att älska, då jag inte har förmåga att inge kärlek?»

Tusenden hafva sörjande frågat så, men ingen har ännu lämnat svar härpå.

Nästa morgon, när grosshandlar Berg ringde på tamburklockan, kom hans fru och öppnade. Hon var resklädd och färdig att följa honom. Det var, som om intet ovanligt händt föregående dag, endast luften omkring dem kändes disig och tung. Under hemfärden talade de endast om likgiltiga saker, och när vagnen rullade upp för allén till Ringaboda kände fru Berg glädje öfver att vara hemma igen.

Olga och Ruth kommo springande emot dem. De hoppade upp på steget på hvar sin sida om vagnen. Så snart Olga fick syn på styfmodern, blef hennes ansikte stelt. Hon hälsade kallt, så såg hon öfver henne bort till fadern:

»Vi hafva dåliga nyheter att förkunna. Ruth måste lämna oss redan i dag.»

»Å, det var ledsamt, förhåller det sig verkligen så?» frågade grosshandlaren.

»Jag måste resa i afton,» svarade Ruth, »och jag är mycket ledsen däröfver. Jag hade bref från min förmyndare i går afton, och han vill, att jag skall gå med en af norrlandsbåtarna i morgon. En kvinnlig vän till honom reser då samma väg, och han vill, att jag skall följa henne.»

»Och vi ha varit uppe med solen i dag,» afbröt Olga Ruth. »Vi hafva packat Ruths koffertar och stökat så, att vi äro alldeles yra af det myckna bråket.»

»Hvarför sa' ni inte till någon af jungfrurna därom? Jag är ledsen, fröken Wester, att ni skulle nödgas packa själf.» Fru Berg sökte göra sin stämma mjuk, men det lyckades endast till en del.

»Å, fru Berg, vi äro tränade i att packa, det är nästan skada, att jag inte skall öfver riksgränsen, så att tullherrarna fått en inblick i mina koffertar och vårt sätt att packa.»

Nu stannade vagnen. När fru Berg gjort toalett intogs frukostmiddag på verandan. Stämningen var glad. Man talade om Ruths resa, och fru Berg visade sig mycket intresserad. När de stigit upp från bordet, tog grosshandlaren plats i en låg trädgårdsstol. Olga sköt en stol intill hans, satte sig och trädde sin arm under faderns, medan hon lutade sitt hufvud mot hans axel. Fru Berg följde alla hennes rörelser.

»Min plats,» tänkte hon. »Där borde jag få sitta och luta mitt hufvud för att få ro. Men hvem finner ro vid ett bröst, hvares hjärta ej klappar för en?»

Fru Berg hade aldrig förr känt fattigdom, brist eller nöd, men sedan hon börjat ana, hvad kärlek och obesvarad kärlek är, kände hon med fasa att hon var fattig, att hon var arm och nödställd.

»Olga vill följa Ruth till Stockholm, tycker du att hon kan resa ensam?» Det var grosshandlaren, som framställde denna fråga till sin fru, men intet svar följde.

»Hörde du min fråga, Ann?»

»Jag trodde, att min mening ej betydde något. Jag tänkte, att du själf ville följa henne.»

Se så, nu var stridshandsken kastad igen, den gamla bitterheten framme. Men hvarför strök också hans hand så ömt öfver det svarta hufvudet, som hvilade mot hans bröst?

O, att tungan kan vara bitter och hård mot den, som hjärtat skulle vilja gifva sin sista bloddroppe! Olga for ensam med Ruth till Stockholm.

*

»Glöm inte vårt förbund!» hviskade Olga, medan hon krampaktigt omfamnade Ruth.

De befunno sig på en af de stora norrlandsbåtarna.

»Aldrig, Olga, men glöm ej, att jag förmår så litet.» Ruths ansikte var vått af tårar.

»Jag begär ej mer än vi förmå, men hela vår förmåga fordrar vårt förbund — och vårt förbunds lösen låt det bli: 'Hvad hon kunde, det gjorde hon'.»

»Hvad hon kunde det gjorde hon,» repeterade Ruth.

En varm, en innerlig handtryckning, och så stod Ruth ensam vid relingen, medan hennes väninna i folkhopen på kajen lät sin hvita näsduk fladdra till ett sista farväl.

7.

Sunisolen strålade i hela sin glans. Hon lät sitt ljus flöda öfver berg och dal, öfver den lugna, breda älfven med dess djupa vatten och öfver människoboningarna på dess stränder. Hon silade sitt guld genom det täta löfverket där borta vid den lilla prostgården och lade liksom en slöja af ljus öfver den fint krattade gården, öfver hunden, som låg och sof utanför sin koja, öfver blommorna på den stora rundeln och öfver den gamle, hvithåriga prosten i den höga korgstolen på verandan.

»Gud gifve, att barnet måtte finna trefnad hos oss, mor,» sade prosten till sin fru, som kom från trädgården med en stor bukett af pingstliljor, tulpaner och grönt.

»Ja, Gud gifve det,» sade hon, »och Gud gifve, att vi kunna blifva något för henne, som hvarken har far eller mor eller hem.»

Hon satte sig bredvid sin man för att ordna blommorna. Öfver sitt gråa hår bar hon en bländvit mössa, och ett stort, nystruket förkläde täckte

nästan hela kjolen. Hon var snarare liten än lång och så trefligt fet, som endast en prostfru kan vara, hennes ansikte var skrynkligt men vänligt, ögonen blå och blicken lugn och god.

»Har du hennes rum i ordning, mor?»

»Ja, jag skall bara sätta upp de här blomorna. Vill du inte gå med upp, far, och se hvad du tycker om det? Jag har flyttat den stora taflan 'Jesus välsignar barnen' från gossarnas rum och hämgt den öfver hennes säng.»

De följdes åt uppför hvitskurade trappor till ett af gäfvrummen i andra våningen. Det var ett stort rum med blåa tapeter och en gammaldags kakelugn med bred fris och blåa blommor. Mor själf hade stökat och ordnat där hela förmiddagen. Hon hade satt upp hvita, prydliga gardiner, breddt en linne-matta i blått och gult öfver golvet och i mjuka veck draperat ett sängomhänge kring den lilla sängen med sin mjuka, hvita bädd. I fönstret stod en ros och spred sin doft öfver rummet, och på bordet framför soffan satte prostinnan i en stor vas sina pingstliljor och tulpaner.

»Hvad tycker du, far?»

»Jag tycker, att det är, som om en Guds ängel sväfvade med sina hvita vingar här inne. Det känns så, där du gått fram, mor.»

Han lade sin arm kring hennes hvita hufvud och drog henne till sig, och hon lade sin arm kring hans lif, den räckte icke så långt, den runda, knubbiga armen, men den räckte så långt den räckte, och så stodo de där, de två gamla och bådo till

sin Gud, att han skulle gifva den föräldralösa trefnad i deras hem.

»Nej, nu måste jag se till, att kaffebordet blir i ordning. Tror du att hon kan vara här snart, far?»

»Vid femtiden tror jag båten kommer. Vi kunna gå ner till bryggan om en halftimme eller så.»

»Vi duka väl kaffet på verandan, eller tror du, att det blir för kallt för dig att sitta där?»

»Nej, mor lilla, solen är så varm i dag. Medan du ser om kaffebordet, vill jag se efter om jag kan ha något att lägga till det öfriga här.»

Och så gingo de ned, och snart såg man prostinnans hvita mössa på verandan, där en jungfru höll på att breda en vit duk öfver bordet, strax därpå se vi henne vid det stora ekbordet midt på golfvet och de högkarmade ekstolarna rundt omkring, så i skafferiet, där hon ur stora bleckburkar lägger upp nybakadt kaffebröd, och så återigen på verandan, där hon på kaffebordet i en bruten servett placerar en stor saffranskaka, på hvars midt man läser ordet »Välkommen!».

Nu var allt i ordning, nu måste de gå ned till bryggan. Prosten var färdig, och prostinnan höll just på att knyta hakbanden på sin stora hvita hatt, då en gammal gumma, sned och böjd och halt, kom stödd på sin käpp linkande uppför gården.

»Go' afton, go'a snälla prosten och prostinnan,» sade hon och fattade med sin knotiga hand tag om en af stolparna på verandan för att få stöd för sin bräckliga kropp.

»God afton, mor Anna Brita,» hälsade prosten och prostinnan krymplingen. »Kom upp och sitt här i stolen, ni är nog trött, mor Anna Brita,» tillade prostinnan.

»Jag tackar, jag tackar, men det är ingen tid för mig att sitta nu, go'a, snälla prostinnan. Det lider med far därhemma, nästa dag sol'n står där i väster, har han nog sett Gud, och nu hälsar han och ber om prosten ville göra sig det omaket och komma öfver till honom, han ville så gärna ha nattvarden, säger han.»

»Jag skall komma, mor Anna Brita, jag är strax i ordning,» sade prosten. »Du får gå ensam till båten, mor lilla! Hälsa barnet mitt välkommen tills jag själf får säga henne det.»

Snart såg man prosten vandra uppför backen till den lilla grå stugan på backkrönet, där mor Anna Britas man låg och kämpade med döden.

Prostinnan gick ensam ned till båten, det var endast en kort bit att gå, en tio minuters väg. Ingen båt syntes ännu, men flera hade samlats för att invänta den. Prostinnan var snart omringad af den lilla skaran af väntande, hon kände hvar och en och de voro alla vänner till henne, de rika såväl som de fattiga.

Klockan var redan half sex, då ett rökmoln förkunnade båtens ankomst. Snart såg man honom, stor och majestätisk, glida fram öfver älfvens djupa, lugna vatten. Vid relingen stod en ung flicka i brun resdräkt. Det var Ruth Wester. Hon såg forskande in i folkhopen vid bryggan och sökte för-

gäfves en gubbe med snöhvitt hår. En gång förut hade hon träffat sin förmyndare, det var i pensionen, dit han kommit för att se sin myndling och taga reda på, huru hon hade det. Besöket hade varit kort, men Ruth gömde i sitt minne bilden af ett blidt, vänligt ansikte omgifvet af snöhvitt hår. Hon hade tänkt, att han skulle möta henne här, hon började känna sig ängslig till mods, ensam som hon var bland alla dessa främlingar. Så satte hon sig för att afvakta, om ingen skulle komma och uppsöka henne. Då rörde någon vid hennes arm, en vänlig, gammal fru stod vid hennes sida och tog hennes båda händer i sina.

»Ni är ju Ruth Wester? Säg att ni så är, barn!»

»Jag heter Ruth Wester.»

Den gamla frun slöt henne i sina armar och kysste hennes kinder.

»Då får jag hälsa dig välkommen, barn, till ditt nya hem, till din farbror och din tant. Du förstår nog, att mitt namn är Wilkers, att jag är din förmyndares hustru. Gud gifve, att jag kunde bli dig i mors ställe, och att du kunde känna, att ditt hem är hos oss.»

»Tack, tant,» sade Ruth och besvarade den hjärtliga omfamningen, »tack för att du vill vara min mor!»

Så gingo de uppför backen hän mot prostgården, och prostinnan Wilkers berättade för Ruth, hur hennes man blef kallad bort till en dödsbädd, just när han skulle gå och möta Ruth.

»Men se där kommer han ju, den kära gamla,» tillade hon med glad stämma, »han är således redan hemma.»

Ja, han var hemma, och han kom emot dem och öppnade för dem den stora, gröna grinden, som ledde in till gården. Men innan Ruth steg där in, tog han henne i sin famn och bad Gud välsigna hennes ingång i hans hem.

Ruth gick med lätta steg på den fina krattade sandgången. Det föreföll henne, som om hon befunne sig i en helgedom. Det var lördagsafton, och klockorna ringde frid öfver nejden, ropande ut till den jäktande, arbetande människoskaran: »I morgon är sabbat, i morgon är sabbat.»

Ruths hjärta var varmt och ungt och blödigt. Hon stod på verandan och lyssnade till klöckornas ljud, de föreföllo henne så melodiska, så bedjande, hon såg framför sig höjder och dalar i härlig grönska och älfven, bred och djup och lugn, hon kände vindens lätta smekning öfver sitt blottade hufvud och hörde, hur den vänliga, goda gamla frun, som sysslade vid kaffebordet, sade, att där skulle hennes kära nya barn sitta, och att hon måste vara en snäll flicka, och äta mycket af saffranskakan, ty den hade hennes nya mor bakat för hennes skull, endast för hennes skull.

Då slog Ruth armarna om prostinnan hals och brast i gråt.

»Tant, kära tant, älskade tant, det känns, som om jag varit borta så länge, så förfärligt länge och nu först kommit hem, och jag vill aldrig resa bort

mer — säg, att jag får vara hemma, att jag får vara här hos dig alltid, alltid!»

»Så länge du vill, barnet mitt, så länge jag finns till, och så länge du känner dig tillfredsställd med oss. Den dag, då så inte är, Ruth, då står hela världen öppen för dig. Minns, att du är fri, alltid fri!»

»Om blott Olga vore här!»

Då skrattade den gamla prosten så godt. Han tog fram sin snusdosa och knäppte på locket, som hans sed var.

»Flickvänskap den är så innerlig, så glödande, den är som en varm dag om våren, endast så länge solen är uppe varar värmen, den tål inte en solnedgång.»

»Men öfver vår vänskap skall solen aldrig gå ned.» Ruth torkade bort sina tårar.

Man hade nu tagit plats vid kaffebordet, och hon berättade om sin resa, om Olga, om sin vistelse på Ringaboda och om pensionstiden. Nu kände hon endast trygghet och glädje. Hennes stämna var som ett fågelkvitter, och öfver det ungdomliga ansiktet med de blomstrande kindernas runda gropar låg ett solljust leende.

»Nu dricka vi påtår. Far är en riktig drinkare i fråga om kaffe, skall du veta, Ruth. När han är som allra styggast, och när han är som allra snällast, då dricker han alltid tretår, däremellan stannar det vid påtåren.»

»Och hurudan är du i dag, farbror?» frågade Ruth.

»Som allra styggast, förstås, och därför blir det tretår i dag. Ser du, det är af mor jag lärt mig den där tretårs-metoden. Men hon har den egenheten med sin tretår, att hon dricker den endast, då inte jag dricker.»

»Du hör, Ruth, att han är på den stygga sidan. Han har blifvit så gammal och knarrig, gubben min, och så svår att göra till lags, men nu skall du hjälpa mig. Tänk dig, när vi fingo hem den nya kaffebalen, och jag öppnade den, så råkade jag att tappa en ärt i den, och nu säger han, att det smakar ärter af kaffet och letar efter ärten i hvar kopp han får.»

»Och till sist hittade jag en ärt i min kopp — men, sorgligt att säga, det var inte den.»

»Ser du, den lade jag i hans kopp en dag, och du skulle sett hans min, barn, när han fann den!»

»Ja, kära barn, nu för tiden får man inte ha en min, utan att den skall granskas och beskrivas. Kan du undra på, att jag tagit tretåren till tröst i mina sorger?»

»Nej, farbror, och nu kommer din myndling och ökar dina sorger och bekymmer. Hvar skall du då få tröst?»

»Hos min myndling.»

»Nu tycker jag, att vi stiga upp från kaffebordet och låta Ruth se sig om litet,» sade prostinnan.

»Var nu artig mot din myndling, far, och bjud henne armen! Kanske vi först gå genom rummen, så du får se, huru vi hafva det, sedan kunna vi gå ut i trädgården.»

Ruth sprang upp och trädde sin runda arm under prostens.

»Nu följer jag dig, farbror, hvart du går.»

»Och jag följer mor.»

De gingo in i en stor förstuga, och prostinnan öppnade en dörr till höger.

»Detta är fars rum,» sade hon. »Här i den stora stolen trifs han så godt, och hit brukar jag alltid gå, när jag blir ledsen eller rädd eller trött, eller när jag känner mig ensam. Här är så lugnt och tryggt, så godt att vara. Jag brukar då sitta i den här stolen bredvid hans, och här, här skall du, Ruth, sitta bredvid oss. Här har han sitt skrifbord, som du ser, här brukar han sitta och skriva djupsinniga, trösterika predikningar för sin församling; och då kommer jag alltid och stör honom i hans arbete, men icke en gång, icke en enda, har han bedt mig gå, utan i stället räckt ut sin arm och tagit mig om lifvet så här och sagt: 'nu måste du stå så, tills jag slutat meningen'. Ja, ja, jag har stått här mången gång och sett, hur han nedskrifvit sina tankar, den käre, gode, gamle far, som inte har sin like på hela jorden — för mig förstås.»

»Och så måste du tillägga,» sade prosten, »att de ljusaste stunderna i arbetarens lif här inne ha varit, då han hört sin hustrus steg utanför dörren, då hon som en Guds ängel smugit sig genom rummet fram till hans sida, ung och smärt och rosenkindad eller gammal och trött och grå, alltid den samma, alltid lika kär.»

Och den alltid densamma lutade sitt hvita hufvud mot den gamle prostens skuldra.

»Kom nu så gå vi vidare!»

De kommo in i ett rum med mjuk, storblommig matta öfver golvet och hela möbeln i hvitt öfverdrag ifrån den stora soffan och de breda länstolarna ned till de små pallarna.

»Detta är förmaket. Jag vet inte, hur det kommer sig,» sade prostinnan, »men här äro vi så sällan, förutom när här är främmande, förstås. Vi hafva så goda grannar, så vänliga, snälla människor, skall du få se, de glömma icke bort de gamla i prostgården, de göra oss så mycken glädje med sina besök, och då kommer förmaket i bruk, eljes är det för det mesta öfvergivet. — Och detta är kabinettet, far kallar det alltid 'mors rum'. Här brukar jag sitta och arbeta. Det här sybordet fick jag till julklapp af far den första julen vi voro gifta. Och här bruka vi dricka eftermiddagskaffet om vintern, far tycker så mycket om att sitta i det här soffhörnet. Han vill också helst sitta här, när han läser högt eller sjunger för mig, medan brasan brinner ned under de långa vinterkvällarna. — Och här utanför ha vi matsalen. Den är bra stor, eller hur? Om sommaren äta vi alltid på verandan, men i år ha vi ännu inte gjort det, far har inte varit riktigt kry på eftervintern, och man blir lätt förkyld, då man är sjuttio år. — Och här ha vi sängkammaren. Vi hade först förmaket till sängkammare, men far sofver bättre i det här rummet, det är så tyst här, och fönstren vetta mot norr. Här

hafva vi gossarnas porträtt, dem måste du se, Ruth. Detta är Aldo, vår förstfödde, han är lik far, tycker du inte det? Han är läkare och studerar för närvarande utomlands. Och här ha vi Daniel, vår yngste, han är jägmästare men utan revir ännu. Han har fyllt tjugufem år i vinter. Vi vänta honom hem till midsommar; han är så kär i sitt gamla hem, och jag tror, att om han bodde på söderhafsöarna, så skulle han komma hem hvarje sommar ändå.»

»Aldo är lika kär i sitt föräldrahem som Daniel, men han är mer bunden af sitt arbete. Få se, om han hinner komma hem något i sommar, han hoppas det,» sade prostén.

»Har du ingen dotter, tant?» frågade Ruth.

»Vi hade en dotter, hon föddes två år före Daniel, hennes lefnad var kort, endast några dagar. Herren var det som gaf, Herren som tog, välsignadt vare hans namn. Nu har han gifvit mig en dotter i dig, Ruth, du kommer som en Guds gåfva till vårt hem.»

»Tack, tant!» Ruth tryckte prostinnans hand.

»Nu skall du se trädgården, öfre våningen består endast af ditt rum, gossarnas och så ett gästrum, det är inte något att se. Du kan ledsaga Ruth, far lilla, jag måste göra en titt till köket.»

*

Efter kvällsvarden sade sig prostén vilja gå upp till Solbacken och höra, hur det var med mor Anna

Britas gubbe, han hade varit så klen på aftonen, då prosten var hos honom.

»Då gå vi med dig,» sade prostinnan, »det är endast en kort bit att gå, och jag har litet mat, som jag tänkte skicka dit, och som vi då kunna taga med oss.»

De voro snart på väg uppför kullen till mor Anna Britas stuga. Ruth bar för första gången den stora, gröna korgen, som prostinnan så mången gång burit bort från sitt hem, fylld med mat och ämnad att tömmas i de fattigas kojor.

Hvem har vägt upp den välsignelse, som följer på sådana vandringar? Den lilla gåfva du lade på fattigmans härd — hvem vet, ehuru ditt öga icke har sett det, — kanske den står i samband med den lycka du vunnit i ditt lif, den glädje, den välsignelse, som så oförmodadt kommit dig till del. Hvem har följt alla de trådar, som sammanbinda händelserna i lifvet?

Mor Anna Britas stuga var liten och mörk, fattigdom härskade därinne. Mannen låg lam i sin säng, hade legat så många, långa år, och mor Anna Brita själf hade under mer än tre års tid varit krympling, snedriden af reumatisk värk. Barnen hade flugit ut ur boet att arbeta hvar på sitt håll för ett knappt bröd och lämnat de gamla åt sig själfva. En af döttrarna hade hemfört två små flickor, tvillingar, utan fadernamn, att dela det knappa brödet i hennes föräldrars stuga.

Det är icke blott handen, som hårdnar i slitet för dagligt bröd.

Mor Anna Brita måste låta hjulet på sin spinnrock snurra fortare nu, när hon hade fyra munnar att mäta. Men medan linet formade sig till det finaste garn mellan hennes knotiga fingrar vid ett sparsamt ljus i den mörka vinterkvällen, hade hon fått syn på något, som kom henne att glömma, att brödet var knappt, att stugan var kall, trång och mörk, att hennes snedvidna, värkande, trötta kropp måste arbeta för fyra — hon hade fått syn på ett lif, där ingen värk skall vara, icke heller någon sorg, någon nöd, någon gråt, och på honom, konungarnas konung, som ville befria henne från all hennes skröplighet och föra in henne i detta härliga, sorgfria lif. Och vid den synen hade arbetet förlorat sin tyngd, och den mörka stugan blifvit ljus. Nu sjöng hon, medan hjulet snurrade omkring på hennes spinnrock, och i den tidiga morgonen, när hon satt i den öppna stugdörren och spann, medan solen gick upp, tänkte hon på den morgon, då evighetens sol i all sin härlighet skulle gå upp för henne, då det gamla vore förgånget.

Prosten öppnade varsamt stugdörren, och de stego in alla tre.

»Guds frid härinne! Hur står det nu till?» frågade han.

»Godt,» svarade mor Anna Brita och reste sig från stolen. »Fars ande är frigjord. Han är nu hemma hos Gud.»

Där borta i sängen under det grofva täcket såg man konturerna af en människokropp, öfver hufvudet var bredd en gullvit näsduk.

Prosten gick fram till sängen, där stannade han och knäppte tillsammans sina händer. Prostinnan och Ruth ställde sig bredvid honom, men mor Anna Brita hade fallit på knä vid sängkanten och gömt sitt ansikte i det grofva täcket.

»Lär mig, Herre, besinna mina dagars mått, huru ringa det är. Måtte jag förstå, huru förgänglig jag är. — Och jag gifver dem evigt lif, och de skola icke förgås evinnerligen, och ingen skall rycka dem ur min hand. — Saliga äro de döda, som i Heranom dö.»

Så läste den älderstigna prosten med darrande stämma. Då lyfte mor Anna Brita sitt tårdränkta ansikte från sängen. Det låg ljusskimmer öfver tårarna, öfver hvarje skrynkla, hvarje veck i de tärda dragen.

»Och de skola se Guds ansikte, och hans namn skall vara på deras pannor. Och natt skall icke vara mer, och de behöfva icke ljus af lampa och ljus af sol, ty Herren Gud lyser öfver dem, och de skola regera i evigheters evighet.»

Hennes stämma var jublande.

En snyftning bortifrån vrån vid spisen afbröt henne. Ruth vände sig förskräckt om. På en upp och nedvänd låda sutto två små flickor; de tycktes vara omkring sex år gamla. De hade krupit tätt tillsamman, och ur deras infallna, bleka ansikten stirrade undrande, rädda barnaögon fram, undrande inför lifvet, undrande inför döden. Ruth gick fram till dem och tog deras små tunna händer i sina.

Tårar, glänsande och varma, runno utför hennes kinder ner i deras ljusa hår.

»Morfar har gått till Gud, och han är nu en ängel och har stora, vackra vingar,» hviskade hon så sakta och tyst, som om hon varit rädd för att väcka den döde, men de små sågo endast undrande på henne. Nu kom prostinnan fram till dem.

»Jag tager dem med mig hem,» sade hon och smekte deras kinder. »Och ni följer också med, mor Anna Brita.»

»Tack därför, tack! Gud signe prostinnan, men jag stannar här hos fars kallnade stoft.»

»Skall ni vara ensam i stugan i natt?»

»Icke ensam, aldrig ensam. Gud är här.»

Nu tömde prostinnan sin korg och bad gumman hålla till godo, flickorna skulle hon taga med sig hem tills vidare och i morgon skulle hon komma åter och medföra svepning åt den döde. Så sade de mor Anna Brita farväl, hon tackade dem så kärligt och stängde sedan dörren, tryggt och lugnt, om sig och sin döda man.

Ruth ledde de små flickorna. Ingen sade något. Deras bara små fötter trampade så lätt öfver gräset på gångstigen. De stodo i livvets början och hade redan fått syn på dess slut, men livvets tyngd hade ännu ej nedtryckt deras sinnen.

När de kommo hem till prostgården, lät prostinnan de små äta sig mätta, hvarefter alla samlades i salen, där prosten läste en aftonbön. Så förde prostinnan och Ruth de små till deras bäddar i jungfrukammaren, hvarpå Ruth gick upp på sitt

rum för att sofva den första natten i sin förmyndares hus.

Hvad hade icke denna enda dag visat henne af lifvet! Dess största gåfva, kärlek, som består intill lifvets afton, och dess umbäranden, nöden, lidandet, och lifvets gåtfulla slut döden.

Hennes hjärta kändes så öfverfullt. Hon kastade sig på knä framför sin säng, och under strida tårar bad hon:

»Gode Gud, låt ingen i hela din stora värld behöfva hungra eller frysa eller lida nöd, ingen enda! Jag kan icke vara glad åt allt det goda, du gifvit mig, därför att jag nu vet, att det är så många, som lida i världen. Jag förstår nu litet af din kärlek, Jesus, då du öfvergaf din himmel och steg ned på jorden för att rädda den stora människoskaran från evig nöd. O, om jag genom att dö, kunde rädda alla från timlig nöd, då ville jag gifva mitt lif. Hjälp alla, Jesus, för din döds skull! Och hjälp mig, gode Gud, att kunna blifva dessa goda, vänliga människor till glädje, så att jag aldrig, aldrig ett ögonblick måtte bedröfva dem. Var du min hjälp, du mäktige Gud!»

Sedan hon tvättat sitt ansikte och flätat sitt tjocka hår i en lång, tung fläta, lade hon sig. Då föll hennes blick på en liten bok, som låg på bordet vid sängen. Hon öppnade den och läste på titelbladet: »Jesu ord, Jesu sinne», och på pärmen stod skrifvet med darrande stil:

»Till min kära myndling Ruth Wester, ett minne af den 10 juni 18 . . .»

»Du goda, kära, rara gamla förmyndare, måtte jag kunna göra dig glädje, jag vill försöka, ja, jag vill försöka.» hviskade hon, i det hennes ögon slöto sig, och hon somnade, lugnt och tryggt och godt i sin förmyndares hus.

När hon vaknade nästa dag, kände hon sig så glad, så lätt till sinnet. Den tyngd, som lagt sig öfver hennes bröst dagen förut vid åsynen af lekamlig nöd, var aflyft af honom, som bär våra bördor. Hon klädde sig i hast och skyndade ned. Därute strålade solen, och fåglarna kvittrade och sjöngo.

Det är icke blott sorg och död på jorden, där är också glädje och lif.

Tonerna af en orgel trängde till hennes öra, där hon stod i solljuset och lyssnade till fågelkvittret. Då smög hon sig in i salen, där hon fann prosten vid orgeln och prostinnan vid hans sida, de sjöngo en psalm. Ruth smög sig ljudlöst fram till dem, knäppte samman sina händer och instämde med sin klara rena stämma:

»Hur löses ej all mödans tvång,
och blott en enig stilla sång
till dig från jorden höjes.
Din menighet i tro och hopp
till dina gårdar träder opp,
hvert hjärta till dig böjes.
Du är, du är,
o Gud, oss när.»

När sången förklingat, kysste Ruth de gamla till morgonhälsning, och så måste hon berätta, hur

hon sofvit under natten, om något stört hennes sömn.

»Vi bruka alltid sjunga en psalm tillsammans på söndagsmorgonen, far och jag och barnen, då de äro hemma,» sade prostinnan. »Jag blef så glad, då du kom, barn, och blandade din sång med vår.»

Efter frukosten gingo prostinnan och Ruth till kyrkan, prosten hade gått en stund förut. Klockorna ringde, och solljuset föll så rikt öfver deras väg. Där låg templet, konstlöst byggdt af trä, och någon så kallad stil kunde man ej spåra, men det hade, oaktadt sin enkelhet, förmått behålla skarorna kvar hos sig. Separatismens vindar hade här gått spårlost fram. Trötta sinnen hade här i det konstlösa templet funnit hvila och ro, sargade hjärtan blifvit helade, hungrande och törstande själar blifvit mättade. Gud hade här i sin helgedom genom århundraden mött sitt folk, sina barn och gifvit dem sina gåfvor, och de hade i utbyte gifvit sig själfva åt honom och funnit ro till sina själar.

Ruth satt vid prostinnans sida i den så kallade prostbänken och lyssnade till Gudaordet, framsagdt af den gamle, darrande prosten, Herrans tjänare. Inför det evangelium, som förkunnades, smälte hjärtats hårdhet, dess köld och bitterhet som drivfvens snö, och varm var tåren som sökte sig väg utför färad kind och torkades af valkig hand.

Efter gudstjänstens slut gick Ruth ensam hem till prostgården, prostinnan skulle besöka en sjuk. Hon vek af från gångstigen, samlande några vilda

blommor, och medan hon ordnade dem till en bukett, gled hennes tanke bort mot söder till Olga.

»Jag skall skriva till henne i morgon,» tänkte hon, »och jag skall berätta för henne allt, hvad jag varit med om, sedan vi skildes, hon och jag. Jag skall berätta för henne, hur ren den luft är, som jag andas här, och det vill jag också säga henne, att jag tänkte i mor Anna Britas stuga i går, att ett fängelse med bröd måste vara bättre än frihet utan bröd.»

8.

Ruth hade skjutit ut båten från stranden och rodde sakta uppför älven.

Det var afton. Båten gled så lätt öfver det lugna vattnet. Det var så stilla i naturen, endast larmet af det rörliga lifvet i dalen störde stillheten. Längre och längre bort gled hennes båt. Hvad det kändes skönt att så där gunga framåt. Nu voro stränderna skogbeklädda, ingen människoboning syntes till. Ruth sjöng, det gaf eko långt bort bland fjällen.

- »Eko,» ropade hon.
- »Eko,» svarade det i fjällen.
- »Är icke lifvet skönt?»
- »Skönt.»
- »Och Gud så god?»
- »Så god.»
- »Är det icke härligt att lefva?»
- »Härligt att lefva.»

Nu blef älven smalare och krökte sig. Hon tog ett kraftigt årtag med åran, och båten gled

förbi udden. En rosig sky bredde sig öfver hennes kinder. En båt med en ensam roddare syntes på älven. Han hvilade på årorna och lät båten drifva fram af strömdraget. En uppslagen bok hvilade på hans knä, han hade läst, och hon hade stört honom. O, så hon blygdes!

Han lade bort boken och började ro. När han kom litet närmare lyfte han sin hatt till hälsning, Ruth besvarade den.

»Vill ni inte tala litet mer med eko i fjällen?»

»Å, jag störde er säkert, ni höll på att läsa, och jag trodde mig vara ensam,» sade hon.

»Ni störde mig ej, tvärt om. Vill ni inte fortsätta?»

Hans stämman hade ett underligt djup. Han hade satt sin båt jämsides med hennes.

»O nej, inte när ni hör på, ni skulle skratta åt mig.»

»Om ni fortsätter med det, ni talade om, innan ni såg mig, tror jag ej, att jag får anledning att skratta.»

Ruth såg upp, hon såg ett par stora mörkblå ögon riktade på sig. De hade ett förunderligt sätt att se, de ögonen. Det föreföll henne, som om de sökt tränga till botten af hennes själ. Hon sänkte sin blick för hans. Då varseblef hon en stor bukett näckrosor i hans båt.

»Näckrosor,» utropade hon gladt, »så tidigt. Växa de här?»

»De växa i en sjö långt in i skogen; ni kan inte gå dit ensam.»

Han böjde sig ned, samlade ihop alla blommorna och lade dem i hennes båt.

»Tack,» sade Ruth, »tack, men ni får inte gifva mig alla, ni måste spara några åt er själf.»

»Jag tycker om att gifva allt och helt.»

»Men ni har säkert haft mycken möda med att plocka dessa blommor, och nu ger ni bort dem alla.»

»Jag tänker icke på, att de kostat mig någon möda. Låt dem följa er! Skulle jag behålla några hos mig, skulle de blott afundas dem, som fingo följa er.»

»Tror ni, att blommorna kunna känna något så fult som afund?»

»Hvem vet. Fråga eko!»

»Eko,» ropade Ruth.

»Eko.»

»En blomma afundas väl aldrig?»

»Aldrig.»

»Hörde ni det? Ni hade orätt, eko har naturligtvis rätt. Jag måste försvara blommorna.»

»Tror ni, att jag vill anfälla dem?»

Han stödde armbågen mot åran och kinden i handen, medan han såg på henne. Det låg längtan i hans blå ögon. Ruth såg det.

»Jag tror intet annat än godt om er,» sade hon. »Den som plockar blommor måste älska dem, och den, som kan, som ni, gifva helt åt en främling, den måste vara god.»

»Tack för dessa ord! Tack för att ni kan tro en främling om godt.»

Ruth lyfte årorna. Deras båtar hade glidit jämsides utför älven, nu gjorde Ruth ett försök att vända sin båt.

»Måste vi skiljas nu?» frågade han.

»Ja,» svarade Ruth, »jag vill ro längre bort.»

»Få vi träffas igen?»

»Fråga eko!»

Han reste sig upp i båten, han var lång och smärt, och han bar sitt hufvud högt.

»Eko!» Hans stämma gick som en stark klockton ut öfver älven.

»Eko,» svarade det i fjällen.

»Se vi hvarandra igen?»

»Igen.»

»Hörde ni? Eko har ju rätt.»

Han såg på henne leende, också hon log. Ett par förtjusande gropar svarfvade sig i hennes rosiga kinder, och vinden rörde sakta vid hennes ljusa, vågiga hår. Han såg det, han såg den blåa klädningens mjuka fall kring hennes smidiga figur, och de små hvita händernas grepp om årorna, och hennes bild brände sig fast i hans själ.

»Tillåter ni, att jag framställer en fråga till?»

»Fråga hvad ni vill!»

»Eko, — hvem är hon?»

»Hon.»

»Jag behöfver icke veta mer,» sade han, och hans blå ögon sökte hennes, men en varm sky bredde sig öfver Ruths kinder.

»Farväl!» Han stod fortfarande upprätt i båten, han hade blottat sitt hufvud, och båten gled bort

från hennes, förbi udden, medan Ruth med kraftiga årtag förde sin båt uppför älfven. Framåt gick det, längre och längre bort. Men tiden led, och tanken att de måhända saknade henne där hemma, kom henne att vända båten och styra mot hemmet. Men under hela färden tänkte hon blott på honom, som gaf henne näckrosorna, och när hon kom ned till udden, hvilade hon på årorna ett ögonblick, höjde sitt hufvud och ropade:

»Eko!»

»Eko,» kom det från fjällen.

»Hvem är han?»

»Han.»

Frågan var bäfvande, nästan skygg. Lätt gled båten utför älfven, hemåt. Prosten stod på stranden och väntade på henne.

»Du har varit borta så länge; vi hafva varit oroliga för dig, barn.»

»Var aldrig orolig för mig, farbror! Om jag skulle bli länge borta någon gång, så kommer jag ändå alltid tillbaka, alltid.»

Hon samlade sina näckrosor, varsamt, nästan ömt, och hoppade ur båten.

»Hvar har du fått näckrosorna ifrån?»

»Jag har fått dem af en främling, jag vet icke, hvem han är.» Hon böjde sitt ansikte djupt ned öfver blommorna.

»Har du varit i land någonstädes efter älfven?»

»Nej.»

»Hur kunde du då få blommorna, barn?»

»Han lade dem i båten, då jag rodde förbi hans båt.» Hon såg upp, det låg ett fuktigt skimmer öfver hennes blick, det var, som om den hviskat till honom: »Fråga mig ej mer om dessa rosor! Fråga mig ej?» Så sprang hon ifrån sin förmyndare, lämnande honom ensam nere på sandgången. Han såg undrande efter henne. Hvad hade hänt? Han skulle dock icke säga något mer om blommorna, ty det hade hennes ögon bedt honom om.

Ruth sprang upp på sitt rum. Där gömde hon sitt rosiga ansikte i de fuktiga näckrosorna, hvarför visste hon ej. Så ordnade hon dem i ett glas, slätade sitt ostyriga hår och gick ned till de gamla, som väntade henne.

När Ruth ändtligen somnade den kvällen, drömde hon, att hon tappade sina näckrosor i älven, och att han, som gifvit henne dem, hoppade i vattnet för att rädda dem åt henne, men han sjönk, djupt, djupt ned, och vattnet slog samman öfver hans hufvud. Hon blef så rädd, hon ropade högt, så högt att hon vaknade därvid. Hon såg sig omkring, hon låg ju i sin säng på sitt eget rum, och där stodo näckrosorna på bordet bredvid henne.

»Tack, gode Gud, att det endast var en dröm,» hviskade hon. »Bevara honom du, hvem han än är, och hvar han går!»

Så somnade hon igen, lugnt och godt, sof, som man soffer då man är ung och frisk.

När Ruth vaknade följande morgon regnade det.

»Då får jag icke träffa honom i dag,» tänkte hon och blickade vemodigt på de digra regnmolnen.

De hade kommit öfverens om, prostinnan och Ruth, att på förmiddagen göra en visit nere på bruket hos bruksförvaltaren. Ruth tänkte, att hon där kanske skulle återfinna sin bekantskap från i går.

»Kunna vi icke gå till bruket i dag, tant?» frågade hon vid frukosten.

»Om regnet upphör, kunna vi nog gå,» svarade prostinnan, »och jag ville nog helst gå i dag, ty jag är förhindrad i morgon.»

»Hvad tänker du göra i morgon?»

»Jag tänker hjälpa mor Anna Brita litet, far skall begrafva den döde då. Hon kan icke ha honom i stugan ända till söndagen. På eftermiddagen tänker jag resa till en by långt bort i församlingen. Gummorna där ha en syförening under vintern, och i morgon avsluta de den, och då vilja de alltid, att jag skall vara med.»

»Får jag följa med dig?»

»Om du vill det, liten. Hvart skulle jag gå, dit icke du skulle få följa mig? Men jag tänker på far; du blir så ensam då, gubben min. Den tanken, att Ruth var hos dig, då jag var borta, hade glädt mig.»

»Då dela vi henne, mor.»

»Stygga, elaka farbror,» sade Ruth och grep hans arm hårdt mellan sina händer, »vi taga dig naturligtvis med oss.»

»Försök det, om du kan, Ruth! Han låter icke taga sig, skall du få se. Han är så tung af år och envishet, förmyndar'n din,» sade prostinnan,

skrattande, i det hon räckte sin man en stor kopp kaffe.

»Det är nu så,» sade prosten och rörde om sockret i sitt kaffe, »att det var en gång en kvinna, som tog mig, tog mig så helt och hållet i sitt våld, att det ej finns något mer att taga hos mig, och hon, som tog mig, ja, det var just hon, som säger, att jag ej låter taga mig.»

»Ja, då behöfva vi icke taga dig, då följer du oss ändå, farbror. Vi skulle naturligtvis längta förfärligt hem till dig, om du icke vore med oss. Skulle vi inte det, tant?»

»Å, visst skulle vi det, men jag tror, att han hellre låter oss längta efter sig, än att han följer oss. Han har varit min förmyndare längre än din, Ruth.»

»Men hvad skall vår förmyndare göra ensam hemma då?»

»Ställa till kalas för att skingra ensamhetens ledsnad. Brödet är färskt känner jag, och skafferiet fullt med mat förmodar jag. Jag skall bjuda hit våra grannar, och de hafva nog förbarmande med den öfvergifna gamla prosten och komma nog på hans kalas, åtminstone kommer bestämdt en, han, som vandrar i skogen dagen lång och samlar blommor.»

»Jag stannar hemma hos dig, farbror. Det måste bli ett treftigt kalas.» Ruths kinder voro purpurröda.

»Och jag får resa ensam och längta efter er båda.»

»Och komma hem igen efter fullgjord plikt till de pliktförgätna.»

De hade stigit upp från bordet, och prosten hade lagt sin arm kring sin hustrus lif, och hon lutade sig innerligt intill honom.

Vid middagstiden hade regnet upphört, så att prostinnan och Ruth kunde aflägga sin öfverenskomna visit. Ruth stod framför spegeln och fäste floret på sin hatt. Hennes ögon glänste med en varm, fuktig glans.

»Skall jag få se honom?» tänkte hon. »Skall jag få höra hans namn i dag?»

Men hon fick icke se honom, hon fick icke höra hans namn.

Ruth blef presenterad för hela familjen på bruket, bruksförvaltar Ek, hans fru och deras tre små gossar. De firade just den yngstes födelsedag och sutto vid kaffebordet på verandan, då prostinnan och Ruth anlände.

Ruth blef genast omringad och placerad i en trädgårdsstol, och födelsedagsbarnet skulle naturligtvis sitta i hennes knä. Hon lekte med den lille, medan hon väntade och väntade att han, hvars bild hon icke kunde få bort från sina tankar, skulle träda ut ibland dem, och att hon skulle få lägga sin hand i hans och höra hans namn. Men han kom icke. Hon hade blifvit presenterad för tre unga herrar, som tjänstgjorde vid bruket, men ingen bar hans drag. När de gingo hem, frågade Ruth, om det var hela familjen de hade träffat, och prostinnan sade, att så var.

»Jag tror, att vi hinna göra en titt in i klockargården också.» tillade hon. »Vi ha nog tid till det.»

»Skall jag finna honom där?» var Ruths tanke. Men icke heller där träffade hon den hon sökte.

»Jag är bra dum.» tänkte hon, när hon hemma på sitt rum aftog hatten och floret. »Jag vill aldrig mer tänka på honom, aldrig. Olga skulle inte ha gjort, som jag gör, tänkt på en främling och sökt honom, troligtvis ingen annan flicka heller, jag riktigt blygs för mig själf. Men han såg så ädel ut och så stor och stark, och hans stämma var så underligt djup och ändå så klangfull, och jag ville bara veta hans namn, bara hans namn.»

Hon böjde sitt hufvud öfver näckrosorna.

*

Efter middagen kom posten, och den medförde till Ruth ett långt bref från Olga.

»Här är tråkigt, tröstlöst tråkigt,» skref hon. »Jag saknar dig hvarje minut. O, att du sutte här nu, just nu, här bredvid mig, så att jag kunde få berätta för dig det afskyvärda som har händt. Jag kan knappast nedskrifva det. Tänk dig, löjtnant Clerk har friat till mig — är det inte afskyvärdt? Och det med sin systers tillåtelse. Han kom hit strax efter din afresa och besvärade mig på tusen sätt. Jag visade honom mitt förakt, och härpå svarar han med att bedja mig blifva hans hustru. Hvarför han gjort det, har jag ännu ej klart för

mig. Kanske han blott ville reta mig, ville hämnas på mig — eller kanske jag är rik, jag vet det ej. Jag frågade pappa därom, han svarade mig med en smekning, svarade, att om jag önskade något, skulle jag genast få det. Pappa talade med mig om löjtnant Clerks frieri. Jag fick icke taga det som en förolämpning, han trodde, att det fanns allvar i hans begäran. Ingen skulle få tvinga mig till något, jag skulle själf få afgöra, sade han, men jag vore ju för ung till ett giftermål ännu. Jag för ung? Jag är inte ung, fastän jag ännu ej fyllt sjutton år. Håller du icke hans frieri för en förolämpning! Om jag visste, att en människa föraktade mig, skulle jag icke vilja förolämpa den människan, genom att bedja henne blifva min make och följa mig genom hela mitt lif. — Han är ännu kvar. Det ser nästan ut, som om han tänkte stanna här för alla tider. Och *hon*, hon är outtömlig i loford öfver honom!!! Hon sade här om dagen till någon, att omsorgen om mig hade lagt beslag på hennes tid. Må vara att det finns någon smula sanning i det talet, men det är också sant, att icke jag utan min garderob är föremål för hennes omsorg. — Jag leds, Ruth, leds af hela min själ. Jag afundas dig, som känner sådan trefnad hos din förmyndare och som kan älska, älska hela din omgifning. Den förmågan har visst gudarna gifvit dig som en särskild ynnest. — Du säger, att ett fängelse med bröd är bättre än frihet utan bröd. Jag tror det ej. Jag tror ej, att bröd är det förnämsta i lifvet. 'Människan lefver icke allenast af bröd', sade ju han, mästaren, som vet,

hvad i människan är. Jag tror, att människor kunna hungra, fastän de hafva öfvernog med bröd. Och åt sådana skänker jag mitt hjärtas medlidande i första rummet, ty det är svårare att mätta dem än de som hungra efter bröd. — Om jag blott visste, hvad jag skulle göra. Jag läser, jag broderar, och jag känner mig hemskt otillfredsställd. Om jag blott hade någon talang, om jag kunde måla eller vore musikalisk, men jag är bortglömd. Gud har icke kommit ihåg mig med någon gåfva, som kan skänka glädje. O Ruth, om jag vore man och finge studera! Gif mig ett godt råd! Skänk mig snart ett långt bref till förströelse! Tro aldrig, att den gudanyckel vi söka heter bröd! Farväl! Om pappa visste, att jag skref, hälsade han till dig.

Din i alla tider tillgifna Olga.»

Prosten satt inne på sitt rum, upptagen af posten, prostinnan och Ruth sutto på verandan.

»Tant,» sade Ruth och lade tillsamman sitt bref, »du har ju sagt, att du vill vara en mor för mig?»

»Ja, barn, du är den dotter, Gud gifvit mig i stället för den han tog ifrån mig. Om du blott visste, huru jag längtat efter en dotter, då förstode du min glädje öfver att äga dig.»

»En dotter får ju säga allt till sin mor?»

»En dotter bör säga allt till sin mor, barn lilla.»

Och nu berättade Ruth om det förbund, som Olga och hon ingått, om löftena de gifvit hvarandra, om Olgas tankar att frihet vore lifvets lycka,

och huru hon själf tänkt i mor Anna Britas stuga, att bröd är nödvändigare för vår lycka än frihet, huru hon önskat icke att alla ägde frihet, utan att alla, alla hade bröd nog, så att ingen enda behöfde hungra.

»Kära barn,» sade prostinnan, »den gudanyckel, som löser allt tvång, heter nog inte hvarken frihet eller bröd. Icke den frihet, du menar, den sociala, för hvilken röster höjas och krafter spännas i vår tid. Frihet på jorden, det vill säga laglöshet, måste leda varelsor, födda med benägenhet för det onda, ned i olycka och fördärf. Lagen är ett stängsel, uppsatt af Gud till skydd för oss, att vi ej måtte gå vilse utan hafva en ledtråd genom lifvet. Huru tydligt se vi ej denna ledtråd i alla förhållanden, och att lydigt böja sig under Guds och goda människors lag det kan aldrig blifva eller leda till olycka.»

»Jag tror inte, att Olga menar laglöshet, då hon talar om frihet, jag tror snarare, att hon menar rättighet att följa sin naturs drift så, att hvar och en kan utveckla sig till just det, man är i sig själf. Men vet du, tant, jag förstår henne inte riktigt.»

»Troligtvis förstår hon sig icke själf ännu, förstår icke, att människans natur är riktad mot ett evigt fördärf, och att den måste tuktas, ledas och böjas för att vilja i riktning mot de ljusa höjderna, där salighet bor. Skulle vi följa vår natur, ja, det blef laglöshet och olycka.»

»O, att Olga vore här, du skulle lära henne det, hon inte förstår.»

»Stackars barn, jag tror mig förstå henne. Hon har en djup själ och säkert stor begåfning. Hon har icke blifvit förstådd hvarken i hemmet eller i skolan. Hennes uppfostran har varit ensidig och trångbröstad, det vill säga, den har icke lämpats efter hennes natur, hennes begåfning och hennes känsla. Allt blef henne ett tvång, och så spetsade sig hela hennes natur i åtrå efter frihet. Det ligger stor vikt på uppfostran och ett oerhördt ansvar för dem, som frivilligt eller ofrivilligt blifvit satta därtill. Det är så många naturer, som blifvit vilseledda, och som sedan i sin ordning vilseledt andra, och den, som ledde in på den orätta stråten, han bär ansvaret i första hand. Jag tänker, att på den stora ransakningens dag, som skall uppgå öfver jorden, hafva vi icke blott oss själfva utan hela skaror att svara för. Men därpå tänker man ej i vår tid, utan jäktar efter anhängare för sina åsikter.»

»Men tycker du icke att nöd är det förfärligaste af allt? Att sakna det, som är nödortigt för ens varande, att se små barnakroppar borttvinade af brist på näring — o tant, jag kan icke tänka mig något förfärligare.»

»Ja, det är något förfärligt, hjärtat krymper samman vid åsynen af nöd. Jag har känt det. Hvem kan räkna alla de gånger, jag blickat nöden, så att säga, i ansiktet och lidit med de nödställda, och ändå säger jag dig, barn, jordisk nöd, brist i ordets fullaste bemärkelse blir något oväsentligt jämförd med andlig nöd. Se på mor Anna Brita, hon kan jubla midt i den svartaste nöd. Ty det är nöd, att

med en värkande och arbetsbruten kropp nödgas sträfvä för fyra, det är nöd, att vyssja barnbarnen till sömn för att stilla deras hunger, det är nöd, att icke äga något, hvarmed man kan lindra kvalen, lidandet för maken, mannen, som fått de varmaste känslor hjärtat ägt. Men jag skall säga dig hemligheten, barnet mitt. Hon, mor Anna Brita, har funnit den gudanyckel I söken, och vet du, hvad den heter? Den heter icke jordisk frihet, jordiskt godt, den heter: tron på Kristus Jesus. Den förmår lösa allt tvång på jorden, befria från synd och sorg, nöd och kval och skänka sin ägare hoppet om ett lif, hvars härlighet ingen tunga förmår uttala.»

»Du måste också ha funnit den nyckeln, tant — gif den åt mig!»

»Den kan icke gifvas, icke köpas, icke eröfras, den måste förvärfvas, och därtill förslår ej egen kraft, det måste komma kraft från höjden. Tusenden hafva måst klättra öfver höjder och vandra genom djup för att komma till tro. Gud gifve, att du måtte finna den utan att behöfva öfvervandra höjderna och leta dig fram genom djupen.»

9.

Nästa dag begrafdes mor Anna Britas gubbe. Ruth hade bundit en krans af blommor och lagt på hans grofva kista. Hon höll de små tvillingarnas händer i sina, medan prosten kastade de tre skofflarna mull ned på kistan och vigde den gamle arbetarens tårda kropp vid jorden och till hvilan. De klara barnaögonen blickade rädda ned i det svarta djupet. Hvad visste de om grafven, om den trötte vandrarens längtan efter hvila där, om den längtan som kommer honom att säga: »Nu vill jag gärna dö.»

*

På eftermiddagen for prostinnan ensam till syföreningen.

»Se nu efter hvarandra!» ropade hon vänligt nickande, medan vagnen rullade genom gårdsgrinden.

»Stora, ostyriga barn, hur skall jag kunna se efter dig?» sade prosten och strök med handen öfver Ruths gula hår.

»Jag vill vara så lydig, så lydig. Jag skulle aldrig kunna göra dig emot. Jag vill jämt lyda dig, jämt.»

»Tack för det löftet! Måtte den dag ej komma, då jag af dig önskar det, du ej kan uppfylla!»

»Den dagen kommer aldrig, farbror, aldrig.» Hon kysste hans hand. »Nu skall jag gå efter din plaid, och så skall jag duka kaffebordet, och i dag måste du dricka tretår, ty i dag är du som allra snällast — är du inte?»

Hon var snart tillbaka och svepte plaiden om hans axlar, sköt fram det runda bordet till hans stol och började duka kaffebordet.

»Nu är det färdigt. Ser du, sådana härliga rån köksan har bakat, det sade tant till om, innan hon for. Nu låtsar jag, att jag är tant och sitter i hennes stol — så här.»

»Jaså, du är prostinnan Wilkers nu, då måste du maka din stol närmare, gumman min, så jag riktigt kan få se på dig. Jag tyckte att din kind var skrynklig i går, och i dag är den så slät och fin.»

»Det är din hand, far, som slätat ut fårorna, förstår du inte det? — Var det inte ganska likt tant? Tänk, om jag skulle kunna duga till skådespelerska!»

»Därtill är du för sann, för god och för ren.»

»Och för dum!»

»Ja visst, mycket för dum!»

»Nu kommer påtåren. Se, hvilket vackert rykande kaffe! Tycker du inte, att vi borde ställa

till något treftigt åt tant, tills hon kommer hem, något, som hon inte väntar.»

»Det är jag visst med om, men hvad skulle det vara?»

»Om vi till exempel skulle klä' tebordet och hennes stol med blommor och tända kronan i salen och släppa ner gardinerna. Hon kunde icke komma hem förrän mellan nio och tio, sade hon. Och jag kan baka en tekaka, en riktigt god tekaka. — Tror du inte, att jag kan det? Och så kan jag skrifva välkommen på den med ägghvita, riktigt stilig. Men hvad skulle du göra, farbror?»

»Ja, det måste du hitta på.»

»Nu vet jag. Du kunde skrifva en vacker vers och tillägna henne, kunde du inte? Eller också kunde du gifva henne en gåfva, någonting, som hon tycker om, eller hur? Då visste hon, att vi tänkt på henne medan hon var borta.»

»Det måste finnas ett stort förråd af idéer bakom den här ljusa pannan. Medan du gör i ordning kakan, vill jag tänka på saken.»

Snart var Ruth i full fart med sin tekaka i köket. Hon hade kaflat upp sina klädningsärmar och satt på sig ett stort köksförkläde. Kakan blef utmärkt, naturligtvis blef den utmärkt. Hon hade placerat den på en hög glasskål, och nu skyndade hon till prostens rum medtagande kakan för att visa den för honom. Hon knackade på dörren.

»Får jag komma in?»

»Kom, barn!»

Prosten satt i den stora länstolen och rökte sin pipa.

»O, hvilken härlig kaka!» och han runkade sitt gamla, grå hufvud af förnöjelse. »Det måste jag säga, det måste jag säga!»

»Och om du visste, så god den är, så väldigt god, men det får du inte smaka, förrän tant kommer hem. Men hvad har du gjort, farbror, det måste du visa mig.»

»Det ligger på skrifbordet.»

Ruth gick dit. Där låg ett kuvert, på hvilket stod skrifvet:

»En liten gåfva till min älskade hustru att därmed glädja sina fattiga, gifven i glädjen öfver, att hon än i dag är min, att hon snart kommer hem till sin make, som ej kan tänka sig den dag, då hon går bort för att icke vända åter.»

»Så vackert!» sade Ruth och lade kuvertet varsamt åter på bordet.

»Kom hit, barn, det är något, jag ville tala med dig om.»

»Men jag är så mjölig. O, se, där har jag haft mjöl på ditt skrifbord, — blir du ond på mig nu? Ser du, nu är det borta, alldeles borta. Får jag gå ut med kakan och torka af mig mjölet först?»

»Ja, med villkor att du snart kommer igen, riktigt snart.»

»Riktigt snart,» sade Ruth och stängde dörren efter sig. Det dröjde heller icke länge, förrän hon var åter. Hon sköt en pall till hans stol och satte

sig på den, och så såg hon upp på sin förmyndare med sina stora, blå ögon.

»Hvad vill du mig nu? Du ser så allvarsam ut, farbror. Jag blir nästan rädd.»

Då smekte den gamle åter det ljusa hufvudet.

»Du behöfver aldrig vara rädd för mig, barn. Din egen far kunde icke älska dig mer än jag gör. Han kunde icke önska dig mer godt, än jag önskar dig. Som jag är dig i fars ställe måste jag tänka på din framtid och rådgöra med dig därom; det är ju därför du kommit hit.»

»Farbror, låt mig blott stanna här, skicka icke bort mig! O, jag ber dig därom!» Hon höll hårdt om hans hand och lade sin varma kind emot den.

»Jag har icke tänkt att skicka bort dig, liten, men —»

»Jag kan arbeta, jag skall göra allt hvad du ber mig om, blott jag får stanna. Är jag fattig? Har jag inga penningar?»

»Du är icke fattig, men du är icke heller rik. Så mycket har du dock, att du icke är tvungen att arbeta, att du kan betala för dig, hvar du vill vara, och det ville jag, att du hade kännedom om, ifall du hade någon särskild önskan angående din närmaste framtid. Men jag vill också något annat, jag vill, att du skall arbeta, att du skall lära dig så mycket som möjligt och först och främst, hvad som hör till ett hushåll. Den kvinna, som icke är huslig, är i mitt tycke icke en sann kvinna. Jag önskar, att du grundligt fick lära dig hushållsgöromål. Är du med om det?»

»Ja, farbror, jag, skall bli så duktig, jag skall lära mig allt, hvad du vill, blott jag får stanna kvar här. Tant lär mig nog allt, hvad hon kan, och något mer behöfver jag ej kunna, tycker du inte att det är nog?»

»Jo, jo, det är nog. Du vill således stanna här. Du får göra som du vill, du har din frihet, och du är icke utan penningar.»

»Tack, farbror! Tack, min goda, snälla, kära förmyndare!»

»Du gör både mor och mig mycken glädje därmed, att du stannar hos oss. Men då komma vi öfverens om, att du, under den tid du är här, deltagar i hushållet för att lära dig det.»

»Ja, farbror, alldeles som du vill, blott jag får stanna här alltid.»

»All tid kunna vi icke bestämma öfver. Det kommer nog en dag för dig också, då vårt hem icke blir dig nog, då du som fåglarna begynner samla till eget bo.»

Ruth lutade hufvudet mot den gamles knä. Det blef så tyst; de fördjupade sig båda i tankar. Hvad tänkte han? Hvad tänkte hon på?

Han tänkte på sin yngste son, som snart skulle komma hem och som icke visste hvilken solstråle smugit sig in i hans föräldrahem, medan han varit borta. Han tänkte på, att lifvet icke skulle kunna skänka honom en större glädje än den, att få lägga Ruths hand i hans och välsigna dem.

Och hon? Hon tänkte på ett par mörka, blå ögon, hvars blick hon icke kunde förgäta. Om han

och hon voro ett par svalor, då behöfde de icke känna hvarandras namn, då skulle de visst bygga ett bo tillsammans här under takåsen till hennes förmyndares hus. Men nu voro de människor, och hon visste icke, hvem han var, eller kände hans namn, men hon tänkte så mycket på honom ändå, tänkte på honom fastän hon beslutat sig för att ej göra det. Skulle hon fråga sin förmyndare, hvem han, främlingen, var? Mången gång hade hon tänkt därpå, han skulle naturligtvis veta det, men hon kunde icke, hon visste icke hvarför. Nu såg hon upp.

»Farbror.»

»Hvad vill du?»

Det blef en paus, så gömde hon ansiktet i den gamles knä, hviskande :

»Ingenting.»

»Du kan tala till mig, som du skulle ha talat till din far.» Prostens hand smekte det ljusa håret.

Intet svar kom.

»Berätta litet om din far! Vi voro så goda vänner i vår ungdom, han och jag, och vår vänskap led aldrig skeppsbrott genom tiderna, fastän stora afstånd skilde oss åt. Ser han oss nu, så fröjdas han nog åt vår vänskap.»

»Tror du, att de döda kunna återvända till jorden?»

»Det tror jag. Skriften talar om, att lärjungarna sågo Moses och Elias på förklaringsberget, och de icke blott sågo dem, de hörde dem tala.»

»Vet du, farbror, jag har trott, att det blott var de onda andarna, som kunde återvända till jorden.»

»Du har ju läst Jesu liknelse om den rike mannen och Lazarus, huru den rike mannen, där han i pinan var, ber Abraham om, att Lazarus måtte sändas till hans faders hus på jorden. Han talar icke om, att där fanns möjlighet för honom att själf gå åstad.»

»Tror du då, att det endast är de goda andarna, som kunna återvända?»

»Vi läsa ju om, huru Jesus utdref onda andar, och skriften ber oss: 'ransaken andarna!' Att vi aldrig här på jorden äro absolut ensamma, det är nog visst. Gud är med oss och en skara andar, goda och onda, omgifva oss.»

»Men det är ju många, som icke tro på någo andevärld, icke ens på Gud.»

»Det finns blinda som icke tro på ljuset, därför att de ej se det. Skola vi skratta åt dem eller håna dem därför? Nej, vi skola beklaga dem och bedja för dem. Det finns människor, som midt ibland skapelsens stora verk ej kunna se mästaren, som känna lifvet pulsera i sina ådror, se det uppenbara sig med oändlig makt i naturen och ändå icke kunna se källan till allt lif. Med seende ögon se de intet, och med hörande öron höra de intet. — Men det var om din far Ruth, vi skulle tala, berätta mig något från hans sista år!»

Och Ruth berättade om sin far och sitt hem, berättade tills tårarna började rulla utför hennes kinder.

»Tänk, om pappas ande är här inne nu, om han ser mig och hör mig, fastän jag ej ser eller hör honom.»

Hon smög sig tätt intill sin förmyndare.

»Låt den tanken ej förskräcka dig utan fastmer glädja dig. Tänk alltid, att du vill handla så, att dina anhöriga långt borta i andens värld kunna glädjas öfver dig. Jesus talar om, att änglarna i himmelen glädja sig öfver en människas bättring.»

»Ja, jag vill försöka att handla så, att mina föräldrar ej behöfva bedröfvas öfver mig.»

»Och inte heller Gud.»

»Ja, inte heller Gud. Men om man inte kan?»

»Då vet Gud det. Men att veta det rätta och kunna göra det rätta men ändå inte göra det, det är att bedröfva Gud. — Låt oss nu se, hvad klockan är; vi skulle ju bereda mor litet glädje vid hennes hemkomst. Jag tror, att det också varder glädje i himmelen, då människorna bereda hvarandra glädje på jorden.»

»Det är skönt, mycket skönt att bereda människor glädje, tänk då, huru oerhördt skönt det måste vara att bereda Gud och änglarna glädje.»

Ruth lade sin lilla hand i prostens, och så gingo de ut i salen för att ordna till prostinnans hemkomst. Det stora matbordet smyckades med blommor, hela duken garnerades med rosor, och en krans

af reseda lades kring prostinnans tekopp. Midt på bordet under palmladen ställdes kakan, som Ruth gjort, och på resedakransen lades kuvertet med prostens gåfva. En af de stora korgstolarna smyckades med blad och blommor, och så var allt i ordning. Ruth hade rullat ned gardinerna, hon hade tändstickorna i handen, för att tända kronan och kandelabrarna, just när prostinnan åkte in på gården, så hade hon bestämt, och prosten, han skulle gå ut och taga emot henne och ledsaga henne in i glädjen. De skämtade och skrattade, och prosten påstod, att han alldeles glömt af, att han var en gammal gubbe, och att han kände det, som om han vore ung igen.

Nu hördes rullandet af en vagn. De sprungo båda ut på verandan. Ja, det var verkligen hon, prostinnan, som åkte upp på gården. Nu fick Ruth brådtom med att tända ljusen, och just i rätt stund slog prosten upp dörrarna till salen och trädde in med sin fru.

»O, hvad vill detta säga!» utropade hon och slog tillsammans sina händer. »Hvad firas här för en fest? Har Daniel kommit hem?»

»Nej,» sade prosten, »det är mor, som kommit hem, och det är stor anledning till fest.»

Han lade armen om hennes lif och slöt till sitt hjärta henne, som gjort hans lif ljust, skönt och gladt.

»Tack, mina kära, kära!» hviskade hon och räckte händerna åt dem båda, och de förde henne fram till bordet, och hon måste sitta i den blomster-

smyckade stolen, och hon log, gladt och innerligt åt deras trefliga upptåg. Då fick hon se kuvertet. Hon tog det och läste, hvad som stod därpå. Öfver den skrynkliga kinden smög en klar, varm tår ned i resedakransen på bordet.

10.

Ruth var klädd i ett stort köksförkläde. Hon låg på knä framför skänken i salen och ordnade därinne. Hon hade lagt in nya papper öfver allt, och nu skulle porslin och glas ställas på sina platser igen. Prostinnan sof middag i sängkammaren och prosten i sitt rum.

Då hördes knarrande ljud på sandgången där ute på gården, lätta fötter sprungo öfver verandan, genom förstugan och in i salen. Ruth sprang upp. Framför henne stod en ung man i lätt resdräkt. Hans hår var mörkt och vågigt, kinderna solbrända, munnen leende och blicken spanande och glad. Han såg sig omkring utan att säga något.

»Hvem söker ni?» frågade Ruth.

»Jag söker prosten och prostinnan,» svarade han skrattande.

»Då får ni gifva er till tåls litet, min herre. De hvila middag, och jag har inte lust att väcka dem, så vida det ej är mycket angeläget.»

»Å nej, jag kan vänta, tills de vakna. — Men hvem är ni?»

Frågan lät närgången.

»Han tar mig för huspigan,» tänkte hon, och i det hon rätade på sin lilla figur, svarade hon:

»Jag är dotter i huset.»

»Charmant! Och jag är son.»

Resväskan slängdes i soffan, ett par starka armar omslöt henne, och en kyss trycktes på hennes rosiga läppar.

»Släpp mig, släpp mig! Gud, hvad gör ni?»

»Charmant påhitt! Det renderar mig en kyss. En bror måtte väl få kyssa sin syster.»

»Daniel, Daniel!»

Det var prostinnan som hört ropet och skyndat ut i salen, där hon fann sin son svängande rundt med Ruth i sina armar.

»Daniel, Daniel!»

Då släppte den unge mannen Ruth och sprang till sin mor, medan Ruth rusade ut ur salen, upp för trapporna och in på sitt rum. Där borrade hon sitt af rodnad öfvertäckta ansikte ned i soffkudden.

»O, så förfärligt!» hviskade hon. »Hur kunde jag säga så? Hur kunde jag säga så? O, hvad jag blygs!»

Nere i salen stod prostinnan med sin yngste son i sina armar.

»Hvarför kommer du tidigare, än du skref, sonen min? Och hvad gjorde du åt Ruth? Du skrämde henne.»

»Jag råkade prosten Werner i Gefle, och så följde jag med båten, när han för, och han tog mig sedan på sin skjuts till Nora, därifrån har jag gått hem, jag ville öfverraska er. — Men hvem är Ruth?»

»Din fars myndling, Ruth Wester, den raraste flicka i världen. Har du gjort henne ledsn, Daniel, då har du också gjort mig ledsn. Hvad gjorde du?»

»Jag frågade henne, hvem hon var, och då svarade hon, att hon var dotter här i huset, och du skulle ha sett henne, mor, så söt hon stod där och så käck, och så tog jag henne om lifvet så här och kysste henne så här och talte om, att jag var son i huset. Jag trodde naturligtvis, att hon var din huspiga.»

»Du är mycket obetänksam, Daniel, mycket obetänksam. Hade hon varit min huspiga, hade det ändå icke anstått min son, att så hälsa henne, allra minst i hans moders hus. Kvinnan i hvilken ställning hon än träffas, bör kunna påräkna ett aktningsfullt bemötande af mannen. En kyss är intet ondt, men sättet att taga den är klandervärdt. Jag vill söka upp Ruth, jag fruktar för, att du skrämt henne.»

»Då följer jag dig, mor, jag vill bedja henne om förlåtelse. Hon måste förlåta mig.»

»Men du skall först hälsa på far. Jag tror nog, att han vaknat af allt ditt buller, ostyriga gosse.»

Och far hade vaknat. Han hade känt igen rösten på sonen sin, och där kom han nu med glädjestrålände ansikte och utsträckta armar.

»Äfventyrmänniska — skrifva att du kommer i den ena veckan och komma i den andra. Men du vet nog, att du aldrig kommer för tidigt hem till far och mor.»

Medan han omfamnade sin son, gick prostinnan upp för trapporna och knackade på Ruths dörr.

»Ruth, det är din tant.»

Dörren flög upp, och Ruth kastade sig i hennes armar.

»Tant, kära tant, om du visste, hvad jag skäms!»

Någon rusade uppför trappan, tagande dem i tre, fyra språng och stod nu bakom dem.

»Fröken Wester, förlåt mig, säg att ni förlåter mig! Jag var så glad öfver att vara hemma igen, jag ville omfamna hela världen, och — och —»

»Och jag är så obetänksam och så kortsynt, att jag ej kan skilja guldet ifrån slaggen, menar du,» fortsatte prostinnan. »Han är Daniel, vår yngste son; förlåt honom för min skull!»

Ruth räckte fram sin lilla hand.

»Jag förlåter er. Jag var själf så obetänksam, så förfärligt obetänksam.»

»Och nu blir du en god bror för din syster, Daniel, ty du skall veta, hon är min dotter, mitt hjärtebarn.»

Ruth kysste prostinnan på kinden.

»Du behöfver icke bedja mig därom, mor.» Och så kysste han henne på samma kind, där hjärtebarnet kysst henne.

»Men hvad vill detta säga?» ropade prosten nerifrån förstugan. »Jag tror, ni tänka spela mig

något spratt. Hvarför springa ni upp på vinden allesamman? Kom ned bara! Å, så röda kinder du har, Ruth! Bekänn nu vackert — hvad har händt?»

»Å, farbror, vi ha endast burit oss dumt åt, jag och — och Daniel.»

Och så var hon borta igen.

Den unge jägmästaren såg efter henne. »Daniel», med hvilken ljuf och mjuk stämma hade hon icke uttalat hans namn.

»Nu tala vi icke mer om detta,» sade prostinnan, »nu måste vi glädja oss öfver Daniels hemkomst och visa honom, hur välkommen hem han är, välkommen till sin gamla mor och sin gamla far.»

Den dagen dukade icke Ruth kaffebordet. Hon satt så tyst och såg icke ens upp, hon som eljes liksom smyckade deras samvaro med sin glädje. Efter kaffet gick prostinnan för att ordna litet i sonens rum. Hon väntade att få höra prasslet af en klädning bakom sig och Ruths glada stämma fråga, om hon icke fick hjälpa sin tant. Men hon väntade förgäfves. Ruth satt kvar på verandan lutad öfver sitt arbete. Hon lyssnade till en ungdomlig, klangfull stämma, som talade om mångt och mycket, som var främmande för henne. De hade mycket att säga hvarandra, far och son, och Ruth blandade sig ej i deras samtal. Ett ögonblick såg hon upp, och då mötte hon den unga jägmästarens blick, så böjde hon sig åter ned harmsen öfver den rodnad, som brände på hennes kinder.

»Nej, Ruth,» sade prosten efter en stund, »nu måste du komma hit till mig, och tala om, hvad du tänkt ut för djupsinniga saker, medan du suttit så där tyst.»

Ruth steg upp och satte sig bredvid sin förmyndare. Hon lade sin lilla hand på hans svarta rockärm, medan hon svarade:

»Du var mycket stygg, farbror, då du sade det där ordet djupsinniga. Vet du, jag har suttit och grubblat öfver, hvarför det flyger så många dumma påhitt genom mitt hufvud; jag kan icke förstå hvarifrån de komma, och det värsta af allt, jag lyder dem ögonblickligen. Jag kan visst aldrig bli någon förständig människa, aldrig, och jag ville det ändå så gärna, jag ville vara sådan som tant är.»

»Du blir det nog, när du blir så gammal, som hon är, barn lilla. Ser du, mor har också varit ung en gång — och vill du tro det, just lik dig en smula. Hon brukade också ibland sitta så där, som du nu suttit, och fundera och alldeles glömma af att ge far pipan, fastän det var så länge sedan, vi druckit vårt kaffe.»

»O, farbror, jag har ju glömt din pipa!»

Ruth kastade sitt arbete på bordet och skyndade in i prostens rum följd af jägmästaren, som sökte förekomma henne, men hon hade försprång och fick först tag i den stora pipan, som hon började stoppa med tobak, såsom prosten lärt henne.

»Detta var mors eller mitt göra, innan ni kom, Ruth.»

Hans stämman nästan darrade litet, när han sade hennes namn.

»Men nu är det mitt, och farbror säger att jag gör det så, som han vill ha det. Men om ni är snäll någon dag, naturligtvis mycket snäll, så skall ni få göra det.»

»Tack, Ruth! Jag skall vara mycket snäll, hvarenda dag, inte för att få stoppa pappas pipa, ty det vill han nog helst att ni gör, utan för att — — för att visa er, att jag kan vara snällare än ni nyss var.»

»Var jag stygg mot er nyss?»

»Nej, mot er själf. Ni var inte heller sann.»

»Det vet jag ej af.»

Hon såg på honom med öppna, frågande ögon.

»Ni var stygg, och ni var inte sann, när ni sade dumma påhitt, ni skulle ha sagt trefliga.»

»Då hade jag inte varit sann mot mig själf, — möjligtvis mot er.»

Jägmästaren såg endast skynten af hennes röda kinder, när hon försvann genom dörren med prostens långa pipa i hand, och han måste skynda för att hinna henne.

»Hon har ett förunderligt sätt att försvinna,» tänkte han, »ett sätt, som lockar till förföljelse.»

»Nu måste det väl vara riktigt gjordt, när ni varit två om det och därtill behöft så rundlig tid,» sade prosten skrattande.

»Ruth påstår, att hon kan göra det så bra, och jag ville lära mig konsten. Jag har fått löfte om,

att den dag, jag är riktigt snäll, få stoppa din pipa. Hvad säger du om det?»

»Jag säger, att den dag, du är riktigt snäll, får Ruth belöna dig med något annat, men min pipa skall hon stoppa, den smakar så godt då.»

»Hörde ni, Ruth?» Jägmästaren satte sig bredvid henne. »Ni måste tänka öfver belöningen redan i dag, ty jag tänker vara snäll i morgon.»

»Om jag också skulle bli snäll i morgon, hvad ger ni mig då?»

»Allt som jag kan gifva er, och som kunde glädja er.»

»Troligtvis blir jag inte snäll,» sade Ruth och försvann.

När prosten läst aftonbönen, sade jägmästaren god natt och gick upp på sitt rum. Han var trött efter den långa promenaden, sade han. Ruth hade litet att stöka med i hushållet, hvarför hon något senare sade god natt. Hon smög sig tyst upp för trappan för att icke störa Daniel, men uppkommen fann hon honom stående utanför sin dörr, liksom väntande någon. Han gick fram, ställde sig i hennes väg och tog hennes hand i sin.

»Jag kunde icke sofva, förrän ni sagt, att ni förlåter mig, Ruth, förlåter mig för min egen skull.»

»Jag har ju sagt, att jag förlåtit er, Daniel. Vi ha ju glömt det där nu.»

»Och ni tror inte något ondt om mig, tror inte, att jag är någon dålig människa, fastän — fastän — —»

»Jag tror, att ni är en värdig son till farbror och tant, det är alltsammans. God natt, Daniel!»

Hon sökte frigöra sin hand från hans, den var stor och stark, denna hand, som omslöt hennes.

»Tack, Ruth, tack för den tanken! Om jag också varit den uslaste bland människobarn hitintills, så skulle jag dock blifva en värdig son af mina föräldrar, därför att ni trott det om mig. God natt, Ruth!»

Han släppte hennes hand, och hon skyndade in på sitt rum.

Det var ett par varma, lågande ögon, som följde henne, där hon försvann i dörren.

Så gick han in på sitt rum. Där slog han upp fönstret på vid gafvel och började hvissla en melodi, men han visste ej, hvilken melodi det var, visste ej ens, att han hvisslade.

»Jag önskar, att Aldo ej måtte komma hem i sommar,» sade han i det han stängde fönstret, »han ser så bra ut.»

Under tiden satt Ruth inne på sitt rum med en knippa vissnade näckrosor i sin hand. De röda rosorna på hennes kinder hade dött, och blicken hade en fuktig glans.

»Att ni inte kunde hålla ut längre, stackars små blommor,» hviskade hon och slätade ut de skrynkliga bladen. »Hvarför skulle ni förblekna och dö så fort, medan minnet af den, som gaf mig er, icke förbleknat eller dött hos mig. Men det är kanske lyckligast att glömma, som ni gjort, att

vissna och dö. O, att ni kunde lära mig att glömma, eller säga mig hans namn, säga mig, hvar han finns. Jag vet nu, att han inte finns här; jag nästan blygs, när jag säger er det, men jag har sökt efter honom; två gånger har jag satt min båt uppför älfven dit bort, där vi möttes, men han var icke där. Var det orätt gjordt af mig? Kanske var det opassande, jag vet det ej, jag följde blott min håg, och den dref mig så oemotståndligt. Jag har icke vågat fråga någon om honom, icke ens eko, endast till er har jag vågat tala. Men ni se så sorgsna ut, det är, som om ni ville säga: 'Jorden är så stor, så stor, du kan aldrig finna honom — och, hvem vet, om han icke glömt dig. Kanske minnet af dig förbleknade, innan vi förbleknat. Du är dum, du är rysligt dum, som tänker på honom så där'.»

Men om blommorna vetat något, så hade de nog berättat för henne, huru han, den okände, bortom mil af berg och skog och sjö tänkte på henne, såg de mjuka konturerna af hennes fina gestalt och hennes ärliga, blå ögon hvila på sig, medan han satt nedlutad öfver sitt arbete om dagen eller om natten. De skulle ha berättat henne, att han var filosof, fastän han ej själf visste det, att han sökt, också han, efter henne, men icke på älfven, icke där han funnit henne, icke på trampad stig, utan på tankens och förnuftets väg. Och förnuftet hade sagt honom: »Har försynen utsett denna ljufva varelse att fylla något i ditt lif, då skall den också föra edra vägar samman, när tiden är inne, att dess

vilja må ske.» De skulle ha berättat, att han, den okände, hade en orubblig tro på försynen och försynens skickelser.

Stackars lilla Ruth, hon var icke filosof, hon var endast ett enkelt naturbarn.

11.

Slägmästar Wilkers var ett barn af ögonblickets ingifvelser och känslor. Mycken kärlek och ömhet hade kommit på hans lott, därför att han under sina tidigare år varit sjuklig. Han hade vuxit upp i tanken, att det fanns mera godt än ondt i världen, att människorna voro lyckliga, att det låg sanning i de ord de sade hvarandra och i det sätt de visade hvarandra, att de ville hvarandras väl. Det enda fasansfulla i världen, enligt hans uppfattning, var nöden, den lekamliga nöden, fattigdomen, ty hans mor hade ställt honom öga mot öga med den, för att öppna hans sinne för medlidande och hjälpsamhet, för att lära handen att gifva. Hon hade riktat hans blick och hans tanke på den stora skara, som går vägarna framåt utan att någonsin komma hem, därför att den icke har något hem, och hon hade hviskat med darrande läppar: »Sonen min, om Gud gifver dig ett eget hem, stäng aldrig dess dörr för den hemlöse!»

Moder, hvem du än är, du vet icke ditt barns väg genom lifvet, du blir icke alltid när det. Hvar och en i den skara, som står vid din dörr och beder om ett bröd, har haft en mor som drömt drömmar om en lycklig framtid för sitt barn. Lär sonen, lär dottern din att gifva, på det att också dem måtte gifvet varda!

Jägmästar Wilkers kunde taga sin sista penning för att gifva en fattig, och ändå hade ännu aldrig något fattats honom. Han var, hvad vi människor pläga kalla godhjärtad och därtill glad; ett outtömligt mått af glädje hade blifvit honom beskärddt, han såg först de ljusa sidorna af tingen. Men så hade han också hittills gått fram öfver banad väg och solljus stig, hans blod var varmt och ungt, hans glada sinne gjorde honom till allas gunstling, och Daniel såg i allt detta Guds godhet.

Hittills hade föräldrahemmet varit det käraste, det bästa han ägde på jorden. Där ute i världen hade hans tro på människorna mången gång gäckats, och hans skratt hade förstummats inför hvad han sett och hört, och då hade alltid en brinnande längtan efter hemmet fyllt hans själ.

Nu var han hemma igen, nu vaknade han i sin säng i det treffliga rummet i föräldrahemmet, och där bredvid hans säng stod Aldos, den äldre broderns. Huru många minnen hade han icke från detta rum! Här hade de vuxit upp, han och Aldo, brodern med den stora begåfningen, det djupa allvaret och den öfverlägsna styrkan, hvilket allt han, Daniel, så beundrat. Men i dag tänkte han ej

därpå, i dag var hans första tanke någon, som icke alls stod i förbindelse med något minne från det förflutna, men som i den kommande tiden skulle blifva dagarnas första och sista tanke — han tänkte på Ruth.

När han kom ned från sitt rum, stod hon på verandan, skär som en ros och klädd i en enkel blå bomullsklädning. Han ångrade det korta ögonblick, han dröjt på sitt rum, då han kunnat vara hos henne här nere.

»Om ni visste, Ruth, hur glad jag blef, när jag vaknade och kom ihåg, att jag hade en syster. Jag har aldrig haft någon syster, men alltid önskat mig en sådan.»

»Och jag har aldrig haft någon bror, men jag har heller aldrig saknat någon.»

»Fy, Ruth! Det kändes nästan som en kall afrifning.»

»De äro ju mycket hälsosamma om morgnarna.»

»För kroppen, ja, men detta var en afrifning för själen. Men tänk om — om —»

»Tänk om. Hvad då?»

»Tänk om jag hämnades med att vara sådan, att ni saknade mig, när jag för.»

»Det är möjligt, ja nästan troligt, att jag kommer att sakna er, som en bror förstås, men jag har ju alltid farbror och tant.»

Hennes ord smärtade honom, han visste ej hvarför, han tänkte ej på, att det möjligtvis kunde vara därför, att han här fordrade för mycket, och att han,

gunstlingen hos alla, var van att få, hvad han önskade. Ruth såg det, såg, att hon bedröfvat honom, och så sträckte hon ut sin lilla hand och rörde sakta vid hans arm.

»Förlåt mig!» bad hon. »Jag ville icke såra er. Låt oss tala om något annat! — I dag skall något högst märkligt ske — gissa hvad?»

»Det kan jag icke,» sade han mildt blidkad af hennes bön om förlåtelse. »Har ni ställt till med det, då måste det vara något trefligt, och jag får naturligtvis vara med.»

»Nej, det är endast jag, som får njuta af det trefliga, ni skall få njuta af följderna.»

»Jag är oerhördt nyfiken. Jag önskar, att följderna måtte föregå orsaken.»

»Dumma jägmästare, man kan väl inte äta brödet först och baka det sedan, men jag vill stilla er nyfikenhet med att tala om, att jag skall baka fem sorters småbröd i dag och en saffranskaka, gul som solen, därför att sonen och — och brodern kommit hem.»

Så där ja, nu var hon färdig att försvinna igen, men den »dumma jägmästaren» grep tag i hennes klädning och tvingade henne att stanna.

»Jag får naturligtvis hjälpa er.»

»Det är omöjligt.»

»Hvarför är det omöjligt?»

»Därför att jag måste ha ett stort förkläde på mig, och då kunde det ju hända, att ni tog mig för huspigan igen, och så skulle ni mjöla ned er så förfärligt och naturligtvis äta upp degen, för att

få godt af följderna innan man sett en skymt af brödet.»

Nu var hon borta. Hon hade försvunnit som en solstråle genom dörren under jägmästarens skratt.

Något senare finna vi Ruth i bagarstugan iklädd det stora förklädet och med en vit duk virad om sitt ljusa hår. Prostinnan var också där. Det var mycket att göra, smör skulle röras, ägg vispas, socker vägas upp och mandel hackas. Då rycktes dörren upp med ett kraftigt tag, och jägmästaren steg in, strålade af glädje och förväntan.

»Här är jag nu, och nu står jag uteslutande till er tjänst, mina ärade.»

»Daniel, Daniel, hur kan du komma inrusande så där? Du riktigt skrämde oss.»

»Förlåt, lilla mor! Jag visste inte, att jag borde knacka på dörren till bagarstugan, jag har aldrig gjort det förr,» svarade han och kysste sin mor lätt på kinden.

»Men du kan göra det hädanefter.»

»Jag gör allt, hvad du ber mig om hädanefter, blott jag får stanna här nu. Jag vet, att det skall hackas mandel, och det brukade jag få göra förr i världen. Ruth, ni måste bedja för mig.»

Han såg på hennes runda, blottade armar, och hon vände sig förlägen bort.

»Det är attentatsplaner mot degen, tror du inte det, tant?»

»Jag är inte riktigt säker på, om han kommit hit för degens skull, Ruth, han vet det nog bäst

själf. Nu skall han få i uppdrag att sitta här och stöta den här mandeln, och när det är gjordt, då får han gå.»

Och jägmästar Wilkers satt i bagarstugan och hackade på sin mandel hela förmiddagen. Där ute var sommarsol och fågelsång och skugga under de stora träden, och på verandan satt prosten i sin stora stol, och nere vid älfven låg båten och ryckte i sitt tåg — och i bagarstugan, ja, där var varmt och trångt och mjöligt och brådska, men där var Ruth.

*

Det var midsommarafton. Ruth och Daniel hade gått till skogen för att samla löf, prostgården skulle klädas till helgen. De hade samlat famnen full, och nu skulle de gå hem. Det var så stilla i skogen, endast en susning gick genom löfkronorna, och taltrasten sjöng utanför sitt bo. Daniel gaf ej akt därpå, han hade en stund gått fördjupad i tankar. Han tänkte på, att en hel vecka af hans semester redan gått till ända, att det återstod endast tre, att brodern troligtvis snart skulle komma hem, och då, då, hvad kunde icke då hända? Nej, han tordes icke tänka den tanken ut, det skulle vara hans död; men hvad hade han för garantier för lif? Hade hon visat honom ett uns kärlek mer än hon visat alla andra? Hvad hade han att bygga på?

»Ruth,» sade han hastigt, »låt oss hvila litet! Du ser så trött ut, och jag har något som jag ville säga dig.»

Hon lade sin löfknippa bredvid hans, satte sig på en sten och kastade sin hatt på marken.

»Hu så varmt! Nå, hvad har du att säga? Jag hoppas, att det är något svalkande.»

Han hade kastat sig ned på marken vid hennes fötter och såg upp i hennes ansikte, liksom han där ville läsa svaret på sin fråga, innan han ännu framställt den.

»Å, Daniel, hvad du ser dum ut, när du ser på mig så där. Sluta upp med att se och tala i stället!»

»Jag kan icke, Ruth. Du gör mig förtviflad. Har du icke en sekund anat, hvad som försiggår inom mig?»

Han grep med häftighet hennes hand och slöt den mellan sina, medan han såg upp i hennes ögon, oroligt, bedjande. Ruths kinder bleknade, leendet dog på hennes läppar. Hon steg upp.

»Släpp min hand, Daniel!» Hennes stämman var befallande, det låg kraft i den. »Nej, tala icke, jag ber dig därom! Det skulle förstöra vår glädje, allas vår midsommarglädje. Kom, låt oss gå hem!»

Hon böjde sig ned efter sin hatt. Han såg, att hennes händer darrade.

»Skrämde jag dig?»

Han ställde sig bredvid henne, men han tordes icke ens röra hennes hand.

»Ja, du skrämde mig.»

»Förlåt mig det, Ruth!»

»Endast på ett villkor.»

»Jag tycker icke om villkor, men säg det ändå!»

»Att du aldrig skrämmer mig mer.»

»Jag vill värna dig, värna dig för allt, som kan skrämma dig i lifvet, jag —»

»Tyst, Daniel, tyst! Säg inte mer — inte i dag.»

»Men en annan dag *måste* jag tala, en gång *måste* du lyssna på mig. Du vet nu, hvad jag har att säga dig, tänk på, hvad svar du kan gifva mig och glöm inte, att hela mitt lif hänger på ditt svar.»

»Och du, glöm inte heller du, Daniel, att jag bara är sexton år, att du känt mig så kort tid — att jag är din syster.»

»Om ett par veckor fyller du sjutton år.»

»Jag vet det, jag önskar nästan, att jag fyllde sjuttonhundra år — då skulle säkert ingen skrämma mig. Låt oss skynda! Tant väntar på oss.»

Hon hade lagt de stora björkgrenarna på sina axlar och började gå framåt på den smala gångstigen, han följde henne tätt efter, båda tego. Då och då fastnade de löfruskor hon bar i någon buske efter vägen, han hjälpte henne då tillrätta, och härigenom kunde anledning gifvas till några ord, eljes voro de tysta. Han var ond på sig själf, ond för att han burit sig tölpaktigt åt, för att han skrämt henne, för att det gynnsamma tillfället gått förloradt för honom.

Då vände Ruth sig om.

»Vi måste vara glada, när vi komma hem, förstår du det.»

»Jag förstår inte, hvarför jag måste vara glad, då jag ej är det.»

»För farbrors och tants skull — förstår du inte, att man har plikter mot andra också. Vi få icke störa deras glädje.»

»Ruth, gör mig glad, så slipper jag förställa mig.»

»Vet du hvad, Daniel, vi stryka ut den här händelsen ur vår historia, den har inte gjort oss glada, hvarför skulle vi då minnas den. Det har ingenting hänt, allt är som förut.»

Hon släppte de gröna löfruskorna och räckte honom sin hand. Hans ansikte var dystert, han såg den utsträckta lilla handen, men han tog den ej.

»Nej, Ruth! Förstår du ej hur grymt du sårar mig med ditt förslag?»

Då tog hon upp sin gröna börda, vände sig om och gick vidare. Hennes skosulor hade blifvit hala och glatta af promenaden i skogen, hon halkade mot en stubbe och föll med hufvudet mot en sten, ett lätt rop från hennes läppar, och så var allt tyst. Det hade varit ett ögonblicks verk alltsamman. Daniel kastade sig på knä bredvid henne, han ropade hennes namn, men hon svarade honom ej, hon var som död, hennes ansikte var snöhvitt och ögonen slutna. Han lyfte upp henne på sina armar, slöt henne intill sitt bröst och skyndade hemåt med sin börda. Hennes hufvud hvilade på hans arm, han böjde sitt ansikte ned emot hennes:

»Ruth, Ruth, älskade, dö icke, vakna, se upp, se på mig!» Men hon såg icke upp, hon vaknade icke, hon låg där hvit och kall som död. Han hade långt hem. Det svartnade för hans ögon.

»Gud,» bad han, »vill du taga ett lif, så tag mitt, spar hennes!»

Han höll på att svikta. Ett ögonblick tänkte han att lägga ned henne på gräset och hvila litet, men, o ve, då kunde hjälpen sedan komma för sent. Det fick icke ske. Och han skyndade framåt, tagande alla sina krafter till hjälp och i ångesten hviskande hennes namn:

»Ruth, Ruth, vakna! Jag kan icke lefva utan dig. O, hvarför tog jag icke din hand, då du räckte mig den, du räcker mig den kanske aldrig mer.»

Så var han då ändtligen hemma. De gamla kommo springande emot honom på sandgången, och han ropade:

»Mor, mor, hjälp henne! Hon får icke dö, hon får icke dö.»

Nu låg hon utsträckt på soffan i salen. Prostinnan baddade hennes tinningar med vatten, hällde vin i hennes mun och knäppte upp hennes kläder.

»Gå, Daniel,» bad hon, »gå, du oroar henne blott, när hon kommer till sans igen.»

Han stod och betraktade hennes små fötter, som lågo så stilla på soffan. Skulle han aldrig, aldrig mer få höra hennes lätta steg, då hon kom emot honom, eller då hon sprang bort, såsom hon brukade göra, när hon sagt något, för hvilket hon blef förlägen.

Han gick upp på sitt rum, där föll han på knä framför soffan, knäppte ihop sina händer och bad:

»Store Gud, gif henne lifvet åter, du har ju all makt i din hand, och du är ju god.»

Det svartnade för hans ögon, han föll mot golfvet, för ett ögonblick förlorande sansen. Då han slog upp sina ögon, kände han något varmt stiga upp i munnen, och när han förde sin näsduk till sina läppar, blef den röd af blod. Han såg på det röda blodet, men han tänkte endast på Ruth. Han kände att han ej förmådde stiga upp, han lutade sitt hufvud mot soffan och satt kvar på golfvet. En god stund hade förgått, då steg hördes i trappan och dörren öppnades, det var prosten, som kom.

»Hvarför ligger du på golfvet, gosse? O, Gud sig förbarme, du har ju blod på dina läppar, och så blek du är. Mor, mor,» ropade han i det han öppnade dörren, »kom upp! Daniel behöfver dig också. Kom! Skynda dig!»

»Det är ingen fara med mig, far, säg blott, hur det är med Ruth!»

»Hon har återfått sansen, hon har talat, hon känner sig blott matt. Jag skulle just gå upp efter dig och bedja dig bära henne uppför trappan till hennes rum, att hon måtte få hvila.»

»Jag kommer,» svarade han och sökte resa sig upp.

»Nej, nej, Daniel, du är sjuk, du kan icke. Tag mig i handen, jag vill hjälpa dig, du måste gå till sängs.»

Och prosten hjälpte sin son och hade just satt honom i soffan, när prostinnan kom in.»

»Hur är det,» frågade hon, »hur är det?»

Men när hon fick syn på sin sons hvita kinder, de blodiga läpparna och den blodiga näsduken, då försvann all färg från hennes ansikte.

»Far, säg till en af drängarna att fara efter doktorn, bed honom skynda allt hvad han kan. Du vet, att han ej kan vara här förrän om fyra timmar. Stanna sedan hos Ruth, tills jag kommer!»

Hon såg så lugn ut, men o, så hennes hjärta stormade i hennes bröst. Hon gjorde i ordning Daniels säng, hjälpte honom att kläda af sig, och, när han lagt sig, torkade hon bort blodet från hans mun.

»Ligg nu stilla, gossen min,» sade hon i det hon kysste hans bleka panna. »Gud signe dig och bevara dig och oss alla! Det är skönt att taga händelserna ifrån Guds hand, de stora så väl som de små. Och det är godt att veta, att inte ens en sparv faller till marken hans vilja förutan.»

»Tack, mor! Hvad sade hon, då hon kom till sans?»

»Menar du Ruth?»

»Ja, mor, hvad sade hon, säg mig det!»

»'Mitt hufvud', sade hon. 'Hvad har händt, tant, du ser så underlig ut.' Så föll hennes ögon tillsammans igen, och hon hörde icke på mitt svar. Jag gaf henne mer vin och lade ett omslag på hennes panna, och om en stund såg hon åter upp och sade: 'Nu är jag bättre. Säg mig, hvad som har händt! Har jag varit sjuk?'

Hon försökte sätta sig upp, men hon kunde det ej. Jag berättade, att hon halkat i skogen och fallit

omkull och därvid svimmat, och att du burit henne hem, och då sade hon: 'Stackars Daniel, och jag som är så tung. Hvad det måtte ha varit svårt för honom.'»

»Säg henne, mor, att det inte var svårt, att hon inte var tung. — O mor, mor, är jag en sådan stackare, är jag så svag, att jag inte kunde bära henne en stund på mina armar utan detta,» och han pekade på den blodiga näsduken.

»Daniel, du måste tacka Gud för den styrka du fått, och inte knota otacksamt. Tacka honom för att han gaf dig styrka att bära henne hem till mig, och om du därvid måst offra all din kraft så knota inte ändå, då du gaf den för en god gärning; och är du riktigt säker på, att du aldrig slösat bort något af den kraft, Gud gifvit dig, på synd, på det som är honom emot.»

Hon strök med sin mjuka hand öfver hans panna, strök bort ett par tårar, som tvingat sig fram och rullade utför hans kinder.

»Se så, nu måste du vara lugn och stilla. Det är nog endast ett blodkärl, som brustit, men sådant tål inga sinnesrörelser. Låt mig få säga Ruth, hur stark min gosses själ är, fastän hans kropp i dag är litet svag. Jag skall bedja far komma upp till dig, medan jag hjälper Ruth i säng — eller hur?»

»Jo, jo, hjälp Ruth och säg henne, säg henne — ingenting om blodet!»

Prostinnan gick därpå ned till Ruth, som nu var vid full sans men kände sig betydligt matt. Hon frågade ifrigt efter Daniel, prosten hade redan be-

rättat, hur han funnit honom på golfvet med blod på läpparna.

»O, tant, om Daniel blir sjuk, så blir också jag sjuk,» sade hon och räckte sina händer emot henne.

Det bredde sig ett drag af utesäglig glädje öfver prostens ansikte; hon smekte hennes kind och hviskade:

»Gud gör er nog friska båda två, mina barn.»

Stödd på prostens arm gick Ruth själf upp på sitt rum. Hon ville sitta uppe, men prostinnan bad henne lägga sig och hålla sig stilla, till dess doktorn kommit och gifvit sitt utlåtande.

Doktorn! En tanke hade flugit som en blixtnedslag genom Ruths hjärna och färgat hennes kinder purpuröda. Kunde det vara främlingen från älfven, han, som hon ej kunde bannlysa från sina tankar, från sina drömmar, från sitt minne, och som också nu i olyckan, i sjukdomen visade sig för henne. Hon tänkte därpå, där hon låg i sin säng, matt och yr, medan hon talade med dem, som gingo ut och in i hennes rum, och medan hon frågade efter hur Daniel befann sig och hälsade till honom. Ja, det måste vara han, och nu skulle hon få se honom, nu skulle han taga hennes hand i sin och nu, nu visste hon hans namn.

Tiden gick så långsamt, tyckte hon, så förfärligt långsamt, nu borde han väl vara här! Ja, nu var han också där. Prosten satt inne hos Ruth, och hans spanande öga hade upptäckt vagnen med doktorn långt bort på landsvägen, nu gick han ned för att mottaga honom.

»Han måste gå till Daniel först, farbror,» ropade hon efter honom i dörren.

Prosten log och nickade vänligt åt henne till svar. Daniel hade nyss sagt detsamma.

»Bed doktorn gå till Ruth först, far, hör du det, till Ruth först,» hade han sagt.

»Jag visste, att det skulle gå så,» tänkte prosten, när han gick ned för att möta doktorn. »Ja, jag visste det, och det var ju inte möjligt annat. Gud signe de kära barnen, måtte vi snart ha dem friska igen!»

Ruths fina öra hade uppfattat doktors steg i trappan. O, så hennes hjärta slog! Nu gick han in till Daniel. Hon lyssnade. Det var så tyst. Han var så länge därinne, tyckte hon. Tänk om Daniel vore farligt sjuk, och hon var anledningen därtill! »Gud låt det icke vara så!» bad hon. Då öppnades en dörr. Det var någon, som sprang ned för trappan och som sedan kom upp igen. Och så kom återigen någon skyndande ned. O, så hennes hjärta bultade! Så hörde hon en dörr öppnas, hörde prostinnans röst, hörde steg nalkas hennes dörr. Hon slöt sina ögon, och när hon såg upp, stod en gammal man med hvitt hår och hvitt skägg vid hennes säng. Det var icke han — hennes dagars tanke, hennes natters dröm. O, hvarför var det icke han! Doktorn tog hennes hand och kände genom pulsens slag, hur upprördt hennes hjärta var. Han strök med sin hand öfver hennes panna för att lugna henne; då gled en tår utför hennes kind, så återigen en och så en hel ström af tårar. Hon borrhade ned

ansiktet i kudden, och hennes lilla kropp skakade af snyftningar.

»Ruth, vännen min, hvarför gråter du så? Är du sämre nu? Se på mig, det är ju jag, din tant, som talar till dig!» Och prostinnan lutade sig ned öfver Ruths tårdränkta ansikte.

»Låt henne vara,» bad doktorn. »Låt henne gråta ut!»

Han förde prostinnan bort från sängen, medan han själf satte sig invid den och tog Ruths hand i sin. Han såg på henne, liksom ville han läsa i hennes drag, hvad som fattades henne. Men huru skulle han kunna förstå det? Hvad visste han om den ångest, den väntan, den utsägliga förhoppning, som spänt hvarje nerv i hennes kropp, och så missräkningen, den felslagna förhoppningen, som blef droppen i den fyllda bägaren och kom den att rinna öfver.

Huru många af våra läkare förstå den lidande, som anropar honom om hjälp? Kan läkaren med sin diagnos tränga genom materien och få syn på de fina trådar som binda själen samman med den, och i själens djup finna fröet till det onda?

Ruth lugnade sig så småningom, så att doktorn kunde företaga sin undersökning.

»Här är ingen fara alls,» sade han leende. »Jag skall gifva er ett pulver för natten, och i morgon kan ni dansa som en kattunge.»

»Och Daniel?» frågade hon.

Han såg forskande på henne.

»Daniel, han kommer naturligtvis att dansa han också, men det kan hända, att det inte blir i morgon.»

Han tänkte, att hon skulle le, men det gjorde hon ej.

»Det har varit någon häftig sinnesrörelse hos dem båda,» sade doktorn, så snart han blef ensam med prosten och prostinnan. »Några följder för henne behöfva vi ej befara, blott hon får lugna sig. Jag befarade i början hjärnskakning, men det hoppas jag, dess bättre, att det ej är. Hon är redig och har minnet i behåll. Daniel åter måste vara mycket försiktig, han är inte så stark, som han ser ut, och de skrofler, han led af i barndomen, få vi också taga med i beräkningen nu. Hur har det varit med hans näsblod under sista tiden? Jaså, de fortfara, de där blödningarna. Låt mig om ett par dagar veta, om han besväras af kallsvett om nätterna! Och så en sak till — ha de känt hvarandra länge, Daniel och flickan — hvad var det hon hette nu igen?»

»Ruth Wester,» sade prosten. »Å, de ha endast känt hvarandra några dagar.»

»Ungdomsblodet, ungdomsblodet,» och doktorn skakade eftertänksamt på hufvudet.

»Tant,» sade Ruth, då prostinnan något senare kom in till henne, »tant, vet du jag blygs så, för att jag grät, då doktorn var inne hos mig — var det inte bra illa gjordt? Säg det inte till Daniel, hör du det!»

Och prostinnan log och lofvade att icke alls säga det till Daniel.

Men Daniel ville veta allt, hvad Ruth hade sagt, och hvad doktorn hade sagt om henne och om honom själf. Han höll moderns hand hårdt slutet i sin.

»Hon skulle vara bra i morgon och jag också, var det inte så han sade, mor? Jo, jag ser på dig, att han sagt så, du ser så glad och lugn ut.»

Men när prostinnan blef ensam, dog leendet på hennes läppar. Hon gick in i sin kammare och stängde till dörren och bad till sin fader i himmelen:

»Min Gud, tag honom icke ifrån oss! Han är vår glädje, han är oss så kär. Jag vet, att du stundom lägger din hand tung på de dina, att du fostrar dem med sorg och lidande likaväl som med glädje och lycka. O Gud, om det är möjligt, icke den sorgen, icke den sorgen! Dock, om du räddar honom därmed, om han skulle förloras i lifvet, tag honom då! Mitt hjärta vill ej klaga. Ske din vilja, min Gud!»

12.

Det var midsommardag.

Naturen stod i hela sin prakt, mättad af lif. Det gick ett jubel genom den ljusfyllda luften. Varma hjärtan slogo af lifsglädje i små dunklädda sångarbröst, och så måste glädjen söka sig väg i jublande sång. På ängen drömde blommorna, bugande för vinden, som förde ut i världen deras doft, berättande om deras tillvaro. Och skogen, den stora, djupa, grönkädda skogen, förtäljde om, hur enighet ger styrka, hur samlad kraft blir oemotståndlig.

»Se på oss,» manade den med allvarlig, djup stämma, »se på oss och gör såsom vi; slut dig tätt, tätt tillsamman, du svenska folk, slut dig samman kring din Gud, din kung och ditt lands lag! Och du skall bli stor, oemotståndlig och stark, och lyckan skall bli bofast i ditt land, därför att splittring ej hindrat henne att där bygga sitt bo, ej stått i vägen för henne, och därför att din styrka då är rotad i din Gud och i enighet.»

Säg, du som öppnar ditt öra för så mycket ovärdigt löst prat af människomun, har du öppnat ditt öra för naturens stora röst? Lyssna till den, om också blott ett ögonblick, och den skall lära dig mycket, som du kanske ej förut vet.

Ruth kom ned i den tidiga morgonen. Hon hade stigit upp ur sin säng frisk och kry, och hon hade icke glömt att tacka Gud därför. Hon hade klädt sig i hvitt, och de rosiga kinderna hade förlorat sin djupaste färgton. Det var något dämpadt öfver hela hennes varelse. Det var, som när stormen gått fram öfver den bäfvande ungsbogen och kommit den att ana, att det finnes makter i världen, makter, inför hvilka man är svag, så svag att man kan brista och falla.

Daniel hade haft en orolig natt, han hade kastat sig hit och dit i sin bädd, och prostinnan hade ofta under natten smugit sig till hans säng och torkat kallsvetten från hans panna. Nu hade han lofvat att ligga stilla ännu en stund, ehuru han sade sig ha krafter att stiga upp; prostinnan skulle stanna hemma hos honom, medan Ruth följde med prosten till kyrkan. Daniel låg nu där uppe på sitt rum och blickade ut mot sol och sommarhimmel, seende i sina tankar, hur Ruth vandrade vid hans fars sida på väg till kyrkan. Då var med ens allt hans tålamod borta.

»Jag måste upp, mor,» ropade han. »Ser du icke huru frisk jag är! Du glömmmer alldeles af, att jag inte är ett barn längre. Jag vill gå upp och gå i kyrkan med de andra.»

»Har du krafter att stiga upp, Daniel, så gör det, men glöm ej att tacka Gud därför, då du stiger ur din säng! Jag skall se till din frukost, medan du kläder dig.»

Hon gick, och Daniel steg upp för att kläda sig. Det gick icke så lätt, som han föreställt sig, han kände en underlig tyngd öfver sitt bröst, men det måste öfvervinnas, han var ju man, han fick icke låtsa om smärtorna, nu om någonsin i sitt lif måste han vara stark, måste han framstå som en man. Så gick han ned.

»Här har du din son, frisk och stark som förut, mor lilla,» sade han och omfamnade henne lifligt. »Trodde du, att jag skulle ligga inne och vara sjuk, då ni alla äro friska och då det är midsommardag. Midsommardag utan löf — men ack, det ligger kvar i skogen.»

När han ätit sin frukost, satte han sig på verandan i den stora korgstolen. Han kände nu, att han var matt, verkligen matt, och att han behöfde hvila. Det blef ej mer tal om att gå i kyrkan. Prostinnan läste högt en predikan, och han lyssnade till hennes milda, lugna stämma. När hon slutat, lämnade hon honom ensam där ute. Han satt tillbakalutad i stolen, medan hans blick girigt spanade genom löfverket efter henne, som han så längtade att få återse. Och där kom hon. Han såg den hvita klädningen skymta mellan träden, hon var ensam, och han steg upp för att skynda henne till mötes. Han sviktade litet, då han reste sig, men hon skulle icke få märka det, utan med säkra steg,

gick han ned för sandgången och öppnade grinden åt Ruth. Hon skyndade uppför kullen och räckte honom sin lilla handsbeklädda hand, den han hårdt slöt i sin.

»Ruth, hvad det gläder mig att se dig så frisk!»

»Med mig var det ju ingen fara, men hur är det med dig, Daniel, du ser så blek ut? O, att tänka att du bar mig hela vägen — jag kan aldrig tacka dig nog därför.»

»Tala inte om det, som om det varit en uppoffring,» bad han. »Du vet ju nu, att jag skulle kunna gifva mitt lif för att bistå dig. Nej, du får icke säga, att du var en börda för mig — hur skulle du kunna vara en börda?»

»Men du blef sjuk, du öfveransträngde dig för min skull.»

»Jag öfveransträngde mig icke, min kraft är ej så obetydlig, att den kan brytas af så litet. Det var oron för dig, som förkrossade mig, men nu, när jag ser dig så frisk igen, Ruth, älskade Ruth, nu måste också jag vara frisk.»

De hade stigit upp för verandan. Ruth såg, hur hans läppar bleknade, hur han liksom dignade ned på stolen, ehuru han sökte bekämpa sin svaghet. Hennes hjärta krympte samman af oro och förskräckelse. Hon mindes, hur hon tidigt på morgonen hört en af jungfrurna säga:

»Hon kommer att föra död i huset, den glada fröken Ruth; kyrkklockorna ringde, då hon inträdde här första gången — det slår aldrig fel.»

»Du är icke frisk, Daniel, jag ser det, du får icke bli sjuk för min skull. O, säg att jag kan göra något för dig!»

»Om du kan göra något för mig? Du, som kunde gifva mig allt och det enda som har något värde för mig. Du kan lyssna till mig och låta mig få tala ut all den oro, all den kärlek, som stormar härinne — det kan du göra för mig.»

Han hade tagit hennes hand i sin, icke hastigt och hårdt som i skogen — kanske han icke förmodade det — utan mildt och ömt.

De blå flickögonen skimrade af tårar.

»Icke nu, Daniel, icke nu! Du är sjuk, och jag — jag är så ledsen för din skull. Du måste bli frisk först, och då, kanske jag då lärt mig, hvad jag bör svara dig.» Hon såg stadigt och bedjande in i hans ögon.

»Det lär man sig icke.» Han släppte hennes hand.

Det låg medlidande i den blick hon gaf honom, han såg det, det sårade honom, och han vände sig bort. Då tog hon psalmboken, som hon lagt på bordet och gick upp på sitt rum. Hjärtat kändes tungt. Hon satte sig ned för att skrifva till Olga.

»Du måste hjälpa mig, du måste råda mig, du måste förstå mig,» skref hon. »Kan man älska en skugga, en bild, en person, som man ej känner och hvars namn man ej vet? Jag såg honom en gång, en enda gång, men jag vet inte, hvem han är, och han talade till mig — o, du skulle ha hört hans stämma, hvilket välljud, hvilken oförfalskad klang

den hade, men den stämde icke till lek eller skratt eller skämt. Och hvad han sade? Ja, vet du, hans ord ljuda genom min själ om och om igen liksom en melodi, som smugit sig in och ej hittar ut igen. Han stod i båten, ty det var på älfven jag såg honom, och han var så stor och såg så stark ut, och jag kände mig så liten inför honom, det förekom mig, som om han kunnat bära mig öfver höjder och genom djup utan att svikta. Och han såg på mig — du skulle ha sett hans allvarliga, blå ögon, jag tyckte mig stå inför ett omätligt djup, när jag såg in i dem. O, jag skulle vilja slå armarna om hans hals och blicka in i detta djup och hviska till honom: 'Gif mig litet af ditt allvar, din kraft, ditt vetande, för mig genom dina tankars schakt och visa mig dess rikedomar, led mig till den synpunkt du kommit till genom ditt förstånds och dina tankars makt! Och jag vill blomsterströ din stig och göra det mjukt under ditt hufvud, då du vill hvila, jag vill vara det mjuka, det ömma, det svaga hos dig, på det du måtte bli något helt och intet fattas hos dig.' Men han har icke kommit tillbaka, och jag har icke vågat tala om honom med någon, men nu måste jag tala, och därför kommer jag till dig, Olga, du skall förstå mig. Är det kärlek? Tror du det? Kan man älska utan att känna den man älskar? Det är ju själen hos oss, som älskar, och huru kan min själ älska hans, då den endast liksom susat förbi mig i hans stämmas renhet och skymtat fram i hans blickars djup. Ibland fruktar jag nästan, att jag blifvit förtrollad, att han

icke är någon människa utan en bild, som skogsräet trollat fram i min väg. Jag är en fånge, Olga, en fånge, oaktadt vårt förbund, men jag har icke bundit mig själf, och jag har försökt af alla mina krafter att frigöra mig från bojorna, det är minnet af honom, men jag har icke lyckats. Kan du säga mig, hvem som har bundit mig, och huru jag skall bli fri igen? Fri för att kunna sprida glädje och lycka i det hem, där man tagit emot mig, som man tager emot ett barn, och där man gifvit mig en sådan rikedom af kärlek. O, Olga, kan du fatta det, Daniel, den yngste sonen, som jag förra gången skref om, han älskar mig, ja, han har sagt det. Hvarför älskar jag icke honom? Han är så vacker och så glad och så god, och jag tycker om honom, och hade jag icke sett den andre förut, då hade jag säkert älskat honom. Men nu, ja, nu är jag snärjd i minnet af den andre. Och nu är Daniel sjuk, och jag är anledningen därtill; jag svimmade i skogen, och han bar mig hem, långt, förfärligt långt, och när han kom hem föll han ned på golfvet och hade blod i sin mun. Tänk, om han skulle dö, det vore förfärligt, så hemskt förfärligt, att jag ej törns tänka därpå. Tror du, att jag kan glömma den andre, jag önskar, att jag kunde det för farbrors och tants skull; tror du, att jag kan komma att älska Daniel sedan? Skrif till mig snart och säg mig dina tankar och råd mig, och berätta, hvad som händt dig sedan du sist skref! Du tror mig ju, då jag säger, att jag blifvit fångslad utan min vilja. Säg icke, att det är omöjligt, jag har erfarit det. Och kan du tro det också, det är icke

olyckligt, det är något förunderligt stort och skönt, under hvilket man känner sig böjd, och jag ville icke bli frigjord, om det icke vore därför, att jag då kunde gifva mig själf åt Daniel.»

Så hade hon äntligen klädt sitt hjärtas tankar i ord, och det hade lättat hennes sinne att få göra det. Hon syntes glad, när hon kom ned, men prostinnans uppmärksamma öga märkte, att glädjen icke var fri, att något tryckte henne, och att han, sonen, som alltid varit så glad och god, nu var rethlig och otålig. På aftonen, medan de sutto ute, kom en regnskur och afkylde luften. Ruth lade en plaid öfver Daniels axlar.

»Tag den, det är så kallt, och du är sjuk,» bad hon.

Han kastade otåligt bort schalen.

»Jag är inte sjuk och vill ej behandlas som en sjukling.»

»Du glömmmer dig, Daniel,» sade prosten förebrående. »Ingen kristen bör tala så till en medmänniska och allra minst en man till en kvinna. Att löna en god handling med hån och hårda ord, när lärde du dig det, Daniel?»

»Jag förstår mig icke själf i dag, far, jag vet icke, hvad jag säger. Bed Ruth förlåta mig för din skull, far; du är bättre än jag.»

Hans ögon voro fuktiga. Det låg en bön i hans blick, när han riktade den på Ruth. Hennes hjärta fylldes af medlidande för honom, som led både kroppsligt och andligt för hennes skull. Hon gick fram till hans stol och sade gladt:

»Jag förlåter dig för din egen skull, Daniel. Och nu skall du visa oss, att du är snäll och god och glad, att du är Daniel, genom att behålla plaiden på dig.» Hon böjde sig ned och tog upp den samt virade den mjukt omkring hans axlar. »Du skall veta,» fortfor hon, »att vi alla äro så rädda om dig, och törs icke tänka på den dag, då du icke finns.»

Då samlade sig det fuktiga i hans öga till en tår, den föll tung utför hans kind och ned på hennes hand, då hon lade plaiden samman öfver hans bröst. Den brände hennes hand, men en iskyla gick genom hennes hjärta. Det föreföll henne, som om denna tår döpt henne till djupa lidanden — och till hans brud.

Litet senare fick han återigen liksom ett anfall, en svimning och därpå ett hostanfall, och näsduken han tryckte mot sin mun färgades röd af blod. Han måste föras i säng; nu hjälpte ej att säga, att han ej var sjuk, nu hade Ruth sett det röda blodet, och den synen hade gjort hennes kinder hvita. Doktorn var efterskickad, men man kunde icke vänta honom förrän efter midnatt. Både prosten och prostinnan sutto inne i Daniels rum, och Ruth satt på en pall utanför hans dörr. Hennes bröst var så tungt, hon kände sig som en brottsling, hon var ju skulden till allt, allt detta förfärliga, som kanske skulle sluta med död. Det mörknade omkring henne, och hon hörde, hur regnet föll i strömmar där ute. Hon blef rädd, hon började gråta, och hon grät tills hennes ögon blefvo tunga och hennes kinder brännheta. Så somnade hon, ty det var natt, och hon

var ett barn, och Gud är god. Så fann prosten henne, då han öppnade dörren och kom ut för att begifva sig ned. Hans hjärta rördes vid denna syn. Han tog henne varsamt på sina armar och bar in henne på hennes rum. Hon vaknade därvid, slog armarna kring hans hals och gömde sitt förgråtna ansikte vid hans bröst.

»Farbror,» snyftade hon. »Tänk om han skulle dö, och jag rår för det!»

»Om han skulle dö, då är det Gud, som tager honom till sig, du rår ej därför.» Han böjde sig ned öfver henne och kysste henne, såsom man kysser ett barn.

Daniel sof ännu, när prosten kom tillbaka. Han berättade hviskande, huru han funnit Ruth utanför dörren. »De älska hvarandra,» sade han, »och ändå, hvad männe ha förekommit emellan dem? Jag förstår dem ej.»

De sutto i soffan, och prostinnan hade lutat sitt hufvud mot hans axel. Vid prostens sista ord såg hon upp, och i det hon pekade mot sängen, svarade hon:

»Han älskar henne, men hans kärlek är ej besvarad. Stackars Daniel!»

»Mor, det kan inte vara möjligt, hon älskar honom också, ja, hon måste älska honom! Att dröja i tårar utanför hans dörr i natten det måste vara kärlek. Den tanken, att de älska hvarandra, har gjort mig så glad.»

»Den tanken gladde också mig en gång, men nu är det icke så. Hon är så ung, kanske hon

kan komma att älska honom, om vi få behålla honom. Gud gifve det! Jag vill gå in till Ruth, min stackars lilla flicka!»

Medan hon var inne hos Ruth, kom doktorn. Han skakade sitt hufvud när han kände kallsvetten på Daniels panna; att han sof ansåg han dock godt, hvarför han tillsade att de ej fingo väcka honom. Först på morgonsidan vaknade han, så att doktorn kunde undersöka hans bröst. »Du måste ligga stilla i dag och i morgon och en dag till, kanske två, om så behöfs,» sade han. »Du är ju man nu, Daniel, och kan böja dig under nödvändigheten. Du skulle aldrig ha lämnat din säng i går.»

»Är det något farligt?» frågade Daniel. »Kan jag vara bra, fullkomligt bra om tre, fyra dagar då?»

»Någon fara behöfver du ej frukta för, och du kan bli frisk tidigare eller senare, det beror på dig själf och inte på mig. Du måste vara lugn och stilla, det är det viktigaste, och så måste du i allt lyda din mor, jag skall gifva henne order om, huru du bör skötas. Tålmod nu, gamle gosse, så blir allt snart bra igen.»

Där nere i prostens rum, ensam med prosten och prostinnan talade han dock i en annan ton. »Vi måste inge honom hopp, om det också inte finns något,» sade han sakta men tillräckligt högt, att Ruth, som stod på verandan, hörde hvarje ord genom det öppna fönstret. »Det är lungblödning. Jag har länge fruktat för, att hans skrofler skulle lägga sig på lungorna, och det var därför jag rådde honom till den rörliga verksamhet, han nu har, och

till vistelse i skog och mark. Hade intet störande inträffat, så hade han nog öfvervunnit sitt onda, när han väl kommit in på trettioalet, men nu kom detta olycksaliga och gäckade förhoppningarna tills vidare. Men det var icke blott öfveransträngning i hög grad, här var också någon stark sinnesrörelse som bidrog. Måne det inte är kärlek med i spelet? Kärlek är ej att leka med, skall jag säga, mer än en har dukat under, kroppsligt och andligt, för den.»

»Jag fruktar att så är,» sade prostinnan. »Staccars vår Daniel!»

»Det är naturligtvis flickan Wester, kan jag tänka. En liten täck varelse, såg jag. Men i alla världens dagar hvar finns här något hinder? Hur kan här bli tal om olycklig kärlek? Inte ha väl ni ställt upp något hinder?»

»Hon är min myndling, dotter till min ungdomsvän,» sade prosten, »och jag älskar henne, som om hon vore mitt eget barn, och ingenting i världen, ingenting skulle bereda mig större glädje än att få gifva dessa två min välsignelse.»

»Nå, hvarför gör du det ej då?» sade doktorn, »Du måste komma ihåg, att motsägelse och hinder i den vägen lätt kan medföra svåra följder för honom nu.»

»Men om vi med all vår önskan icke kunna göra något,» invände prostinnan. »Om hon icke älskar honom?»

»Å, det måste vara ett misstag. De där gråt-paroxysmerna och oron för honom skvallra om

kärlek. Hon är ju så ung, där kan inte finnas ett tidigare tycke, och det är ingen konst för unga människor att älska. Ha ni talat med henne?»

»Nej, hon får ej tvingas till något. Vi vilja ej ingripa i deras förhållande, detta är deras sak, deras ensamma sak. När de vilja, att vi skola dela deras lycka eller olycka komma de nog till oss af sig själfva.» Det var prostinnan, som talade.

Ruth hade under tiden stått som fastnaglad på sin plats på verandan. Nu släppte hon pelaren, mot hvilken hon stödt sig och skyndade upp på sitt rum. Hon reglade dörren, ty hon måste vara ensam, och sjönk ned på en stol bredvid den.

»Detta olycksaliga, detta olycksaliga,» upprepade hon gång på gång. »Ja, det är jag, som fört olycka och sorg och kanske död till detta hem, som gifvit mig så mycket. Men jag ville ju ej så!»

Hon stirrade framför sig, hennes ögon voro torra och hennes händer hårdt sammanknäppta. Så föll hon på knä vid stolen, tårarna bröto hejdlöst fram, och hon bad snyftande:

»Gud, du är ju mäktig i de svaga, lär mig att älska honom för allas deras skull här, som så älska mig. Jag måste glömma *honom*, du vet, honom, som jag mötte på älfven, men jag kan det ej själf, hjälp mig du, gode, gode Gud! Jag har icke lofvat honom något, han har icke bedt mig om min kärlek, han älskar mig ej, han har ju inte kommit tillbaka, men Daniel älskar mig, och farbror och tant älska mig, och de ha varit så goda

mot mig allesammans, och jag är skulden till detta olycksaliga, och det enda jag kan göra för dem är ju att gifva mig åt dem. Hjälp mig då, att jag måtte kunna gifva mig åt dem i sanning och icke med en lögn. Gif mig kärlek! 'Det är ingen konst att älska', sade han där nere, men ibland tycks det vara så svårt, så svårt. Ack, de ville ej tvinga mig, men jag gifver mig frivilligt, det är endast min plikt. Men du måste hjälpa mig, store Gud!»

Hon steg upp, det knackade på dörren, det var prostinnan, som kom för att säga att doktorn önskade se Ruth. Då den moderliga vännen såg det förgråtna ansiktet, smekte hon sakta Ruths kinder och sade ömt: »Du får icke gråta så, barn, sörj icke, du har ingen skuld, du är fri.»

Ruth hade intet svar att gifva, hon slöt sig blott innerligt intill detta varma, goda hjärta, som ej ville tvinga henne. O, huru gärna ville hon icke nu gifva sig själf för dem — det var ju ändå något så litet hon kunde gifva.

Hon tvättade sitt ansikte, slätade sitt hår och följde med ned till doktorn. När han fick se henne, skakade han sitt gamla, grå hufvud och strök med sin hand öfver hennes kind. »Tårar, och bara tårar, hur kan man vara så öfverflödig med sådant vid sexton år? Ni får inte visa honom, sjuklingen där uppe, ett sådant ansikte. Det är ni, förstår ni, som skall göra honom frisk med er glädje och er munterhet. Tänk på, hvilket skönt kall det är! Nästa gång jag kommer hit, får ni lof att visa

mig ett annat ansikte, och så måste ni ha gjort Daniel frisk!»

Ruth teg. Hon hade gjort upp räkningen med sig själf, hon skulle icke tveka, hon visste sitt kall, innan han, doktorn, sade henne det.

»Tant,» bad Ruth, »får jag följa med dig in till Daniel med dessa blommor, som jag plockat åt honom?»

»Jag skall fråga honom,» sade prostinnan, vänligt nickande.

Ruth stod utanför hans dörr och väntade, då hon fick höra Daniel ropa: »Kom, Ruth, kom in! Jag har längtat efter dig, men jag tordes inte bedja dig komma.»

Hon lade blommorna på täcket och satte sig vid sängen. Hon såg, hur blek han var, hon tänkte på, att han måhända snart skulle dö, och att hon kunde göra hans återstående dagar solljusa. Han hade tagit hennes hand, och hon lät honom behålla den.

»Har du plockat dessa blommor åt mig, Ruth,» frågade han, »och hvad tänkte du på, när du plockade dem?»

»Fråga blommorna, de tala alltid sanning!»

»Men jag förstår inte deras språk, du måste hjälpa mig! Här ha vi en blåklocka — usch, jag tycker inte om klockor, de påminna blott om döden, och jag vill lefva nu.»

»Men den är ju blå.»

»Hvad betyder då den blå färgen?»

»Trohet.»

»Och hvad säger då hela blomman?»

»Trohet intill döden.»

Han tog hennes hand, förde den till sina läppar och öfverhöljde den med kyssar.

»Tack, Ruth, tack, tack, tack!»

En fin rodnad sprang fram på hennes kinder. Hon såg sig om, men prostinnan sysslade med något i garderoben, då böjde hon sig ned och hviskade:

»Hvad blomman berättat måste stanna mellan oss två blott, tills du blir frisk igen. Vill du lofva mig det?»

»Jag lofvar dig allt, jag gör allt, hvad du ber mig om, ty nu är du min, min, min!»

»Tant!» ropade Ruth, men intet svar kom, hon hörde dem ej. Hon stod längst in i garderoben med sitt tårdränkta ansikte gömdt i sonens kläder. Hon kände, att han snart skulle vara borta från henne, och hennes hjärta var så öfverfullt af sorg.

»Jag skall komma in till dig hvarje dag,» sade Ruth, »och vi skola läsa högt för dig, tant och jag. Vill du inte det?»

»Om jag vill det? Kan du fråga därom?»

»Och om du är riktigt, riktigt snäll, så blir du snart frisk, och då först komma vi alla att blifva rätt lyckliga.»

»Nu vill jag vara riktigt snäll.»

»Hör du, tant, hur han lofvar att vara snäll?» sade Ruth till prostinnan, som nu kom leende och vänlig fram till dem.

»Det löftet ta vi vara på,» sade hon skrattande, »och håller han det ej, ja, då straffa vi honom.»

Daniel tycktes bli bättre dag för dag. Han var nu lugn, och han var glad. Det syntes honom icke så svårt nu att vara sjuk. Ruth satt inne hos honom hela timmar och läste högt, medan prostinnan satt vid fönstret och stickade. Han låg och såg på Ruth, när hon läste för honom, såg på hennes små mjuka händer, hennes fylliga figur, hennes älskliga ansikte med de små runda groparna i kinderna och deras friska rodnad, som kom och gick som himmelens skyar, och han tänkte på, att allt detta var hans, att denna härliga, ljufva varelse var hans, att hon älskade honom.

Efter fyra dagars hvila kunde han vara uppe. Han satt nu nere på verandan och såg frisk och glad ut. Ruth visste, att hon måste också vara glad, och hon var det. Hon kände sig tillfredsställd med sitt handlingssätt, hon kände, att hon mer och mer lärde sig hålla af honom, och hon erfor till och med lycka vid åsynen af den glädje, som strålade henne till mötes från Daniels ögon.

Det var efter middagen, och solen sken så varm.

»Nu känner jag mig så stark,» sade Daniel. »Jag skulle så gärna vilja göra en promenad till skogen. Vill du följa mig, Ruth?»

»Ja, gärna. Vi släppa honom ju inte så långt ensam ännu, tant?» sporde hon.

»Nej, du kan gå med, om du har lust, men dröj ej länge borta. Till kaffet måste ni vara hemma igen.»

De gingo ned för gården och hän mot skogen. De veko in på en gångstig och fördjupade sig bland träden. Ruth hade berättat en rolig historia, som hon läst, de hade skrattat tillsammans, och han hade trädt sin arm under hennes, medan de sakta vandrade framåt.

»Måste vi inte vända om nu?» frågade Ruth.

»Nej,» sade han hastigt, »nu måste jag bekänna för dig, att jag älskar dig, Ruth, älskar dig mer än mitt lif, mer än far och mor, mer än allt, allt på jorden, och att jag har älskat dig sedan det ögonblick, jag först såg dig. Och nu frågar jag dig, Ruth, om du älskar mig, om du vill bli min maka. Jag vill bli frisk och stark, god och ädel för att bli värdig dig.»

Han tog hennes hufvud mellan sina händer och såg in i hennes ögon.

»Hvad svar ger du mig?»

»Att jag vill bli din maka.»

Han tillslöt hennes läppar med en kyss, kärlekens första kyss.

Då hördes plötsligt en sång ljuda genom skogen. De lyssnade, den kom närmare och närmare, det var en härlig barytonstämma, nu kunde de urskilja orden:

»Lär, du svaga, att tillbedja
tyst och tålig Herrans råd.
Han, som håller tingens kedja.
ser till hvarje länk i nåd.
Glädjens himlafrukter knoppas
i ett bröst, där dygden bor.
Kristen, fyll ditt kall och hoppas!
Salig den, som löftet tror.»

De stodo hand i hand på gångstigen och lyssnade, väntande att få höra mer. Sången hade gripit dem oemotståndligt. Då, just där stigen krökte sig, framträdde en man. Ruths kinder blefvo mörka af rodnad. Det var han, hvars bild bodde djupast inne i hennes själ, den man, som väckt hennes hjärtas första, rena, frivilliga kärlek, och som hon bedt Gud om kraft att kunna glömma.

Hon såg, huru ett skimmer af glädje bredde sig öfver hans ansikte vid åsynen af henne. Det såg ut, som om han velat ropa högt, men så fick han syn på Daniel, och skimret försvann. Han af tog sin hatt och gick med blottadt hufvud förbi dem. Det var trångt på gångstigen, och hans arm snuddade tätt vid Ruths. Det gick som en elektrisk ström genom hela hennes varelse. Huru hög och ädel han syntes henne. Hennes blick följde honom, tills skogens träd gömde honom för hennes syn.

Daniel hade iakttagit skiftningarna i hans ansikte vid åsynen af Ruth och äfven sett hennes djupa rodnad. Hans stämma var dyster, när han frågade: »Kände du honom?»

»Nej,» svarade hon, nästan skrämnd af hans blick, »jag trodde, att du kände honom och för-

undrade mig öfver, att du ej besvarade hans hälsning.»

»Det var på dig han hälsade, du besvarade den.»

»Ja, Daniel, jag besvarade den, och jag väntade, att du skulle lyfta på din hatt för den, som visade så mycken vördnad för din fästmö.»

»Min fästmö,» hans ansikte blef i en hast strålande, »min fästmö måste förlåta mig, jag vill beflita mig om mycken takt hädanefter.»

»Hvem var han, Daniel?» Hon såg bort från honom och lät sina blickar fara irrande mellan träden.

»Jag kände honom ej.»

»Inte heller du!» Hennes bröst höjde sig lätt till en suck. »Kom, lät oss gå hem!» bad hon. »Tant och farbror vänta på oss.»

»Ja, Ruth, lät oss gå hem och tala om för dem, att du blifvit min egen lilla fästmö, och att jag har hela skogen till vittne därpå.»

Han lade hennes arm i sin, och de vandrade hemåt.

Men där hemma stod prostinnan på verandan och skuggade med handen för solen, spejande efter sina barn. Kaffebordet var dukadt, och prosten satt i sin stora stol.

»Det måtte väl inte ha händt dem något?» sade han.

»Å nej. De beräknade nog bara inte tiden, utan gingo för långt. Vet du, far,» hon vände sig om och lade sin hand i hans, »jag tror nästan, att

jag misstog mig, när jag sade, att Ruth ej älskade Dániel.»

»Ja, vet du, jag tror så med. Sätt dig här bredvid mig, mor, så, just så. Gud är god. Han har varit god mot mig, han har också varit god mot min son. Hvad han liknar dig, mor, då du var ung, då du var min fästmö, så glad och god och sinnet så varmt, alltid glömmande sig själf.»

»Det är så länge sedan dess, och man förändrar sig så mycket genom tiderna. Men se, där komma ju de kära barnen. Nu skall jag gå efter kaffet, och så skall jag hota dem med, att de ej få något, därför att de varit borta så länge.»

Daniel och Ruth stego just upp för verandan, när prostinnan kom ut med den blanka kaffe pannan. Ruth såg en smula förlägen ut. Hon tog af sig hatten och strök bort från pannan det ostyriga håret. Men Daniel tog hennes hand och förde henne fram till de gamla.

»Far och mor,» sade han och hans stämma var fylld af jubel, »Ruth har i dag blifvit min fästmö. Gif oss er välsignelse och tacka henne, tacka henne för att hon gjort er son till den lyckligaste på jorden.»

Ruth hade gömt sitt ansikte vid prostinnans bröst. Det föll tårar i det ljusa, böljande håret, tårar, dem moderskärlek och modersängest pressade fram. »Gud välsigne dig, min dotter! Gud göre dig lycklig, så lycklig som jag varit i mitt äktenskap! Värna om honom, sonen min, vakta honom, att han aldrig går vilse i världen, och se till att

du aldrig förlorar hans kärlek, ty därmed vore din lycka förlorad.»

Ruth såg upp. Det var icke en tår eller två, det var en hel ström, som sköljde hennes kinder.

»Börja icke detta nya skede i ditt lif med tårar!» sade prosten, som kommit fram till dem och omfamnade henne. »Mycken välsignelse följer er, och välsignelse bygger lycka. Den här föreningen är anledningen till mycken glädje, därför — bort med tårarna!»

»Är du nöjd med mig, farbror?»

»Ja, Ruth, du har uppfyllt all min önskan; skulle jag då inte vara nöjd?»

»Kom, Ruth,» sade Daniel, »kom och sitt här! Min fästnö får inte gråta,» och han kysste bort tårarna.

»Och min fästman kan icke se, att jag är glad.»

»Jo, nu ser jag det.»

Och alla sågo det. Lyckan och glädjen hade kommit igen. Det hade blott varit ett kort oväder som gått fram, nu hade stormen lagt sig, och solen trädte fram i hela sin prakt. Allt var stilla. Nej, icke allt. Där var ett ungt hjärta, som snyftade, som var upprördt i sitt innersta djup, men det var ingen, som visste det.

Posten hade medfört ett bref från Olga. Ruth gick upp på sin kammare för att få läsa det i ensamhet. Hon var också rädd för Daniel, rädd för att han skulle vilja taga del af det, och huru skulle icke detta bref kunna sopa bort all hans lycka, denna sjuka lycka, som man måste handskas så varligt med.

Hvad hade Olga att svara henne på alla hennes frågor? Men nu var det ju för sent att mottaga och följa andras råd, nu var allt afgjordt. En suck smög sig tyst och orolig från hennes hjärta, när hon öppnade kuvertet och betraktade den kära kända stilen. Hon vek upp brefvet och läste:

»Älskade vän!

Jag har nyss fått ditt bref, och jag känner mig manad att genast besvara det, men det förefaller mig, som om allt, jag kommer att säga, vore förgäfvets. Ord och råd glömmas och blifva värdelösa, när man följer ögonblickets ingifvelser och låter leda sig af slumpen. O, då slumpar man ju

bort sig själf, sin bättre människa, sina känslor, sina principer, sina tankar — ja, sin egen vilja, och hvad är man sedan? En lekboll för slumpen, som får afgöra, hvar man skall falla. Jag är bedröfvad i dag, utsägligt bedröfvad; jag önskar, jag kunde göra, som du brukade göra i skolan, gråta mitt förkläde vått och sedan skratta, medan det torkade. Älskade, saknade, kära Ruth, lär mig detta enda, och jag vore måhända lycklig. Nej, jag vill icke tala om mig själf först, jag vill tala om dig och söka svara på dina frågor. Men, toka, hur kan du tänka, att jag skall kunna svara på frågor, dem måhända ej ens filosoferna kunna besvara. Därför, vänta dig ingen visdom i mina svar. Det ville jag dock först hafva sagdt — ditt bref gjorde mig ej glad, jag tyckte mig andas fängelseluft och höra skramlet af bojor. Nu till dina frågor. Du undrar, om man kan älska en skugga, en bild, en person som man ej känner, och hvars namn man ej vet. Jag tycker, att hela ditt bref bevisar det. Du är kär, naturligtvis är du kär, jag läser det på hvarje rad i ditt bref, kär i en person som du ej känner, och se'n kommer du och frågar mig, om det är möjligt. Det som har händt, är ju bevisadt vara möjligt. Du tycks vara så förvånad öfver det skedda, att du ej kan fatta det. Vet du, jag tror för min del, att ju mindre man känner hvarandra, dess mer älskar man hvarandra. Ju mer man kan se upp till föremålet, dess renare och högre älskar man det, och när man ej känner det, formar inbillningen den älskades själ just till det, man vill hafva den

till, det vill säga, fullkomlig, och då är den snart hjärtats Gud och täflar visst mången gång med den sanne Guden om första platsen därinne. Måne det inte är det, att man lär känna hvarandra och får syn på hvarandras brister och ofullkomligheter, som gör, att kärleken svalnar med åren; ty det är icke kärlekens natur att mattas, det heter ju om den, att den tröttnas icke. Den där okände, som du älskar, är helt visst endast en vanlig människa med många brister och många fel, men därför att du ej känner honom är det möjligt för dig att älska och i inbillningen se i honom just det ideal, ditt hjärta söker. Om du kände honom, om han stannat inför dig så länge, att du fått se honom, sådan han är, då kanhända att du ej älskade honom, men nu, när han endast, som du säger, liksom susat förbi dig, nu är det möjligt att älska honom. Ja, du erkänner själf, att du är bunden, att du är en fånge, att du ej är fri. Och hvad var det vi lofvade hvarandra, du och jag, vi lofvade ju hvarandra, att vi skulle kämpa för friheten. Du undrar, hvem som bundit dig, själf har du icke gjort det, säger du. Ja, därpå kan jag ej svara dig. Och så vill du återfå friheten och frågar, hur det skall tillgå. O, Ruth liten, det måste visst ske med viljan. Borde den icke vara så stark hos hvarje människa, att den kunde bryta de bojor, i hvilka man är slagen, och frigöra en. All fångenskap är ovärdig en varelse född med fri vilja. Själva djuren, som träla för oss, blifva små, just därför att deras frihet är förlofad. Men måne de ej lära oss åtskilligt därmed,

att de ej frivilligt gifvit sig i fångenskap, utan att vi ha måst eröfra dem. Tro icke att jag klandrar dig, därför att du är kär, därför att du kommer att gifta dig. Å nej, jag visste, att det skulle gå så, och det är ju naturens ordning och Guds bud, men jag önskar, jag undrar, om man icke kan älska och ändå vara fri. Är det då en omöjlighet? Jag är för oerfaren för att fatta det. Så mycket har jag dock sett, att äktenskapet lägger bojor på kvinnan, bojor som mannen ej bär. Men hvarför kan man icke skaka dem af sig? Hvarför förena ej kvinnorna sig att med samfäld kraft bryta dem? Äro vi då verkligen så svaga? Rår man ej på andra borde man åtminstone rå på sig själf. Samla all din vilja och all din kraft, Ruth, och befria dig själf! Det måste gå! Men det var sant, du ville bli fri från en för att få träla under en annan — och hvarför — af plikt, af tacksamhet! O, Ruth, hur har du kommit därhän? Skall du nu nödvändigt vara träl, var det då under en älskad herre! Gift dig, älska, men var fri! Det vill säga, låt icke binda dina åsikter, dina tankar, dina principer, det personliga hos dig! Älska, varmt, glödande, om du kan, men låt ej kärleken tillintetgöra dig själf! Plikt eller tacksamhet, bör det någonsin vara anledning till äktenskap? O nej, Ruth, äktenskapet bör blott hafva en anledning — kärlek. Den där Daniel skulle jag hellre låta dö än sälja mig åt med en lögn, eftersom min kärlek tillhör en annan. Vet du, jag läste här om dagen, hvad en stor filosof säger om kärlek. Han säger, att vänskap är en renare känsla än

kärlek, att kärleken är egennyttig och endast fordrar, blott vill äga. Jag har tänkt mycket därpå. Bibeln säger ju om kärleken, att den söker icke sitt. Denna motsägelse pinar mig. Jag önskar jag hade någon, med hvilken jag kunde tala om sådant, som jag ej förstår. Nu för tiden läser jag blott, hela dagarna och halfva nätterna — det är min glädje. *Hon* hånlar åt min läsvurm, som hon säger, men jag bryr mig ej därom. Jag undrar ibland, om jag hatar henne, jag är ej säker därpå, men, hvad som är visst, hon hatar mig. Hon unnar mig inte ett vänligt ord af pappa, eller en smekning. Hon teg, då du var hos oss, nu grälar hon jämt. O, så afskyvärdt! Pappa sade en dag till henne, att under den första tiden af deras äktenskap gjorde hon åtminstone hemmet drägligt för honom, nu var det odrägligt. Stackars lilla pappa! Han har flyttat ned till ett rum i första våningen; jag brukar smyga mig in till honom ibland — det är mina skönaste stunder. En gång, när jag kom dit in, satt hon där — och grät. Tänk dig, hon grät! Pappa hade ridit ut, men jag visste det ej. Hvarför grät hon? Det måste vara af harm öfver något. Mot pappa är hon kall som is. Här ser du ett äktenskap, byggdt på annan grund än kärlek — resultatet kan sammanfattas i det enda ordet: odräglighet. Jag längtar bort. Minns du, huru vi i pensionen längtade hem — nu sitter jag hemma och längtar bort. Jag var för en stund sedan nere hos pappa och talade med honom därom, talade om att jag ville bort. Jag såg, att jag bedröfvade honom därmed,

och så blef jag själf bedröfvad. Ruth, jag ville hellre dö än lefva detta lif genom många år. Det finns intet innehåll i ett sådant lif, som jag här för. Arbetaren, som äter sitt bröd i sitt anletes svett, måste hafva mer innehåll i sitt lif än jag har. Hvarje lif, som tändes, måste hafva en uppgift att fylla, det kan inte vara möjligt annat, intet födes utan ändamål. Jag känner min uppgift, jag vet min kallelse, men jag vet ej ännu sättet för mig att fylla den. Jag är för ung, om jag skulle försöka något skulle man le åt mig, endast därför att jag är ung. Hvad jag önskar, att jag vore gammal, så gammal, att ingen kunde kalla mig ung. Här kastar man min ungdom midt i ansiktet på mig, som en förebråelse. Jag var hos kyrkoherden en dag och ville tala med honom om en sak, som jag läst, och då svarade han mig: 'Å, ni är för ung, alldeles för ung för att resonera om något sådant'. O, de veta ej de, huru gammal jag känner mig! Löjtnant Clerk är här odrägligt ofta och pinar mig med sina fadda artigheter. Hvilken ryslig människa han är! Han talade om för mig en gång, att när hans syster var ogift kallades hon guldgåsen, och när jag frågade honom om orsaken härtill, sade han mig, att det var därför, att hon var rik och dum. Nu förstår jag, hvarför pappa gifte sig med henne. Det är hennes allt detta, hennes, pappa och jag ha intet. Undrar du på, att jag vill bort — långt, långt bort härifrån.

Nu är du väl trött på mitt bref — långt och tråkigt som jag själf. När du var här kunde jag

skratta, nu skrattar jag aldrig. Farväl med dig!
Hvad du kan — gör! *Din Olga.»*

Ruth vek långsamt ihop brevet och låste in det. Så kröp hon upp i soffhörnet för att fundera öfver, hvad hennes väninna sagt henne. Hon kände sig icke glad.

»Jag kunde icke handla annorlunda,» tänkte hon, »nej, jag kunde icke. Jag älskar Daniel, men jag älskar den andre mer, det är alltsammans, och Daniels lycka är ju lika mycket värd som min, för allas deras skull här har jag offrat mig, — jag kunde ej annat. Man skall aldrig, aldrig få veta det. Gud, du vill ju vara mitt bistånd, min hjälp. Lär mig, att ej söka mitt, lär mig att försaka! För *honom* bort, långt, långt bort, din värld är ju så stor. Påminn mig om min plikt, om jag någon gång skulle glömma den, om jag skulle svikta!»

Då knackade det på dörren. Det var Daniel.

»Du måste komma ned, Ruth, jag håller på att förgås af längtan efter dig, och mor vill skicka bort oss i ett ärende.»

»Gå ned, stygging, och säg, att jag kommer strax!» ropade hon utan att öppna dörren.

»Nej, pass, styggingen går inte, förrän du kommer med.»

»Då får du vänta, jag har inte lust att gå ut, förrän du gått ned.»

»Men om jag aldrig går ned!»

»Då går jag aldrig ut.»

»Och hvad skulle du göra där inne under tiden?»

»Gissa!»

»Det kan jag inte.»

»Dumma människa,» nu flög dörren upp på vid gafvel, »kan du inte förstå, att jag skulle smycka mig för att kunna behaga min fästman.»

»Och du skulle behöfva smycka dig, tror du, för att behaga mig?» Han lade hennes hufvud mot sitt bröst och öfverhöljde hennes ansikte med kyssar. »Just sådan du är, Ruth, är du mig så innerligt kär. Gud välsigne dig för den lycka du skänkt mig!»

»Daniel, det var Guds vilja, som skedde,» hviskade hon.

»Nu ha ni väl glömt både tid och rum igen,» ropade prostinnan. »Jag väntar på er, ty jag skall följa med far till fattigstugan.»

»Vi komma nu, tant,» svarade Ruth. »Fy, Daniel, nu har du rufsats till mitt hår igen, och jag som kammade mig och gjorde mig så fin, medan du stod utanför dörren.»

»Se här, Ruth! Gå till mor Anna Brita med den här korgen och klädningarna, som vi sytt åt flickorna, du lofvade ju det i morse,» sade prostinnan.

»Gärna, tant,» och Ruth räckte Daniel korgen, tog själf paketet med klädningarna, och färden anträdde.

Mor Anna Brita satt vid sin spinnrock och spann, dörren stod öppen, och solen bredde en strimma af ljus öfver det grofva golvet.

»Å, Gud välsigne fröken och prostinnan och alla, som göra godt! Alla våra gärningar ropa ju upp till Gud, ropa såsom Abels blod ropade, men

det ropade på hämnd, och här äro gärningar, som ropa på belöning.»

Det gamla grofva, skrynkliga ansiktet lyste af glädje och tacksamhet.

»Ja, ja,» fortsatte hon, i det hon packade upp körgens innehåll, »lifvet är långt nog, och mycket hinner man göra, innan det är slut. Det är godt, när man en gång står vid slutet, om ens gärningar ropa på belöning. A, så godt mina små flickor nu få, när de komma hem, de ha gått bort med garnet, som jag spunnit. Och nya klädningar sedan! Hvad Gud är god ändå! Jag kunde icke spinna i går, jag var så stel och kunde inte röra min fot, så att jag fick hjulet i gång, och nu får jag både mat och kläder åt barnen ändå, och jag har inte ens bedt därom.»

Hon linkade fram och tillbaka öfver golvet, och hennes skälfvande och magra händer lade tillsammans gåfvorna, som hon fått.

»Det måtte vara roligt att spinna,» sade Ruth, »man kan väl sjunga och tänka så bra då, eller hur, mor Anna Brita?»

»Tänka, ja,» sade hon, »jag satt just nu och tänkte på den första uppståndelsen, då herrskapet kom. 'Salig och helig är den, som har del i den första uppståndelsen', heter det i bibeln. Men den kan inte jag få vara med om, jag är alldeles för ringa och har ej under mitt lif kunnat uträtta något så stort för Kristi skull att jag skulle kunna få regera med honom i det tusenåriga riket. Men jag tycker om att tänka därpå, tänka på, huru Jesus

ännu en gång skall komma till jorden men icke såsom den ringaste utan såsom den högste.»

»Tycker mor Anna Brita om att tänka därpå?» frågade Ruth. »Tanken på yttersta domen har alltid förskräckt mig.»

»Jag menar icke återkomsten till domen, då det skall förkunnas, att ingen tid är mer, utan jag menar Jesu första återkomst, då han i tusen år skall stanna på jorden bland de utvalda, och då satan varder bunden och ingen förvillelse skall vara.»

Hon hade satt sig vid sin spinnrock och knäppt samman sina händer öfver det stora hjulet, och hennes ansikte strålade.

»Jag visste icke, att Jesus skall återkomma före domen,» sade Ruth förvånad. »Talar bibeln därom?»

»Ja, fröken. Jesus själf säger det, och Daniel och Johannes och äfven Paulus tala därom.»

»Men alla veta det inte. Jag har aldrig hört talas om det, och prästerna predika det ej.»

»Det ser nog så ut, som om folken ej visste det, ej visste, att Jesus skall komma igen, såsom han uppfor i skyn, att han står för dörren, att han kunde komma i dag, att han skall komma såsom en tjuf om natten, såsom en snara öfver dem, som bo på jorden. Men han kommer icke till smälek, icke till lidande och död utan till ära och makt och härlighet och för att regera med de utvalda i tusen år.»

»Men hur går det med de andra, som bo på jorden, då Jesus återkommer! Talar bibeln därom?»

»De skola förvandlade varda intill den andra uppståndelsen, intill domen, säger bibeln. 'Salig och helig är den, som har del i den första uppståndelsen, öfver den har den andra döden ingen makt, utan de skola vara Guds och Kristi präster, och de skola regera med honom i tusen år.'»

»Tack, mor Anna Brita, för hvad jag fått lära, jag vill tala mer med prosten om det. Det är en stor och skön tanke, att Jesus skall komma åter, och skapa det tusenåriga fridsriket, ja, vet mor Anna Brita, jag ville så gärna, så gärna vara med bland de saliga och heliga i den första uppståndelsen.»

»O ja, jag ville lida allt och försaka allt för att få vara med, men jag är nog för ringa.»

»Det är just de ringa, som Gud utvalt åt sig,» sade Ruth och räckte mor Anna Brita handen till afsked. Så ropade hon på Daniel, som suttit på trappsteget och lyssnat på deras samtal. Så lämnade de mor Anna Brita, följda af hennes tack-sägelse och vandrade utför kullen hän mot prostgården.

Men mor Anna Brita snurrade om hjulet på sin spinnrock och sjöng:

»O, min själ, du skall dig svinga
till det Salems berg en gång,
där cherubers harpor klinga
bland de sällas segersång.

Låt ditt lof, ditt böneljud
gå i förväg hem till Gud,
medan än du, följd af sorgen,
irrar utom fadersborgen.»

Hvad visste hon, krymplingen vid sin spinnrock, om ett lif utan innehåll, hon, som midt under plågor, arbete och försakelser jublade öfver den härlighet, som står Guds folk tillbaka.

Daniel hade sändt efter ringar, hans förlofning skulle eklateras, hela världen måste ju veta hans lycka. Och han var lycklig. Världen var så skön, lifvet så rikt. Nu höll han den lilla asken med ringarna i sin hand.

»Ruth, du måste profva din ring nu,» bad han.

»Nej, Daniel, *du* skall sätta den på min hand, och det får icke ske förr än i morgon, då jag fyller sjutton år.»

»I morgon, och alltid i morgon — jag är rädd för i morgon, rädd för framtiden, hvarför vet jag ej. O Ruth, hvarför är du ej min brud redan i dag?»

»Jag är ju din, Daniel, din i dag, din i morgon, din intill döden. Är du ändå icke nöjd?»

»Tack, jag är nöjd.»

Ruth hade önskat, att ingen större fest skulle tillställas i anledning af hennes förlofning, och prosten hade äfven lugnat henne med att säga, att endast

några vänner och ett par prästfamiljer från grannförsamlingarna skulle komma för att glädjas med dem.

Ruth hade haft mycket att syssla med under dagen, nu var det kväll, och hon satt på sitt rum och skref till Olga.

»Nu är det afgjort,» skref hon, »jag känner, att det är Guds vilja, jag skall aldrig ångra det. I morgon eklatera vi vår förlofning, han» — hon lade bort pennan — »han,» tänkte hon, »han, om det varit med honom, den andre!» Hon gömde ansiktet i sina händer, tänkande på huru det då skulle ha varit. »Nej,» sade hon för sig själf, »nej, jag får ej tänka därpå. Jag har satt min hand till plogen, och jag får ej se tillbaka.» Så tog hon pennan och skref med stadig hand: »Daniel Wilkers och jag. Bed Gud för din väns lycka, bed att Han gifver mig förmåga att fylla mina plikter och styrka, att jag aldrig måtte svikta! Jag är nöjd. Och, jag är glad och lycklig, ja, visst är jag lycklig. Ty, ser du, det ligger lycka i vetskapen om, att man lyckliggjort andra. Och jag är fri, jag känner ingen trældom. Den andre, den okände, honom tala vi aldrig, aldrig mer om, lofva mig det, Olga, aldrig. Jag måste glömma honom nu.»

När Ruth vaknade på sin adertonde födelsedag, på sin förlofningsdag, var himmelen mulen. Hon klädde sig hastigt och skulle just skynda ned, då Daniel fångade henne utanför hennes dörr.

»Jag har väntat här på dig,» sade han, »för att få vara den första, som hälsade dig i dag och som lyckönskade dig.»

»Tack, Daniel! Vi få lyckönska hvarandra i dag.» Hon räckte honom sin mun till en kyss.

»Vill du taga detta, Ruth, till minne af denna dag.» Han gaf henne ett litet etui, som hon, då hon nyfiket öppnade det, fann innehålla ett guldarmband med en gnistrande sten.

»O, så vackert!» utropade hon, och hennes ögon glänste af fröjd. Hon lyfte upp det vackra armbandet och betraktade det glädjestrålade, så reste hon sig på tå, lade sin mjuka kind mot Daniels och hviskade:

»Du är för god emot mig, jag är inte värd det.» Hon var ännu så ung, att ett smycke kunde bereda henne glädje.

»Hela världen ville jag lägga för dina fötter, så kär håller jag dig. Och i dag blir du min, i dag, och jag behöfver ej säga i morgon.»

»Ack, om vi blott fått vara ensamma i dag, jag blir så blyg inför alla dessa människor. Skola de se på, när vi växla våra ringar?»

»Å nej, liten, det göra vi för oss själfva, och så får pappa förkunna den stora nyheten.»

»Vet då ingen af, att vi skola förlofva oss?»

»Det tror jag inte.»

»Jag kommer säkert att rodna alldeles förfärligt, när farbror talar om det.»

»Dess vackrare blir du då.»

»Asch, Daniel! Kom, låt oss gå ned till farbror och tant!»

Där nere var kaffebordet smyckadt med blommor, Ruth och dagen till ära. De gamla väntade

henne där. De omfamnade henne hjärtligt, nedkallande öfver henne Guds välsignelse. På bordet lågo två paket, det första Ruth öppnade innehöll en stor bibel i vackert band.

»Låt den blifva eder familjebibel,» sade prosten. »Mätte den boken ofta öppnas af dig, Ruth, måtte den blifva dig kär, och måtte du först och sist af allt blifva Guds barn, såsom du nu blifver vårt.»

Ruth gömde sitt rodnande ansikte vid sin förmyndares bröst, så såg hon upp:

»Ja, farbror, jag vill så gärna bli ett Guds barn, som du och tant äro, inte sådan, som fru Dusch var.»

Under det de skrattade åt henne, öppnade hon det andra paketet, det innehöll ett helt garnityr af äkta granat, och utanpå paketet stod skrifvet: »Till min älskade dotter på hennes förlofningsdag med hjärtlig önskan, att hon måtte blifva lika lycklig som hennes mor varit allt sedan sin förlofningsdag, då hon fick detta af sin mor.»

Skulle hon icke vara nöjd? Hvad begärde hon mer af lifvet? Ja, hon var nöjd och ändå! Alla dessa smycken, allas deras kärlek förmådde icke väga upp det enda, som hennes hjärta, ehuru tystadt innerst dock trånade efter. Det var så oroligt just i dag, detta hjärta, och hon måste sjunga, där hon sprang fram och åter i sitt hvita köksförkläde och hjälpte prostinnan, sjunga för att nedtysta ett rop, till hvilket hon ej fick lyssna.

På eftermiddagen bröt solen fram genom molnen, och snart var himmelen klar och blå, och prostgården låg i solljuset smyckad till fest.

Ruth hade just slutat sin toalett. Hon var förtjusande i sin hvita klädning och med en knippa blåklockor i sitt skärp. Daniel hade gifvit henne dem och bedt henne bära dem på sin förlofningsdag, därför att hon med en blåklocka gifvit honom sitt hjärtas tro. Hennes kinder voro varma, och håret föll i mjuka vågor kring hennes panna.

Hon skulle just begifva sig ned, då hon mötte Daniel i trappan.

»Å, min lilla fästmö, du är förtjusande, förtjusande!» Han kysste henne. »Det har redan anländt några gäster, jag tror, det är prosten Lermans, och jag är inte klädd ännu, farväl så länge.» I ett nu var han försvunnen, och Ruth skyndade ned. Hon gick in i salen för att söka upp prostinnan, men då hon ej fann henne där, gick hon in i förmaket — då, o, hon måste gripa om dörrposten för att ej falla, hennes kinder förlorade sin färg. — Ensam där inne, beskådande en tafra står han, främlingen från älfven. Han såg skymten af en ljus klädning och vände sig om. En obeskriflig glädje och på samma gång förvåning upplyste hans ansikte. Han gick emot henne och räckte henne sin hand.

»Ändtligen, ändtligen se vi då hvarandra åter! Eko talade således sanning, men jag har fått vänta allt för länge på detta återseende, allt för länge. Kanske ni hunnit glömma mig?»

Han höll hennes hand i sin. Blodet rusade upp till hennes kinder. Långsamt lyfte hon sin blick upp mot hans, i det hon svarade, nästan hviskande:

»Jag har inte glömt er.»

Han böjde sitt hufvud litet, ty han var lång, och han var rädd att förlora ett enda ord från hennes läppar. Hans mörka, djupt liggande ögon skimrade af en underlig glans.

»Tack därför. Och nu får jag säga er mitt namn — Berger, pastor Berger, och så hoppas jag få höra ert.»

»Ruth Wester.»

Så rodnade hon igen, rodnade för att hon kom att säga sitt förnamn. — Så dum hon var. Han förstod hennes tanke, hennes ängsliga blick, och han log.

»Det var ett vackert namn. Hittills har jag i mina tankar kallat er vid det namn eko gaf mig, jag har helt enkelt kallat er *hon*. Gif mig nu en enda liten blåklocka från er bukett till minne af den stund, då jag första gången hörde ert namn!»

Han räckte ut sin hand, hon såg på den, den var hvit, och den var liten, men ändå så stor, att den helt och hållet hade omslutit hennes. Så såg hon upp i hans ögon med en ängslig blick.

»Men jag har själf fått dem.»

»Och ni kan icke undvara en?»

Hon mindes, hur han gifvit henne alla sina näckrosor, och så bröt hon en blomma från sin bukett, lade den i hans hand och försvann.

I sängkammaren fann hon prostinnan och en liten språksam fru sysselsatt med sin toalett. Det var prostinnan Lerman, en liten liffig kvinna, som just nu som bäst höll på att förtälja allt, hvad hon visste om den nya adjunkten, pastor Berger.

»Han är af mycket fin familj,» sade hon, »och har studerat ofantligt mycket, säger min man. Han studerade först till något mycket lärdt, jag minns inte riktigt, hvad det var, men så slog han helt plötsligt om och blef präst och sökte sig in i vårt stift. Min man säger, att han är en riktigt klenod för stiftet. Du skulle höra honom predika — och hans sång sedan! Jag hoppas, att han vill sjunga något för oss i dag.»

Ruth hade lyssnat med återhållen andedräkt. Hennes hjärta slog hårdt. Hon följde nu de båda fruarna ut i salen, där hon blef presenterad för prosten Lerman, som en stund uppehållit sig i prostens rum. Snart anlände de öfriga gästerna. Ruth, som kände de flesta af grannarna, var snart inbegripen i samtal med än den ena och än den andra. Hon försökte att vara glad, men det ville inte riktigt lyckas, hennes skratt föreföll henne själf främmande. Hon kände, att ett par mörka ögon hvilade på henne, hvar hon än befann sig. Hjärtat hade blott en tanke.

Vid kaffet, som prostinnan själf serverade, bad hon Ruth räcka pastor Berger en kopp. Hennes hand darrade lätt, när hon räckte honom den, en droppe stänkte öfver och bildade en fläck på hennes hvita klädningsärm.

»Förlåt,» sade hon, »jag bär mig så oskickligt åt.»

»Inte ni, fröken Wester, men kaffet. Den där lilla droppen borde ha fallit på min arm i stället för på er.»

»Hvarför det?»

»Skall jag säga det?»

»Om ni vill.»

»Därför att den är icke värd den plats den tagit.»

»Å, ett klädningslif har ej så stort värde.»

»Jo, då ni bär det.»

Han böjde sitt hufvud helt litet på ett för honom säreget sätt. Hans ögon strålade, men hon såg det ej, ty hon vågade icke se upp för att ej förråda sig själf. Hon blef glad, när prostinnan vinkade till henne att komma och hjälpa sig.

Efter kaffet promenerade ungdomen omkring i trädgården, medan de äldre slogo sig ned på verandan. Ruth gjorde sig outhärlig i salen, där kaffet skulle dukas af. Om en stund kom Daniel in.

»Jag har sökt dig, älskling,» sade han, »nu är stunden, kom! Pappa har bedt gästerna stiga in, nu skall vår kärlek kungöras. Kom, nu skall jag sätta ringen på ditt finger.»

Under det hon mekaniskt följde Daniel upp för trappan, hörde hon, hur prosten bad gästerna stiga in, han hade något, sade han, som han ville säga dem alla. Det gick som en iskyla genom hennes kropp. Daniel hade öppnat dörren till sitt

rum, han sköt henne varsamt in före sig själf, hvar på han stängde dörren.

»Ruth, låt mig först tacka dig för din kärlek, för att du vill bli min, för att du gjort mig till den lyckligaste på jorden.»

Han föll på knä framför henne, men hon tog honom vid handen:

»Stå upp, Daniel, stå upp! Du får icke böja knä för någon människa.» Hennes stämma skälfdde.

Han steg upp, han tog hennes hufvud mellan sina händer och såg in i hennes ögon.

»Älskar du mig, Ruth?»

Det kom intet svar.

»Älskar du mig?» frågade han ännu en gång.

Då slog hon armarna om hans hals och tillslöt hans mun med en kyss.

»Är det svaret nog?»

»Det är nog, Ruth, det är bättre än ord.»

Han tog nu fram ringarna och trädde den ena på hennes finger, hviskande: »Gud välsigne dig, Ruth, Gud välsigne vår kärlek, vår lycka, vår framtid!» Så gaf han henne den andra ringen och bad henne sätta den på hans hand, men hennes hand skälfdde och hon tappade ringen. Han böjde sig ned och tog upp den, och hon trädde den på hans finger. Så slöt han henne till sitt bröst, och när hon blickade upp i hans ansikte såg hon tårar i hans ögon.

»Nu måste vi gå ned,» sade han. »Kom, Ruth!»

»O Daniel, jag är rädd.»

»Jag skall skydda dig.» Han lade hennes arm i sin och ledde henne utför trappan. Där släppte hon hans arm.

När de kommo in i salen, hade ännu icke alla tagit plats. Ruth smög sig obemärkt fram till prostinnan och satte sig bredvid henne. Daniel följde efter och ställde sig vid hennes sida. Vid det stora bordet midt på golfvet satt prosten med en stor bibel uppslagen framför sig. Allas ögon voro riktade på honom. Han hade sett att Ruth och Daniel kommit in, och nu såg han upp.

»Mina vänner, jag önskar, att I tillsammans med mig viljen lyssna till ett Guds ord. Det är en psalm af konung David och den handlar om Guds, den store konungens, lof.»

Han läste nu den 145:e psalmen af Psaltaren, läste med djup känsla och allvar. Ruth hade lagt samman sina händer till bön, och hon bad: »Jag tackar dig, Gud, att jag fått kraft att göra min plikt. Gif mig alltjämt mer och mer kraft! Du vet, att jag ej bedragit honom, du vet, att jag älskar honom, fastän, fastän jag älskar den andre mer. Eller kanske, det icke är mer: jag kan offra honom för Daniel, men jag skulle icke kunna offra Daniel för honom. Jag förstår det ej, men du gör det, och dömer mig rätt.»

Hon såg upp. Midt emot henne stod pastor Berger, stödd mot dörrposten, han var längre än alla de andra. Också han bad. »Gud, gif mig henne, lär henne att älska mig, och jag vill lofva dig genom hela mitt lif.»

Prosten lade tillsammans bibeln och steg upp.

»Vi ha ju alltid anledning att lofva vår Gud,» sade han, »men i dag har hans godhet varit synnerligen stor mot mig och mitt hus, och därför är mitt hjärta i dag på ett särskildt sätt fyllt med tack och lof. Gud har hört min och min hustrus bön, har uppfyllt vår önskan och gifvit oss en dotter.» — Han räckte ut handen mot Ruth och Daniel, de stego fram till honom, och han lade deras händer tillsammans. — »Jag får i dag med mycken glädje tillkännagifva förlofningen mellan vår son Daniel och min myndling Ruth Wester, min ungdomsväns barn och nu också mitt. Gud välsigne er båda!»

Från Ruths kinder hade den varma färgen vikit, hennes blick var fäst på golfvet, och hennes händer darrade. Daniel slöt de små darrande händerna hårdt i sina, hans blick hvilade oafvändt på hennes bleka ansikte.

»Och nu föreslår jag de nyförlofvades skål,» fortfor prostén. »Det är icke alla dagar det bjudes på vin i prostgården, ja, jag tror till och med att det är första gången, och härvid ville jag då ha sagt, att jag anser det absoluta afsvärjandet af någon Guds gåfva såsom ett förakt mot gåfvornas gifvare. I vår tid disputeras härom, och åsikterna äro delade. En sann kristen tar svaret på spørsmålet ur Guds ord och Jesu handlingssätt, och det svarar oss tydligt nog: bruka gåfvorna, men bruka dem måttligt, bruka dem med tack och lof. — De nyförlofvades skål!»

Det hade kommit så oväntadt detta, och det gick ett sorl af förvåning och glädje genom rummet. Alla trängdes kring de nyförlofvade, som stodo där hand i hand midt på golvet, alla skulle skåla med dem och lyckönska dem. Daniel var ju sedan gammalt allas gunstling. Färgen hade nu återkommit på Ruths kinder, ty Daniel hade hviskat till henne: »Du skrämde mig, älskling, du var så blek. Min fästmö måste le.» Då såg hon upp mot honom och log, ljuft och intagande. Nu stod pastor Berger framför dem. Han lät sitt glas klinga mot hennes och Daniels, men ej ett ord kom från hans läppar. Ruth blickade upp i hans ansikte skyggt, ängsligt — det var askgrått. Hennes aning var således sann. En känsla på samma gång utsägligt ljuf och bitter grep henne. O, om hon fått springa bort, undan alla andra och jubla och gråta. Men hon måste stanna kvar i den stora samlingen och vara Daniels fästmö.

Hennes ögon lyste, det hade kommit ett skimmer i de blå ögonen, ett skimmer, som ej funnits där förr.

Hon hörde sin förmyndare bedja pastor Berger sjunga litet för dem, han var ju sångare.

»Skulle jag sjunga i dag! Jag är ej särdeles disponerad, som man säger.» Han skrattade, ett kort, hårdt skratt.

Huru nära människor kunna stå hvarandra och dock ej ana, hvad som försiggår i själens djup. Nu kom också prostinnan Lerman och bad honom sjunga. Han gick fram till pianot, satte sig och slog an

några ackord. Det blef så tyst. Han sjöng. Det var en skön, skolad barytonstämma.

»Allt under himmelens fäste där stråla stjärnor små.
Den vännen, som jag älskar, den kan jag aldrig få.»

Det var något gripande i hans sång, det var en själs trånande längtan framuren i toner.

Ruth tyckte, att hennes hjärta upphörde att slå. Hon hade släppt Daniels hand.

»Han måste vara olyckligt kär,» hviskade Daniel till henne. »Jag har aldrig hört den sången sjungas med så mycken känsla och skönhet.»

»Kanske.»

Nu sjöng han en norsk folkvisa på en glad melodi. Det var, som om han ville förtaga intrycket af sin första sång. Så steg han upp.

»Nu öfverlåter jag platsen åt någon annan i sällskapet och sällar mig till åhörarna,» sade han leende.

Men där var ingen, som ville låta höra sig efter honom.

Supén serverades tidigt och efter dess slut läste prostén högt en aftonbön, och en psalm sjöngs, hvar efter gästerna sade farväl. Prosten Lermans skulle också resa. De hade långt till sitt hem, och prostén måste vara hemma tidigt följande dag.

Ruth hade gått in i prostens rum efter något, som en af gästerna glömt där inne. Där var tomt, men när hon vände sig om för att gå, stod pastor Berger framför henne.

»Jag ville gifva er tillbaka detta, jag har ingen rättighet att äga ett minne af er.» Han lade en vissnad blåklocka i hennes hand. »Gud göre er mycket lycklig, fröken Wester!«

Han tryckte hennes hand. De sågo in i hvarandras ögon ett kort ögonblick, så skyndade han ut.

När gästerna lämnat prostgården, sutto prosten och prostinnan, Daniel och Ruth en stund på verandan och språkade. Daniel hade lindat en plaid om Ruth och sig, ty nattluften var kylig. De gamla gingo därför snart in, men de unga dröjde länge därute. Han hade mycket att säga och svårt för att skiljas från henne.

»Nej, nu måste jag säga dig god natt,« sade Ruth, »så vida du ej vill, att jag skall bli sjuk i morgon; min klädning är tunn, och det är kallt.»

Hon slet sig lös ur plaiden och hans armar, och så sade de hvarandra god natt och skildes.

Ruth var nu ensam. Hon tog upp en vissnad blåklocka ur sin ficka och rullade den fram och åter i sin hand, medan hon sakta upprepade pastor Bergers ord: »Jag har ingen rättighet att äga ett minne af er.» Så lade hon den lilla blomman i en ask bland några vissnade näckrosor. Det är så flickor göra.

Hon läste därpå sin aftonbön, hon bad för Daniel, för sig själf och för pastor Berger. Hon tyckte, att Gud varit hård mot henne, då han förde honom i hennes väg just på hennes förlofningsdag, men det hade ju också legat ett litet, litet grand sällhet däri — litet, och det hade ändå förmått

fylla hennes varelse med en känsla så ljuf, så out-säglig, att hela världen i en hast blef dubbelt skön.

*

Där ute i natten satt pastor Berger och såg upp mot de spridda stjärnorna. Hans själ talade med Gud.

»Har du sändt henne i min väg till en pröfning, till ett kors för mig — gör det ej för tungt! Lär mig att kunna försaka jordisk lycka utan att klaga, utan att förslappas! Låt icke denna unga, ljufva varelse bli mig till hinder i min lifsuppgift! Du vet ju, hvad i människan är — du min Gud.»

16.

Ruth hade nyss somnat, då hon väcktes af en häftig klockringning. Hon satte sig upp och lyssnade. Under hennes rum var sängkammaren, och hon visste, att den stod i förbindelse med Daniels rum genom en ringledning. Hon hörde att man talade där nere, dörrar öppnades och stängdes, och nu kom någon i trappan. Hon sprang upp ur sängen, öppnade dörren och frågade sakta: »Tant, är det du? Har något händt?»

»Daniel har ringt, han måste vara sjuk.» svarade prostinnan, ty det var hon, som, följd af prosten, skyndade uppför trappan. Ruth stängde dörren och började kläda sig, hennes händer darrade. Snart stod hon utanför Daniels rum och knackade sakta på dörren, men ingen svarade. Då öppnade hon den.

»Får jag komma in?» Hon hviskade fram sin fråga. Hon hörde ej, hvad svar hon fick, hon steg in ljudlöst och stilla. Där såg hon Daniel ligga i sin

säng, prosten hade lagt sin hand på hans panna, och prostinnan torkade hans mun med en näsduk, den var rödfärgad af blod, och på Daniels hvita nattskjorta syntes en mörk fläck af det där hemska, röda blodet. Prosten vinkade till henne, hon smög sig fram till sängen, föll på knä vid den och tog Daniels hand mellan sina. Han vände sig emot henne. Det spred sig ett drag af lif och glädje öfver det bleka ansiktet.

»Jag känner mig bättre nu,» sade han med någon ansträngning. »Jag vet inte riktigt hur det var, blef jag sjuk? Jag kommer ihåg nu, att jag ringde, det kom en sådan tyngd öfver bröstet, öfver vänstra sidan.»

Så strök han med handen öfver sin fästmö's hufvud, tog den långa flätan, som föll utför hennes rygg, lät den sakta glida genom sin hand och log, det var ett vemodigt leende.

»Hvilket präktigt hår min präktiga fästmö har, men hvilken stackare till fästman har hon icke.»

»Fy, Daniel, hur kan du säga så? Inte rå'r du för din sjukdom. Gud har sändt den. Har han inte det, farbror?»

»Jo, och vi måste vara nöjda, vi måste tacka Gud för allt, det ligger nåd i alla hans skickelser. Det är skönt, det är härligt att midt i sorgen, i nöden och olyckan falla ned och tacka honom. Därmed förlorar sorgen och olyckan sin udd, förlorar sin bitterhet.»

Daniel lyssnade till sin fars ord. Kunde han verkligen tacka Gud för sin sjukdom, tacka för att

han låg där sjuk och svag nu, när han ville vara frisk och stark och kraftig inför henne, som han älskade? Det var för honom ett hårdt tal — huru kunde han förstå det?

Prostinnan och Ruth vakade hos honom hela natten. Prosten nödgade de att lägga sig, och prostinnan iakttog alla föreskrifter, som doktorn gifvit henne.

Ruth satt på en pall vid sängen. Hon lyssnade till Daniels andedräkt, när han sof, och torkade bort svetten från hans panna, när han vaknade. Hon såg, huru godt det gjorde honom att se henne vid sin sida, när han slog upp sina ögon, och därför satt hon där natten igenom. Det var så tyst i rummet. Prostinnan hade på Ruths enträgna bön lagt sig ett ögonblick på soffan; Daniel hade sovit öfver en timme, Ruths hufvud blef så tungt, det föll ned mot kudden, hon somnade.

Daniel vändades i sömnen, kallsvetten fuktade hans panna, nu vaknade han och fick syn på det lilla hufvudet med sitt ljusa, urriga hår, hvilande på hans kudde. Hennes kinder sågo så varma och röda ut, och de långa, svarta ögonhåren bildade en mörk skugga öfver dem. Huru godt hon sof — och på hans kudde! Han hade velat trycka en kyss på hennes panna, men han nådes icke störa henne. Han låg och betraktade henne, såg, huru hennes bröst höjdes och sänktes under de djupa andetagerna, såg på hennes lilla hand, som hvilade på sängkanten, denna lilla kära, mjuka hand, som såg så kraftlös ut och ändå hade så mycken kraft i sig. »Gud väl-

signe dig!» hviskade han. »Gud gifve mig styrka och kraft till att blifva dig en värdig make! Mätte jag kunna göra ditt lif ljust och skönt, icke fördunkla en minut däraf!»

*

Det var en pröfningens tid, som nu började för Daniel. Nu, när lifvet var som rikast, hade han icke förmåga att njuta däraf, nu när han ville framstå som starkast, framstod han som svagast. Han låg bunden vid sin säng i två hela veckor, och när han ändtligen kunde lämna den, var han så svag, att man måste stödja honom. Tiden hade dock varit honom dräglig, därigenom att Ruth suttit vid hans sida eller sysslat omkring honom. Ja, där hade varit stunder, då han känt sig utesägligt lycklig öfver att få vara föremål för hennes omsorger. Hon förstod också att locka fram glädjen äfven i sjukrummet, och muntert skratt klingade ofta därifrån. Hon brukade sätta sig på sängkanten med fötterna på en pall och berätta episoder från sin pensionstid, och kom honom så långa stunder att glömma sig själf, glömma sin sjukdom och att han måste hålla sig stilla. När han någon gång visade särskilda tendenser till otålighet, satte hon sig i soffan så långt bort ifrån honom som möjligt, och då måste han lofva att vara riktigt snäll och nöjd för att få henne till sig igen.

Nu kunde han promenera omkring i trädgården stödd på Ruths arm. Han var visserligen glad och

munter, men det fanns dock stunder af verklig oro för honom. Doktorn hade tre gånger besökt honom under de två veckor han legat till sängs. Han var icke nöjd. Daniel hade märkt det, och det störde under långa stunder hans lugn. Både doktorn och prosten hade skrivit till Aldo, Daniels bror, som vistades i Berlin i och för medicinska studier. I sitt svar yrkade Aldo på, att Daniel skulle resa ned till honom i Berlin och sedan fortsätta sin resa till Rivieran och vistas där en tid. Doktorn var af samma åsikt, men Daniel satte sig till en början däremot. Inte var han så sjuk, sade han, de öfverdrefvo helt och hållet betydelsen af hans sjukdom. Han skulle snart vara fullkomligt frisk, det skulle han visa dem. Hur kunde de tänka, att han skulle kunna resa så långt bort från sin fästmö, det skulle vara döden med ens.

Sommaren led mot sitt slut, och ännu var han icke fullkomligt frisk, ännu kände han den där tryckningen öfver bröstet.

Det var en månskensafton i augusti, som Ruth lockade af honom löftet att resa till sin bror och Rivieran för att sedan återkomma hem frisk och kry till sin brud, som väntade honom. Hon hade lofvat honom att ofta skriva och tänka på honom dag och natt och bedja för honom.

Nu var hans resa bestämd, i september skulle han anträda den. Doktorn hade uppmanat alla och i synnerhet Ruth att förströ honom under den sista tiden före afresan och göra skilsmässan lätt. Ruth

förstod sin sak bättre än någon annan, hon gjorde honom glad, hon gjorde honom lycklig. Det fanns dock stunder, då han tryckte henne intill sig och hviskade: »Ruth, jag kan icke resa, jag kan icke lämna dig.» Då blef hon allvarsam och strök med sin hand öfver hans mörka hår och bad:

»Daniel, om du har mig kär, så gör icke vår skilsmässa svår! Kom ihåg, att jag är bara en stackars liten flicka med mycken svaghet, och att du är en man. Spar mig, gör det icke svårt för mig, jag kunde dö af oro, och när du då kom hem, så hade du ingen brud.»

Då sökte *han* trösta henne, då talade han om, huru snart han skulle vara hemma igen, frisk och stark, och då, då skulle de aldrig mer skiljas. Nu var hon den svaga och han den starke. Så kom den dag, då han skulle resa. Prostinnan och Ruth hade packat hans koffert och Ruth hade smusslat in små papperslappar här och där bland hans kläder, papperslappar på hvilka hon skrivit ett och annat, som kanske skulle muntra honom och göra honom glad. Somliga hade hon stoppat i fickorna på hans kläder, andra i hans strumpor eller bland näsdukarna. Prostinnan fick se det, hon klappade Ruth på kinden sägande: »Du har så många idéer i ditt lilla hufvud, dotter min, du kan konsten att förgylla lifvet för dina vänner, och den konsten skattar jag högre än alla talanger i världen, men nu måste du också låta mig få lägga in något skrivet»; och så skref hon på ett papper, som hon lade öfverst i Daniels koffert:

»Min son, tänk på din Skapare i din ungdom, förrän de onda dagar komma! — Det är din moders bön.»

Där var äfven mången tår gömd, tårar pressade ur modersögon, men de lämnade intet spår efter sig. Hvem räknar alla gjutna moderstårar? Hvem kan tälja deras historia?

»Och du skall älska mig, fastän jag är borta, och vara densamma du nu är, när jag kommer åter?» Det var Daniel som så frågade Ruth.

»Densamma, Daniel, den jag nu är, din, då du är hemma, din, då du är borta, din intill döden.»

»Och du skall vårda henne, mor, beskydda henne och bevara henne för allt ondt. Jag anförtrot henne i din hand, mor, och i din, min far.»

»Och i Guds,» tillade prästen. »Hvad förmå vi utan Gud, hvad kunna vi göra honom förutan? I hans hand och vård skola vi befalla själ och kropp, då först kunna vi vara trygga. Vi mötas hos Gud i våra böner; Daniel, min son, låt icke en dag af ditt lif förrinna utan bön, det är i bönen vi komma Gud nära, det är i bönen vi lära känna honom såsom vår vän, vår far.»

Daniel hade sagt sitt sista farväl, han hade lämnat dem, han var borta, älfvens brus förtog det sista ljudet af vagnens rullande.

Prostinnan, som så länge hon sett en skymt af vagnen stått spejande utåt vägen, vände nu bort sitt tårdränkta ansikte och skyndade in. Prästen

skyndade att uppsöka henne, han visste, att hon behöfde honom just nu. Han fann henne i för-maket, där hon låg snyftande på knä framför soffan. Han gick fram till henne och föll på knä vid hennes sida, och läggande sin arm kring hennes lif, böjde han sitt hufvud bredvid hennes och bad högt:

»Gud, vår Gud, mottag vårt hjärtas tack och lof! Du är god, du är kärleksrik, du ser till oss i barmhärtighet. Du talar till oss i alla skickelser i vårt lif, du söker med allt befrämja vår välfärd, skulle vi då klaga och misströsta, nej, lär oss inse huru god du är! Gif oss styrka och kraft att tåligt bära, hvad du täckes pålägga. Styrk oss särskildt nu, nu behöfva vi båda din hjälp. Förbarma dig öfver oss för Jesu skull! Tag du hand om vår son, vi öfverlämna honom åt dig. Beskydda honom, hvar han än är, och är det din vilja, gif oss honom åter, frisk till själ och kropp. Men först af allt, du vår Gud, rädda hans själ! Låt icke döden nå honom, förrän han är din, förrän han gifvit sig åt dig, förrän han fått smaka, huru ljuf du är, huru sällt, huru skönt, huru tryggt det är i lifvet och i döden att höra dig till.»

Ruth hade gått upp på Daniels rum. Det var så tomt och ensamt där. Hon satte sig ned vid hans skrifbord. Där hade han själf nyss suttit. Hon tog en penna från skriftygsmattan och skref kors och tvärs öfver ett papper Daniel, Daniel, Daniel. Så kastade hon bort pennan, knäppte samman sina händer och tackade Gud, tackade honom för att hon saknade

Daniel, för att hon kände det så smärtsamt, att han måst lämna henne, för att hon längtade till den dag, då han skulle komma åter.

Människohjärtat är ett underligt ting. Hvem kan utransaka dess mysterier?

17.

Den långa, mörka, kalla vintern stod för dörren, och man måste bereda sig till att mottaga den så, att inte trefnaden fröse bort. Det var en tid af mycket stökande, många olika göromåls förrättande, och Ruth var med i allt. Prostinnan lät henne deltaga i alla göromål, klokt inseende att arbetet skulle skingra saknaden efter Daniel och göra tiden kort till hans återkomst. Hennes kinder fingo icke blekna, och hennes glädje fick ej förstummas. Hon måste vara sig lik vid hans återkomst, ty det hade hon, prostinnan, lofvat sin son.

Och Ruth förblef sig lik, rosenkindad, frisk och glad. Hennes muntra skratt var smittosamt, och arbetet gick lätt som en lek, där hon var närvarande. Hon hade fått löfte om att få lära sig väfva, och det gladdde henne mycket. Dagarna blefvo visserligen kortare och kortare, men hon kunde ju alltid se att väfva några timmar om dagen, och hon skulle vara så flitig. Men hvad skulle hon

väfva? »Något åt Daniel — tycker du inte det, tant?» sporde hon. Prostinnan föreslog handdukar till deras nya hem, och då slogos små händer samman af förtjusning och fröjd. Hon skulle sedan märka dem med sitt och Daniels namn, och när han kom hem, skulle han få se dem och naturligtvis skulle han bli glad däröfver.

Där satt hon snart så käck i väfstolen och sjöng, medan skytteln for fram och tillbaka genom linnetrådarna, och kafveln smällde mot väfven, som växte med hvarje tråd, som slogs in. Hennes armar voro bara, håret krusade sig kring hennes runda nacke, och kinderna blomstrade. Prostfar själf måste ofta glänta på dörren till väfkammaren och se efter huru långt hon kommit på sin väf, se, huru duktig hans unga myndling var.

Men när skymningen föll på, då blef det tyst i väfkammaren, då hördes Ruths lätta steg öfver de mjuka mattorna i rummen, då såg hon till, att gardinerna fälldes ned öfver de väl tillskrufvade innanfönstren, att brasorna brunno muntert, att prostens stol var makad fram till brasan, just som han ville ha den, att prostinnans stickkorg var på sin plats och pallarna framdragna. Och när allt var i ordning, och den stora väggklockan i salen slagit fem, smög hon sig ljudlöst in i prostens rum, ledade sig fram i mörkret till soffan, där prosten låg och sof middag, och trefvade med sin lilla hand, tills den träffade hans ansikte. Då brukade hon böja sig ned och hviska: »Farbror, sofver du? Tant har lofvat mig att få väcka dig, brasorna äro tända,

och kaffet inne, och vet du, jag har ett långt, långt brev från Daniel, som jag skall läsa högt, när du röker din pipa. Vill du inte komma med?» Jo, visst kom han med. Han hade kanske legat vaken en god stund och väntat, att hon skulle öppna dörren så där tyst, som just hon brukade göra det, att hon skulle komma smygande fram till honom och trefva med sin lilla hand öfver hans kropp, tills den träffade hans ansikte, och så böja sig ned för att väcka honom — och så hänga på hans arm, medan de gingo genom förmaket in i mors rum, där hon väntade dem vid kaffebordet.

Hvad visste de där inne om mörkret och stormen, om kölden och snön där ute? Där inne var ljusst och varmt och glädt.

Lycklig den, som kan skapa sig en sommar midt ibland mörker, is och snö.

Ruth brukade läsa upp Daniels brev för de gamla. Han var mycket, mycket bättre, skref han i hvarje brev, han var full af längtan och hopp. Visst var det ett härligt land, som han befann sig uti, men han visste dock ett annat land, som var tusen gånger härligare, landet där uppe i norden, landet, där hans barndomshem låg, och där hans brud väntade honom. Brodern skötte om honom, på samma gång han skötte sina studier, och de skulle båda komma hem till julen om icke förr. Aldo längtade efter att se Ruth, och huru längtade han icke själf, skref han. Ruth rodnade mången gång blygt vid de varma uttrycken för hans kärlek. Hon brukade sitta på en låg stol vid prostinnans

sida, medan hon läste hans bref, och stundom måste hon då gömma sitt rodnande ansikte i hennes knä, hviskande: »Och så står det bara, att han älskar mig, ingenting annat, än att han älskar mig.»

Då brukade prostinnan smeka hennes kind och hviska i hennes öra, högt nog: »Jag har också fått kärleksbref, när jag var ung. Far där vet så väl, huru sådana skrivas.»

Men den gamle nickade, där han satt i sitt bekväma soffhörn med den mjuka kudden bakom sin rygg, nickade och log. Han tänkte på sin ungdomstid, tänkte på, huru varmt blodet brusar genom ådrorna, då man är ung, och huru litet man då frågar efter lugnet, ålderdomens högsta goda. Han tänkte på sin ungdomskärlek, på mor sådan hon var den tid, då han kallade henne sin fästmö; nu hade den fina kinden blifvit skrynklig, den släta pannan färad och det glänsande håret så grått, men sinnelaget, det varma, kärleksrika, oegennyttiga sinnelaget, det hade bestått profvet, det var sig likt. Nu fram emot jul dryftades i mors rum vid det sedvanliga fatet med äpplen julklappsfrågan, hvad man skulle gifva Daniel och Aldo. Men Ruths blick riktades äfven ut öfver den trånga familjekretsen, ut till de många hjärtan, som kunde värmas och göras glada genom en liten kärleksgård, ut till främmande hamnar, där svenska sjömän sutto i julkvällen och tänkte på sitt hemland och julen i Norden. Visst skulle deras sinnen värmas af en liten enkel gåfva, ett par mjuka, sköna strumpor, ett par varma muddar, en varm halsduk, arbetad i

vinterkvällen af kvinnor i deras hemland och hittande vägen till dem långt utom hembygdens gräns, medförande hälsningar från fosterbygden och påminnelser om allas vår Gud. Hon tänkte på fångarna i våra fångelser, huru som en liten bok, ett kort med en nedskrifven kärleksfull tanke eller ett bibelspråk kunde blifva för dem ett ljus i julekväll; huru man kunde glädja de små föräldralösa i barnhemmen landet rundt, de sjuka på sjukhusen, de fattiga hemma och borta.

Och här blef nu mycket att göra under de långa, mörka vinterkvällarna. Strumpor och muddar skulle stickas, halsdukar och förkläden fällas, blommor pressas och fästas på kort, vänliga, kärleksfulla, trösterika ord nedskrifvas, bibelspråk utletas, och allt detta skulle sedan ut i världen och vittna om kärlek och sprida glädje i julekväll. Tiden blef kort, och dagarna gingo fort, de lades den ena till den andra, som man lägger det ena bladet till det andra i den bok, man läser. Ruth var ofta ute i skog och mark med ungdomen på platsen, åkte kälke utför backarna och skridsko på tjärnen in i skogen — vintern är tidig i nordens. Men sin bästa trefnad hade hon i hemmet hos de gamla, där äfven grannarna ofta nog samlades. Och så, innan man visste ordet af, stod julen för dörren. Nu skulle det bykas och skuras och slaktas, bryggas och bakas. Ruth var med i allt, hon måste lära sig det, sade hon, hon hade lofvat både sin förmyndare och sin fästman att lära sig en husmoders alla sysslor för

att i framtiden kunna bli en riktigt praktig sådan, alldeles lik tant.

Men hade hon då under allt detta glömt honom, som ej ansåg sig ha rättighet att äga ett minne af henne? Nej. Hon sökte visserligen med all den styrka hon ägde att glömma honom, att förjaga hvarje tanke på honom med tankar på sin Daniel, men hvad förmår viljan mot kärleken, då den slagit upp sina bopålar i ett människohjärta? Medan hon satt i väfstolen, och väfven förlängdes under hennes flitiga händer, gömde hon där inne mellan de fina trådarna mången tanke på honom. Midt under de dagliga sysslorna stod han plötsligt för hennes tankar, högre, smärt och mörkögd, och hon såg honom böja sitt hufvud ned mot hennes och se in i hennes ögon, forskande, spörjande. Och en gång, en enda, hade hon tagit fram den lilla visnade blåklockan och kysst henne, det hade varit hennes allra svagaste ögonblick. Men drömmen var grym emot henne, den kunde rifva ned under en enda natt allt, hvad hon byggt upp åt sig under lång tid. Den sammanblandade honom med Daniel på ett underligt sätt. Hon ropade på Daniel, och han, pastor Berger, kom, hon kysste Daniel, och när hon såg upp, se, då var det pastor Berger, hon kysst, hon var i nöd, och han hjälpte henne; och en gång drömde hon, att han satte en ring på hennes hand och hviskade i hennes öra: »Gud har gifvit dig åt mig, förrän världens grund var lagd». När hon vaknade efter någon sådan dröm, bad hon ifrigt till Gud, att han skulle bistå henne och leda henne

stadigt på pliktens väg, att hon måtte lära att glömma sig själf och aldrig söka sitt. Och Gud gaf henne styrka, gjorde hennes väg lätt att vandra, gaf hennes själ ett förunderligt lugn. Nu visste hon den okändes namn, visste hvem han var, trodde sig också veta något mer, och i stället för att hennes själ skulle betagas af längtan, kom där detta underliga lugn, sändt måhända ifrån höjden såsom svar på hennes böner.

Hon frågade sig själf ibland: »Är jag falsk emot Daniel? Han tror sig äga mitt hjärta och äger det icke.»

»Hvad,» svarades det i hennes bröst, »äger icke Daniel ditt hjärta? Ser du icke, hvilken stor plats han tagit där, all plats förutom det djupaste djupet där nere, dit han icke förmått tränga. Om hela världen skulle kalla dig falsk, vill dock jag, domaren i ditt inre, säga dig, att du handlat sant, handlat efter pliktens bud och att ditt unga hjärta är så varmt, så rikt, att dess kärlek hinner till för mer än en.»

Hon hade icke träffat pastor Berger sedan sin förlofningsdag, men ryktet om hans stora begåfning och djupa allvar hade spridit sig vida omkring och nått henne, och hon insöp talet om honom, såsom man insuper doften från en blomma. Till Olga skref hon ej mer om honom. Hon fyllde i stället sina bref med tal om Daniel, om sina göromål, om sin älskade farbror och tant, om hvad hon lärt sig, om huru trefligt de hade det där uppe bland is

och snö, och huru hon önskade, att Olga hade det lika godt, som hon själf hade det. »Vårt förbund,» skref hon, »ja, vet du, jag gör intet för att hålla det, men så ser jag heller ingen trældom här, alla se goda, glada och nöjda ut. Men hvad som jag däremot skulle vilja offra krafter på, det vore för att lindra nöden, för att få bort den från vårt land. Du har icke sett den på nära håll, Olga, den är hemsk. Det är ju så många, som gifva, så många, som hjälpa, tänker du kanske. Ja, jag tror nog det, men hjälpen är i de allra flesta fall tillfällig, och nöden är beständig. Här äro visserligen ej så många fattiga, brukets arbetare ha det bra, säger farbror, men fattiga finnas dock, och så komma de långt ifrån, vandrande efter vägarna, bedjande om bröd för att stilla en hunger, som åter och åter igen inställer sig, och detta är vårt folk, Olga, våra bröder och systrar. Du ser kanske spären af de stygga tårarna på papperet, men jag kan ej hjälpa, att jag gråter. Förmår då icke Sveriges land mätta sitt folk, gifva bröd åt alla, eller förhåller den ena brödet för den andra? O, hur kan man gömma på öfverflöd, då man vet, att många af vårt folk sakna det nödvändiga! Vet du, Daniel tömde en gång hela innehället af sin börs i en fattig gummas hand, och när jag frågade honom, huru mycket det var, som han gaf, svarade han, att det visste han ej, men han visste, att gumman hade fem små hungriga barn i sin stuga. Från den dagen blef han mig kärare än förut.»

Och Olga svarade, skämtande, på hennes bref, att Ruth, om någon, borde bli medlem i någon fattigvårdsstyrelse, hon som trodde, att bröd var lifvets högsta goda. »Kan icke hvar och en arbeta?» skref hon. »Den, som icke vill arbeta, han skall icke heller äta, heter det ju. Du hör, att jag kommer ihåg mina bibelspråk ifrån skolan. Jag skulle gärna arbeta för mitt bröd, om jag blott fick, det skulle smaka skönt att äta sitt eget bröd. Och vet du, angående det där tiggeriet efter vägarna, så säger pappa, att det är inte nöden, som för ut de flesta, utan lättjan. Tro mig, barmhärtiga varelse, det är lika mycken nöd bland de rika, som bland de fattiga.» Så kom ett annat bref fullt af jubel. Hon skref: »Jag får komma härifrån, Ruth, bort, ut i världen, och jag är så glad, så glad! Jag hade dött, om jag hade gått längre och insupit en atmosfär så tung, att den kan trycka ned en till jorden. Stackars pappa, han kan icke få resa bort från henne, som jag får, han måste stanna. Han har blifvit gammal, dyster och retlig, och hon, ja, hon är sig lik, pinsamt lik. Jag har aldrig böjt mig under henne, och naturligtvis hatar hon mig. Och nu får jag komma bort och slipper se henne. 'Och hvart skall du?' frågar du naturligtvis. Tror du mig, då jag säger det — i pension igen.' 'Till fru Dusch?' frågar du. Å nej, då föredrager jag mitt hem. Nej, jag skall till Schweiz, till en familj, som tar emot unga flickor, som vilja fullfölja sina språkstudier. Nu har jag fått pappas samtycke därtill, och om du visste, så glad jag är! Det är

vägen till det mål, till hvilket jag sträfvar: jag vill bli något själfständigt, jag vill icke vara beroende. Jag skall arbeta, arbeta, arbeta för att komma därhän, och när jag kommit därhän, då, Ruth, då skall jag jubla, där jag står på lyckans höjd. — *Hon* fick stora ögon, skall du tro, då pappa berättade för henne, att jag skulle resa utomlands, jag såg, att det glädde henne. *Hon* började strax tala om mina kläder, huru jag skulle rustas ut. Jag hade bedt pappa om, att icke ett öre af hennes pengar skulle läggas ut för mig, och han hade lofvat mig det leende, kallande mig en liten toka, men jag såg nog molnet, som lägrade sig på hans panna. Nu svarade jag henne helt kort, att min toalett icke behöfde hennes omsorg, och så blef det — gräl, först mellan henne och mig och sedan mellan pappa och henne och till sist mellan pappa och mig. O, jag blygs, när jag tänker på, att min fars andra giftermål var ett köp. Jag blygs öfver kvinnorna, som icke hålla mer på sin värdighet, än att de kunna sälja sig. Ditt blifvande giftermål tycks också vara något ditåt, åtminstone har jag fått förnimmelsen af något slags betalning. Blif ej ond på mig, Ruth, min vän, min bästa vän på jorden — utom min far, men vi hafva ju kommit öfverens om att vara uppriktiga mot hvarandra, och du ber mig ju om att säga dig mina tankar, sådana de i sanning äro. Jag önskar dig all lycka i världen,, jag tror, att det finns lycka, och jag tror, att du,, lättare än de flesta kan eröfra den. Måtte din Daniel vara dig värd!»

Ruth visste ej hvarför, men det fanns alltid något i Olgas bref, som bedröfvade henne, och dock älskade hon denna mörka, underliga, tänkande flicka så, som flickor kunna älska hvarandra.

18.

Det var dagen före julafton.

Prostgården var pyntad och fin, smyckad till helg. Allt var skuradt och blankt och rent; gardinerna hängde hvita och nystrukna för fönstren, ljusstakar och kakelugnsluckor blänkte som guld, visthusbodar och skafferier voro fyllda med mat och tunnan i källaren fylld med julöl. Alla rum voro uppeldade, varma och mattbelagda, äfven gossarnas rum, som prostinnan sade, och gästrummet, ehuru ännu inga gäster kommit. Det sista brevet från Daniel hade förtäljt att snart, snart skulle han vara hemma och omfamna dem alla. Det var nu två veckor sedan detta sista bref anländt, och Ruth hade ofta spejadt ned åt vägen för att se, om de ej syntes snart, Daniel och Aldo. Hon hade smyckat Daniels rum och gjort det inbjudande och bekvämt, och mången afton medan hon satt där uppe och vaktade ut brasen, tänkte hon på, huru hon ville bemöda sig om, att göra lifvet ljust och gladt för Daniel, huru att

skapa hans lycka skulle vara hennes lifsuppgift, vore det som Gud fordrade af henne. Och var det då så svårt, att hon måste bemöda sig därom? Nej, det kostade henne ingen möda att göra honom lycklig, men där var något annat, som kostade henne möda, något, som hon satte i samband med Daniels lycka, och detta något var, huru hon skulle få in honom i den innersta hjärtevrån. Hon såg in i de flammande lågorna, undrande öfver att detta kunde vara något så svårt, så obegripligt svårt.

*

Det var en kväll i skymningen. Prostinnan och Ruth hade nyss kommit hem, de hade varit ute i bygden, besökt de fattiga i deras hem, lämnat sina gåfvor och önskat en god jul. Ruth stod nu rödkindad och varm efter färden och dukade kaffebordet. Hon bar en mörk klädning, som slöt sig mjukt kring hennes fina gestalt, och de ljusa förklädesbanden virade sig behagligt kring hennes runda midja. Hon lyssnade efter bjällerklang, hon väntade, alla väntade, i morgon var det ju julafton, och ännu hade ingen kommit. Till och med prosten lhade ej ro att sofva middag i dag, han hade varit ute och sagt till om, att sädesskyllar skulle på julaftonen sättas upp åt fåglarna, och nu kom han in och ställde sig vid fönstret i salen, blickande ut i mörkret. Ruth smög sig bort till honom och lade sin hand i hans.

»Tror du inte, att de komma snart, farbror?»

»Åjo, de komma nog, barnet mitt, men vägen är lång, skall du veta, många, många mil efter häst.»

»Men om de inte skulle komma?»

»Det kan ju hända, att de ej komma hem till helgen, men så komma de väl strax efter den då. I morgon har nog posten någon underrättelse. Jag väntar att få bud om, att mina hästar skola möta dem, och jag tror knappast, att vi nu kunna vänta dem till helgen.»

»Nu är klockan fem, nu taga vi in kaffet,» sade prostinnan. Hon log, när hon såg, att Ruth satt fram Daniels kopp och en för Aldo också. »De komma nog, de komma nog, de tänka säkert öfverraska oss, det är Daniel så likt. Du minns ju, Ruth, när han kom hem i somras?»

Ruth rodnade.

»Ja, tant, jag minns det.» Hon satte ned koppen, som hon höll i handen, stod en stund lyssnande och sprang så ut.

Prosten såg efter henne och skrattade.

»Och du trodde en gång, mor, att hon icke älskade honom. Gud signe det kära barnet just för hennes kärleks skull.»

»Ja, Gud signe henne! Du får inte oroa henne, far, med att säga, att de troligtvis ej komma hem till helgen. Sådant gör bara ondt i hjärtat, skall jag säga dig, hjärtlösa gubbe.»

»Gjorde det ondt i ditt hjärta, mor, då du var fästmö, och jag inte kom?»

»Du kom jämt.»

Men ute på verandan stod Ruth och lyssnade. Hon hörde bjällerklang. En släde stannade nere på vägen, hon hörde hviskningar, och hon såg i mörkret konturerna af en människa skynda genom grinden in på gården. Ruth böjde sig fram för att kunna se bättre.

»Daniel.»

»Ruth.»

Gestalten var i ett nu vid hennes sida, och Daniels armar omslöt hennes skälfvande kropp.

»Hur kunde du se oss? Och vi som skulle smyga oss in och öfverraska er. — Men här står ju Aldo, och vi släppa inte fram honom en gång.»

»Tyst,» bad Ruth, »farbror och tant veta ej, att ni äro hemma, smyg er in efter mig, jag skall ställa dörren på glänt.» Och hon försvann. Hon kom in till de gamla med glödande kinder, med snö i håret och med leende läppar. »Det var inte de.»

»Men hela ditt ansikte säger något annat,» sade prostinnan och skyndade ut, och prosten och Ruth följde henne. Och därute stodo ju barnen, komna långt, långt bortifrån hem till far och mor.

Och nu blef det glädje.

Du, som läser detta, har du varit länge borta, och kommit hem? Eller har du i ditt hem mottagit dina kära, som du länge, länge väntat på?

I prostinnans ögon lyste ett fuktigt skimmer, och hennes hvita mössa hade kommit på sned på det grå hufvudet, och det hade de stormande omfamningarna på sitt konto.

Men Daniel drog Ruth med sig in i prostinnans rum, och där tog han hennes hufvud mellan sina händer och kysste hennes mun, hennes kinder, hennes ögon, hennes hår.

»Och du har icke glömt mig?»

»Behöfver du fråga därom?»

»Jag måste se, om du är dig lik, älskling, jo, blott tusen gånger vackrare.»

»Då var jag allt bra ful, då du for.»

Nu kommo de öfriga in, och Ruth hörde en klangfull mansröst säga: »Och nu får jag väl hälsa på min blifvande svägerska.»

Det var Aldo. Han var lång med glänsande svart hår och blåsvart skäggbotten. Ruth såg redan vid första ögonblicket att han var vacker, vackrare än Daniel. Hon räckte honom sin hand, älskligt, blygt. Han förde den till sina läppar.

»Jag har mycket längtat efter att få se den, som så förvridit hufvudet på min bror och gjort honom så lycklig.»

Ruth rodnade, det var hennes enda svar. Men Daniel räckte ut sin hand och drog henne till sig.

»Hon är den raraste fästnö, som finns på jorden,» sade han glädt.

»Känner du då alla?»

»Nej, men jag ville inte byta bort dig med någon.»

Man slog sig nu ned vid kaffebordet, och man hade mycket att förtälja hvarandra, först och sist om Daniels hälsa. Var han nu frisk? Ja, sade han. Han kände sig fullkomligt frisk. Den första

februari skulle han återfå sitt förordnande, och han hade ett revir i kikarn. Prostinnan såg på honom, medan hon lyssnade till hans förhoppningsfulla ord. Hon såg, att hans ansikte blifvit skarpare, hans kinder infallna.

»Ja, du är bättre nu, men du måste vara mycket försiktig,» sade brodern, läkaren. »Ett recidiv är ingen omöjlighet.»

Molnet var således ännu icke helt och hållet skingradt, himmelen icke fullkomligt klar.

Ruth hade efter kaffet smugit sig bort. Hon hade på sitt rum en hyacint, som hon ansat och vårdat för att få den att blomma till Daniels hemkomst, och det hade lyckats henne, knopparna hade slagit ut. Hon ville nu sätta in den i hans rum, innan han gick dit, och därför smög hon sig upp på sitt rum, virade ett skärt papper om krukans och trefvade sig fram i mörkret till Daniels rum, öppnade dörren och smög sig ljudlöst fram till skrifbordet, där hon nedsatte sin blomma, i det hon hviskade: »Dofta, dofta lilla blomma för honom och gör hans lif skönt, han måste kanske snart dö. Lär mig du, att ej söka min lycka utan hans!»

Hon vände sig om för att skynda ut, men stöter emot någon, som står på golfvet. Hon uppgaf ett rop.

»Var icke rädd,» sade en manlig stämmia. »Det är jag, Aldo. Jag hörde att det var ni, Ruth, jag får ju säga så, ni blir ju snart min syster, och jag ville inte skrämma er.» Han hade under tiden tändt ett ljus, och så fortsatte han: »Jag'sprang

upp efter den här lådan, efter som man burit upp våra saker hit; jag lyste mig blott med en sticka, som just slocknat, när ni kom, och så tordes jag inte säga något för att skrämma er, jag vet, huru lättskrämda flickor äro. Nej, gå icke ännu, Ruth, låt mig säga dig ett par ord först, jag är ju Daniels bror, stanna ett ögonblick för hans skull!»

Han betraktade henne en stund forskande, så lade han sin hand på hennes axel.

»Ruth, är icke Daniels lycka din lycka?»

»Jo, Aldo.» Hon blickade ned på sitt förkläde.

»Du är ju en liten förståndig fästmö, alla säga det om dig, far och mor och Daniel, du måste därför bistå mig i skötandet af Daniel, du har mer makt öfver honom än någon af oss. Daniel tror, att han är frisk, men han är det icke, sorg eller oro kunde tillintetgöra honom — du vill ju minnas det?»

»Jag vill göra allt, hvad jag kan, Aldo. Är hans sjukdom farlig?»

»Nej, men den kunde bli det, och det är, hvad vi skola förekomma, du och jag.»

»Aldo, rädda honom, han får inte dö! Du vet kanske inte, att jag är anledningen till hans sjukdom.»

»Du är inte anledningen, lilla vän, jag skall säga dig att . . .»

Då slogs dörren upp, och Daniel, som för länge saknat Ruth där nere, steg in. Hans panna mulnade vid åsynen af Aldo.

»Hvad säger du om, att jag hållit på att skrämma lifvet ur din fästmö, Daniel?» sade Aldo skrattande. »Jag skulle gå upp efter den här lådan, då hon kommer smygande med blommor in i ditt rum. Du är lycklig du, Daniel, du har någon, som smyckar ditt rum med blommor. Nu går jag ned till far och mor, glöm inte alldeles af att också vi finnas!»

Han stängde dörren och gick ned, men Daniel satte sig i den stora, mjuka stolen, som Ruth ställt in i hans rum, och drog henne ned i sitt knä.

»Ruth, säg mig en sak, kysste han dig?»

»Hvem, Aldo?»

»Ja, just Aldo. Jag har förbjudit honom att kyssa dig.»

Ruth skrattade, skrattade som ett barn, och gömde sitt ansikte vid hans bröst.

»Är du svartsjuk på Aldo, stora, stygga pojke?» Hon ruskade honom med sina små händer. »Tror du, att jag skulle tillåta honom det?»

Daniels panna klarnade, den sjukliga misstanken var häfd. De sutto däruppe, tills man kallade dem ned. Ruth hade nog velat slita sig ur hans armar, men hon tordes ej motstå hans önskan, att hon skulle stanna hos honom, hon mindes sitt löfte till Aldo.

När de kommo ned voro alla ljus tända och bordet dukadt. Ruth vände bort sitt rodnande ansikte, hon kände Aldos blick hvila på sig. Det föreföll henne, som om han blickat ned i hennes själs djup och upptäckt, hvad ingen annan sett, och

därför hade han bedt för sin bror. Hon kände, att denna mörka, vackra unga läkare med sin forskande blick fortfarande skulle komma att skrämma henne.

»Du kloka, lärda man,» tänkte hon, »hvad vet du egentligen om kvinnohjärtat? Har du månat mätt djupet af dess kärlek och höjden af dess försakelse?»

*

Julaftonen ingick klar och bistert kall. Sparfvarna sågo ruggiga och frusna ut, där de hackade på takets sädeskärfve.

I prostgården samlades husets folk klockan åtta på morgonen i salen, där prosten läste en bön och en psalm sjöngs. Så vidtog frukosten, bestående af den sedvanliga grynkorfven, stor och pösigt, späckad med russin, stora, härliga saffranskusar till kaffet samt julölet, som nu skulle afprovvas. Efter frukosten gingo prosten och prostinnan med sina söner och Ruth ned till fattigstugan medförande mat och gåfvor till alla, som där hade sitt hemvist. Prosten läste där en julbetraktelse för de gamla och nedkallade Guds frid öfver dem samt önskade dem alla en god helg. Vid hemkomsten fingo alla sysselsättning med att kläda julgranen, som blifvit inflyttad i salen och stod där så mörk och allvarlig. Prosten fördelade detta arbete så, att prostinnan skulle fästa dit äplena, Ruth och Daniel konfekten, Aldo flaggorna och glittret och han själf ljusen. Det gaf anledning till mycken munterhet och glädje. Snart stod den mörka granen festligt smyckad och

prydd. Sedan man beskådat sitt verk dracks för-middagskaffet, det var nu en oundviklig sak, ehuru den unge läkaren nog gjorde invändningar. Men mor hon blott skakade på sitt hvita hufvud och log, medan hon fyllde hans kopp med det varma, doftande kaffet, och Aldo glömde sina invändningar och lät det smaka sig väl. Men så hade det också räckts honom af mors gamla, kära hand, och så — är det ju julafton blott en gång om året.

Nu skulle ungdomen kläda julbordet. Det var ett fyrkantigt bord, som ställdes vid en vägg i salen, en transparent, föreställande en ängel och en stjärna samt med orden: »I dag är eder född Frälsaren» placerades därpå stödd mot väggen. På bordet sattes sedan stora skålar med äpplen, nötter, russin och mandlar samt en stor silfverkanna med lock, fylld med julöl. Det är dottern i huset, som skall se till, att ej skålarna stå tomma och att ölet ej fattas i kannan på julbordet, så länge helgen varar. Detta blef således Ruths uppgift.

Så kom middagen på »stordoppareda'n».

Midt på bordet stod en stor korg med mjukt bröd af alla sorter, som bakats till helgen. Stora fat med kokt fläsk och salt kött samt potatis stodo där och rykte apitligt mellan silfverbägare fyllda med öl. I kakelugnen sprakade en munter julbrasa, och en trefot var ställd framför den. När alla voro samlade och prosten läst bordsbönen, bars in en stor blankskurad kittel, fylld med det spad, hvari köttet och fläsket kokat och hvilken ställdes på trefoten framför brasan. Nu vidtog det så kallade

doppandet. Det mjuka brödet doppades i det feta spadet i kitteln och förtärdes under känsla af, att nu var det den stora doppareda'n. Hvar och en måste själf skära åt sig det fläsk eller kött, som man ville förtära, och hvarje bågare julöl måste tömmas i botten, och för att göra det möjligt, voro många små silfverbägare framsatta. Ingen soppa serverades den dagen, men middagen afslutades med stora, hembakade smörbakelser.

Efter middagen försvunno alla som genom allmän öfverenskommelse. Dörrar riglades, det osade lack öfverallt, där var ännu mycket, som återstod att göra i och för den glädje man ville bereda hvarandra. Prostinnan hade sagt till om att klockan fem, då gongongen lät höra sig, skulle alla samlas i salen. Före half fem skulle alla julklappar vara inlagda i förmaket i de korgar, som prostinnan där ställt in. Man smög sig dit på tå för att obemärkt kunna smussla in sina paket, men man möttes just där man ej väntat att se hvarann, man skrek till, skrattade och försvann.

På slaget fem ljöd gongongen. Ruth skyndade ut från sitt rum för att sälla sig till de andra. Utanför hennes dörr stod Daniel och väntade på henne.

»Jag ville blott hafva en kyss, älskling,» sade han och kysste henne.

Aldo kom nu ut från sitt rum, och de följdes åt ned alla tre. Aldo knackade på salsdörren. »Minns du, Daniel,» sade han, »huru vi som barn brukade stå här på julaftnarna och knacka på dörren, och huru hjärtat slog af fröjd, när far kom och öppnade?»

Nu slog prosten upp dörren såsom under deras barndomstid, och de stego in i den upplysta salen, där julgranen strålade i hela sin prakt och ängeln och stjärnan samt orden »I dag är eder född Frälsaren» lyste öfver julbordet. Framför soffan sysslade prostinnan vid kaffebordet, rikt lastadt med det härliga, gula saffransbrödet. Tjänstfolket var samladt, och alla drucko kaffe tillsammans vid skenet af julgranen. Så buros korgarna med julklapparna in. Prosten tog plats vid det stora bordet och läste upp julklappspaketen. Det var mycket, som dessa adresser innehöllo, många lustiga, många om kärlek skvallrande rim. Ingen fick öppna något paket, förrän alla voro upplästa, då skred man ifrigt till detta viktiga värf, och alla papper samlades i korgarna. O, så mycken glädje, så mycken öfverraskning man beredt hvarandra! Man jublade och räckte hvarandra händerna till tack. En dyrbar medaljong i ett vackert etui fröjdade Ruths ögon, det var Daniels gåfva till henne.

Men nu klappade prosten i händerna, alla togo då tillsammans i en stor ring, och rundt kring julgranen dansade man flera hvarf. Prosten höll prostinnans hand i sin, hennes hvita mössband fladdrade; alla kinder glödde, alla ögon strålade, och ljuslågorna bugade sig. Så upplöstes ringen, men prosten tog sitt vif om lifvet och snurrade rundt med henne än en gång, så att mössbanden än värre hvirflade om hennes hufvud. Så tog han den stora silfverkannen från julbordet, öppnade locket och drack prostmor till, tackande henne för hjärtefröjd och julfröjd, för

all den trefnad hon fyllde hans hem med, vetande att alla skulle instämma med honom, när han nedkallade Guds välsignelse öfver hennes kära, grå hufvud. Men prostmor hade smugit sig fram till honom och knäppt sina händer samman kring hans arm. Hon såg in i de trogna, blå ögonen och hviskade: »Hvad vore jag, hvad vore vårt hem, hvad vore vi alla utan dig, far?»

Nu återgick man till julklapparna eller smakade på julfordets läckerheter, drickande hvarandra till ur den stora silfverkannen. Så gick tiden till klockan slog åtta, då fisken och julgröten stodo på bordet. Och där var det prosten, som såg till, att ingen tog något af gröten utan att först rimma till den. Han var själf den, som tog första skeden, sägande:

»Ej julegröt
hos prostens tröt.
Till matmors ära
vi den förtära.»

Klockan nio voro åter husbondefolk och tjänare samlade. Prosten slog upp den stora bibeln och läste högt om Jesu födelse. Så bad han, innerligt och varmt, en bön, tackande Gud för den glädje och frid, som fått härska i hans hem, men först och sist för den omätliga glädjen, att Jesus Kristus kommit i världen för att frälsa syndare och gifva dem evigt lif och en fröjd så stor, att intet öga sett, intet öra hört och ingen människotanke förmått tänka det. Han bad Jesus komma in i hans

hus, i hans hjärta och blifva hans julegäst, då vore glädjen och friden tryggad. Han bad äfven om glädje och frid för hela jordens krets, för fattig och rik, om glädje och frid för alla, i slott och koja i julekväll. Så sjöngs en julpsalm, hvarpå man sade hvarandra godnatt, och ljusen släcktes.

Ruth var ensam på sitt rum. Hennes ögon strålade. Hennes mun log. Var det de många julegåfvorna, som förlänade hennes ansikte detta skimmer? Nej. Hon tänkte på alla de gåfvor och julehälsningar hon sändt ut i världen, bort till främlingar, hemlösa och sjuka, fattiga och fångna. Tänk, om hon förmått göra om också blott ett enda hjärta gladt i julekväll.

Hvad världen är stor, hvad man själf är liten — och ändå, om man blott vill, huru mycken glädje kan man icke sprida i Guds stora, vida värld.

*

Klockan var fyra på morgonen, då någon bultade på Ruths dörr. Hon sprang upp ur sängen, klädde sig i hast, ställde sedan två brinnande ljus i sitt fönster och skyndade ned. Det var kolmörkt därute, och klockorna ringde. Aldo och Daniel tände ljus i alla fönster, och snart var hela prästgården upplyst. Prostinnan serverade kaffe, och när det var drucket, gingo de alla till kyrkan i den mörka, tidiga morgonen. Två drängar gingo framför dem och buro bloss. Det lyste som stjärnskott här och där, på höjder och i sänkningar, skaror

samlade sig, dragande mot ett och samma mål, hän mot den upplysta kyrkan, allt medan klockorna ringde.

Ruths hand hvilade i Daniels. Hon gick tyst vid hans sida, hon kände sitt hjärta slå af en sällsam underlig känsla, medan hon vandrade upp till Guds hus i den tidiga julmorgonen. Och hon tänkte: »Gud är det högsta».

Kyrkan var rikt smyckad med ljus och till trängsel fylld af folk. Prostinnan hade släppt in i prostbänken så många den kunde rymma, och nu brusade orgeln och församlingen sjöng:

»Var hälsad sköna morgonstund,
som af profeters helga mund
är oss bebådad vorden.

Du stora dag, du sälla dag,
på hvilken himlens välbehag
ännu besöker jorden.

Unga

sjunga

med de gamla.

Sig församla

jordens böner

kring den störste af dess söner.»

Det dagades öfver landskapet när gudstjänsten var slut, och hvar och en gick hem till sitt. I prostgården var frukostbordet dukadt, och brasor sprakade i kakelugnarna. De stora faten från föregående dags middag stodo åter på bordet, och bågarna voro fyllda med julöl. På förmiddagen gick prosten ned i fattigstugan och läste dagens stora evangelium för de gamla och sjuka, som ej förmått

gå upp i Guds hus. Prostinnan följde honom, men Ruth, Daniel och Aldo togo sig en lång promenad utefter älfven.

Vid middagsbordet samlades de åter kring den af mor så länge omhuldade julskinkan, kring kålen med frikadellerna och smörtårtorna. Prosten kände sig litet trött, påstod han, men de ungas munterhet hade smittat hans sinne så att han totalt glömde sin trötthet. Prostinnan lofvade honom, att han skulle få sofva middag ända till klockan fem, då granen skulle tändas, kaffet drickas och »Julbladet» sedan läsas. Men det var icke blott prosten, som sof på sin middag, prostinnan och Aldo följde hans exempel, endast Daniel och Ruth sutto i skymningen i förmakssoffan och drömde om framtiden.

När klockan slog fem i salen brann julgranen, alla ljus voro tända och kaffebordet dukadt. Det var Ruth och Daniel, som iordningställt detta. Ruth sände nu upp Daniel att väcka Aldo, själf smög hon sig in till prostinnan och väckte henne med en kyss. Hon tände ljusen i sängkammaren och satte mössan till rätta på prostinnans hufvud. Så var hon snabbt som pilen vid prostens dörr, slog upp den på vid gafvel och lät en bred ljusstrimma från förmaket falla öfver honom, där han låg i sin nattrock på soffan.

»Å, farbror, jag såg dina ögon,» sade hon skratande, »nu låtsar du bara, att du sofver. Kom nu upp och var så där rar, som endast du kan vara. Mor väntar på dig och alla dina barn.»

Och hon hjälpte upp honom och ledde honom in till kaffebordet och makade rätt kuddarna bakom hans rygg i det mjuka soffhörnet. Aldo stod i dörren och såg på hennes omsorger om den gamle, det gladda honom, och ändå hytte han med fingret åt henne, sägande:

»Fy, Ruth, nu har du åter igen väckt upp fars-gubben och det till och med för något så fördärfligt som kaffe. En kopp kaffe skadar honom, men en halftimmes sömn gagnar honom.»

»Å, kom nu inte och tala illa om kaffet igen! Det är vår allra treffigaste stund på dagen, då vi samlas vid eftermiddagskaffet, är det inte så, far-bror? Jag är alldeles viss om, att du ville inte för allt i världen ligga ensam därinne i mörkret och sofva, medan vi dricka kaffe härute. Det ligger någon hemlig makt fördold i kaffet, man blir förtrollad, då man dricker det, endast de, som tala illa om kaffet, få ingen del af förtrollningen.»

»Jo, jag känner mig förtrollad också jag, då du serverar mig det. En påtår, förtrollerska, om jag får be!»

Och den unge läkaren tömde sin påtår under allmän munterhet.

Nu skulle det så kallade Julbladet läsas, det var prostens göra. Julbladet var ett litterärt alster, utgången från hela sällskapet, det upptog små händelser, som passerat under året, fantasibilder på vers och prosa, prisrebus och prischarad, under hvilka det alltid stod: »Tjugondag Knut delas priset ut», m. m. Alla måste lämna ett bidrag till Julbladet,

som sedan renskrefs af prosten och upplästes af honom på juldagen. Det lilla bladet blef anledning till månet godt skratt och mången varm tår. När det var uppläst, antecknade prosten på baksidan, hvilka som varit närvarande, då det lästes upp.

Den sannaste och renaste glädjen har ofta små anledningar.

Juldagarna förgingo i ostörd glädje och ostörd frid. På tredjedag-jul voro alla grannarna samlade i prostgården; och så följde de sedvanliga julkalasen hos grannar och vänner. Prosten hade till princip att aldrig bevista någon bjudning på en sön- eller helgdag.

»Helga sabbaten, och ditt arbete, ditt lif skall blifva välsignadt», var hans lära, hans tro, hans erfarenhetsrön.

19.

Daniel låg sjuk. Återigen bunden vid sin säng, återigen den tryckande smärtan i bröstet, återigen blod.

Det var i slutet af januari, och han skulle tillträdt sin tjänst den första februari.

Han var missmodig, sorgsen, hopplös.

Aldo hade rest men återvändt i anledning af Daniels sjukdom.

»Det finns intet hopp,» hade han hviskat till de gamla, och hans tårar hade vätt deras skälvande händer. »Han kommer ej att öfverleva våren.»

»Ske Guds vilja,» var prostens svar. Han lade armen om sin hustrus lif och torkade bort hennes tårar. »Mor, det barn, som Gud tager upp till sig i sin himmel, är bärgadt och räddadt, det är hemma och ej borta. Det är tryggare att hafva sina barn där än ute i världen. Gud är oändligt god. Vi måste tro honom om godt, om vi också icke förstå honom. Vi måste glömma oss själfva.»

»Men Ruth, huru skall hon, det kära barnet, taga det? Huru skall hon kunna bära det?»

»Då man behöfver styrka, gifver Gud den.»

»Måste vi inte säga Daniel, att hans tillstånd är hopplöst?» Hon såg spörjande på sin man och sin son.

»Jo, vi måste säga honom det,» sade prosten sakta.

»Men det skall komma att oroa honom och påskynda utgången,» sade Aldo.

»Då må den påskyndas, han må icke oförberedt stiga in i evigheten. Vore det också ett år af hans lif, hvad betyder det emot evigheten?»

Men Daniel anade hvad som förestod honom, innan någon sagt honom, huru nära döden han var. Han hade talat med Ruth härom, men också hviskat tröstande i hennes öra: »Om jag dör, älskling, skall min ande ständigt sväfva omkring dig.» Ruth hade gömt sitt ansikte i hans händer och vätt dem med sina tårar. Hennes hjärta ryste vid tanken att Daniel skulle gå bort.

»Icke vill du väl dö, Daniel?»

»Tror du, att man vill dö, då man är ung, då man är älskad, och då man älskar? O, Ruth, att lämna dig, den tanken är bitter.»

»Men du lämnar mig för att gå till Gud, och hvad är jag, hvad är hela världen emot Gud? Offra mig, offra din kärlek till lifvet för Gud! O, min Daniel, det måste vara skönt att dö ung, att dö gärna. Minns du, hvad mor Anna Brita sade om det tusenåriga riket? Det är säkert endast de,

som gärna försakat jordens fröjd och jordens lycka för sin Gud, som skola få regera med honom i tusen år på jorden och återfå, hvad de offrat för hans skull. Tänk, om vi båda, du och jag, finge vara med i det tusenåriga riket. O, borde vi inte kunna offra allt därför, allt annat är ju så litet och ett människolif så kort mot tusen år i fröjd.»

Han låg stilla och tänkte på, hvad hon sagt. Offra henne, detta guldlockiga, rosenkindade barn, hvars varma hjärta tillhörde honom! Huru skulle det tillgå? Kunde Gud fordra något sådant af honom? Men då rann honom i minnet Jesu ord: »Den, som älskar fader eller moder mer än mig, han är mig icke värd, och den, som älskar son eller dotter mer än mig, han är mig icke värd, och den, som icke tager sitt kors och följer efter mig, han är mig icke värd».

»Ruth, bed för mig, bed, att jag må kunna offra allt med glädje och dö nöjd!»

Och hon bad ur djupet af sitt hjärta:

»Gud, du är mäktig, du är god, hjälp honom att kunna gifva sig åt dig med glädje! Må intet jordiskt stå emellan honom och dig! Jag vill icke, att han skall älska mig mer än dig. Lär honom att älska dig mer än allt annat! Hjälp honom, hjälp honom, att han icke måtte likna den rike yngling, som frågade efter saligheten, men föredrog det jordiska.»

»O, Ruth, hvarför skall jag dö — dö nu?»

»Därför att Gud älskar dig, Daniel, därför tager han dig till sig. Säg honom det, farbror!» sade

hon till prosten. som nyss kommit in i sjukrummet.
»Säg honom, att allt är af kärlek!»

Så visste han det då, och hon, denna unga flicka, hvilken man ej tilltrott styrka, hon hade hjälpt dem i utförandet af denna tunga plikt.

Prosten satte sig vid sängen och tog sin sons hand i sin.

»Och du skulle undra på, hvarför Gud vill taga dig till sig? Min son, det ligger ingen annan grund för alla Guds handlingar med oss än kärlek. Det var af kärlek han lät dig födas, af kärlek gjorde han ditt lif ljusst och lyckligt, af kärlek tager han dig till sig, innan de onda dagarna komma, medan du ännu är ung, innan förgängelsen börjat sitt säkra, långsamma arbete med din organism, medan ännu lyckans sol står på sin middagshöjd, att den aldrig måtte gå ned eller slockna för dig. Och du skulle icke vilja gifva dig, frivilligt och med glädje, åt en sådan kärlek, låta frälsa dig från synd och lidande och död och säga, då Jesus kallar dig om också midt i din ungdomsvår: 'Jag kommer, min Jesus, jag har lämnat allt, och jag kommer till dig'.»

»Ja, far, jag känner, att jag skall dö, jag ser det i Aldos ögon, i Ruths, i dina, i mors. Det ropar till mig hvarje minut: Du måste dö, du måste lämna dem, som du älskar här nere. Men jag kan icke dö nöjd, dö med glädje ännu. Ruth har bedt för mig, vill inte också du göra det? Jag vill inte likna den där unge mannen, som blott frågade efter saligheten men ej sökte vinna den.»

»Vi vilja bedja för dig, Daniel, mor och jag och Ruth och Aldo, och kom ihåg det, Jesus själf beder för dig. Det är ingenting förfärligt att dö, då man har sin blick riktad på Jesus, då han fått aflåna all ens skuld, då man tager sin evighet ur hans hand.»

»Mor Anna Brita sade en gång, att bibeln talar om, att Jesus skall komma till jorden före sin återkomst till domen, att han skall regera med de sina i tusen år här nere på jorden, och satan skall vara bunden. Är det sant, far?»

»Ja, profetian säger så.»

»Men jag har aldrig hört dig läsa om det eller predika därom.»

»Det är icke nödvändigt för vår frälsningssak att veta det, därför har jag ej talat om det. Det enda nödvändiga är att inse sin syndfullhet och hitta till honom, som kan befria från synd och död.»

»Men det är en skön lära, en skön tanke den där, att Jesus skall komma åter; och de där tusen åren, då han skall bo här på jorden bland de sina, det måste bli en utesägligt skön tid. Jag har tänkt därpå ibland, tänkt — om han komme i dag. Säger bibeln något om, när han skall komma?»

»Nej. Bibeln talar endast om, att före Jesu återkomst skall synden och ondskan på jorden kullminera i en person, Antikrist, liksom det goda kullminerat i en person, Jesus. Många bibeltolkare tyda Antikrist såsom en tidsanda och icke ett visst personligt väsen. Huru som helst, laglösheten skall vara stor, heter det, och laglöshetens tidevarf har

inträdt. Det lider mot aftonen af det sjette årtusendet, den sjette arbetsdagen, hvem vet, kanske den tusenåriga sabbatsdagen står för dörren. Vi böra vara redo att taga emot honom, när han än kommer, eller gå till honom, när han än kallar oss, och han kallar oss, han kommer, när tiden är fullkommen.»

»Och min tid är nu slut, jag skall dö — och hvad skall sedan följa för mig?»

»Tänk efter, min son, huru har du lefvat ditt lif, tänk noga, noga efter, om din håg, din vilja, dina tankar, ord och gärningar varit sådana, att du med dem kan träda in i Guds rike, dit intet får inkomma, som är besmittadt med synd. Nej, min son, svara mig inte ännu, du har inte hunnit tänka efter det än. Försök att gå tillbaka så långt du kan minnas af ditt lif och tänk efter om du alltid älskat din Gud öfver allt annat.»

Daniel låg med slutna ögon, prostens hand hvilade på hans panna, och Ruth låg på knä vid sängen med Daniels hand i sin. Det var tyst en stund, så slog Daniel upp sina ögon.

»Nu måste du låta mig säga det, far! Jag har icke gjort en gärning, icke en enda, med hvilken jag kan träda in i Guds rike.»

»Då finns blott en hjälp för dig, och det är att ikläda dig Kristus, med hans gärningar kan du stiga ända fram till Guds tron.»

»Men hur skall det gå till?»

»Det är så enkelt, Daniel, gå till Jesus, säg honom ur djupet af ditt hjärta hurudan du är, och

hvad du åstundar, och han skall visa dig, hur det går till. 'Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade, och I skolen finna ro till edra själar,' säger han, och: 'Om edra synder vore blodröda skola de dock varda snöhvita'.»

Prosten tystnade, han strök med sin hand öfver sonens kind.

»Läs mer för mig! Läs om Jesus!» bad Daniel.

Prosten slog upp bibeln och läste därur om en kärlek så stor, så upphöjd, att den kunde lida döden för sina ovänner. En kärlek som fullgjort allt för oss, så att vi nu blott behöfva komma och taga för intet.

»Men,» sade Daniel, »hur kommer det sig, att människorna bry sig så litet om Jesus, och ändå är han ju en konung, den Högstes son, och vill vara vår vän, vår broder och gifva oss sin härlighet att dela med honom.»

»Därför att de flesta äro sig själfva nog, därför att synden drager oss nedåt, bort från Jesus.»

Aldo hade inträdt och ställt sig bredvid Ruth, skymningen föll på, och prosten hade slagit tillsammans den stora bibeln. Aldo tog Ruths hand ur Daniels.

»Nu måste ni hvila litet båda två,» sade han. »Din puls är så häftig, Ruth. Och du, far, du måste gå ned och hvila en stund; mor har lagt sig där nere, och jag har lofvat henne att sitta inne hos Daniel, medan du och Ruth hvila litet.»

Han tog Ruths hand och ledde henne in på hennes rum; där lade han en kudde under hennes

hufvud, bredde en filt öfver henne och strök med sin hand öfver hennes heta panna. »Stackars liten, stackars trötta, förgråtna ögon, ni behöfva så väl hvila. Sof en gång i ro! Det finns ej en droppe i pliktens bågare, som du ej tömt, stackars lilla Ruth!»

Han gick, men Ruth skälfde af gråt, där hon låg under den mjuka filten på sin soffa.

Aldo gaf Daniel hans medicin och uppmanade honom att försöka sofva en stund, själf satte han sig i soffan och stödde hufvudet i handen. Det var så tyst. Tystnaden varade bortåt en halftimme, då bröts den af Daniel, som hviskade:

»Aldo, kom hit! Jag vill tala med dig om något.»

Aldo var genast vid hans sida.

»Hvad vill du, Daniel?»

»Jag vill tala med dig om Ruth. Säg mig, Aldo, tror du inte, att du skulle kunna älska henne. Om du visste, så god hon är!»

»Det vet jag; hon är ett litet själfuppoffrande barn, och jag håller af henne, som man håller af en syster.»

»Jag älskade henne från första ögonblicket jag såg henne, hon blef min Gud, och kanske är det därför, som jag nu måste slitas från henne. Vet du, jag har varit så vansinnigt kär i denna flicka, att jag fruktade för hela världen, ja, också för dig, innan hon ens sett dig, fruktade, att någon skulle röfva henne ifrån mig. Men jag har fått behålla henne, behålla min stackars, ljufva, fagra ros; och

nu låg jag och tänkte på, huru det skulle bli för henne, när jag är borta. Jag skulle inte kunna dö nöjd, om jag visste, att hon led, att hon sörjde och saknade, att hon icke vore lycklig. Jag vill, att hon skall le och vara glad, då jag är hos Gud. Skulle du inte kunna älska henne, Aldo? Och hon älska dig,» tillade han långsamt. »Men då ville jag taga det löftet af dig, att du gör henne lycklig, att du icke stör hennes glädje, inte en sekund af hennes lif.»

»Daniel, om så skulle ske, lofvar jag dig att kämpa som en man för hennes lycka. Men nog vet du väl, att lyckan bygges blott på *en* grund, och hvad ha vi två därvidlag att bygga på? Oroa dig ej för henne, Daniel, hon är ung, möjligtvis skall hon lefva för ditt minne eller ock . . .»

»Eller ock?»

»Jag menar, hon blir nog lycklig. Försök att sofva nu — för hennes skull!»

»Jag vill försöka.»

Det blef återigen tyst. Aldo satt åter i soffhörnet, han lutade sitt hufvud i handen och grubblade och tänkte, tänkte på Ruth. Han kom ihåg hennes ord: »offra min lycka för hans». Det finns djupast inne hos denna ljufva, barnsliga och leende varelse någon liten hemlighet, som icke ens Daniel känner, något, som hon offrat för hans skull, tänkte han.

Det var en djup och allvarlig natur denne unge doktor Wilkers, och dessutom hade hans uppfostran och hans verksamhet bidragit att göra honom

begrundande och allvarlig. Han skulle icke kunna älska en flicka, därför att hennes ansikte var ungt och rosigt leende, därför att hennes hår var vågigt och guldglänsande, därför att hennes figur var smidig och mjuk, eller hennes sätt ömt smekande och ljuft. Det måste vara själskraft och själsskönhet, som skulle förmå hans hjärta att klappa fortare. Nu tänkte han på Ruth, tänkte på, att denna sjuttonåriga flicka hade styrka att offra sin lycka för en annan, att det måste finnas allvar bakom denna leende, älskliga yta.

Då öppnades dörren sakta, och hon, som han tänkte på, smög sig ljudlöst som en ande fram till sängen och böjde sig lyssnande ned öfver Daniel. Han såg, huru Daniel slog upp sina ögon, lindade armarna om hennes hals och hviskade något i hennes öra. »Ja, Daniel, ja,» hörde han henne svara. Hon satte sig vid sängen.

»Är Aldo inne?» frågade Daniel.

Ruth såg sig om.

»Ja, jag är här,» sade Aldo. »Vill du mig något?»

»Jag önskar tala med Ruth, vill du inte lämna oss på en stund?»

Aldo gick ut och stängde dörren varsamt efter sig.

Daniel höll Ruths hand hårdt slutet i sin, han låg med hufvudet vänt mot henne och såg in i hennes ögon. »Ruth,» sade han, »när jag är hos Gud, när jag är lycklig, vill jag inte tänka, att du sörjer och gråter; din lycka är nödvändig för min. Om du kunde älska Aldo litet, om han kunde ersätta mig, om han kunde göra dig lycklig, då skulle

det vara lätt för mig att dö. Tror du inte, att du kunde älska Aldo, öfverflytta din kärlek på honom?»

»Tala inte så, Daniel! Tror du, att jag kan tänka på någon annan än dig nu? Om jag vet dig vara lycklig, Daniel, lycklig hemma hos Gud, då är allt väl; och jag ber dig af allt mitt hjärta, tala aldrig mer om något sådant.»

Han log och smekte hennes hår.

»Du älskar mig således så högt, min älskling, min Ruth; men ser du, jag ville, att du skulle minnas, när jag är borta, att min evighet skulle bli dubbelt skön om du blott kunde vara lycklig.»

»Jag skall minnas det, Daniel.»

Hon kysste hans händer och lutade sig ned och vidrörde hans panna med sina läppar.

»Tack, Ruth, tack för din kärlek, för allt hvad du varit för mig! Hade du ej skänkt mig din kärlek, då hade mitt lif slutat i mörker. När jag är borta vill du ju trösta far och mor och vara deras glädje!»

»Jag skall försöka det, jag vill göra allt jag kan för dem, men jag kan så litet. Oroa dig ej för oss, se blott uppåt till Gud och den himmel, som väntar dig!»

Då öppnades dörren, och prostinnan kom in. Hon gick fram till sängen och log vänligt och blidt mot sina barn. Så bad hon Ruth gå ned och styra om att det blef en brasa uppgjord i sjukrummet, hon fann det kyligt där uppe.

När Ruth kom in i salen, stod Aldo vid fönstret och blickade ut mot de tindrande stjärnorna. Han vände sig om och gick fram till henne.

»Hur är det med min lilla sjuksköterska? Kunde du sofva något?»

»Ja, Aldo, jag visste ju, att du var hos honom.»

»Du litar således på mig?»

»Ja, tusen gånger mer än på mig själf. Du förstår allting, och du är så stark.»

»Du är också stark, Ruth lilla, och klok och god.»

»O nej, Aldo, jag är ingenting, blott bedröfvad. Tror du, att han dör snart?»

»Jag kan icke säga det, men det går fort. När marken kläder sig i sommarskrud, få ni nog bädda hans graf.»

Och det blef så.

I tre månaders tid fick Ruth sköta honom; i tre månaders tid rönte han den ömmaste vård af far och mor, af fästmö och broder; i tre månaders tid blickade han med trons öga uppåt mot Gud, tills han fick syn på honom, sådan han är, tills det jordiska blef litet, jämfördt med Gud, litet och lätt att lämna. Och så en afton, en af de första dagarna i maj lämnade hans ande det jordiska omhöljet och gick till sitt ursprung i oändlighetens värld.

»Ruth,» hade han sagt kort före sin död, »du sade en gång, att det måste vara skönt att dö ung och dö gärna. Jag tyckte icke så då, jag tyckte, att döden var någonting grymt och förfärligt, men nu kan jag dö gärna, han som dog för oss, har lärt mig det. Far, om jag nu vore frisk och hade

lifvet framför mig, ville jag bli präst och visa människorna på Jesus, ingen jordisk verksamhet kan vara högre och härligare. O, att alla kunde se honom, se, huru stor och god, huru skön han är, vår vän, som gaf sitt lif för oss. Jag skulle söka vända de kortsynta människornas blickar mot honom och ropa till dem: Se uppåt, se uppåt, denne Jesus skall återkomma, han kan komma just i dag, och han skall komma i stor härlighet, ty han är en konungason, och du, hvem du än är, skulle du inte vilja vara hans vän och regera med honom i tusen-årig sabbatsfrid!»

Så hade en rossling hindrat honom från att tala, han föll i slummer. Något senare slog han upp sina ögon.

Alla sutto vid hans säng, prosten läste högt ur bibeln.

»Ruth, hvar är din hand? Mor, jag ser dig ej, det är så mörkt,» hviskade Daniel mödosamt med slocknande stämma.

»Herren välsigne dig och bevara dig! Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig och vare dig nådig! Herren vände sitt ansikte till dig och gifve dig evig frid!» läste prosten, med skälvande stämma.

Daniel var död.

De böjde sina knän vid den dödes läger, och prosten bad högt. Så lade prostinnan sin sons ögon tillsammans.

»Han är hos Gud, han är hemma, han är räddad. Lofvad vare Gud,» hviskade hon. Hennes tårar föllo på sonens hvita, kalla kinder.

»Ja, lofvad vare Gud!» sade prosten. »Icke med sorg skola vi fira Daniels inträde i evighetens värld, icke med sorg, mor, om det ock skall ske med djup saknad.» Tårarna rullade utför hans kinder och blandade sig med hennes, hvars hufvud hvilade mot hans bröst.

Men Aldo hade rest upp Ruth, och stödd vid hans starka arm gick hon ut ur rummet och nedför trappan in i prostinnans rum, där han lade henne på soffvan, baddade hennes panna och torkade hennes tårar.

*

Prostinnan och Ruth hade bäddat Daniels sista bädd och smyckat hans kista med blommor. Under klockornas dofva sorgsna klang fördes han bort, och prosten vigde hans stoft vid moderjorden.

Men solen sken öfver den öppna grafven, sken öfver kistan och blommorna, och i dess skimmer stodo sörjande, gråtande människor.

20.

»**J**ag skulle vara er glädje, jag skulle trösta er, Daniel bad mig därom, men jag är ju bara en stackars flicka, hvad förmår jag!»

Det var Ruth, som så talade. Hon hade kommit in i prostens rum och funnit sin tant där, lutad mot hans bröst och med förgråtna ögon.

»Du är vår glädje och vår tröst, Ruth,» sade prostinnan. »Vi hafva fått dig i ersättning för Daniel, och jag tackar Gud, för att jag har dig.»

»Det var väl, att du kom, Ruth; nu är mor glad igen,» sade prosten och smekte sin makas kind. »Modershjärtat är ett sådant blödiget och mjukt ting. Hon fruktade för dig och din sorg, barnet mitt, men hon kommer oftare än du in till mig för att gråta.»

»Jag fruktar mest för de tårar, som gråtas i ensamhet,» sade prostinnan. »Dina kinder ha förlorat all sin färg, Ruth, det är spår där efter mycket gråtande, och det gör mig ondt. Du behöfde så

väl komma bort litet och glömma, hvad som varit. Jag har tänkt på prosten Lermans, du skulle vara mycket välkommen dit, men vet du hvad far sade nyss, han sade att vi kunna inte undvara dig nu.»

»Tant, jag kan inte resa bort, jag kan inte resa dit; bed mig aldrig därom! Jag behöfver också tröst, och den finner jag endast här hos dig och farbror.»

»Ja, jag skulle också så gärna vilja behålla dig hos mig, men jag tror mig ej om att kunna åter få dig så glad och rosig som du var förr. Aldo sade också, innan han for, att det vore nödvändigt för dig att komma bort litet, och att han ville sända hit fars kusin i ditt ställe, så att vi ej skulle bli alldeles ensamma, far och jag.»

En mörk rodnad färgade Ruths kinder.

»Och du tror mig om att kunna resa bort, tant, bort från er båda och Daniels graf; hur skulle jag då hålla mitt löfte till honom att vara er glädje? Jag vill bli glad och röd och allt, hvad ni önska, blott jag får stanna hemma. Bed för mig, farbror, dig kan tant aldrig neka något, bed, att jag får stanna hos er!»

Hon lindade armarna kring hans hals och kysste honom.

»Du får stanna hos mig, om du inte får vara hos mor, men jag skall säga dig, att mor är mycket, mycket glad, om hon slipper skicka bort dig. Det var Aldo, som ifrade för din bortresa på en tid. När han kommer hem på senhösten, skall han få

se, hvad mor och jag förmått åstadkomma med dig, men då måste du själf hjälpa till.»

»Ja, jag skall hjälpa er, om jag får vara hemma, och du, tant, måste också bli glad såsom förr, därför att Daniel bad oss därom.»

»Ja, jag är glad, om blott du är det, Ruth. Aldos resa och den tanken, att du skulle lämna oss, har lockat fram tårarna i dag, och så måste jag in till far och gråta ut. Nu är allt godt igen, nu blir du kvar hos mig, och vi ha så mycket att göra, du och jag.»

Och så blef Ruth kvar i prostgården; och allt efter som våren och sommaren skredo fram, rundades hennes kinder och blomstrade de i kapp med rosorna där ute, och glädjen vände åter till det hem, som så länge varit glädjetomt. Daniels graf smyckades med blommor hvarje dag, friska, doftande blommor från trädgården och ängen.

»Det var hans älsklingsblommor,» säger Ruth, då någon frågar, hvarför den lilla kransen af blåklockor alltid ligger på hans graf.

*

Hösten kom och med den Aldo.

Han fröjdade sig öfver att se Ruth, leende och rosenkindad, syssla som förr i hemmet. Han hade nu slutat sina studier och ämnade slå sig ned som praktiserande läkare i hufvudstaden. Det var således mycket han nu hade att ordna med för sitt nya lilla hem, mycket, som han behöfde hjälp med.

Prostinnan och Ruth hade redan gjort i ordning hans linneförråd, och Ruths små flitiga händer hade sytt in månget A och W. därpå.

»Ser du, vi hafva icke varit sysslolösa hvarken Ruth eller jag under den gångna sommaren. Hon är en liten hustomte, vår Ruth, du måste tacka henne för hennes hjälp, hon har stuckit sönder sitt finger på ditt namn mången dag.»

»Jag skall genast uppsöka henne,» var Aldos svar.

Han fann henne i skafferiet sysslolande med ordnandet af torkad frukt. Hon rodnade varmt, när han steg in.

»Får jag komma in?» frågade han. »Jag har ett viktigt ärende.»

»Å, det kan jag lätt gissa, du vill naturligtvis smaka. Jag visste inte förut, att gamla, lärda, allvarsamma doktorer gingo i skafferierna och ville smaka.»

»Hur kunde du gissa det då?»

»Därför att du inte gärna kan ha ett annat ärende.»

»Men om jag har det!»

»Då öfverraskar du mig, och då måste du skynda dig fram med det, jag är mycket nyfiken.»

»Det gäller endast dig, Ruth, jag ville tacka dig för allt, hvad du gjort för mig, jag vet, att det är mycket; och du har stuckit sönder ditt finger på mitt hårda namn. Jag är mycket tacksam mot dig, Ruth.»

Han räckte henne sin hand och böjde sig ned och kysste henne på kinden. Det var första gången

han kysst henne, och Ruth kom därvid ihåg, huru Daniel en gång sagt att han förbjudit honom det och sedan långt efteråt yttrat, att det skulle glädja honom, om de kunde älska hvarandra. Hade han manne sagt det till Aldo också, tänkte hon, och trodde Aldo sig måhända ha någon plikt att fylla. En känsla af fruktan kom öfver henne, och det låg ängslan i den blick, hon höjde mot honom.

»Det hade jag gjort åt hvem som helst, Aldo; det var inte alls mycket.»

Han lutade sig mot en hylla och såg på, huru hon fyllde små linnepåsar med torra äppelbitar.

»At hvem som helst,» sade han. Ja, hon hade sagt det, han förstod hennes mening. Hans gamla funderingar återkommo. Hvad gömde denna flicka på! Han gick utan att säga något mer.

»Jag var stygg,» tänkte Ruth. »Han kom för att tacka mig, och jag skämtade med honom och kallade honom hvem som helst.» Hon sprang efter honom och fann honom i salen.

»Aldo, jag var stygg — vill du förlåta mig?»

Han vände sig om och log.

»Hvad skulle jag förlåta?»

»Det vet du.»

»Det vill då säga hela ditt lilla hjärta, Ruth. Mätte det, du gömmer där inne bli till din lycka och välsignelse!»

Han tog hennes hufvud mellan sina händer och kysste hennes mun varmt och innerligt.

»Du är min syster, och jag är din bror, Ruth.»

Så gick han ut.

Ruth stod kvar och såg efter honom. Blygsel öfver sig själf och beundran öfver honom fyllde hennes själ. Han skulle icke ofreda henne, icke ge sig sken af att hysa en känsla han icke ägde, han skulle icke tilltvinga sig något, det kände hon.

»Jag vill afvakta och se tiden an, hon är ännu så ung, jag har kanske misstagit mig.» tänkte den unge läkaren, där han gick fram öfver de gulnade löfven i parken.

*

Posten medförde en dag bref från Olga. Det hade under den gångna tiden anländt många bref från henne, där hon beskrifvit sin resa till södern, Frankrike med dess vinberg och Schweiz med alperna, det hem, till hvilket hon kommit och sina egna känslor. I dag skref hon:

»Nu har jag varit här ett år, ett helt år af mitt lif, och nu måste jag bort härifrån, och jag lämnar pensionen utan någon som helst saknad. Jag tror knappast, att någon före mig härdat ut här ett helt år. Tre gånger under det flydda året har jag fått byta om kamrater, och det har jag haft gagn af. Jag har lärt känna kvinnor af alla möjliga nationaliteter, känt medömkan med de flesta, sympati blott för två. Maud Bown, en engelska, kände jag mig genast dragen till, därför att hennes yttre påminde om dig, Ruth. Är det inte bra märkvärdigt, att något sådant som yttre likhet kan inverka på sympatien? Maud är en sådan där liten stackare, som låter skjutsa med sig hit och dit och som har

större hjärta än hufvud. Vi delade rum en tid, och under ett omåttligt öfverflöd af tårar fick jag veta hennes historia, som i det stora hela inte hade något som helst innehåll, men ändå gaf henne anledning att med tårar väta ned både sina och mina näsdunkar. Hon har varit här endast två månader, och hon for i går, påstående, att hon af mig erhållit ett stort kvantum svenskt stål i sin vilja. Hon har gifvit mig något i utbyte för stålet, hvad det är skall du längre fram i brevet få veta. Den andra, med hvilken jag sympatiserat här, är Irma Yoekey, ungerskan, som jag talade litet om i mina föregående bref. Af henne har jag haft både glädje och nytta. O, att du kände henne! Du skulle säkert beundra henne, liksom jag gör. Hon är lika gammal som jag, men hon förefaller att vara tio år äldre. För hennes skull har jag ej lämnat pensionen förr; när hon nu far, far också jag. Hvad ödet gynnat denna svartögda sydländska. Man kan afundas henne. Mycket rik är hon, dotter till en ungersk lärd och moderlös. Hon har fått samma uppfostran som hennes bröder, och nu har hon beslutat sig för att ägna sitt lif åt litteraturen. Hon är också särdeles begåfvad och i besittning af stora kunskaper samt mycket svärmisk, riktigt glödande till sina känslor, som sydländingen ju i allmänhet är. En kärlekshistoria har redan gjort henne populär. Det var i fjor. En ung lärd böhmare var informator åt henne och hennes bröder ute på faderns stora gods. Irma och böhmaren förälskade sig i hvarandra, men en rik ungersk officer, till hvilken Irmas

far lofvat bort henne, fick reda på saken och nedsköt böhmaren i en duell. Nu svor Irma att aldrig gifta sig, svor vid sin moders minne och i sin faders och sina bröders närvaro; kort därpå blef hon skickad hit. Nu skall hon gifva allmänheten all sin begåfning, all sin känsla. Och, vet du, hon har hjälpt mig att staka ut min väg fram till det mål, som jag ännu ej förlorat ur sikte. Jag är mycket tacksam mot henne. Hon har gifvit mig mycket att tänka på, mycket, som jag ej förstod, förrän hon kom i min väg. Och alla de andra flickorna, som vistats här, ja, jag sade visst förut, att de väckt medömkan blott. Jag frågade madame strax efter min hitkomst, om hon ansåg mig för en dålig flicka, eftersom jag ej fick promenera ensam — tänk dig bara, det anses opassande, att en flicka promenerar ensam; bör man skratta eller gråta åt det? — och eftersom ljuset togs ut ur mitt rum på kvällen och dörren reglades, och vet du, hvad hon svarade mig? 'Erfarenheten är min läromästare. Hurudan ni är, vet jag ej ännu, men alla måste behandlas lika.' Jag blygs öfver mitt kön. Fransyskorna tänka blott på tre ting: kläder, smink och kurtis. Madame har en son, Louis, jag har inte klart för mig, hvad han är, om advokat, artist eller litteratör, han kommer och reser och stiftar alltid ofrid i lägret, men felet ligger inte på hans utan flickornas sida. För hans skull kunna de ställa till afskyvärda uppträden sins emellan. Och uppfostran, som slår regel för flickans dörr och följer henne på promenaden, tvår sina händer. Och millioner

kvinnor hafva varit med härom under seklens lopp, man talar om, huru förvillelsen blir allmännare och svårare att bekämpa och gör blott regeln för dörren säkrare. — Hafva vi intet att göra? Pappa vill, att jag skall komma hem, men jag har bestämt mig för att ej återvända hem. Jag vill bli något själfständigt. Jag har försökt att få plats i någon skola, men det har ej lyckats mig, man säger jag är för ung. Nu har Maud skaffat mig plats i en familj i England; det är till en hennes äldre syster, som är gift med en kapten och bosatt i närheten af Plymouth, jag skall komma och bli lärarinna för hennes tre små flickor; men det är tills vidare blott på försök. Pappa är ej nöjd med mitt beslut, men han kommer nog att finna sig i det med tiden. Hans bref äro alltid vemodiga och dofta af rök och punsch. Löjtnant Clerk lär vara förlofvad med någon millionärska, hennes namn minns jag ej och anser det ej heller värdt att minnas. Jag går med glädje till mitt arbete, jag tror på framtiden, kvinnans framtid. Ibland känner jag mig ensam, förfärligt ensam — i sådana stunder skrifver jag alltid till dig.»

Ruth stoppade brefvet i sin ficka. Hon såg ut öfver det grå höstlandskapet och betraktade regnet, som slog mot rutan. Det var vid fönstret i prostinnans rum hon satt, framför henne på sybordet låg en packe handdukar. Det var så tyst omkring henne, endast vindens tjut trängde då och då till hennes öra.

»Är tanken uttänkt, är drömmen slut snart?» frågade Aldo, som kommit in och satt sig midt emot henne.

»Jag drömmer inte, jag tänker blott på min bästa vän, Olga Berg, och den tanken tänker jag ej ut.»

»Stör jag dig, om jag stannar här?»

»Nej, Aldo, men du måste vara tyst, farbror soffer, och honom får du ej störa.»

»Får jag inte tala då?»

»Jo, naturligtvis, men du får inte bråka eller narra mig att skratta.»

»Brukar jag bråka, brukar jag narra dig att skratta?»

»Nej, du hvarken bråkar eller skrattar, jag var dum, som sade så. Jag blir alltid så dum inför dig.»

Han böjde sig ned öfver sybordet och tog därifrån en af handdukarna.

»Hvad skall du nu göra?»

»Jag skall sprätta upp dessa monogram och sy andra.»

»Hvad står det? W. W. — hvad skall det betyda?»

»Wilkers och Wester. Jag väfde dem på hösten, när Daniel var borta.»

»Och hvad skall du nu sy i stället?»

»R. W. Ruth Wester.»

Då lade han sin hand öfver monogrammet liksom för att skydda det, och så tog han den lilla brodersaxen ur hennes hand.

»Låt det vara, Ruth! Tag ej bort det!»

»Hvarför?»

»Därför att de bokstäfverna ännu en gång kunde komma att höra tillsamman.»

»Nej, Aldo, det kunna de ej.»

Hennes kinder öfverdrogos af en djup rodnad, hon tog saxen ur hans hand och började klippa upp de röda trådarna.

Han satt länge tyst och betraktade henne, han såg hur hennes hand darrade, medan hon klippte upp styng efter styng, hur färgen kom och gick på hennes kinder.

»Lika flinkt, som saxen där klipper af trådarna, lika flinkt klippte dina ord af mina förhoppningar.»

»Jag måste det, jag kan icke bedraga dig.»

»Jag vill inte heller bli bedragen, men jag lofvade min bror, att vara så mycket jag kunde för dig — får jag det?»

»Ja, du får vara min bror.»

Hon räckte honom handen, han tryckte den helt lätt, så gick han ut.

21.

Ater igen hade man firat jul. Aldo har varit hemma öfver helgen men rest strax därpå, ett par äldre fruntimmer ha dessutom varit inbjudna till helgen i prostgården, men de ha också rest nu. Det är en af de första dagarna i januari. Ruth står resklädd, hon skall följa med sin farbror och tant till prosten Lermans, där hon aldrig förr varit. Hennes nya svarta klädning ligger inpackad tillsammans med prostinnans, och Ruth själf är insvept i en pälskappa och har en stor schal lindad om sitt hufvud, men så skall hon också resa mer än tre mil under den kalla vinterdagen.

Ja, det var kallt ute, och snön hade bäddat stora drifvor i skog och mark, men Ruths kinder voro ändå varma, och hennes hjärta slog så fort. Hon skulle nu få återse honom, hvars bild hennes hjärta så troget gömt, återse honom för första gången, sedan hon blifvit fri. Endast en gång sedan sin förlofningsdag hade hon sett honom, det hade varit under Daniels sjukdom. Han hade kommit i något

ärende och stannat endast en timme. Ett kort ögonblick hade hennes hand hvilat i hans och hans mörka ögon sökt hennes.

Nu skulle hon i timmar få vara tillsammans med honom, få lyssna till hans röst. Hon tänkte därpå, medan släden gled fram öfver den hvita vägen och förkortade afståndet mellan dem. De mörka granarna hviskade därom, vinterdagens klarblå himmel jublade det, och själfva snön tycktes ropa det, där den yrde om hästarnas hofvar. Mil lades till mil, och så voro de ändtligen framme. Släden höll framför ett tvåvånings trähus med hvita gafflar och stor veranda, klädd med granar. Förstugudörren slogs upp, och ett mångstämmigt välkomna, ärligt och sant menadt, ljud emot dem. Ruth lyftes ur släden, hon såg sig om, men *han* var icke med bland dem, som ropat sitt välkomna. Tänk, om han icke vore hemma, om hon icke skulle få se honom, och hon hade gladt sig så mycket däråt under den långa färden i snö och vinterkyla. Skulle han då alltid vara fjärran från henne? Skulle icke ens några timmar af hennes lif få förflyta i hans närhet?

Men han var icke fjärran ifrån henne. I ett af fönstren i öfre våningen hade han stått och blickat ut öfver vägen och sett, hur släden kört upp på gården och hur det lilla klädbyltet, som innehöll hans fagraste dröm, blifvit lyft därur, men han gick icke ned för att mottaga dem, utan stirrade ut öfver de snöklädda höjderna, tänkande:

»Hvarifrån kommer det inflytande, som den ena personen utöfvar på den andra? Hur mången gång

har icke tanken på henne försvagat min kraft och verkat förlamande på mitt arbete, och dock känner jag, att vore hon hos mig, stode hon vid min sida, skulle min arbetskraft fördubblas. Ja, försynen har fört henne i min väg, att hon skulle ingripa i mitt lif. Gud, låt det bli till välsignelse och icke till förbannelse! Jag älskar henne, det måste vara du, min Gud, som tändt denna känsla. Du har pröfvat mig, såsom du fordom pröfvade Abraham. Hon skulle icke få blifva mitt högsta goda, du måste vara det, hon skulle offras inför mina ögon, offras åt en annan, förenas med en annan och det till och med med din välsignelse. Och nu vandrar jag utför Moria berg, den tunga vandringen uppför höjden är tillryggalagd, och hon går vid min sida. Får jag ledsaga henne hem, hem till mitt tjäll. Det är i din hand vårt öde hvilar. Det är från henne jag mottager ditt svar.»

Så gick han ned.

Ruth visste nu, att han var hemma, att han andades samma luft som hon, och det gjorde, att hennes kinder glödde, att hennes mun log. Med hvilken omsorg virade hon icke upp sitt vågiga hår och knäppte den mjuka, svarta ylleklädningen om sin flämtande barm. Det var för Daniel hon bar den svarta dräkten, det var för Daniel hon bar den släta ringen på sitt finger, men det var icke för honom hennes hjärta slog och hennes kinder glödde.

Ändtligen stod han framför henne och höll hennes hand i sin och sade något om att hennes

ankomst var en sällsynt glädje och frågade, hur den långa färden bekommit henne. Men hon log mot honom sägande, att hon hade kraft nog att tillryggaläggå svårare färder än den, hon i dag tillryggalagt.

»Jag tror er, fröken Wester; ni har visat prof på mycken styrka, men också den är en gåfva från Gud. Har ni tänkt därpå någon gång?»

»Ja, och bedt Gud därom.»

»Andra ha kanske också bedt om styrka för er.»

»Har ni gjort det?»

»Ja.»

»Tack, pastor Berger!» Hon räckte honom sin hand, men hon såg ej upp. De stodo i förmaket, och de voro ensamma, men nu kom prostinnan Lerman in och bad dem stiga ut till middagsbordet. Ruth fick sin plats till vänster om prosten Lerman och midt emot pastor Berger. Samtalet rörde sig om en plats, som pastor Berger sökt, och som han hade förhoppningar om att erhålla. Ruth satt tyst och hörde på. Då och då såg hon upp, och alltid fann hon de mörka, drömmande ögonen midt emot hvilande på sig, och då måste hon slå ned sin blick igen. Efter middagen drogo prästerna sig in i prostens rum, där de snart fördjupade sig i en diskussion. Dörren stod öppen till salen, där Ruth satt och lyssnade till deras resonemang. Hon hörde honom, hvars stämma hon sökte inandas, med sakkänedom redogöra för något, som hon ej förstod, men som lät så sant, så oomkullkastligt och som framhölls med sådan säregen öfvertygelse.

Skymningen föll på, den blida, ljufva, försonande skymningen. Ljusen tändes, och man samlades vid kaffebordet. Man hade kommit öfverens om, att prosten Wilkers skulle stanna till följande dag. Pastor Berger syntes glad, han berättade små episoder från sin studenttid och bad sedan om tillåtelse att få läsa upp en liten berättelse, som han öfversatt från engelskan och som blott skulle taga en half timme af deras tid i anspråk. Hans stämman var djup och musikaliskt välljudande, och den lilla berättelse, han läste, andades den ljufvaste poesi, ehuru den endast var en hvardagshistoria om en liten stenkolsbärrerska, som sökte en diamant bland de svarta stenkolen.

Hur det bultade och slog, det unga, varma hjärtat innanför det svarta sorgtyget midt emot honom. Hur det bäfvade af sällhet vid att sitta så där stilla och lyssna på honom. Hvad hans händer voro hvita och välformade; så hög och klar hans panna var, och hur mjukt det svarta håret föll kring hans välformade nacke. Tänk, om hon fått stryka med sin hand däröfver en enda gång blott och gömma sina fingrar däri. Han syntes henne som en kung, så stor och skön, så vis och upphöjd — och han var ju hennes hjärtas kung.

Senare på kvällen sjöng han några sånger vid pianot. Han bad Ruth försöka några duetter med sig, men hon svarade, rodnande, att i dag kunde hon blott höra.

Det föreföll Ruth, som om tiden haft vingar, som om den flöge bort. Snart skulle de skiljas åt,

men ännu voro de tillsammans, ännu satt han vid hennes sida, ännu blickade hans ögon in i hennes. De sutto ensamma i förmaket.

»Och ni har ännu samma sköna världsåskådning, som ni hade den dag, vi först sågo hvarandra?» Han såg på henne.

»Jag minns knappast, hurudan världsåskådning jag hade då, det är så länge, länge sedan.»

»Ja, det är mycket länge se'n, men det blir dock aldrig så länge sedan, att jag kan glömma det. Ni tyckte, att lifvet var skönt, att Gud var god, och att det var härligt att lefva. Tycker ni det i dag också?»

Hon teg. Så vandrade hennes blick långsamt upp mot hans:

»Då visste jag ej, hvad det är att lefva.»

»Vet ni det nu?»

»Ja.»

»Och hurudant är då lifvet?»

»Härligt.»

Hon hade omedvetet tagit af sig Daniels ring, och hennes fingrar lekte med den.

»Får jag framställa en fråga till, blott en enda?»

»Hvem kan hindra er att fråga, pastor Berger?»

»Ni, just ni, fröken Wester, ni kunde hindra mig.»

»Har jag gjort det?»

»Nej, och därför framställer jag min fråga med en bön om ett uppriktigt svar. — Var det från den dag, jag gaf er näckrosorna, eller från den dag, ni gaf mig blåklockan, som ni erfor hvad det är att lefva?»

Hennes hand darrade lätt, hennes blick hvilade på mattans mönster. Det var tyst.

»Fröken Wester, jag föredrar intet svar för ett osant.»

Då kom det, tyst, skälvande blygt:

»Från den dag ni gaf mig näckrosorna.»

»Tack, fröken Wester!» Hans röst hade sänkt sig nästan till en hviskning. »När det våras, när älven brusar fram i hela sin kraft, när ni lagt bort er sorgdräkt, då kommer jag med en annan fråga. Nu måste jag sjunga, nu är mitt hjärta så fullt.»

Han tog hennes hand, varmt och innerligt, så släppte han den och gick ut i salen, där han satte sig vid pianot, slog an några ackord och sjöng, glödande och innerligt, en liten folkvisa.

Men Ruth gömde sitt ansikte i sina händer.

Visst är lifvet skönt, visst är Gud god, visst är det härligt att lefva.

Strax därpå läste pastor Lerman en aftonbön, och en psalm sjöngs, hvarpå man sade hvarandra god natt. Pastor Berger tryckte Ruths hand, och hans blick sökte hennes. En sekund såg hon in i hans ögon, blott en sekund, men det var nog.

Nästa dag skildes de åt.

»När det våras,» hviskade han, när hon räckte honom handen till afsked.

»När det våras,» tänkte hon, när de foro fram öfver det frusna, hårda, snötäckta vinterlandskapet, »när det våras i naturen.»

Men i hennes hjärta var det ju redan vår, solljus, strålände, förhoppningsrik vår, där sjöng ju redan lärkan öfver sitt bo.

När de hunnit hem, och Ruth återigen kommit upp på sitt rum, tog hon fram den lilla lådan med de vissnade näckrosorna och blåklockan, och så kysste hon dem en och en, i det hon hviskade:

»Dumma blommor, visste ni inte, att han älskade mig, eller voro ni så stygga, att ni inte ville tala om det för mig, när jag klagade och frågade er därom? Eller kanske ni äro oskyldiga, stackars vissnade små blommor, alldeles oskyldiga och likgiltiga för allt. Hvarför kunna ni icke tala till oss, när vi fråga er om något?»

Och blommorna svarade henne: »Hör du icke att vi tala till dig, förnimmer du icke vår röst? Vi blommor känna endast tre ord, men med dem kunna vi besvara alla frågor, som ställas till oss. Lyss, om du icke kan höra vårt svar: Gud är god.»

*

Stormen tjöt, snön yrde och hopade sig i väldiga drifvor, luften var isande kall och vinterdagen kort och mörk — och Ruth tänkte: »om det ville våras, om det ville våras!»

Och dag lades till dag, och de hjälpte hvarandra, de många dagarna, att förjaga mörkret, en liten, liten smula lyckades en hvar af dem tillintetgöra; de arbetade på snödrifvorna ofvan och inunder, ingen enda af dem var lat, ingen försummade sin

plikt, alla arbetade, man märkte ej mycket, men drifvan sjönk allt mer och mer samman, de sökte kvarhålla solen, de logo, hvar och en af dem, de tjusade, de bådo, bådo om en minut blott, om två, och solen kunde icke motstå dem, den stannade kvar litet utöfver tiden hos hvar och en af dem, och så blef det då vår, och dagen var ljus och solig och lång, och marken var grön, och älfven brusade i hela sin kraft.

Och då kom pastor Berger.

Ruth hade blickat utåt vägen mången dag, undrande och väntande. »Begär han ännu mer af våren,» hade hon tänkt. Men nu kom han. Hon satt i väfkammaren och såg, hur han körde upp på gården, och hennes barm höjde och sänkte sig. Hon skyndade upp på sitt rum; där klädde hon sig i en blå klädning och ett litet förkläde, men hela den stora packan af nystrukna förkläden måste fram och afprofvades, innan det rätta hittades.

Vi kvinnor hafva i allmänhet inga stordådiga verk, inga djupa vetenskaper, inga storslagna ord att glänsa med; vi hafva stundom intet annat till vår prydnad än ett litet vackert förkläde. Och han, för hvilken alla dessa förkläden afprovades, han frågade icke heller efter stordådiga verk, eller djupa vetenskaper, eller storslagna ord hos den kvinna han älskade, men hans blick föll på det lilla broderade förklädet; och hvad hände icke senare på dagen? Vill du tro det, min läsare, han, den lärde, allvarlige mannen, böjde sig ned och kysste dess kant.

Prostinnan Lerman åtföljde pastorn, och de skulle återvända hem på kvällen.

»Dagen är härlig,» sade pastor Berger efter middagen, »en färd på älfven skulle vara angenäm. Tillåter prostinnan, att fröken Wester följer mig?»

Och prostinnan tillät det med villkor, att Ruth tog en schal med sig.

Och så sutto de snart ensamma i den lilla båten, och han dref den framåt med kraftiga årtag, och hon satt midt emot honom med handen på rodet.

»Vintern har varit lång, våren kom sent i år — åtminstone för mig. Jag har väntat och längtat efter denna dag. Har jag varit ensam med min längtan?» Han såg spörjande på henne.

»Alla människor längta visst efter våren,» svarade hon.

»Jag frågar icke efter alla människor i dag, jag frågar blott efter er. Har ni längtat?»

»Jag trodde, att ni visste det.»

»Ja, jag visste det, och ändå ville jag höra det. Det är i dag jag skulle få framställa min fråga till er, men först vill jag berätta något om mig själf, att ni må känna den, till hvilken ni skall gifva ert svar. Får jag det?»

»Ja, jag tackar er. Jag vill gärna höra er historia.»

»Och jag vill göra den kort, jag vill icke dröja länge i det förflutna, jag vill helst dröja vid den dag, som i dag är. Jag är uppfödd i lyx, i öfverflöd och ytlighet i ett hem, där Guds namn användes endast till missbruk och möjligtvis till åtlöje. Min far är bruksägare och har avancerat långt

på den militära banan, min mor var operasångerska. Under min uppväxttid såg jag ingen kärlek, ingen lycka i hemmet, hvad bön var visste jag icke. Jag minns, huru jag som barn, medan vi vistades i hufvudstaden, mängen kväll låg i min lilla säng och lyssnade till musiken, då det var bal i mina föräldrars hus. Minns, hur min mor frasade förbi mig, klädd i siden, och såg henne med böljande barm dröja vid toaletten, gripa efter sminkburkarna för att måla sitt ansikte och så skynda ut igen utan en blick för sonen, som låg där och såg allt och hörde allt och skulle komma att minnas allt. Så växte jag upp, i sådant fick jag vara med, blef lik de andra, möjligtvis sämre, blef en sälle, en usling, men var uppuren ansedd och eftersökt. Jag låg vid universitetet och ökade mina kunskaper och fördärfvade min moral. Jag visste, hvad jag gick och gällde för och visste, hvad jag var. Jag gällde för rik arftagare, för begåfvad, för sångare, ja till och med för vacker och angenäm. Men jag var moraliskt fördärfvad, lefde mitt lif utan Gud, utan någon religion, utan bön. Så stod jag vid min mors dödsbädd. Hon fasade för döden, hon vred sina händer — stackars arma mor, din son hade intet, hvarmed han kunde trösta dig. Hon bad mig läsa i bibeln för henne. Bibeln — där fanns ett öfverflöd af böcker i mina föräldrars hus, men böckernas bok fanns där ej. Så räcktes mig en bibel, någon af betjäningen hade en, jag slog upp den och läste och läste, men hon förstod intet, och hon dog. Jag reste tillbaka till universitetet, köpte en bibel och stu-

derade den dag och natt, — och så bad jag min första bön. Jesus framstod för mig såsom det mest upphöjda, lifvet frambragt, det härligaste, det skönaste, och jag ville träda i hans tjänst, gå i hans fotspår. Jag öfvervägde, jag vet, att jag gjorde det, jag lade jordelifvet med alla dess njutningar och fröjder i den ena vågskålen och evigheten i den andra, och då såg jag, att ett människolif väger intet emot evigheten, att det är så kort, att all dess härlighet är förgänglig och vissnar och faller bort som ett blomster på marken. Nu bad jag dag och natt, och så kom vissheten om en kärlek så rik, att jag kunde icke taga så mycket, som den kunde gifva, om nåd och förlåtelse så öfverflödande, att både mina och all världens synder kunde skylas därmed. Jag slog om i mina studier, jag blef präst och sökte mig hit upp till vårt nordligaste stift, långt från hemmet; men jag gick icke till mitt nya arbete med min faders välsignelse. Dock, han, i hvars tjänst jag trädde, har sagt: 'Hvilken, som älskar fader och moder mer än mig, han är mig icke värd'. Jag har satt min hand till plogen, och jag vill icke se tillbaka, och om jag gjorde det, hvad skulle jag väl få se, som vore härligare än Jesus?»

Han tystnade, han hvilade på årorna och betraktade Ruth, från hvars kinder färgen vikit.

»Nu har ni hört min historia, nu vet ni, hvad jag varit, och hvad jag är. Jag har inte velat bedraga er, ni hade måhända stora tankar om mig, och nu, nu kanske ni föraktar mig?»

»Jesus har icke föraktat er, skulle då jag göra det?»

»Tack! Jag har ännu något att tillägga till min historia. Så satt jag en dag här på älfven och läste, då jag fick höra en röst, en röst, som sedan dess ständigt, ständigt ljudit genom min själ, en röst, som frågade ekot bland fjällen, om icke Gud är god. Från den dagen tillhörde mitt hjärta henne, som ägde den rösten. Hon blef mig kär, kärare än jag kan säga, ja, hon höll på att bli mig kärare än min Gud, och så måste jag i kamp och strid för min mästare, men nu är striden slut, nu är min kärlek till Gud pröfvad och min kärlek till henne luttrad.»

Han lade upp årorna och satte sig bredvid Ruth.

»Ruth, ni är den, som kämpat med Gud om den största platsen i mitt hjärta, vill ni lägga er hand i min och följa mig dit Herren sänder mig? Vill ni bli min maka? Många jordiska förmåner har jag ej att bjuda er, hela mitt modernearf har jag gifvit åt de fattiga, men den kärlek jag bjuder er är rik och stark, är varm och trogen intill döden, och Gud är med oss.»

Han böjde sig ned för att uppfånga en blick ur hennes ögon; han andades häftigt.

»Hvad svar får jag?»

Då räckte hon honom sina händer:

»Jag har älskat dig så länge, så länge. Jag vill följa dig hvart du går.»

Han lade hennes lockiga hufvud mot sitt bröst och kysste de läppar, som besvarat hans fråga.

»Ruth, du är således min?»

»Ja, Dage, jag är din.»

De sutto bredvid hvarandra hand i hand; båten hade vändt och gungade lätt på vattenytan, följande med strömdraget. De hade mycket att säga hvarandra om sin långa kärlek.

»Och när får jag sätta en ring på din hand, Ruth?» frågade han.

»Icke nu, Dage, icke nu. Jag måste tala med farbror och tant först; det är så kort tid sedan Daniel dog, endast ett år, och tänk, om jag skulle bedröfva dem.»

»Låt mig tala med dem, Ruth!»

»Nej, jag vill säga det först, och sedan får du tala med dem. Jag kan bedja farbror skriva till dig, när jag talt med honom, och då kan du komma, och jag skall springa långt, långt bort för att möta dig, när jag vet, att du kommer.»

»Och hvarför kan du icke skriva själf?»

»Jag tänkte ej därpå, jag visste ej, om det var passande.»

»Hvilkens bref tror du mest skulle glädja mig?»

»Mitt.»

»Då skrifer du ju. Ruth, låt min glädje och icke det där, som man kallar passande, blifva lagen för ditt handlingssätt mot mig!»

»Jag vill aldrig, aldrig bedröfva dig. Tror du mig?»

Hon lindade sina armar kring hans hals.

»Jag tror dig.»

22.

Ruth var lycklig. Ljufva, utsägliga känslor genombäfvade hennes bröst. Tingen tedde sig så solljusa, och framtiden lockade så fager. Motgångar, nöd, lidanden, bekymmer, hvad betydde allt detta, då hennes hand skulle få hvila i hans. Den allvarlige, tänkande, försakande mannen var hennes hjärtas skönaste dröm, och hon var ett leende solskensbarn.

Ett moln skymde dock hennes strålande himmel. Skulle hennes lycka, hennes kärlek såra de gamla? Det var den tanken, som afhöll henne från att genast säga dem allt. Hon bad till Gud, att han skulle leda det så, att hon aldrig måtte såra deras hjärtan.

Det var mer än en vecka, sedan hon gifvit pastor Berger sitt ja, och ännu hade hon ingenting sagt. Himmelen var mulen, regnet föll i strida strömmar, och luften kändes kall. Prostinnan hade rest bort, och Ruth gläntade sakta på dörren till prostens rum, frågande:

»Får jag komma in till dig, farbror; det är så rysligt tråkigt att vara ensam.»

Jo, visst fick hon komma in! Hon sköt prostinnans stol tätt intill hans och satte sig i den.

»Du ser så underligt allvarsam ut, farbror, och din pipa har slocknat; jag skall tända den åt dig. Jaså, du vill inte röka, då måste du vara ledsen. Ar du det?»

»Inte precis ledsen, men jag tänkte på något, som gjorde mig allvarsam.»

»Hvad tänkte du då på?»

»Jag tänkte på dig, Ruth.»

»Och då blef du ledsen eller allvarsam.»

»Ordet ledsen får du stryka ut ur din fråga. Du vet nog, att du är mig till mycken glädje. Men får jag fråga dig om en sak, barn?»

»Ja, farbror.»

»Du fick en gång strax efter din hitkomst näckrosor af en främling, var den främlingen pastor Berger?»

»Ja, farbror, det var pastor Berger, och jag har älskat honom allt ifrån den dagen, och han älskar också mig. O, farbror, jag vill bekänna allt för dig, och du får inte vara ond på mig, jag skulle inte kunna bära det, därför att jag håller så mycket af dig. Jag har bedt till Gud, att han skulle låta dig förstå mitt handlingssätt och inte döma mig orätt.»

Och så kom bekännelsen öfver hennes läppar, bekännelsen om kärlek, som fick vika för plikt, om fruktlöst arbete och kamp med att drifva ut den

andre ur hjärtat, för att Daniel måtte ensam få härska där, men huru han, den andre, oaktadt allt arbete, alltjämt behållit sin plats därinne; om huru hon likväl älskat Daniel, ja, hon hade älskat honom; människor må säga, att det inte är möjligt, sade hon, att hjärtat hinner till för mer än en, hon visste, att det var möjligt, hon hade älskat Daniel och känt oändligt medlidande med honom, men pastor Berger hade varit den första i hennes själ. Hon förteg intet, hon bekände allt. Hon hade vätt den gamles händer med sina tårar. Nu såg hon upp i hans ögon.

»Har jag handlat orätt, säg mig det? Olga sade mig, att mitt handlingssätt var osant, och ändå, det var tusen röster inom mig, som manade mig till att handla som jag gjorde.»

»Har ditt samvete förebrått dig?»

»Nej.»

»Bry dig då inte om hvad människor säga därom! Fråga alltid samvetet, det ger ett sant svar på dina frågor! Du gjorde Daniel lycklig under hans korta tid, och du gjorde också oss lyckliga. Jag tackar dig för ditt handlingssätt, min Ruth, så ung, så stark och så pliktrogen.» Han strök med darrande hand öfver hennes ljusa hår. »Att göra andra lyckliga är något stort, något skönt, och sker det i för- ening med någon uppoffring, då ligger det något upphöjdt däri. Om hvar och en tänkte mindre på egen lycka och mer på andras, då skulle skuggorna i samlefnaden vara färre, himmelen ljusare.»

»Och du vill gifva mig din välsignelse?»

»Ja, barn, jag gifver dig den af hela mitt hjärta. Gud göre dig mycket lycklig!»

»Och jag får skrifva till Dage och tala om, hur god du är, farbror? Och jag får bedja honom komma hit?»

»Ja visst får du skrifva till honom, visst får han komma hit. Men en sak ber jag dig om, dröj ännu en tid med att offentliggöra er förlofning?»

»Jag gör allt, hvad du ber mig om, du är så god.»

»Jag skall själf skrifva till Berger. Om du vill kunna vi sända våra bref gemensamt; i morgon går posten.»

»Då går jag genast upp på mitt rum och skrifer till honom.» Hon slog armarna om den gamle prostens hals och kysste honom.

»Gå du och skrifer hvad ditt hjärta har att säga honom. Jag vill inte skrifva, förrän mor fått del af nyheten.»

Och medan Ruth skref, kom mor hem, och prosten förtäljde henne allt hvad Ruth bekänt för honom, och de hvita mössbanden skälfde, och de skrynkliga kinderna blefvo våta, och hennes läppar hviskade: »Stackars min son, stackars min Daniel, han älskade henne så högt!»

»Daniel var lycklig, mor, och genom henne räddades han åt Gud. Hon har kämpat, hon har uppoffrat sig, och Gud har bistått henne. Du har ju själf älskat, hade du kunnat offra mig för en annan?»

»Jag tror det ej, och därför slapp jag också den pröfningen. Hvilken makt kärleken är! Jag skulle inte kunna offra dig nu, gamla, gråa vän, än mindre då du var ung och kraftig och vacker. Men jag måste söka upp Ruth genast. Släpp mig, far!»

Och Ruth skref till sitt hjärtas vän, och hennes tant kom till henne och böjde sig ned öfver hennes ljusa hufvud och hviskade: »Gud välsigne dig, min dotter!»

Och Ruth slog armarna om hennes hals, spörjande: »Och du har förstått mig, tant, förstått, att jag inte kunde handla annorlunda?»

»Jag förstår dig, och jag tackar dig för allt, hvad du gjorde för Daniel.»

Och nu fanns där intet moln på himmelen.

Kärlek, försakelse, förtroende och bön göra himmelen klar.

Prosten skref till pastor Berger, prostinnan satt bredvid och lade sina ord till hans, och så kom brevet att lyda så här:

»Ruth har sagt oss allt, och hon har mottagit vår välsignelse, mottag också du den! Den förening, som ingås af kärlek, är tryggad, är byggd på rätt grund och kan trotsa tidernas stormar. Jag har förtroende till dig, broder, och ger dig med glädje min myndling, vår glädje och solsken. Var rädd om henne! Svik aldrig detta varma, ömma, förtroendefulla hjärta! Då vare din egen lycka grusad. Låt vissheten om att hon älskar dig, ännu en liten tid vara dig nog, du kan skriva till henne, och du

kan ju komma hit till henne, så ofta det är dig möjligt.»

Och månget bref anlände från pastor Berger, och själf infann han sig så ofta tillfälle gafs; och man kom öfverens om, att förlofningen skulle eklateras vid julen, och i maj följande år skulle bröllopet stå. Pastor Berger hade erhållit ordinarie syssla, som skulle tillträdas första maj, och han ville icke tänka sig det egna hemmet utan Ruth.

Och därför, medan säden grodde och frodades i sommarsol och sommardag, medan den mognade och bärgades i ladorna, medan dagarna blefvo kortare och nätterna längre, medan höststormarna hveno, medan jordskorpan hårdnade och frös, och hvita, lätta snöflingor föllo tyst och mjukt ned öfver dess grofva, skrofliga yta, arbetade Ruth på sin utstyrsel.

Det var kärlek och längtan och hopp, det var anad sällhet, som väfdes in i de långa linneväfvarna, som broderades in med de mjuka trådarna.

Lifvet är skönast, när man står utanför paradiset's port och bereder sig till att träda därin.

Annandag jul mottog Ruth sin förlofningsring och gaf pastor Berger sin. Inga gäster voro närvarande, och icke ens Aldo hade varit hemma öfver helgen. Det var i skymningen, och de stodo vid förmaksfönstret i den breda månstrimman, och han knäppte sina händer samman om hennes lilla hand och tackade Gud för den glädje, den lycka Han delar ut ibland människors barn. Snart slöto sig de gamla till dem för att gifva dem sin välsignelse. Kronan tändes, ljusen brunno så klara,

och prosten drack deras skål. Men prostinnans ansikte var bortvändt, och de hvita mössbanden darade. Hon tänkte på den dag, då hennes son slöt denna unga flicka i stormande lycka till sitt bröst.

Ruth såg det, hon lindade armarna om hennes hals och kysste bort de varma, tunga tårarna.

Det är i det klaraste ljuset, som skuggorna framträda skarpast.

*

Ruth hade för länge sedan berättat för Olga, att främlingen från älfven hade uppenbarat sig för henne, att han var präst, att han hette Berger, att han var den bästa människa på jorden, att han älskade henne, att hon gifvit honom sitt hjärtas tro, och att den dag, hon blefve hans brud, skulle hennes lycka vara fullkomlig. Och Olga hade svarat därpå:

»Dina bref tala blott om kärlek, äro riktiga kärlekshistorier. Det finns visst något gammalt svenskt ordstäf, som säger: 'Att älska är att lefva'. Du tycks studerat det, men omvänt. Jag sänder dig emellertid mitt hjärtas välönskan. Mätte den kärlek, du ordar så mycket om blifva dig till lycka genom hela ditt lif, så att du, när du står vid dess slut, kan känna dig tillfredsställd, kan känna, att du tagit ett steg i rätt riktning och lämnat något åt eftervärlden. Hade jag dig här nu, skulle jag kyssa din varma mun och säga dig ett ärligt menadt 'lycka till' på din väg genom lifvet! Din väg

ligger så fjärran från min. Icke så, att jag är fjärran från all kärlek. Å nej, vill du tro det, det har kommit litet af den varan också i min väg. Dett är den unge mr Hawkie, bror till mina elevs far. Jag tycker mer om honom än de andra och det af den anledningen, att han behandlar mig som en människa. Här är ett svalg emellan den arbetande och den icke arbetande, och den icke arbetande ser med förakt ned på den arbetande. Jag är en arbeterska, och det är visst icke detsamma som en människa, sedt från engelsk synpunkt. Jag får icke infinna mig i salongen okallad och inte heller deltaga i deras måltider, men jag får uppfostra deras barn. Mr Hawkie är den enda, som förstår, att jag är en människa; han hälsar på mig, han tilltalar mig, han dröjer i vestibulen, tills jag kommer, för att förvissa sig om, hur jag mår; och nu har han också talat om kärlek, men jag är för stolt för att träda in i hans trångbröstade släkt. Barnen tycker jag om, men deras begrepp äro mycket tillkrånglade, stackars små. — Det omtalas visst i bibeln, huru andarna gå från den ena saligheten till den andra, jag går från den ena bittra erfarenheten till den andra. Men jag drager min stora nytta och lärdom af allt. Här stannar jag inte länge, jag ligger i underhandling om en plats vid en skola i New-York. Får jag den platsen, blir jag visst lika glad, som du blef, när du fick din pastor. Hela lifvet är en skola, Ruth. Vi trodde den vara slut för oss, då vi lämnade fru Duschs pension — ack du, det var endast den förberedande afdelningen.

Till och med din lilla förtjusande prästgård blir nog en skola för dig. Måtte vi stå med goda betyg, då livvets skola är slut! — Pappa är inte frisk, det gör mig ledsen mången gång. Han säger, att *hon* är mycket öm om honom och vårdar honom, och att det är frid och ro i hemmet. Jag har litet svårt för att fatta det; fatta, att hon är öm om honom — men det är sant, hon är människa hon också.»

23.

Majsolens strålar smögo sig in genom det öppna fönstret och smekte den långa, hvita brudklädningen, den luftiga slöjan, de små hvita skorna på stolen bredvid och kronan och kransen på bordet.

Det var Ruths bröllopsdag.

Hon stod där själf midt i solljuset och lyfte varsamt på den långa, hvita slöjan och tänkte på honom, för hvilken hon skulle bära den. Han hade nyss kommit, och nu skulle hon kläda sig, nu skulle kronan och kransen på, och sedan, ja sedan skulle hon under hela sitt lif få vara tillsammans med honom, som hennes hjärta höll kär.

Prostinnan fäste kronan och kransen i det ljusa, vågiga håret och kysste den strålande bruden. En stor bukett af rosor och violer räcktes henne, det var brudgummens hälsning till bruden, och en liten broderad näsduk kommen långt bort ifrån, ifrån en annan världsdel; och den, som utfört det fina broderiet, hade därunder grubblat öfver kvinnans ställning

i samhället, på hvad sätt hon skulle kunna blifva likställig med mannen, för att ernå frihet och — lycka.

Den lilla näsduken var Olgas gåfva till Ruth.

Nu var hon färdig, nu kom brudgummen, och då glömde hon släpet och slöjan och blommorna och slog armarna om hans hals, och han hviskade till henne, tyst och skälfvande: »Ruth, min brud, hvad känner du i detta ögonblick? Har du sett tillbaka? Har du tvekat? Har du mod att följa mig?»

»Jag är outhärligt lycklig, Dage, — det är mitt enda svar på alla dina frågor.»

Och så foro de till kyrkan, och den var smyckad med blommor och fylld med folk, och de gingo upp till altaret hand i hand, och den gamle klockaren sjöng ifrån läktaren:

»O Guds Lamm, som borttager världens synder, fräls dem, milde Herre Gud! O Guds Lamm, som borttager världens synder, hör dem, milde Herre Gud! O Guds Lamm, som borttager världens synder, gif dem din frid och välsignelse!»

Och prostens läste, att äktenskapet är af Gud själf stiftadt till samhällets bestånd och till förenade makars inbördes hjälp, för att lätta livets mödor och för att mildra mötande bekymmer; att det ligger makt uppå att bedja Gud om en maka, hvilkens hjärta, öppet för sanning och dygd, känner sina plikter och sällheten i deras utöfning; att om äktenskapet begynnes och fortsättes efter Guds vilja, så ernås den högsta lycksalighet på jorden, och

han nedkallade Guds välsignelse öfver dem, och de lofvade att älska hvarandra i nöd och lust. Och så voro de man och hustru.

Majsolens ljus kringhvärfde dem, där de stodo i koret och mottogo de närvarandes lyckönskningar. Prostinnan tänkte på sin egen bröllopsdag, då hon tryckte sin kyss på brudens läppar. Hon trodde på äktenskapets lycka. därför att hon erfarit den; men alla, som voro samlade där, hade icke gjort samma erfarenhet som hon; de hade sett solsken förbytas i skugga, och de gömde sina tankar för sig själfva, medan de lyckönskade de nygifta. Bland dem var en gråhårig man med ordenstecken på sitt bröst. Han trodde icke på möjligheten af lycka under ett helt lif, möjligtvis under en dag, ett år; hans egen hade icke varit årslång. — Hvad kunde man mer begära af den, hvars natur hette obeständighet?

Den gamle grånade tviflaren var brudgummens fader. Han hade en gång i tiden timrat sin lycka, men på vacklande grund, medan sonen byggt sin på hälleberg, och det föll den gamle aldrig in att forska efter orsaken till att hans egen lycka grusats.

Han hade icke sett sin son sedan den dag, då sonen vigde sitt lif åt Herrens tjänst, och han hade då skilts från honom med förtrytelse. Det var mer än fyra år sedan den dagen, och under denna långa tid hade sonen aldrig förtröttats att bedja för sin far eller att sända honom kärleksfulla, vänliga bref. Och nu hade sonen bedt honom komma upp till hans bröllop, komma och visa, att fadershjertat icke

var genomfruset. Och den gamle for, därför att han längtade efter sin son, därför att han ville se hans brud och hans hem för att lättare kunna tänka på honom, och därför att han visste, att han annars skulle bli utsatt för frågor, kränkande och närgångna, och den gamle tyckte om att hålla sitt hufvud högt och svara stolt.

Han fann sin sonhustru förtjusande, tryckte sina yfviga, grå mustascher mot hennes skära kind och kallade henne en sällsynt rar fjällblomma.

Vid fyratiden på eftermiddagen af sin bröllopsdag lämnade Ruth sin förmyndares hem för att anträda resan till sitt eget. Prosten hade velat, att hans hästar skulle draga Ruth till hennes nya hem, men brudgummen hade kommit i egen landå dragen af ett par stora, vackra skimlar, en bröllopsgåfva af hans far.

Varma, klara tårar rullade ned på den vackra, grå resdräkten, då Ruth kysste de gamla till afsked. Med skälvande hand bröt hon en ros ur sin brudbukett, hviskande till sin tant: »Lägg den på Daniels graf!» En sista viftning, och hon var borta.

*

Vid niotiden på aftonen nådde de sitt hem. Våren hade kommit tidigt, och syrenerna stodo i blom. Det doftade i sommarkvällen, och ljus lyste mot dem. Pastor Berger lyfte Ruth ur vagnen; de stodo nu utanför dörren till sitt hem, och han höll armen om hennes lif och hviskade: »Gud väl-

signe din ingång i detta hem! Måtte du aldrig i ditt lif ångra detta steg!»

De stego in. Den lilla våningen var upplyst, och blomdoft slog emot dem. I salen var ett stort bord dukadt, men endast för två, för honom och henne. I förmaket brunno alla ljusen i kronan, och på divansbordet stod en bricka med vinkaraffin och två glas samt en skål fylld med konfekt. Ruth slog ihop sina händer af förtjusning. Hvad allt såg nytt, prägtigt och fint ut! Intet saknades, allt hade han tänkt på, och allt gömde bakom sig den varma önskan, att hon skulle finna det hem, han bedt henne dela med sig, angenämt, att hon skulle finna trefnad där.

Ruth smög ljudlöst öfver den mjuka mattan från stol till stol, från plats till plats, kvittrande som lärkan öfver sitt bo om våren; och han fyllde de båda glasen med vin och sade leende:

»Kom nu, min lilla hustru, nu skola vi dricka en skål för vår kärlek och vår lycka och vårt egna hem.»

Och hennes glas klingade mot hans, hennes ögon lyste mot hans, och hennes hjärta slog tätt intill hans.

Så lade hon sin arm i hans, och de vandrade genom rummen och gjorde upp, hvar de skulle dricka sitt eftermiddagskaffe, hvar de skulle hålla sin skymningsstund, hvar de skulle arbeta och läsa tillsammans. Och i hans eget rum, där stod en stol, låg och mjuk och olik alla andra, det var

hennes stol, där skulle hon sitta, då hon någon gång kom in till honom, medan han arbetade.

»Någon gång!» Hon sträckte sig på tå för att kunna gifva honom en kyss. »Skulle du också köra ut mig, stygging, så skulle jag ändå alltid, alltid komma åter till dig.»

Efter supén tillsade pastor Berger tjänstfolket att komma in. Han läste högt en aftonbetraktelse och bad därpå en bön, tackande Gud för den nåd han bevisat honom, då han gifvit honom en kär och god hustru och bedjande Herren välsigna och beskydda hans skatt, att ingen olycka och sorg, ingen ofrid eller oro måtte nå henne; att hans hem alltid måtte vara ett fridens hus, och att Gud ville bo midt ibland dem och helga deras lif, så att det steg för steg måtte bli en vandring hemåt till deras rätta hem.

Efter bönen satte han sig vid pianot och sjöng:

»Gud, i dig jag lefver, röres,
är af dig allt hvad jag är.
Tanken, som till himlen föres,
hjärtat, som dess frid begär,
allt hvad godt jag ägt och njutit
af din nådesbrunn har flutit.
Skulle jag ej älska dig,
som så högt har älskat mig?

O, hur skall jag vedergälla
allt det goda, som utgår
af din kärleks rika källa
Njuta det jag blott förmår.

Dock, om visligt jag använder
skänkerna af dina händer,
du ej mer af mig begär,
du, som idel kärlek är.»

Sången tystnade, ljusen släcktes, och sommar-
nattens skymning och frid sänkte sig öfver det lilla
herdetjället bland fjällen.

24.

Trettio år. Hvad äro trettio år? Ett ögonblick, mätt med evighetens mått, ett halft människolif, stundom ett helt, mätt med tidens. Trettio gånger vår och sommar, trettio gånger höst och vinter, hvad kan den icke innebära, denna tid, hvad kan den icke gifva och taga?

Trettio år och ett därtill sedan Ruth Berger stod brud. Hvad hade de tagit och gifvit henne, de många åren? De hade tagit kindernas fina rundning och rosor, hårets gyllene färg, figurens smidighet, det ungdomsfriska skrattet, de hade tagit prosten och prostinnan Wilkers ifrån henne och bäddat dem i Daniels graf, och de hade också tagit, hvad mer var, en hennes egen lilla son, en liten guldhårig, treårig, rosenkindad pilt, blåögd och knubbig — och det hade varit det svåraste af allt. Men de hade också gifvit henne något, de trettio åren. De hade gifvit hennes klara panna fårör, skrynklor åt kinden, hull åt figuren, de hade gifvit mycken kärlek, mycken

lycka och mycken sällhet; de hade gifvit hennes själ trons härliga gåfva, visshet om syndaförlåtelse och syn på evighetens land, de hade gifvit henne barn och barnbarn, modersfröjd och moderslycka, känslan af att vara älskad af många, och under allt detta hade år lagts till år — och nu var hon femtio år.

Det är sommardag, en ljus och varm, strålande sommardag. Prostinnan Berger sitter på prostgårdens stora, vackra veranda och sticker små, skära strumpor åt barnbarnen. Men barnbarnen bry sig ej stort om strumporna, de bry sig mer om farmor, om mormor själf, ty hon kan leka med dem, fastän hon är gammal, och hon kan berätta sådana präktiga historier, ja, hvad är det, som inte hon kan? Och hon gifver dem så många trefliga saker, hon förstår dem så väl, så väl, och det är så tryggt och så godt att sitta i hennes knä.

Hon ler. Det är samma hjärtegodade leende som i forna dagar, och blicken är densamma, kärleksfull och god, och hon ler, därför att hon hör en kär stämman säga därinne: »Se här, liten, gå till farmor med det här och gif henne en kyss från mig och en från dig!» Och hon hör små, lätta fötter springa, och nu står han framför henne, en fager liten pilt, och han har ett bref i sin lilla hand, och det lägger han i hennes knä, och slår små mjuka, runda armar om hennes hals och trycker sin varma barnamun mot hennes och säger: »Den är ifrån farfar, och den är ifrån Gösta själf, och så

vill Gösta så gärna ha brevet, när farmor inte vill ha det mer.»

Och farmor bryter brevet, och liten pilt får kuvertet, ty farmor vet, att det är just det, som pilt vill ha, och hon läser:

»Älskade barndomsvän!

Jag befinner mig i Norrland, i din närhet, och först af allt uppsöker jag dig. Hvad skulle också ha större dragningskraft för mig än min barndoms- och ungdomsvän? — Skall jag känna igen dig, skall du känna igen mig? Ödet har varit grymt mot oss. Haf har svallat mellan oss, och vi ha måst vänta på återseende ifrån vårt sextonde till vårt femtionde år. Men nu, nu skola vi återse hvarandra. Att jag måtte finna dig hemma sänder jag detta bref före mig, jag kommer själf strax efter det.

Din vän

Olga.»

Ruth lägger brevet tillsamman och går in till sin man.

»Se här, Dage, en glad nyhet: Olga kommer hit.» Hon lägger brevet framför honom på skrifbordet, och medan han läser det, slätar hon hans yfviga, grå hår.

»Det var roligt, mor lilla. Jag tänker, ni få stifta ny bekantskap med hvarandra nu. Ni ha nog förändrat er mycket, båda två. Ditt varma, goda hjärta skall hon dock känna igen och det glada humöret också.» Han smeker hennes kind, varsamt

och ömt. »Gud signe dig, för hvad du varit och för hvad du är!»

»Tack, gamla, gråa gubbe! Nu måste jag se till, att vårt bästa gästrum är i ordning, när vi vänta så sällsynt främmande.»

Och så går han ut. Och medan hon ordnar där uppe i gästrummet, tänker hon på henne, för hvilken hon nu gör det mjukt och bekvämt, treffigt och inbjudande.

»Männe hon är sig lik?» tänker hon. »Männe hennes efter frihet törstande ande nu känner sig fri? Är hon lycklig, är hon tillfredsställd? Ja, hon måste vara det, hon har ju skapat sin framtid, banat sin egen väg. Mycket har hon genomgått, stora erfarenheter har hon samlat. Dage säger om hennes böcker, att de äro skarpsinniga, att ett stort förstånd talar ur dem, men att där är intet, som går till hjärtat, förmodligen därför att där är intet som kommer från hjärtat. Hon tycker bättre om att tala än att skriva, säger hon. Då man talar, får meningen den rätta betoningen, en bok kan läsas på så många sätt. Tänk, att kunna stiga upp och tala till en stor samling af människor, så där, som hon gör! Usch, jag skulle bli rädd, jag skulle rodna, jag skulle springa min väg. Mig skulle det ej tillfredsställa, och ändå äro vi båda kvinnor, djupast inne måste naturen hos oss vara densamma. Huru underligt!»

Och hon breder ut de hvita, präktiga linne-lakanen och de tjocka, mjuka damasthandduken,

hvilket allt väfts och till hvilket allt linet spunnits, i hennes hem och under hennes uppsikt.

Två dagar senare rullade en vagn uppför prostgårdens sandade gång och stannade framför verandan. Ett långt, magert fruntimmer med svart, slätkammadt hår, tunna, infallna kinder och skarpa, glänsande ögon stiger ur.

»Olga,» ropar Ruth, som träder ut på verandan, »Olga, kan det verkligen vara du?»

»Ja, Ruth, det kan vara jag.»

Och de linda armarna om hvarandras lif, de två pensionskamraterna, och de se in i hvarandras ögon, spörjande och forskande: »Är du densamma som du fordom var? Är du det?»

»Du är dig mycket olik, Olga. Jag skulle knappast ha känt igen dig,» säger Ruth.

»Men jag kände genast igen dig, jag förstod, att du måste se ut så här; du är ju på det hela taget dig ganska lik. Men så har du varit hemma hela tiden, hemma, medan jag varit borta. Du minns ju ur Josefs historia, huru han kände igen sina bröder, medan de ej kände igen honom.»

»Men nu känner jag igen din röst och din blick och ditt sätt. Om du kunde ana, hur välkommen du är, gamla, goda vän! Men här kommer ju min man, jag är så glad att få visa dig min Dage. Skynda dig, gamla, trötta prostfar! Olga har kommit.»

Och prosten, som kommer från trädgården, måste skynda sig. Till hållning och figur är han sig lik, men hår och skägg har blifvit grått.

»Detta är Dage, Olga, min gamla, goda, kära make, och jag behöfver ju icke säga, att detta är Olga Berg, min så länge saknade vän.»

»Ni är mycket välkommen, fröken Berg, min hustrus vän hoppas jag också få räkna som min. Vi kunna visst räkna på gammal bekantskap, fastän vi icke sett hvarandra förr,» och prosten tryckte varmt hennes hand.

»Jag känner er genom Ruths bref. Ni är skildrad med fagra ord.»

»Det är kärleken, som för sådant språk, fröken Berg.»

»Jag vet det.»

»Se hit, Olga,» säger Ruth, »ser du, hvad jag här har!» Och hon leder fram en liten klarögd, guldhårig pilt. »Ser du! Han kallar mig farmor, den lille, och nu skall han hälsa på farmors vän, och sedan måste han lägga sig, ty det är afton, och John Blund är här. Men i morgon får Gösta nog sitta i tants knä.»

Och Olga lyfter den knubbiga lilla högt upp, och hans små, mjuka händer röra vid hennes kinder, medan han kysser henne och frågar:

»Får Gösta det?»

»Ja, det får Gösta.»

»Kan du några sagor, som farmor kan?»

»Jag vet inte, kanhända. Du får veta det i morgon.»

Och så går Gösta till sin lilla bädd, men de gamla samla sig kring tebordet. Huru mycket har man icke att säga hvarandra, att förtälja hvarandra!

»Mitt lif,» säger Olga, »ja, det kan skildras med ett ord — arbete.»

»Jag vet inte, om jag varit så flitig, att jag kan säga detsamma,» svarar Ruth.

»Du har älskat, du har inte haft tid för mycket annat. Eller hur? Ditt lif kan förmodligen tecknas med ordet kärlek.»

»Det är godt att kunna teckna sitt lif med så storslagna ord, som arbete och kärlek,» sade prosten.

»Det finns, tyvärr, mycket arbete, som är ovärdigt,» tillade Olga, »åtminstone så kallade fruntimmersarbeten. Jag har sett kvinnor sitta nedböjda dag efter dag, år efter år af sitt lif öfver virkningar, broderier eller något dylikt likaså onödigt. Jag hörde en gång en läkare yttra, att i hans stora praktik förekom mycket lidande förorsakadt af sådant absolut onödigt arbete. En ung brud till exempel broderade på sin utstyrsel, tills hon blef blind. Tiden är ju så kort och så dyrbar, och man lever sitt lif endast en gång, och man måste vara bra kortsynt, för att vilja förstöra sig själf och sin tid med något bevisligt onödigt, då det finns så oändligt mycket annat arbete, som är absolut nödvändigt.»

»Du har rätt, Olga,» sade Ruth, »jag förstår, hvad du menar. Hundra och tusen kvinnor lägga ned tid och krafter och penningar på lyxarbeten, medan hundra och tusen små barn och utarbetade gamla gömma sig i trasor, och för sådana hafva de icke tid, icke krafter, icke penningar.»

»Ja, Ruth, det finns många ovärdiga arbeten, och det är af vikt att handla så, att icke tiden vittnar emot oss.»

»Ni har arbetat mycket, säger ni. Får jag lof att fråga hvad ert lifsarbete egentligen gått ut på?» frågade prostén.

»Kvinnans likställighet med mannen.»

»På hvilka områden?»

»På alla. Vi äro människor allesamman och böra ha samma rättigheter, samma förmåner.»

»Men vi hafva icke samma natur, samma fysiska kraft.»

»Naturen beror på uppfostran, och i fysisk kraft kunna många kvinnor mäta sig med männen, ehuru de flesta af vårt kön äro männen underlägsna i styrka och kraft. Skall då den starka lida för den svaga? Det finns fysiskt svaga män, men det finns intet arbetsfält, som är stängdt för mannen af den anledningen. Han har rättighet att försöka öfver allt, hinner ej hans styrka till, får han afgå. Hvarför hafva icke vi kvinnor samma rättighet; alla arbetsfält öppna för oss? Hvarför skall lag och fördom utestänga mig från en verkningskrets, till hvilken jag känner mig kallad? Har den ena människan rättighet att trälbinda en annans frihet? Där jag ej hinner till, måste jag träda tillbaka för en starkare, det är den enda lag, som borde gälla för så väl mannens som kvinnans verksamhet. Då skulle man komma därhän att anse kropps- och själskrafter som det högsta timliga goda, såsom det enda adelskap på jorden.»

»Men det förutsätter likställiga kraf i uppfostran.»

»Naturligtvis. Staten borde uppfostra alla. Det är en stor orättvisa begången mot oss kvinnor, däri att vi icke äga tillträde till statens läroverk. Staten utger årligen en stor summa penningar till sina söners uppfostran, medan döttrarna endast äro ihåggomna med ett ringa statsanslag, så blygsamt, att man kan icke annat än rodna däröfver. Också kämpa våra flickskolor landet rundt med ekonomiska svårigheter, mångenstädes så stora, att det för dessa institutioner blir fråga om att vara eller icke vara, och de kunskaper, som inhämtas i sådana skolor, blifva ofta godtköpsvaror. Men när det är fråga om att beskatta folket, då beskattas kvinnan lika med mannen. Nej, bort med flickskolorna och upp med dörrarna till statens läroverk för landets söner och döttrar. Bröder och systrar sida vid sida i hemmen, sida vid sida i skolan, sida vid sida på de stora, vida arbetsfälten i lifvet. Då först kan man säga, att man åtnjuter frihet i samhället, då skall arbete bli ett äradt och välsignadt ord.»

»Det ligger sanning i ert påstående angående uppfostringssaken,» sade prostén, »men jag skulle vilja göra den invändningen, att det från biblisk synpunkt sedt icke var kvinnans bestämmelse och uppgift att stå själfständig och jämbördig vid mannens sida. Gud sade: 'Jag vill göra honom en hjälp, den sig till honom hålla må.' Det vill säga, kvinnan skulle hjälpa mannen och bistå honom i hans arbete, hålla sig till honom, men icke ställa

sig, där han fått sig plats anvisad. Det ligger skönhet och storhet i denna kvinnans uppgift. Och vår natur — ja, det är allt något mer än vår uppfostran; vår natur är en makt, under hvilken vi äro högeligen beroende, och lyckan står dock aldrig att vinna i något som strider mot den. Kommer kvinnan därhän, att hon blir likställig med mannen i allt, så kommer det att ske på bekostnad af hennes jordiska lycka. Hon kan komma att finna sig i sin ställning, men hon kan aldrig komma att finna sällhet i den, var viss därom. Det är mycket, som kan ändras här i världen, ändras och dans om, men naturen hos de olika individerna kan ej dans om, om den ock kan förädlas. Naturen är mäktigare än allt annat.»

»Vi behöfva icke ändra vår natur, ehuru vår ställning ändras,» invände Olga.

»Ändras kvinnans ställning, så kan hon ej fylla sin uppgift, utan hon kommer till sist att känna tomhet, saknad och otillfredsställelse — naturen tar alltid ut sin rätt.»

»Kvinnan är misskänd, det är alltsammans. Låt oss först bevisa att vi kunna stå, där ni män stå, och stå där tillfredsställda. Hvad ni sagt, herr prost, är endast ett antagande, intet bevis.»

»Jag ville vara så artig mot er, fröken Berg, att jag tilläte er få behålla sista ordet i vår lilla dispyt, men jag måste göra ännu en invändning emot edra ord, dock försäkrar jag, att det skall bli den sista, åtminstone för i afton. Ni sade, att kvinnan är misskänd, och ni menar då, förmodar

jag, att det är männen, som ej förstå uppskatta er. Det är ett stort misstag. Vi män känna med Gud, att det icke är godt, att människan är allena, vi känna, att kvinnan är lifvets skönhet för oss, vår fagraste känsla, vår varmaste dröm, vårt hems ljufhet och behag, vår fröjd och tröst, vårt allt. Och ni äro icke nöjda därmed. Blomman, som slingrar sig uppför stödet, är icke nöjd med att luta sin rodnande knopp däremot, att smycka det med sin fägring och sprida sin doft öfver den doftlösa, hon vill vara stödet själf, troende, att det är lyckan. Nej, fröken Berg, vi misskänna er ej, men misskända äro ni lika fullt, ty ni misskänna er själfva.»

»Ni har sista ordet, herr prost. Vi sluta således med, att vi äro misskända.» Olga log och räckte honom sin hand.

Det var i salongen de befunno sig. Olga satt tillbakalutad i en fätölj, och prosten stod midt emot henne, stödjande armen mot kakelugnsfrisen. Ruth hade kommit in och gått fram till sin make, kring hvars arm hon knäppte sina händer, och lutade sitt hufvud mot hans axel. Han lyfte sakta upp hennes hufvud och vände hennes ansikte mot sitt:

»Har jag misskänt dig, du, min älskade, älskade hustru? Har du känt dig otillfredsställd?»

Hon såg upp i hans ögon strålände, ömt, hängifvet:

»Du har skattat mig för högt blott, det är allt. Jag har varit outsägligt lycklig, och jag skulle icke för en hel värld vilja byta bort platsen vid din sida.»

lga och Ruth vandrade arm i arm på de breda sandgångarna i trädgården. De genomlefde i minnet flydda dagar. — »Minns du, minns du?» Och allt, hvad de haft gemensamt i lifvet, framdrogs och genomlefdes i tankarna ånyo, men de tedde sig nu så annorlunda mot förr, deras lifs händelser. Hvad som fordom varit stort, syntes dem nu så litet, hvad man fordom grät öfver, log man nu åt.

Du har ju stått där uppe på höjden och sett ut öfver dalen och stigen, som leder dit upp. Huru annorlunda ter den sig ej nu, stigen där nere, som du vandrat för att komma hit upp. Mödan är glömd, svårigheterna synas ej, och du ser skimrande dagrar där nere, dagrar, som du ej märkte, då du gick där fram.

Huru skall lifvets slingrande stig te sig sedd från evighetens höjder?

»Minns du, då vi skulle jubla och icke kunde göra det?»

»Vi jublade i förtid, Ruth, det var alltsammans. Vi jublade ju genom hela år vid tanken på jublets dag, och så, när den kom, så hade vi intet jubel kvar, men det förstodo vi ej, ty vi voro barn.»

»Och vårt förbund? Hvad säger du om det, Olga? Menar du dig ha funnit den gudanyckel, som löser allt tvång?»

»Jag har sett den, och jag ser den, för att nu tala i bild, men jag har icke förmått taga den, därför att det alltid legat ett afstånd mellan mig och den. Men jag har arbetat, grubblat och tänkt genom hela mitt lif, det var mitt sökande. Därigenom fick jag syn på den, och nu har jag visat andra på den, att kommande släkten, för hvilka afståndet blir kortare, må kunna gripa den. Jag har gjort, hvad jag kunnat, jag har lämnat ett vägmärke efter mig. Till målet kunde jag ej hinna under mitt lif, men andra skola hinna det efter mig.»

»Och du kallar fortfarande gudanyckeln frihet?»

»Ja, frihet är dess namn.»

»Men tänk du, om kommande släkten, hvilka gått efter ditt vägmärke och hunnit det mål, du utpekat för dem, icke skulle finna hvad de sökte. Tänk dig ansvaret för alla de släkten, som man vilseledt.»

»Jag tror mig ej ha gått vilse.»

»Men jag tror ej, att vår gudanyckel heter frihet. Olga, vill du tro mig, jag har funnit den, gripit om den, pröfvat den, och den har gjort mig rättsligt fri, den har löst mig från allt tvång. Vill du höra dess namn?»

»Ja, säg det!»

»Tron på Kristus Jesus.»

»Och den har tillfredsställt dig? Gjort dig fri?»

»När Jesus blifvit ens allt, då är man tillfredsställd, då är man befriad från synd, då får man taga till sig hans storhet, hans rättfärdighet, hans kärlek, som om det vore ens eget, och vet du, då blir allt jordiskt så litet, så tillfälligt. Allt jordiskt tvång löser sig som en dimma, då man fått syn på Jesus och evighetens härliga land.»

»Och huru har du kommit därhän?»

»Genom mycket bedjande.»

De gingo tysta framåt, så bröt Olga tystnaden:

»Och denne Jesus kan så fylla ens lif, att allt annat blir smått?»

»Ja, Olga, det kan han. Jag önskar, att alla människor på jorden kände lyckan, sällheten och fullheten i att ha Jesus till sin vän. Hvad göres oss då vidare behof?»

»Men då du känner lyckan och önskar, att alla kände den, då arbetar du väl därför?»

»Ja, min vän, jag gör det under bön till min Gud, men jag skriver icke böcker därom, jag stiger icke upp och håller föredrag därom, ty det kan jag inte, den gåfvan är inte min, men jag söker i verk och handling vittna om min Gud.»

»Och hvori består då ditt verk? Hvad gör du egentligen? Sköter om ditt vackra hem, din man, dina barn och barnbarn. Det måste vara en trång verkningskrets.»

»Den är icke trång, Olga, skulle den också icke sträcka sig öfver hemmets gräns, men nu går den vida längre. Den sträcker sig ut till de lidande och behöfvande, till de sorgsna och hjälplösa, och tro mig, den verkningskretsen är så vidsträckt, att man stundom ser sig förtviflad om efter en gräns. Om Jesus heter det, att han gick omkring och gjorde väl och hjälpte alla. Hans efterföljare måste göra, som han gjorde. O, Olga, du som talar till stora massor af människor, ropa, så att det höres vida omkring: Lindra nöden, lindra nöden! Se till, att ingen nöd existerar i din närhet! I våra dagar nöta våra unga flickor bort sin tid under sysslolöshet, med lyxarbeten eller nöjen, klagande öfver att deras lif är utan innehåll. Och så gå de in som sjuksköterskor på våra sjukhus — för att få innehåll i sitt lif. Säg till dem du, Olga, tala till vårt lands unga flickor och säg dem, att vid de många sängarna på våra sjukhus bör den mogna kvinnan ha sin plats före den unga flickan; säg dem, att på våra sjukhus *kunna* de lidande få hjälp, dem förutan, men att det finns tusen hem, där hjälp behöfves, och där den aldrig är viss, dit den kända aldrig, tänk det, aldrig kommer, därför att de, som kunna hjälpa, hafva undandragit sig. Bed de unga flickorna i städerna och på vår landsbygd, herremannens dotter och bondens, att de slå sig tillsamman och bilda, låt oss kalla det, privat fattigvård. Berätta för dem, hurusom de unga flickorna i vår församling bildat en förening med syfte icke blott att lindra nöd utan ock att medels förenade

krafter aflägsna den genom att skaffa arbete. De hafva indelat hela församlingen i distrikt, öfver hvilka två och två af de unga flickorna skola vaka och se till, att ingen nöd existerar. Genom små bidrag från hvar och en af dem, och därigenom att de äro många, hafva de fått medel i sin hand. Kommunen lämnar dem också bidrag, väl vetande, hvilken betydelse deras verksamhet har. Tala med dem om detta, Olga, och du skall få höra, att deras lif har innehåll, att de hafva glädje af sitt arbete, att det är saligt att gifva, och var viss om, det kommer välsignelse öfver deras lif, välsignelse från honom, som sagt, att en så ringa gåfva som en bågare kallt vatten skall icke lämnas obelönad. Tänk, om de unga flickorna i alla våra städer och församlingar gjorde så. Om vi, hvar och en af oss, kunde gå till våra måltider med den tanken, att ingen i vårt land ifrån norr och till söder, ifrån öster och till väster saknade bröd, att landets unga döttrar vakade däröfver. Ack, här finns så mycken nöd, som borde uppsökas och lindras! Jag hörde just här om dagen ett exempel därpå, en väninna till mig berättade det. Det var i mellersta Sverige, dit hon hade rest ut på landet för att fira påskhelgen hos några anhöriga. Det var påskafton. Hon hade nyss stigit upp från det rika middagsbordet och tog sig en promenad i den ljumma, fagra vårsolen. Då möter hon en man, han raglar, han är drucken, hans blick är stel och slö, af naturens skönhet, som hon njuter af, ser han intet, han lyssnar icke till fågelkvittret, han känner icke, hur vårsolen smeker honom,

— han synes henne som en skamfläck i naturen. Hon känner förakt för honom, där hon står och ser, hur han med raglande steg vandrar ned mot sjön för att sedan gå kring den till sitt hem någonstädes på andra sidan och så komma där in på helgdagsaftonen, drucken och oredig. Men nej, hon vill icke förakta honom, tänker hon, hon vill skynda efter honom och säga ett enda litet ord, kanske det kunde väcka honom till besinning. Hon hinner fatt honom, och tilltalar honom. 'Får jag säga er ett ord,' ber hon. 'Jag är en främling för er, men vi äro båda människor, och jag känner medlidande med er, därför att ni är rusig. Vet ni ej, att det är stort att vara människa, att ni är dyrt köpt, köpt på bekostnad af Jesu eget blod, och att ni djupt förnedrar er med ett rus.' Han griper om ett träd för att få stöd, och han ser på henne, och hon sade mig, att den blicken glömmet hon aldrig, men hon förstod den ej strax. 'De gåfvo mig det där uppe i köket,' svarar han henne. 'Gåfvo de er brännvin i köket? Det kan jag ej tro,' säger hon. 'De gåfvo mig en kopp kaffe och en sup, och jag har inte smakat mat på tre dagar, och därför blef jag full af en sup, om de vetat det, hade de kanske gifvit mig mat,' svarar han. 'Är ni gift?' frågar hon vidare. Och då får hon veta, att han har hustru och åtta barn, att de sedan julen ej haft en smula annan mat än bröd, att fattigvården gifvit dem en säck mjöl, och därpå hade de lefvat, men nu var brödet också slut, och han hade just i dag varit till styrelsen för fattigvården och fått löfte på en

säck mjöl till, men han orkade icke bära hem den, han hade sitt hem tre kvarts mil in i skogen på andra sidan sjön. Och hon frågar honom, hvarför han ej arbetar, och han svarar, att han sökt, att han tiggat om arbete, och att han ändtligen fått grufarbete men blifvit afskedad, därför att han ej dugde till det, som de sade. Men om han blott kunnat komma därhän, att han fått äta sig mätt först, kunde han nog arbeta som andra, men nu var det arbetet först och dagspenningen sedan, och kroppen förmår ej stort, då den ej fått annat än bröd mellan jul och påsk. Och då förstod hon, hvarför han ej hörde fågelkvittret, ej kände solens smekning, ej såg naturens skönhet. Och hon hade föraktat honom! Hon berättade mig, att hon icke kunde återhålla sina tårar, under det han talade, att hon lofvade att uppsöka honom för att gifva den hjälp hon kunde, och att det sved i hennes hjärta, då hon dagen därpå trädde in i hans fattiga hem och såg bleka barnaansikten, på hvilka intet leende fanns. Det sorgligaste af allt,» fortfor Ruth, »är den tanken, att det finns många, många liknande hem gömda i våra skogar, bland våra berg och i våra dalar, att det finns tusen små barnaansikten, som ej kunna le.»

»Men det finns fattigvård öfver hela vårt land,» menade Olga.

»Ja, det finns det, fattigvård, som delar ut mjölsäckar åt de behöfvande, men det är ej nog. Fattigvården bör söka upp den behöfvande, fattigvården bör dela ut arbete och icke blott bröd, fattigvården borde handhafvas af kvinnor. Jag vet, att

det finns varmhjärtade kvinnor öfver hela vårt land, unga flickor med liten sysselsättning och medlidssamma, känsliga hjärtan. Ropa an dem, Olga, du som skickar dina tankar ut bland vårt folk, ropa an Sveriges unga flickor och bed dem att lindra nöden hvar och en i sin hembygd; och jag tror på dem, ty jag känner den svenska flickans varma, medlidssamma, känsliga hjärta, jag tror, att de skola lyssna till dig och vinka till hvarandra och säga: 'Kom, låt oss följas åt, vi unga, låt oss visa, att också vi kunna göra något för vårt land och vårt folk. Medan våra bröder söka värna vårt land för fiender, vilja vi värna det för nöden. Kom, kom, vi måste skynda, vi hafva försummat vår plikt allt för länge!'

Olga böjde sig ned och kysste Ruth på kinden.

»Jag vill tänka på, hvad du sagt. Du har gifvit mig mycket att tänka på i dag.»

*

Olga sitter ensam på det vackra gästrummet. Bekvämt lutar hon sig mot de mjuka dynorna i den låga stolen; hennes blick följer den hvita gardinens buktande rörelse för sommarvinden. Hon tänker på, hvilket treffligt hem Ruth har, huru mycket ett eget hem kan innebära. Hon börjar ana, att hemmets värld är något mer, något större, än hon hittills tänkt. Att det ej är ett ringa ting, ett ringa verk att värna om hemmet, att värna om dess ordning, dess frid, dess glädje och trefnad, att se till,

att elden icke slocknar på dess härd, att ofrid icke hittar öfver dess tröskel. Hon tänker på, huru land bredvid land rustar sig för att värna om sin frid, sin ro. Ja, så måste ju ock hemmen jorden rundt värnas, men af hvem? Jo, af kvinnan. Det är ett betydelsefullt verk, en stor uppgift, känner hon. Huru skulle det gå, om kvinnan lämnade hemmet och gick ut för att sida vid sida med mannen arbeta på livvets stora åkerfält? För visso skulle då elden slockna på härden, och tusen fiender till trefnaden, till lugnet och friden där inne smyga sig öfver den obevakade tröskeln.

Då höres steg utanför dörren, lätta steg af små fötter, och någon bultar försiktigt och svagt på hennes dörr. Hon springer upp och öppnar dörren, och där står liten pilt och breder ut sin knubbiga hand på dörrposten och säger:

»Gösta vill komma in till tant. Får Gösta det?» Och hon tar honom på sina armar och lyfter honom högt upp, och så får han rida ranka på hennes knä, och han skrattar, skrattar såsom fågeln kvittrar i skogen.

»Får dina små gossar också komma in till dig, som Gösta får?» frågar han.

»Tant har inga små gossar.»

»Är du inte farmor då?»

»Nej.»

»Hvarför är du inte farmor?»

»Det vet jag inte; Gud har inte gifvit mig någon liten gosse.»

»Har du varit stygg mot Gud då?»

»Kanske.»

»Men om du ber Gud om förlåtelse, kanske att du får en liten gosse.»

»Nej, Gösta, det är för sent.»

»Men du kunde väl bli farmor ändå.»

»Tant kan aldrig, aldrig bli farmor.»

»Är du ledsen för det?»

»Jag vet inte, jag har inte tänkt därpå.»

»Har du ingen liten flicka heller?»

»Nej, jag har inte heller någon liten flicka.»

»Men det har Gösta, och farfar skall ge henne ett namn snart, nu heter hon bara lilla syster.»

»Ja, du har mycket du, lilla pilt.»

»Har du någon pappa och mamma då?»

»Nej, tant har ingenting, hon har ingenting.»

»Då har du väl varit mycket stygg mot Gud.»

»Kanske Gud har varit stygg mot tant.»

»Nej, Gud kan inte vara stygg; vet du inte det?»

Hon ser in i hans stora, klara ögon, men hon svarar honom ej.

»Är du ledsen, för att du är alldeles ensam?»

»Jag är inte alldeles ensam, må du tro, jag har mina tankar och mina böcker.»

»Men böckerna kunna ju inte tycka om dig.»

Hon lutar sitt hufvud mot den lilles bröst, hon känner hans små mjuka armar kring sin hals, och hon tänker på, hvilken makt ett sådant där litet barn kan äga, hur det kan fångsla och binda en med tusen osynliga band. Hon tänker på, hvad det kan innebära att äga en sådan där liten pilt att uppfostra till en god och sann människa, att upp-

fostra och gifva samhället en god medborgare. Medan hon tänker därpå, lägger hon allt sitt arbete, allt hvad hon uträttat för tusen och återigen tusen för att lyckliggöra dem, i vågskålen och honom den lille i den andra, och hon ser, huru vågskålen med den ende väger tungt upp allt det andra. Hon ser sitt stora, tysta, ensamma arbetsrum i hufvudstaden, ser de långa raderna af böcker och skrifbordet med sina fullskrifna ark, — de äga ju intet hjärta, mot hvilket hon kan luta sin trötta panna, inga mjuka armar att slå kring hennes hals, inga klara, ömma, strålande ögon, i hvilka hon kan blicka in, — de äro så döda och kalla och värdelösa, och han, den lille, är så lefvande, så varmhjärtad, så oemotståndlig.

Å, hon har gjort en klen insats i lifvet.

Hon gömmer sitt ansikte mot den lilla mjuka barnakroppen, och när hon ser upp, rulla tårar utför de tunna kinderna, varma kvinnotårar; men de stora, klara barnaögonen spörja, undrande och tyst: »Har du varit stygg nu igen?»

»Ja, Gösta, jag har varit stygg,» säger hon.

»Mot Gud?»

»Nej, mot mig själf.»

Då kommer någon bakifrån och slår armarna om dem båda, det är Ruth.

»Olga, du gråter, hvem har förmått framkalla dina tårar?»

Och hon svarar, dröjande, vekt, tyst:

»Han — sonsonen.»

Albert Bonniers förlag.

GODA BÖCKER

lämpliga till familjeläsning:

MATHILDA ROOS:

Genom Skuggor. En nutidsskildring. 2:a uppl. 3:75.

»För alla som intressera sig för allvarligare frågor af religiös och psykologisk art är detta arbete en *mycket välkommen läsning.*»

(Stockholms Dagblad.)

Saulus af Tarsus. En själs historia, tecknad efter bibeln. Eleg. utstyrsel. 2: 50; inb. 3: 50.

Kommen till mig! Några tankar. Inb. i mjukt clothb. med guldsn. 1: 50.

»Förf. uppträder här med *religiositetens inspiration* och *obetvingliga kraft* mot pessimismen i vår lefnadströtta tid.»

(Göteborgs-Posten.)

SELMA LAGERLÖF:

Gösta Berlings saga. En samling berättelser från det gamla Vermland. Ny uppl. 4 kr.; inb. 6 kr.

»Ett mästerverk, ett arbete af första klass.»

(Nordisk tidskrift.)

Osynliga länkar. Berättelser. 2:dra uppl. 3: 50.

»Bjuder lysande rikedomar af känsla och fantasi.»

(E. Alkman i Dagens Nyheter.)

GRACE AGUILAR:

Lifvet i hemmet. 4:de svenska uppl. Inb. 2: 50.

»*En bok för mödrar och döttrar*», såsom författarinnan själf kallar den. — Denna *rent af klassiska bok* utgafs på svenska för många år tillbaka och gjorde så stor lycka, att 3 upplagor tätt efter hvarandra utkommo. — Många mödrar, som läst den som flickor, skola säkert med glädje hälsa den nya upplagan, såsom *en verkligt god, en hälsosam läsning för de uppväxande döttrarna.*

MATHILDE:

Ett år af en ung flickas lif. Berättelse från norskan. 1: 25.

»En både väckande och behaglig läsning. — *Hvilar på en allvarlig och kristlig grundton.*»

(Bergens-posten.)